

نامه‌کان:

له زیندانه‌وه بو زیندان
فهرزادی که مانگر

نامه‌ها:

از زندان به زندان
فرزاد کمانگر

وه‌رگیپان و ئاماده‌کردنی: سیاوه‌ش گۆده‌رزی

ناسنامه‌ی کتیب

ناو: نامه‌کان: له زیندانه‌وه بۆ زیندان
نووسەر: فه‌زادی که‌مانگه‌ر
وه‌رگێپر و ئاماده‌کار: سیاوه‌ش گۆده‌رزی
گرافیکی به‌رگ: چیا مه‌ده‌نی
زمان: دووزمانه، کوردی و فارسی
چاپخانه: ئاپیک، ستۆکۆلم، سوید
نۆره‌ی چاپ: چاپی یه‌که‌م
قه‌واره و لاپه‌ره: ئا پینج، ۳۵۸ لاپه‌ره
تیراژ: ۳۰۰۰
ژماره‌ی سپاردن: ISBN ۹۷۸-۹۱-۶۳۳-۶۱۱۰-۰۰۴

ئهم کتیبه‌ له سه‌ر ئه‌رکی کۆمه‌له‌ی مافی مروّشی کورد Kurdish
Human Rights Association چاپ کراوه.

ئه‌رکی دووباره‌ چاپکردنه‌وه‌و که‌لکوه‌رگرتن له ده‌قی وه‌رگێپرا‌نی کوردی
نیۆ ئهم کتیبه‌ بۆ وه‌رگێپر پارێزه‌راوه

پېرست:

- . پېشه‌کي ۵
- . ره‌نجانمه ۱۲
- . به‌ندي به‌ندی ۲۰۹ ۲۰
- . بنووسن ره‌نج و دهرد، بيخویننه‌وه ژيان ۲۸
- . بوّقه‌قنه‌سه‌کاني ولّاتي من ۳۵
- . بابه‌ ئاوي دا ۳۸
- . ديواره‌کان دینه‌ گو ۴۲
- . نامه‌يه‌کي ته‌واو نه‌کراو ۴۶
- . داواي لیبووردن له کي و بوّچي؟ ۵۰
- . ئاعه‌ي ئه‌زه‌يي ليگه‌ري با دلّم لييدا ۵۹
- . من وه‌ک ماموستانه‌ک ده‌ميمنه‌وه‌و توّش ۶۳
- . ره‌نج و کوّله‌مه‌رگيه‌ک که ئيمه ۶۹
- . نووسين له سهر توّقه‌ده‌غيه ۷۹
- . ئاسو پرونه ۸۳
- . جيلي سووناو ۹۰
- . فرين به‌ره‌و ئازادي ۹۷
- . نامه بوّ ئيحصان فه‌تاحيان پاش ئيعدام ۹۹
- . ئيتر ته‌نيا که‌وشه‌کانم به‌م خاکه‌وه‌م ۱۰۳
- . شه‌و، شيعر و ئه‌شکه‌نجه ۱۰۶
- . رپوژگاري‌کي سه‌يره‌ گوّلم ۱۱۱
- . نامه بوّ فه‌رزادي که‌مانگر ۱۱۵
- . نامه‌هاي فرزاد که‌مانگر ۱۸۱
- . نامه به‌ فرزاد که‌مانگر ۲۷۴
- . پاشکو: چه‌ند نامه‌يه‌ک به‌ ئينگليزي ۳۴۰

نامه‌کان:

له زیندانه‌وه بو زیندان
فهرزادی که مانگهر

پیشه کی :

له میژووی ئەدەبیاتی چەپ، شوپشگیژی و بەرگری نیو زیندانەکانی ئێراندا، خوسرهوی گولسورخی که سایه تیبیه کی ناسراو بوو. فەرزادی که مانگەر که سایه تیبیه کی دیکه ناسراوی ئەدەبی شوپشگیژییە که خۆی له شانی گولسورخی دەدات. بیجگه له وه فەرزادی که مانگەر یه کهم کورده له پوژته لاتێ کوردستان که له زیندانه وه رچه شکینی ئەدەبیاتی شوپشگیژی به شیوازی نویی کوردیتی، هومانستی، ئیکۆلوژیستی و فیمینیستی کردوو.

فەرزادی که مانگەر له سالی ۱۹۷۶ له شاری کامیاران له دایک بووه. قوتابخانهی سه ره تایی هه تا دووه می دواناوه ندی له شاری کامیاران خویندوو وه دواتر چوو ه ته کۆلیژی پهروه ردهی مامۆستایان له شاری سنه و دیپلۆمی مامۆستای سه ره تایی له کۆلیژه وه رگرتوو ه. له گونده کانی کامیاران بو ماوهی چوار سال به پیشه ی مامۆستایه تیبیه وه خه ریک بووه. دواتر له زانکۆی په یامی نووری سنه وه رگی راوه وه له به شی ده رووناسیدا لیسانسی وه رگرتوو وه جار یکی دیکه هه مدیسان وه ک مامۆستا گه راوه ته وه بو کامیاران و در یژه ی به کاری مامۆستایه تی داوه.

فەرزادی که مانگەر له گه ل ئەوه ی هه میشه خۆشه ویستی قوتابیانی بووه، له دهر د و خه مه کان و خۆشییه کانیان

به‌شداری کردووهو جاری وا هه‌بووه، جلوبه‌رگ و پیللوی بو هه‌موو قوتابییه گوندیییه‌کانی خوئی کرپیووه، هاوکات مروقدووستیکی که موینیهی شاره‌کشی بووه و یارمه‌تی گیروده‌کانی نارکووتیکا له شاره‌کشی داوه که ده‌ست لهو به‌لا مالوحوال کاولکه‌ره هه‌لبگرن. سه‌ره‌پای ئه‌وه فه‌رزاد و بنه‌ماله‌کشی ده‌ستکورت بوون و کاره خیرخواز و مروقدوستانه‌کانی فه‌رزاد قورسایی خستبووه سه‌ر شانی خوئی و بنه‌ماله و زور جاریش هه‌ر به‌وه هوییه‌وه ده‌که‌وته به‌ر په‌خنه و گازه‌ندهی ئه‌م و ئه‌و، به‌لام فه‌رزاد به‌ ئه‌قینی ئینساندوستانه، لیبراوانه دریشهی به‌ کاره خیرخوازه‌کانی خوئی ده‌دا. فه‌رزادی که مانگه‌ر له وه‌لامی په‌خنه‌کاندا ده‌یوت: "گیروده‌کان ئه‌ندامانی کومله‌گه‌ی ئیمن و ده‌بی یارمه‌تییان به‌دین که جاریکی دیکه بگه‌رینه‌وه باوه‌شی گه‌ل".

فه‌رزادی که مانگه‌ر ئه‌ندامی ده‌سته‌ی به‌رپیوه‌به‌ری ئه‌نجوومه‌نی پیشه‌یی ماموستایانی کامیاران، ئه‌ندامی ده‌سته‌ی نووسه‌رانی مانگنامه‌ی "روویان"، ئه‌ندامی ده‌سته‌ی به‌رپیوه‌به‌ری "ئه‌نجوومه‌نی ژینگه‌ی ئاسک" و ئه‌ندامی "رێکخراوی مافی مروقی کوردستان" و هه‌روه‌ها هه‌تا گیران و به‌ندکردنی، ئه‌ندامیکی چالاککی "کومله‌لی‌هی چالاکانی مافی مروقی له ئیران" بووه. فه‌رزادی که مانگه‌ر هاوکات یه‌که‌یک له ده‌سپیشخه‌رانی دامه‌زراندنی ئه‌نجوومه‌نه ئه‌ده‌بییه‌کانی شاری کامیاران بووه، هه‌تا گوڤاری "روویان" که پاش بلاوبوونه‌وه‌ی ۳ ژماره، داخرا،

سەرنووسەریکی ئازا و بویری ئەو گوڤارە بوو، لە پۆژنامە و
حەوتوونامەکانی پۆژھەلاتی کوردستاندا شیعر، وتار و
راپۆرتی دەنووسی. بێجگە لەو فەرزادی
کەمانگەر لە کتیب کەپین و پیکەوہەنانی کتیبخانە بو
قوتابخانەئە گوندەکان ھەولیکی زۆری داوہو چەند
کتیبخانەئەکی لە گوند و مزگەوتەکانی کامیاران
پیکەوہەناوہ. ھەر وہا فەرزادی کەمانگەر دەسپیشخەری
کردنەوہی چەند پیشانگای نیگارکیشی و وینە، لە شاری
کامیاران بووہ. کردنەوہی یەکەم پیشانگای نیگارکیشی
مندالان لە شاری کامیاران لە میژووی ئەو شارە و ھەر وہا
کردنەوہی پیشانگای وینەئە کۆمەلکۆژی ھەلەبجە، دوو
نموونە لە کارە پەربایەخەکانی فەرزادی کەمانگەر لە بواری
کردنەوہی پیشانگا بوون.

ھەر بە ھۆی ئەم چالاکییە مەدەنییانەوہ بوو کە لە میژ بوو
کەوتبوونە بۆسەدانانەوہ بو فەرزادی کەمانگەر و لە
ھەلیک دەگەرەن بیگرن و قینی دلی رەشیانی پی بریژن.
فەرزادی کەمانگەر ئاخەرکەئە لە سالی ۲۰۰۶ لە شاری
تاران دەزگیر کرا و لە سەرەتای سالی ۲۰۰۷ دا حوکمی
لەسیدارەدانی بە سەردا سەپا. پۆژی ۳ی جولای ۲۰۰۷
لە لایەن دیوانی بەرزای دادی ئیرانەوہ، حوکمەکی
پەسەند کرا و نیردرا بو شوینی بەرپۆہ بردنی حوکم. ئیستا،
فەرزادی کەمانگەر لە چاوەرپی جیبەجیکردنی حوکمەکید
لە زیندانی پەجایی شاری تاراندا راگیراوہ.

ئەو نامانەى لەم كۆتیبەدا دەكەونە بەر سەرنج، ئەو نامانەن كە فەرزادى كەمانگەر لە ژيەر گرانترین ئەشكەنجە و لە ژيەر سيبەرى حوكمى لەسیداره اندا لە زیندان نووسیونی و بە هۆی چالاكانى مافى مروّفهوه گەيشتووه نەتە دەرەوهى زیندان.

فەرزادى كەمانگەر وەك مامۆستایەكى بەئەمەگى قوتابیبەكانى، هەمیشە و دايم لە زیندانیش لە بیری مندالاندايە و لە زیندانهوه نامەیان بو دهنوسی. لە تیکستیكى ئەدەبیدا بەم شیوهیه یەكێك لە نامەكەى دەستپیدكا: "دلم بو هەمووتان تەنگ بووه، لیڕه شهو و پوژ بە یاد و بیروهریبەكانى ئیوهوه، شیعرى ژیان دەهۆنمهوه، هەموو پوژيک لە برى ئیوه پوژباش لە گەل خوردا دەكەم، لە پەناى ئەم دیواره بلیندانه لە تەك ئیوهدا لە خەو هەلدهستم، لە تەك ئیوه پیدەكەنم و لە تەك ئیوهش دەنووم."

فەرزادى كەمانگەر لە نامەیهكى دیکە، باسى چەوساوهیى ژنى كورد تیکەل بە هەوادى چینیوههوى تیکستیك بو خۆشهویستهكەى دەكا و دهنوسی: "نازەنینم سلاو، پوژى جیهانى ژنه، هەمان پوژيک كە هەمیشە چاوهپريم. لەم پوژانهدا لە باتى دەسته میهرهبانەكانى تو، چله نەرگسى ئالۆزكاوتر لە پرچهكانت ئاراستهى خەونهكانت دەكەم. دوو ساله دەستهكانم نە رهنگی بنهوش و نە بونى گولى یاسیان بە خۆه نەدیوه."

فهرزادی که مانگهر هاوکات هومانستیکی گهوره یه و مروقیایه تی و ئینساندۆستی له هه موو تیکسته کانیدا رهنگه داته وه. که مانگهر له نامه یه کدا بو ئه ژه یی وه زیری پیئشووی زانیاریی ئیران ده نووسی: "ئیمرو که ده یانه وئ ژیان له من بستین، هاوړئ له گهل ئه قین به هاوړه گه زه کانم' برپارم داوه که ئه ندامانی له شم بدهم بهو نه خوئشانه ی که مه رگی من بتوانئ ژیانیک به وان به خشیت، وهک دیاری پیئشکه ش بکه م و دلم بهو هه موو ئه قین و خوئشه ویستیه ی' که تیدایه وهک سه وقتیک بدهم به مندالیک. فهرق ناکا ئه و منداله له کوئ بیئ له روخی کاروون، یان داوینی سه به لان یان له قه راخ و شکانی روژه لات یان به مندالیک که چاوه رپی هه لاتنی خوړه له سه ر کیوی زاگرووس..."

به ئی، فهرزادی که مانگهر نووسهر، مامۆستا، ژینگه پاریز و فیمینیست و هومانیست، ره خنه گریکی قه له م به پرشته که نه ته نیا هه موو سیسته می سیاسی و جفاکی ئیران و روژه لاتنی نیوه راست ده داته بهر ره خنه به لکوو ویرای هه موو ئه قین و خوئشه ویستیه ک بو ولاته که ی و گه له که ی که هه ر بهو هوئیه شه وه، هوکمی له سیداره دانی به سه ردا سه پاوه، به لکوو له که موکوړی و هه له ی سیاسی بزوتنه وه ی کوردیش ناوبویرئ. فهرزاد پییوایه که ته نیا چهک و شه ر چاره سه ری وه دیناهینن و بزاقی کوردی پییوستی به روئشنگه ری و پیئشووه چوون له هه موو بواره کانی خه باتی

مهدهنی، پرووناکبیری، ئەدهبی، جفاکی و بهرجهستهکردنی
پرسگری ژنان ههیه.

له پاش چاپی کتیبی "نامهکانی فهرزادی کهمانگهر له
زیندانهوه"، پێویسته له چاپی ئەم کتیبه نوێیهدا ئاماژه به
چهند خالیک بکری:

یهکههه،

دوای پێشوازیکی گهرم له کتیبی "نامهکانی فهرزادی
کهمانگهر له زیندانهوه"، ههولمدا جاریکی دیکه ئەم کتیبه
به قهوارهو نیوهروکیکی نوێوه بکهوینه ژیر چاپ.
دووهم،

پاش چاپی کتیبی "نامهکانی فهرزادی کهمانگهر له
زیندانهوه"، لهو ماوهیهدا، چهند نامهیهکی دیکه ی فهرزاد
گهیشتنه دهروهی زیندان که پێویست بوو ئەو نامه
نوێیانهش لهم کتیبهکهدا جی بگرن.
سێههم،

نامهکانی فهرزادی کهمانگهر و بلاو بوونهوهیان به
شیوهیهکی خیرا له مالپهره کوردی و فارسیهکاندا بوون به
هۆی ئەوه دژکردهوهیهکی مهزن له لای نووسهر، شاعیر،
بلوگنووس، قوتابیهکانی فهرزاد و به گشتی خهڵکی
ئاسایی کورد و فارس چۆ بکهن. لهم نیوهدا زۆر کهس نامه،
شعیر و پهخشان و به گشتی تیکستی ئەدهبیهکان بوو فهرزاد
نووسی و له مالپهر و رۆژنامهکاندا بلاویان کردهوه. لهم
کتیبه نوێیهدا، گولبژیریکی لهو نامانه کراونه کوردی و
بلاودهکرینهوه.

چوارەم،
چاپی کتیبی "نامەکانی فەرزادی کەمانگەر لە زیندانەوه"
لە بەر پەوشی تاییهتی فەرزاد و هەر ئان مەترسی
جیبەجی کردنی حوکمی ئیعدامی فەرزاد هەر لەو
سۆنگەشەوه بو ئاگادار کردنەوهی زیاتری بیروپرای گشتی لە
فەرزاد و بیر و هزری فەرزاد، بە پەلە کرا. هەر بۆیه
هیندیك هەلە و پەلە تیکنیکی کەوتە نیو کتیبەکەوه، کە
لە چاپی ئەم کتیبە نوێیهدا، هەولداراوه ئەو هەلە و
کەموکۆرییانە لا بیرین.

لە کۆتاییدا ماوەتەوه ئەوه بلیم کە ئەم کتیبە لە سەر
ئەرکی "گۆمەلە مافی مروۆقی کورد - ئوروپا" چاپکراوه.
سپاس و پێزانینی بیسنوور بو ئەوان و هەر وهها بو
وهشانخانە ئاپیک و خاوەنەکە کاک عەلی چیفچی.

سیاوش گۆدەری

کۆتایی مانگی دیسمبری سالی ۲۰۰۹

ستۆکھۆلم، سوید

ره‌نجنامه ره‌نج و کۆله‌مه‌رگی مرۆفیک

من ناوم فه‌رزاد که‌مانگه‌ر، ناسراو به‌سیامه‌نده و دوازده سال پ‌ابردووی کاری مامۆستاییم له‌شارستانی کامیاران هه‌یه. ئەندامی ده‌سته‌ی ئەنجومه‌نی مه‌ده‌نی مامۆستایانی شاری کامیاران بووم و هه‌تا کاتی قه‌ده‌غه‌کردنی تیکۆشانه‌کانی ئەم ئەنجومه‌نه، به‌رپرسی په‌یوه‌ندییه‌ گشتییه‌کانی ئەو ئەنجومه‌نه بووم. ئەندامی ده‌سته‌ی نووسه‌رانی مانگنامه‌ی فه‌ره‌ه‌نگی - باره‌ییانی روویان بووم که دواتر ئەم گۆفاره‌ش له‌لایه‌ن ده‌سته‌ی چاوه‌دی‌ری په‌روه‌رده و باره‌ییانه‌وه داخرا. ماوه‌یه‌کیش ئەندامی ده‌سته‌ی به‌رپۆه‌به‌ری ئەنجومه‌نی ژینگه‌ی ئاسک بووم. له‌سالی ۱۳۸۴ هه‌ر به‌دوای دامه‌زرانی کۆمه‌له‌ی چالاکفانانی مافی مرۆف له‌ئێران، بووم به‌ئەندامی ئەو پیکخواه.

له‌مانگی گه‌لاویژی سالی ۱۳۸۵ کاتییک بو‌مه‌سه‌له‌ی به‌دواداچوونی ده‌واوده‌رمان بو‌ب‌راکه‌م که‌یه‌کیک له‌چالاکفانانی سیاسی کورده، له‌تاران بووم، گیرام و بو‌شوینیکی نادیار و ژیرزه‌مینیکی ته‌نگ و تاریک پ‌اگو‌یزرام. سلوله‌کان به‌تال بوون، نه‌په‌توو نه‌پایه‌خیک و شتیکی دیکه‌ی لێ نه‌بوو. کاتییک ناوونیشان و تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی منیان ده‌نووسی و پ‌رسیان خه‌لکی کو‌یی، هه‌ر که‌گوتم

كوردم، به قامچيبهك له وئينه شيلانگ، كهوتنه گيانم، به هوى مه زه به كه شمه وه جنئويان پيدام و لئيان دام. به هوى ئه وه موسيقي كوردى له سهر زهنگى موبايله كه م بوو، ههتا له تواناياندا بوو، لئيان دام.

دهسته كانيان ده به ستم، له سهر كورسييهك داينده نيشاندم و قورساييان ده خسته سهر شوينه پرهه ستياره كانى له شم. هه موو جله كانيان له بهر داده كه ندم و مه ترسى ده سترئيرى جنسيان وه بهر ده نام و به دار و باتوم نازاريان ده دام.

به هوى ئه شكه نجهى گرانه وه، ناچار بوون بمبهنه لاي دوكتور. دوكتور شوينه وارى ليدان و شينه له گه رانى له سهر كه مهر، مل، سهر، پشت، ران و لاقه كانم دى. بو ماوهى دوو مانگ له سلولى تاكه كه سى بووم. له بهر ئه وهى ئه شكه نجهى گران و نازاردانم له راده به دهر بوو، بو ماوهى ۳۳ رۆژ مانم له خواردن گرت. كاتيك بنه ماله كه ميان نازار دهدا و مه ترسيان وه بهر ده خستن، بو رزگارى له وه هه موو ئه شكه نجه و هه روه ها نار ه زايه تى دهر برين له بهر انبه ر نازار و گوشار بو سهر بنه ماله كه م، به مه به ستنى خو كوشتن خو م له سهر پليكانه كانى زيندانه وه فرئ دايه خورائى. بو ماوهى مانگيك له سلوليكى بچووك، تاريك و بوگه ن به نديان كردم. له وه ماوه يه دا ته نانه ت له ريگه ي ته له فوونيشه وه بو م نه بوو له گه ل بنه ماله كه م په يوه ندى بگرم. بو ماوهى ۳ مانگ ئيزنى هه واخو ريم نه بوو. پاشان گويزرامه وه بو سلوليكى چه ند كه سى و دوو مانگ له وئ

پراگيرام به بي ئهوهى بتوانم پاريزهر بيان بنه ماله كه م
ببينم.

له نيوه پراستى به فرانباردا له زيندانى ۲۰۹ى تاران هوه بو
گرتووخانهى ئيتلاعاتى كرماشان پراگوييزام. ههتا ئه و كاته
تۆمه تيكيان نه خستبووه پالم و نه مده زانى بو گيرام.
له گرتووخانهى كرماشاندا هه موو جله كانيان له بهر
دهرهي نام و جليكى بوگه نيان پيدام. به ليدان و کوتان
خستميانه سلوليكي تاكه كه سييه وه كه نهيني بوو و كهس
پيى نه ده زانى و دهنگم به هيچ كوئى نه ده گه يشت.

سلوله كه دوو لامپى بچووكى تيدا هه لواسرا بوو، شويني
ئالوويري هه واي تيدا نه بوو، ئه و سلوله پيشتر گويا
ئاوده ستخانه بووه، زور تاريك و بوگه ن بوو. له شه و
رؤزيكدا ته نيا دوو جار ئيزنى چوونه ئاوده ستم هه بوو،
مانگي جاريك بو ماوهى چهند خوله كيك ئيزنى
خوشوشتنيان پي دهادام.

ئه و ئه شكه نجان هى له گرتووخانهى كرماشان كرام، بريني
بوون له:

۱- گه مهى فوتبولين: ئه مه ده سته واژه يه ك بوو كه
ليپرسره وه كانى گرتووخانه به كاريان دينا. جله كانيان له
بهر دهردينام، چوار پينج كهس ده وره يان ده گرتم و
به مسته كوئه و پيلاقه به ره و لاي يه كترى ده يانناردم.

کاتیځ هیڙم تیډا نه ده‌ما و ده‌که‌وتم به پیکه‌نین و جنیودان له سهرم راده‌وه‌ستان.

۲- به ساعات له سهر پییه‌ک رایان ده‌گرتم، ده‌سته‌کانیان پی به‌رز ده‌کردمه‌وه و کاتیځ ماندوو ده‌بووم و ده‌که‌وتم، لیان ده‌دام. ده‌یانزانی پیی چه‌په‌م زه‌ربه‌ی دیووه، زیاتر له‌وه‌پییه‌یان ده‌دام. له‌وه‌مه‌دا ده‌نگی قورئانیان به‌رز ده‌کرده‌وه هه‌تا ده‌نگ و هاواری ژیر ئه‌شکه‌نجه‌م به‌شوینیک نه‌گا.

۳- له‌کاتی لیپرسینه‌وه‌دا مسته‌کوئه‌وه‌وه‌ش‌ه‌قازله‌یان له‌ده‌موچاوم ده‌دا.

۴- ده‌ست و لاقمیان به‌سهر ته‌ختیکه‌وه‌ده‌به‌ست و به‌قامچییه‌ک که‌ناوی زولفه‌قار بوو لیان ده‌دام، له‌ژیر پی، ره‌قینه‌ی لاق، ران و که‌مه‌ریان ده‌دام و ئه‌وه‌نده‌یان لیده‌دام که‌تا چه‌ند پوژیک نه‌مده‌توانی برؤم.

۵- به‌رده‌وام شوکی ئیلیکتریکیان له‌شوینه‌هه‌ستیاره‌کانی له‌شم ده‌دا.

لیره‌ش ئیزنی دیتنی بنه‌ماله‌یان پی نه‌دام، ته‌نانه‌ت دوسته‌کچه‌که‌شمیان گرت، براکانیان گرتم. به‌هوی پیسبوون و نه‌بوونی پاکوخواوینی له‌سلوله‌که‌مدا تووشی نه‌خووشی کارگی پیست هاتم، به‌لام نه‌یانهیشت چاوم به‌دوکتور بکه‌وئ. به‌هوی ئه‌شکه‌نجه‌و گوشاری له‌راده‌به‌ده‌ر، ناچارمام لیره‌ش بو ماوه‌ی ۱۲ پوژمان له‌خواردن بگرم. به‌لام له‌باتی باشترکردنی باروودوخم بو سلولیکی زور خراپتر، پیستر و ساردتر راگوپزرام، به‌رده‌وام لیان ده‌دام،

جاریک به هۆی زه‌ربه‌ویکه‌وتن له هیلکه‌گونه‌کانم بێ هۆش که‌وتم. مه‌ترسی ده‌ستدریژی جنسیان وه‌به‌ر ده‌نام. دايم ده‌نگی ئاهوناڵه‌ی سلوله‌کانی دیکه‌م وه‌به‌ر گوێ ده‌که‌وت.

له مانگی ره‌شه‌مه‌دا جاریکی دیکه‌ بو‌گرتوو‌خانه‌ی ۲۰۹ تاران را‌گوێزرام، هه‌ر چه‌نده‌ له سلولی چه‌ند که‌سیدا بووم، به‌لام ئیزنی دیتنی بنه‌ماله‌که‌م نه‌بوو. دۆسیه‌که‌م پاش چه‌ند مانگ نادیا‌ری، مانگی جو‌زه‌ردانی ۱۳۸۶ بو‌ دادگای شو‌رش نی‌ردرا. لی‌پرسره‌وه‌کان ده‌یانگوت هه‌موو هه‌وله‌کانی ئه‌وان ئه‌وه‌یه که‌ حوکمی ئی‌عدام بیان زیندانی در‌یژماوه به‌ سه‌رمدا به‌سه‌پینن، ئه‌گه‌ر هاتوو ئازادیش کرام ئه‌وه له‌ ده‌ره‌وه‌ی زیندان حیسابی خو‌یان له‌ گه‌لم پاک ده‌که‌نه‌وه.

لی‌پرسره‌وه‌کانی گرتوو‌خانه‌ی رقیکی تاییه‌تیان له‌من پێش هه‌موو شتی‌ک وه‌ک کوردی‌ک و دواتر وه‌ک رۆژنامه‌نووس و چالاکی‌کی مافی مرۆف هه‌بوو. سه‌ره‌رای هه‌موو گو‌شاره‌کان، ئه‌شکه‌نجه‌کرانم، هه‌روا به‌رده‌وام بوو.

دادگای تاران نه‌بوونی سه‌لاحییه‌تی خو‌ی له‌سه‌ر دۆسیه‌که‌ی من را‌گه‌یان‌د و هه‌ربۆیه‌ دۆسیه‌که‌میان نارد بو‌ دادگای سنه. هه‌ر کاتی‌ک خه‌لک و رێ‌خه‌راوه‌کانی مافی مرۆف له‌ به‌رانبه‌ر گیران و ئه‌شکه‌نجه‌کرانی مندا نار‌ه‌زایه‌تیان ده‌رده‌ب‌ری و پشت‌گریان له‌ من ده‌کرد، کاربه‌ده‌ستانی زیندان زیاتر تو‌په‌تر ده‌بوون و گو‌شاره‌کانیان بو‌ سه‌ر من زی‌ده‌تر

دەکرد. لە مانگی پووشپەری ساڵی ۱۸۶۱دا بۆ گرتووخانەى سنه ئەو شوپىنەى كە بوو تە مۆتەكەيەكى ترسناك و قەد لە بىر و ژيانمدا ناسپردرپتەو، پراگوييزام. لە كاتىكدا هەر بە پيى ياساى خويان تۆمەتییكى تازەم لەسەر نەبوو، هەر بە گەيشتم بۆ ئەوئ، ليدان و ئازارى پوچى و جەستەيى دەستپيكرد.

سلوولەكەمیان زوو زوو دەگۆرى. پوژتيك بەرپرسی گرتووخانە و چەند كەسيكى ديكە هاتن و بە بئى هۆكەوتنە کوتان و ليدانم و لە سلوولەكەيان بردمەدەرى، لە پشتەو زەربەيەكى تونديان لە سەرم دا، بەرچاوم رەش بوو و كەوتمە سەر عەرز، بە سەر پليكانىكدا، بەرەو ژوورى ليكۆلینەوئى گرتووخانە پرايانكىشام. كاتىك وەهۆش خۆم هاتمەو و چاوانم كردهو، هەموو لەشم بە تايبەتى سەر و دم و چاو و لای چەپەم ژانى دەکرد. هەر كە زانيان وەهۆش هاتوومەتەو، ديسان كەوتنە کوتان و ليدانم. بۆ ماوى سەعاتىك ليدانم، ديسان بەخشكەخشك بە سەر پليكانەكاندا بردميانه سەرەو و فرپيان دامە نيو سلووليكى بچووكەو. دوو كەسى ديكە هاتن و ئەوئەندەى ديكەيان ليدانم هەتا سەرلەنوئى لە هۆش خۆم چوومەو. لای ئيوارە، بەدەنگى بانگى شيوان وەخەبەر هاتم، دموجا و جەلەكانم خويىناوى بوون. دموجاوم هەلمسا بوو. هەموو لەشم شين و رەش هەلگەپابوو. تواناى بزوتنم تيدا نەبوو. پاش چەند سەعاتىك بە زور خستميانه حەماميكەو كە جەل و بەرگە خويىناويەكەم پاك بكەمەو. جەل تەرەكانيان لە

بهرم کرد. ساعات ۱۲ شه و چاویان بهستم و چهند کاربه دهستیکی ئیتلاعات هاتنه لام. به هوی باروودوی خراپی جهسته بییم، پروژی دواپی ناچار مان، بمبهنه لای دوکتور له دهره وهی گرتوو خانه له زیندانی ناوهندی. به هوی زهر به ویکه و تن به شه و یلکه و ددانه کانم ههتا چهند پوژ نه مده توانی خواردن بخوم. شهوانه په نجه ره ی سلووله که میان ده کرده وه ههتا له بهر سه رما ئازار بچیژم. په تویان پینه دابووم، به ناچار ی مۆکیتی ژووره کهم به دهوری خوم ده هالاند. ئیزنی هه واخوری، ته له فوونکردن و چاوپیکه و تنی بنه مالهم نه بوو. زور جار له ژووری لپرسینه وه دا لییان ده دام. هه ر به و هویه، ناچار بووم، ۵ پوژ مان له خواردن بگرم. زور جار سه رمیان له دیواری ژیرزه مین ددها و له وویوه ههتا سلووله کهم به لیدان و کوتان رایانده کیشام. ههتا ئه وه ده مه چ له کرماشان و چ له سنه هیچ تومه تیکیان نه دابووه پالم.

ئه شکه نجه ی ناسراو به "مریشکی برژاو" دهسته واژه یه ک بوو که سه روکی گرتوو خانه ی سنه به کاری دینا، ئه ویش ئه وه بوو که به زوری ئه وه شهوانه ی که بو خوی له گرتوو خانه ده مایه وه ئه نجامی ددها. ده ست و پیی که سیکیان ده به ست، له سه ر عه رز ده یان خست و ئه ویش بو خوی به قامچی ده که وته گیانی. ده نگی ناله نال و گریانی که سانیک که به زوری کچ بوون، ده گه یشتنه گوئ و روخی مروقیان ئازار ددها. نزیک به دوومانگ له سلوولی تاکه که سی سنه دا بووم. په روه نده که شم دیسان له سنه

به هۆی نه‌بوونی سه‌لاحیه‌تی دادگا، سه‌رله‌نوئ
نیردرایه‌وه بو تاران.

سه‌رجه‌م ماوه‌ی ۸ مانگه، ئازاری پۆحی و جه‌سته‌یی ده‌دریم
و ئه‌مه‌ش کاریگه‌رییه‌کی زۆری له‌ باری پۆحی و
جه‌سته‌بیه‌وه له‌ سه‌رم داناوه. دوا‌ی مانه‌وه‌ی شه‌ویک له
زیندان، بردمیانه‌ به‌شی ۷ زیندانی ئیوین، ئه‌و شوینه‌ی که
مه‌واد‌ی بی‌هۆشکه‌ر بو‌وه‌ته‌ شه‌وچه‌ره‌ی به‌ندییه‌کان. له
مانگی خه‌زه‌له‌وه‌وه‌ گۆی‌زراومه‌ته‌وه‌ بو‌ زیندانی ره‌جایی
شه‌هری که‌ره‌ج، زیندانی‌ک که‌ له‌ودا پ‌رمه‌ترسیدارترین
به‌ندی وه‌ک قاتل، دزی چه‌کدار و خه‌لک‌دزی تیدا به‌ند کراوه.

له‌ گه‌ل پ‌یزم
۲ی سه‌رماوه‌زی سالی ۱۳۸۶ زیندانی ره‌جایی شه‌هری
که‌ره‌ج

تیببینی:

ئهم نامه‌یه، ب‌رێک کورت کراوه‌ته‌وه. چاو له‌ ده‌قه فارسییه‌که‌ی بکه!

بەندىي بەندى ۲۰۹

يەكەم جار بۇ گرتنى كۆمۆنىستەكان هاتن،
من هيچم نەگوت،
چونكە من كۆمۆنىست نەبووم،
دواتر بۇ گرتنى كرېكاران و ئەندامانى سەندىكا هاتن،
من هيچم نەگوت،
چونكە من ئەندامى سەندىكا نەبووم،
پاشان بۇ گرتنى كاتولىكەكان هاتن،
ديسان من هيچم نەگوت
چونكە من پرۇتستانت بووم،
ئاخرەكەى بۇ گرتنى من هاتن
ئىتر كەسىك نەبوو، قسە بكا. ۱

كاتىك لە قولىنچكى چاۋەكانمەۋە، تابلۇى گرتووخانى
"ئىۋىن" م خويىندەۋە، ئەۋەى ھەر لە كۆنەۋە لە بارەى ئەم
زىندانە خويىندبوومەۋە يان لە يادىمدا مابوو، سەر لە نوئ
ۋەبىر كەۋتتەۋە. لە ناكاو "خويىنى ئەرخەۋانەكان" ۲
ديسان كەۋتەۋە بىرم. ئەم سرودەم زۆر خۇشەۋىست،
خۇزگە لە بەرم كردبا. ھەركە پىم نايە دالانەكانى ۲۰۹ و
سلوۋلە تاكەكەسىيەكانى، بۇنىكى نەناسراو و غەرىبم
ھەست پىكرد، بە خۆم گوت رەنگە ئەمە بۇنى زىندان و
بۇنى داپلۇسىن و خنكاندن بىت.

چاۋبەستراۋىي ھەتا دەرچوون، بەشىكى نەپچراۋ لە

زیندانیکه که منی وه بیری ئهو پاشایانه دهخست که له چاله ره شهکانیاند، چاوی بهندییهکانیان دهکۆلی ههتا نهبینن، واته زۆرتین ههستی په یوهندی له گهڵ ده و روبهر له وان بگرن. ئیستاش، چاوهکانیان ده بهستن بی ئاگا له وهی که هیندیک جار دیوارهکانیش ناتوانن پیش به بیر و دیتن بگرن.

۲۰۹ یانی تاکه کهسی، تاکه کهسی کۆنترین و بیئاوترین دهسته و ازهی کتیه یاساییهکانی ئیمهیه. ۲۰۹ یانی جوین، سوکایهتی، لیپرسینه وهی چه ند و چه ند سه عاته، بی ئاگایی تهواو، گوشه گیرکردن و ته ریکخستنه وه، شکان و وردکردن به هه موو نرخ و به هه موو ئامرازیک. تاکه کهسی یانی ئه شکه نجهی سپی، یانی شهوانی بی کۆتایی و دلله راوکه. پاش ئه شکه نجهی سپی، شهو و پۆژ، پیکه وه جیاوازیان نییه، ته نیا ئه وه نه بی که نابی هیچ زانیاریهک به تو بگا. زانیاری و دهنگوباسی تو ته نیا ئه و شتانهن که پۆژانه چه ند جار له ژووری که سکی لیپرسینه وه له نهومی یه کهم له گوپی تو دا ده زرينگيته وه، ههتا ورده ورده بتشکینن و توش له سلوله که تدا بیر له قسهکانی لیپرسره وه بکه یه وه، سبه ییش و سبه یینیکانی دیکه ش هه روا هه مان شانۆ له ژووری رهنگ که سکی نه شته رگه ریدا دووپات ده بیته وه و ئه وه نه ده دووپات ده بیته وه ههتا قسهکانی لیپرسره وه له میشکدا نهخش ده گری و به خوت دهقه بلینی که تو چ مروقیکی خراپ بووی!

پوڙانه که له ژووری لیپرسینهوه دهگه پښیهوه سلولله کهت،
 ئەوهی له سلولله کهتدایه، سهروژیر کراوه، یان باشتهر بلیم
 کیلا دراوه. دهرمانی ددان، سابوون، شامپو،
 پهتووه پهشه بۆگه نیوهکان، موکیتی کالهوهبوو و تهنانهت
 پهرداخى یه کجار که لکلپوهرگر، بههوی گهران به شوین
 شتیگدا له جیی خویان نهماون، بهلکوو نهکا بزهی
 پیکه نینیک، هیوایهک، شادییهک یان بیره وهرییهکت له
 شوینیکدا شار دبیتهوه. هه موو شهویک که له خه یالی
 دووباره دیتنی مانگه شهودا، چاوت پریوهته دیواری
 سلولله کهت، شتیک وهک دپوهز مه له کونی دهرکه کهتهوه،
 توی خستووهته ژیر چاوه دیری که نهکا چووبیته "خهویکی
 شیرین" یان له خه یالی شهوانهتدا، دایکت هاتبیته ژوور
 سهرت و لهو تاریکستانه دا به وتنی گورانی پوله لایلیه،
 مهره می برینه کانت بکا.

که له دیواره کان دهروانی، بیتر بۆلای ئەو
 بهندییه پیشووانه، عهره ب، تورک، کورد و بهلووج و
 ماموستا و کریکار و خویندکار، بگره ههتا چالاکى مافی
 مروف و پوژنامه فان دهچى که لیره بوون و ههر کامه یان
 بیره وهرییهکیان له پاش خویان لیره به جیهیشتووه. وهک
 ئەوه وایه له نیو ۲۰۰۹ دا وهکیهکی دهرحهق به هه موو
 کهسیک به شیوهی یهکسان و به بی جیاوازی ئیتنیک،
 پهگهز، مهزهه ب و چین پهیره و کراوه و هه موو کهسیک
 به بی جیاوازی و به یهکسانی هاتوونهته ئەم زیندانه.

له سلووله تاكه كه سييه كان و تهنانهت له سلووله گشتييه كانيشدا، كه تهنيا سي ميتريك پانتاييان ههيه، كه سانك به سالان و كه سانك به مانگان ليي ماونه ته وه. سلوولي گشتي ياني ديتن و ئاخافتن له گهل ئينسانه كانى وهك خوٽ، ياني گوڤگرتن له فسهى ئه و مروفانه كه ده بي گوڤيستي قسه كانيان بي. سلوولي گشتي ياني خواردنه وهى پيال ههك چايي داغ، ياني چوونه حه مام. سلوولي گشتي ياني سه روريش تاشين و بو هينديكي تريش، ياني ديتنى چاوى پر له خه مى ئازيزان له پشته وهى ديواره شووشه بيه كان و بو من ياني هه لمزينى هه واپاش چهند مانگان. پاش چهند مانگ بو يه كه مين جار چوممه هه واهه لمزين، ههفته يهك ٣ جار و هه ر جاريك ٢٠ خولهك. جيگه ي هه واهه لمزين، ژووركي بچووكى ديوار به رزه كه سه ره كه ي به نه رده ي پر داپوش رابوو. بو منيك كه ئه فيندارانه، ئاسمان و خوړم له داوينى زاگروسه وه ديوو، ئيره وهك ئه وه و ابوو ئاسمانيان له پشت ميله كانه وه، زيندانى كرد بيت. ئايا خوړ به پيدزكي سه رى له سووچيكي ژوورى هه واهه لمزين ده ره ئابوو؟ وهك ئه وه و ابوو كه ئه وپيش ئاگاي له وه بي كه نابي له ديواره كانى ئاسايشى نه ته وه يي نزيك بيمه وه، دوور بيني كيش به سه ر سه رمانه وه، خيرا خيرا ده سووراپيه وه هه تا هه موو شوينيك بخاته ژير چاوه ديريه وه، كه نه كا له گهل خاتوو رور، يه كترى ببينين و چاوبركييهك بيكه وه بكه ين، كه ئه وپيش وهك په يوه نديگرتن به بيگانه كانه وه،

بحه سبببندرئ، بیان ئه وه به سروه بلیم که "حالی هه موو ئیمه باشه" و ئهم هه وال هه ش ببیتسه هوی "نازاوه نانه وه له زهینی گشتی" دا و دیواره کانی ژووری ههوا هه لمزین، ئه وه نده په لهی شل و پللی پیوه بوو، که ئه وه ندهی دیکه، ناحه زتری کردبوو "ئه گهرچی جوانترین دیوار، دیواری زیندان بی، دیسانه که شایانی پروخانه".

دیواره کانی ۲۰۹، ئامانجی گه وهی خویان یانی جوئکردنه وهی زیندانییه کانیان له یه کتری، به باشی به ئه نجام گه یاندبوو. لیره دا دیواره کان ببوونه په یامبه ری دۆستایه تی و نامه بهر، که وابوو ده بو جهزا درابان و ههر بویه هه موو حه فته یه ک رهنگی رهشیان تیه له ده سوون، هه تا له کو تاییدا رۆژئیک ده بوونه ته خته به ردیکی رهش. دیواره کانی ژووری ههوا هه لمزین بو زیندانییه کان ببوونه ته خته ره شه، رۆژنامه ی دیواری و ته نانه ت درزی دیواره کان نه خشی سندوقی پۆستیان ده گیرا و په یامی زیندانییه کانیان ده گه یانده یه کتری. دیواره کان پر بوون له هه وال و ناوی خویندکاره کان، ئه وانیه که له مانگی پپوشپهر، نه، نه.... دوورتر له سه رماوه زه وه هاتبوون. ئه وانیه که به سالانه، نیشته جیی سلوله تاکه که سییه کانن و جه سوورانه ده یانوسی: "خویندکار ده مرئ، خو شی وهرناگرئ" و ناوی زانکۆکه ی خویان له ژیر ده نووسی. لاویکی دیکه ئارمی "ئین جی ئو" که یانی به جوانییه کی که موینه له سه ر دیواره که نه خش کردبوو و ههر چه ند جاریک، پاکیان ده کرده وه و رهنگیان به سه ردا ده کرد، به لام

ئەو دووبارەو چەند بارە دەيکيشايەو وەو کەسانىکيش لەسەر ئەمە، خەوهرىيان لى دەدا.

منيش پوژيک لەسەر ديوارى هەوا هەلمزين، نووسيم "سلاو" ٣، بە خۆمم وت "سلاو، پيوستى بە وەلام نيه" بەلام هەر زوو نووسيان "سلاو، تو؟! دۆستايەتییە کەمان دەستی پيکرد، لە خویندکار بگره هەتا زیندانی ئەلقاعەدەیی کە دواتر لە زیندانی "رەجایی شەهر" بوو بە مامۆستای زمانی ئینگلیزیم. کۆمەلێک دۆستی "دیواری" م دۆزییەو و پوژيک کە سلوولە تاکە کەسییەکان پیر بویونەو و جیگەییەک بو تازە هاتووەکان نەماوو و لە رووی ناچارییەو، کۆمەلێکیان لە سلوولیک کۆکردبوو، وەک ئەو و ابو، بە سالانە یەکتەری دەناسین.

"پولیتیکنیکییەکان"، "تەحکیمی وەحدەت"، "کریستیانەکان"، تورک، بەلووچ، کورد و هی دیکە، وەک ئەو و ابو، سالانە یەکتەری دەناسین. یەکیک ببوو دەلاک، یەکیک ئاشپەز، هەتا بەیانی پیکەو دادەنیشتین و لە سەر ئازارەکانی کۆمەلگە لەگەڵ یەکتەری دەدواین، هەر چەند ئازارەکانمان هاوبەش بوو، بەلام هەتا سەر لە بەیانی هەر پیکەو قسەمان دەکرد و لای بەیانی دەنگی گریانی سەید ئەیوبی بەلووچی لە سلوولی پەنا دەستمانەو کە بە سالان لیرەبوو، پرایدە چلەکاندین. ئەوئەندە کەس گویی لە هاوارەکانی نەگرتبوو، نامەى بو خودا دەنووسی و لە ژووری هەواخۆری دايدەنا، بە دەنگی گریانی سەید

هه‌موو وهک تۆن، به‌راست به باشی بیری لیبکه‌وه، ره‌نگه
سبه‌ی نۆره‌ی تۆش بی‌ت....

مامۆستا و چالاکی مافی مروّف، حوکمی له‌سیداره‌دان
به‌سه‌ردا سه‌پاو
به‌ندی نه‌خۆشییه‌ گیرۆوه‌کانی ه‌ی زیندانی په‌جایی شه‌هر.
فه‌زادی که‌مانگه‌ر
۱۰ی جوّزه‌ردانی سالّی ۱۳۷۸

په‌راویژه‌کان:

- ۱- بی‌رتۆلیت بریشت، نازییه‌کان
- ۲- خوینی ئه‌رغه‌وانه‌کان، سروودیک له ئه‌رغه‌وانی هه‌میشه‌سوور
بیژه‌نی جه‌زهنی
- ۳- هۆنراوه‌ی جوانی "سلاو"، شی‌عریک له شاعیری هاوچه‌رخ‌ی ئی‌رانی
سه‌یدعه‌لی سالّحی

بنووسن رهنج و دهرد، بیخویننه وه ژیان

به بۆنه‌ی رۆژی مامۆستا

ئوه‌وی له بنج و بناوانه‌وه، مامۆستایه، هه‌موو شتێک له په‌یوه‌ندی له گه‌ڵ قوتابییه‌کانیدا به‌هێند وهرده‌گرێ. (نیچه)

بیر له‌و رۆژانه ده‌که‌مه‌وه، که ده‌بوو مامۆستای ئه‌و مندالانه بوومایه که له ته‌مه‌نی مندالییدا، ده‌بوو دهرد و ره‌نج و کۆله‌مه‌رگی گه‌وره‌سالان هه‌لگرن و له ته‌مه‌نی گه‌وره‌سالیدا، ئاواته وه‌دینه‌هاتوو هه‌توو هه‌توو کچانه مندالییان له منداله‌کانیان وه‌شیرن. مامۆستای ئه‌و کچانه بوومایه که به ده‌سته ره‌نگینه‌کانیان، سو‌مای چاوه‌کانیان له بن پیی داری فهرشکردندا بپروا هه‌تا هونه‌ره‌کانیان رازاندنه‌وه‌ی مالی خه‌لکانی دیکه بێ و مزگیینی نان بو سهرخوانی بنه‌ماله بێ.

مامۆستای مندالانیک که زاده‌ی دهرد و ره‌نج بوون، به‌لام هیوا و راچه‌نین سروودی هه‌میشه‌ییان بوو، که‌سانیک که تی‌کۆشانی سه‌خت و ده‌ستئاوالایی له سرووشته‌وه بۆیان به میرات گه‌یشتبوو. ئه‌وان که‌سیکیان ده‌ویست، له خۆیان بێ و بۆنی خاکی ئه‌وان بدا. که‌سیک که مانای هه‌ژاری و نایه‌کسانی بزانی. هه‌قالیک که تی‌که‌ل به گه‌مه‌که‌نیان بێ و متمانه به هیواکانیان بکا. له گه‌لیان پی‌یکه‌نی و له ته‌کیان بگری. ئه‌وان، دۆستی‌ک، به‌ردی سی‌بوورییه‌ک و

هاورازيکيان دهويست که ههروهک خويان بي قهرار،
تامه زروي کرانه وهی قوتابخانه بي، که سيک که
به مانه وه بير بکاته وه نهک به چوون. زوري پينه چوو له
ته نيشت ئه واندا، خووم نهک وهک ماموستا، به لکوو وهک
قوتابيهک که زور درهنگ ريگه ی قوتابخانه ی گرتوته بهر،
ديته وه .

کتیبه کانم بهست که نهکا مردن و هیواپراوی له دووتوی
لاپه ره ره شهکانیان به بازنه ی شادی و جیهانی هیواکانیان
دزه بکا. هه موو پوژيک کلاسه کانمان دهسپارده دهستی
ئومید و خه یالّه کان و به خویندنه وهی چيروکّه کان که یفمان
دهکرد. هاورئ له گه ل "ماسییه ره شه بچکۆله که" به لام
ئه مجاره نه له ريگه ی ئاراس به لکوو له پئی سیروانه وه،
تویژینه وهی ده ریای ژیان و راستیمان دهکرد. هاورئ له گه ل
چيروکی "ریبواره بچکۆله که" بو دیتنه وهی دوست ده چووینه
سه فهر، هه تا ئه وان خووشی سه فهر لانیکه م
له خه یالّه کانیا نندا ته جرووبه بکه ن و راهینانی "من
له تهک خه لکوووندا" بکه ن. هه ر چيروکيک که ده خویند،
پوئی پالّه وانه که یانم به ئه وان دهسپارد بي ئاگا
له وه که ئه وان هه ر کامه یان قاره مانى داستانی پر له دهرد
و کۆله مه رگی ژیانى خويان بوون. هه موو پوژيک چه نده
کاترميرئیک، ره نجی نایه کسانیه کان و دهردی
ناخوشیه کانمان، له پشتی دیواری قوتابخانه له بير دهکرد
و پیکه وه داده نيشتین. گه رمای کلاسه که مان، بوئی نانی
گه رم بوو که به ره مه ی دهستقله شیوی باوک بوو و دایک

بەو پەهەرى پاکی و سانا بییه‌وه، نیوه‌پۆیه
دهیئاییه قوتابخانه، ئیمەش تیر له هه‌قدیتنی یه‌کتەری،
کۆلانه‌کانی پڕ له هه‌وراز و نشیوی ژیانمان بۆ ئەنجامدانی
ئەرکه‌کانی قوتابخانه ده‌پێوا و هه‌تا دیداری دووباره‌ی
سبه‌ی، وه‌دوای مه‌شق و ئەرکه‌کانی دیکه‌ی ژیان ده‌که‌وتین.

... کاوه به‌و له‌شه‌ لاوازه به‌لام خۆپراگره‌وه، به‌ بی‌ نانی
نیوه‌پۆ خواردن، له‌ جیگه‌ی باوکی نه‌خۆشی ده‌بووه‌ شوان،
ئێواره‌ کاتی‌ک مه‌ره‌کانی به‌ره‌و گوند ده‌هیناییه‌وه، دایکی
به‌ زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که‌وه ده‌چوو پێشوازی نان ده‌ره‌پنه‌ری
بنه‌ماله‌ هه‌تا ماندوویه‌تی کاوه ده‌ربکا، مه‌ره‌کان بدۆشی و
بۆ فرۆشتنی شیر بچێته‌ شار، کاوه مه‌ست و شاد له‌ رازی
بوونی دایکی زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کی ده‌هاتی، به‌لام کاتی‌ک چاوی
ده‌برپیه‌ کیفی قوتابخانه و ئەرکه‌کانی سبه‌ینیی،
زه‌رده‌خه‌نه‌ شیرینه‌که‌ی ده‌ره‌وییه‌وه.

... له‌یلاش به‌و چاوه‌ پڕ له‌ پرسیارانه‌وه و نیگایه‌ک
که‌ هه‌تا قولا‌یی بیر، بری ده‌کرد، مرۆقی، وه‌دوای
وه‌لامدانه‌وه‌ی خه‌یاله‌ بی‌ بنه‌کانی ده‌خست، کیفی
قوتابخانه‌ی داده‌نا و ته‌شیه‌که‌ی هه‌لده‌گرت هه‌تا
یارمه‌تییه‌کی گچکه‌ بۆ په‌یداکردنی نانی سبه‌ی به‌ دایکی
بکا، ته‌شیه‌که‌ی هاوکات له‌ گه‌ل هیوا گه‌وره‌ و بچووکه‌کانی
له‌ ده‌ستیدا هه‌تا کۆتایی ده‌سووراند، هه‌تا خوریه‌که‌ وه‌ک
تاله‌ جوانه‌کانی خه‌یالی خۆی باریکتر و باریکتر ده‌بوو و
دیسان ته‌شیه‌که‌ی خول ده‌دا و خول ده‌دا هه‌تا

رهنگه رۆژئیک سووری دنیاش به دلی ئەو و دایکی خول
بخوا.

... فه ریادیش به دینتی په له هه ورئیک ده چوو ه سهر بان و
کاگله کهی خوشه ده کرد، هه تا دلۆپه باران، فه رشه
کۆنه که یان کالتر و کالتر نه کا. له م کاره دا وه ها بلیمه تیکی
لیده رهاتوو که له ته ک باوکییدا سهر بانی هه موو
ماله کانی گوندیان بانه ناو ده کرد و به و شیوه یه دلۆپه
بارانه کان، مزگینی نانی سبه یینیان بوون. ته نیا وه ختانییک
له نیو چزووی سه رما و نانی سبه ییناندا راده ما که بو
بارینی به فر و باران بپاریته وه یان نا؟

... یاسریش پاش مردنی باوکی کاری ده کرد هه تا جیگی
به تالی ئەو پر بکاته وه و بتوانی بو برا کهی قه له مهره نگ و
ئاو ره نگ بکری هه تا ره نگه، هیوای بوونه نیگار کیشی خوی
له سه ر ئەو وه دیبینی.

... ئیدریسیش که له وه رزی به هاردا نه ده هاته قوتا بخانه،
هه موو رۆژئیک کۆلیک به کۆله وه، خوشحال له وه که سه روشت
له خوانی فراوینی خوی بیبه شی نه کردوو، چه ند کیلوییه ک
گیای له شار ده فروشت و ده گه پرایه وه ئاوابی.

منیش که ناچار بووم، هه ر پۆژ ئۆقره لیبراو له نایه کسان
و بیزار له هه رچی ئەوه که چاره نووسیان ناو لینا بوو،
له به رانه بریان راوه ستم و مه یلی به رته سکی هومید له

چاوه كانياندا بهدى بکهم، به سهر کاوه‌دا، شوږ ده‌بوومه‌وهو دهفته‌ره‌که‌بیم که به سهریدا خه‌وی لیکه‌وتبوو، له ژیر ده‌موچاوی له به‌رتاو سووره‌وه بوویدا، ده‌ردینا و له ژیر دیکته نه‌نووسراوه‌که‌یدا ده‌منوسی: "شوانه بیچکۆلانه‌که، نمره‌ی بیستیش بو تو ههر که‌مه". له تهنیشت له‌یلای شه‌رمیون له مان‌وو‌یته‌ی دوینی‌ی، ده‌سته زبر و قلّه‌شیوه‌کانیم له نیو ده‌ستم دهنه، هه‌تا نهرمی ده‌ستی فریشته ئاساکه‌ی هه‌ست پییکه‌م، به‌ر له‌وه‌ی شتیک بلیم، پروانینی قوول و پربه‌زه‌بیانه‌ی هه‌زاران پرس‌یاری له میشک‌دا ده‌وروژاند و منیش بیده‌نگ ده‌مام، له نزیک ئیدریسی دووره په‌ریز له ئه‌رکی دووپات‌کراوه‌ی دوینی‌ی، له ده‌سته بلوقه‌ کراوه‌کانیم ده‌روانی و هاوړی له گه‌ل ئه‌وه له په‌نجه‌ره‌وه له دوور دوورم ده‌روانی، ئه‌وه له به‌سهر چوونی به‌هار دلته‌نگ ده‌بوو و منیش له په‌نگ و رووی زه‌رده‌لگه‌راوی ئه‌وه.

ئیم‌رۆ له ته‌ک دنیا‌یه‌ک‌دا شانازی، شادی، قین و داخ و کۆلیک بیره‌وه‌ری تال و شیرین، بیر له‌وه‌ روژانه ده‌که‌مه‌وه. له "روژی مامۆستا" بوو که پر بایه‌خترین دیارییه‌کانی ژیانم له مامۆستایانی گه‌وره وه‌رگرت: له له‌یلا سی دانه هیلاکه، له ئیدریس دوو کیلو که‌نگر ده‌ستره‌نجی روژیک، له فریشته دوو چل گولی هه‌لاله، له نیدا بوکه‌له‌یه‌کی له دار و په‌ه‌رۆ چیک‌راو و له یاسریش نه‌قاشییه‌ک.

ياسریش هه‌میشه هیواکانی باوکی ده‌کیشایه‌وه،
وانیٚتباریکی ره‌نگ شین که ئه‌و له کوٚلبه‌ری پزگار بکا.

قه‌رار درا یاسر سه‌ر له نوٚی، ولاته‌که‌مان به بیٚ هه‌ژاری و
نایه‌کسانی، به بیٚ ئه‌وه کوٚلبه‌ره بانه‌ییه‌کان،
مه‌ریوانییه‌کان و کامیارانییه‌کان ناچار بن بوٚ گواستنه‌وه‌ی
۱۰ کیلوٚ چای له بری دوو هه‌زار تمه‌ن، گیانی خوٚیان
بخه‌نه مه‌ترسییه‌وه، بکیشیٚته‌وه. ئه‌و نیگار یکی جوان و
پازاوه‌ی سرووشتی کیشایه‌وه که خه‌لک تیٚیدا خه‌ریکی
کارکردن بوون و له ژیری نووسی: "بوٚ روژیک که ئیتر مردن
له بوٚسه‌ی ناندا دانه‌ده‌نیشت".

فه‌رزاد که‌مانگه‌ر

به‌شی ۵، زیندانی په‌جایی شاری که‌ره‌ج

۸ی گوٚلانی ۲۰۰۸

بۆقەقنەسەكانى ولاتى من! ۱

نامەيەكى فەرزادى كەمانگەر بە بۆنەى ۸ى مارس رۆژى جىھانى ژن

نازەننم سالاو، رۆژى ژنە، ھەمان رۆژىك كە ھەمىشە چاوەرېيم.

لەم رۆژانەدا لە باتى دەستە مېھرەبانەكانى تۆ، چلەنەرگسى ئالۆزكاوتر لە پرچەكانت ئاراستەى خەونەكانت دەكەم. دوو سالە دەستەكانم نە رەنگى بنەوش و نە بۆنى گولئى ياسيان بەخۆو نەديو. دوو سالە چاوانى تامەزرۆ، چەند دلۆپە فرمىسكىك لە خۆشيان، دەرپىژئ، تۆ باشتر دەزانى كە ھەموو رۆژەكانى سال بۆ گەيشتن بەو رۆژە چركەژمىرى دەكەم. بەلام ئىمرو تىداماوم بۆئەو رۆژە كامە ديارى شايانى تۆيە، گۆرانى ماچم كە "مرا ببوس" ۲ يان ئاوازی باغچەى پاشا ۳ يان مۆمىك كە پووناك كەرەھى بىرەوهرىيەكانمان بىت. بەلام نازەننەكەم نە دەنگى ئاوازيكت گوى لىدەبى و نەش دەتوانم مۆمىكت بۆ داگىرسىنم، لىرە كويخاى ديوارەكان، مۆمەكانىشى لە قەفى زەنجىر بەستوو، شاعرىش نىم ھەتا ھەك "پىرى ئەقىندار پۆحى ئەقىن لە جەستەى با بدەمىنم، ھەتا باوھشىنى كراسەكەى بەرت بكا". ۴ يان ھۆزانىكت بۆ بھۆنمەو كە سەرۆكەى ژانى ھەزار سالەت و قافىەكەشى بىتوانى نىگاكانت نىشان بىدا، تازە تۆ بە زمانى داىكىشمان ناتوانى بخۆينىيەو، دەنا ھەرۆك "ئالەى ھىمن" ھەموو شەوان دەمكردىتە ميوانى چىراى شەو، لە پرووى

ناچار بیهوده به زمانی "فرووغ" بۆت دهنووسم ههتا نهئیی که "گهس له بیری گولهکاندا نیه" یان بلایی "دلم تهنگه"، بۆت دهنووسم ههتا منیش باوهرم کردبئی که "فهللی پینجهم" دهستیپیکردوه،، بهلام نهئیی بیئوقرهی من و رۆژی تۆ: گولهکهه من له ولاتی کدا له دایک بووم که ژنای ههروهک ههموو ژنای دنیا نهک نیوهیهک له ههمووان، بهلکوو "نیوهیهکن له ئاسمان"، یهکهمین گریانی ژیانم لهم ولاتهدا هاوئاهاهنگ له گهله هاواری ژنانیک بوو که هاوړی له گهلهه لپه رکئی بلایسه، وانهی سه رهلهدان و ملکه چنه کردنیان فییری ئاگر کرد.

خونچهی یهکهه بزهی مندالانه کاتیک له سهه لایوم پشکوت که داره پیره بهرووهکان وهک چیرۆکی مانهوه و له سهه پبیوونی ژنای ولاتهکهه لیکههالا بوون و یهکهمین ههنگاوهکانی ژیانم به ههمان ریچکهدا ههلهئیدرا که پیشتر گولالهکان، ههنگاوه قایمهکانی ژنانیان له پژد و سهخترین لووتکهکانی ژیان و دیرۆکدا له گهله شهونمی بهیانیان پازاندبووه. ئهه ژنانهی که ئیمپروش سروودی ئههقین و خوراگری دهچربینه گوئی دیواردا. لایه لایه مندالانی ولاتی من ههمان سروودن که مرۆقهکان له بهرانبهه "ئاسرویدیتهکان" و "ئیشتارهکان" دهیانخویند.

کههواوو، چلۆن دهلوئی که رۆژی تۆ وهک رۆژی جیژنی "قوربان" و "نههروژ" بو من پیروژ نهبی، فره کهسان وهک تۆ سالانیکه له پشت په نهههکانیان چاوه رپی گهه پانهوهی

نازیزانیان ده‌کهن، ئیتر که‌ی، که‌س نازانی هاوړئ له گه‌ل یه‌که‌مین به‌فری زستاندا به‌گوئله‌گه‌نمیک چۆله‌که‌کان ده‌کهنه‌میوانی ته‌نیایی خو‌یان، یان ئه‌و کاته‌ی بو‌گه‌رانه‌وه‌ی په‌ره‌سیلکه‌کان گه‌سک و ئاوپرژینی مال ده‌کهن یان نا، یان ئه‌و کاته‌ی خودا میوانی سفره‌ی پارشیویان ده‌کهن... توش له‌چاوه‌رپی پوژیکي وا کراسیک له‌ره‌نگی ئاسمان و له‌نهرمی سیاچه‌مانه و چله "به‌ره‌زا" ۶ له‌به‌ر بکه و ملوانکیک له‌میخه‌ک له‌مل بکه و چاوه‌ریم به. بو‌نی میخه‌ک بو‌من بو‌نی ژن، بو‌نی ولات، بو‌نی هه‌میشه‌زیندوویی و له‌تاقه‌وشه‌یه‌کدا بو‌نی تو‌ده‌دا. هه‌تا ئه‌و دهم به‌خولقینهری شه‌ونم و بارانت ده‌سپیرم.

په‌راویزه‌کان:

- ۱- نامه‌که ئاماژه‌یه‌که به‌ئاماری به‌رزی خو‌سوتاندنی ژنان له‌نیو ژنانی شاره‌که‌ی مندا که‌هه‌ر له‌مندالییه‌وه وه‌ک ژانیکي جهرگبر، هزرم ئازار ده‌دا.
- ۲- مرا ببوس، ماچم بکه‌گورانییه‌کی ناسراوی شو‌رشگی‌ری فارسییه، هی ئیحسانی گولنه‌راقییه.
- ۳- شی‌عری گوران و ئاواز و گورانی هو‌مه‌ر دزه‌یی
- ۴- ئاماژه‌یه به‌شی‌عری قوبادی جه‌لیزاده
- ۵- گورانییه‌کی هه‌ورامییه‌که له‌ویناکردنی سرووشت و ئه‌قیندا ده‌خویندرئ.
- ۶- به‌ره‌زا گیاییه‌کی زور بو‌نخو‌ش وکه‌م دیتراوی چی‌ای شاهو‌یه که‌به‌قه‌د شاخه‌سه‌خته‌کانه‌وه‌ده‌روئ.

بابه ئاوى دا!؟

نامه يهك له فهزادى كه مانگه ره وه بۆ قوتابيهه كانى

مندالان سلاو،

دلّم بۆ هه مووتان تهنگ بووه، لييره شهو و پوژ به ياد و بيروه ريبهه كانى ئيوه وه، شيعرى زيان دههونمه وه، هه موو پوژييك له برى ئيوه پوژباش له گهّل خوڤدا دهكهم، له پهناى ئەم ديواره بهرزانه له تهك ئيوه دا له خه وه له دهستم، له تهك ئيوه پييده كه نم و له تهك ئيوه ش ده نووم. بڤه جاريك "ستتيك وهك دلتهنگى" هه موو گيانم دادهگرئ. ئاى كه دهكرا وهك جاران ماندوو له گهڤييك كه ناوى "گهڤى زانستى" يمان لينا بوو، ماندوو له هه موو ههراوبه زمه كان، توژ و عاره قهه ي ماندوو يه تيمان به چوونه سه ر كانيبه پوون و بيگه رده كه ي گوند له بير كردبا، خوژگه وهك جاران دهكرا گويمان به "دهنگى پيى ئاو" و له شمان به لاوانه وه ي گول و گيا ده سپارد و هاوڤئ له گهّل سيمفونىاى جوانى سرووشت پولى وانهمان داده نا و كتيى حه سيومان به هه موو ونبووه كان "مه جهووله كان" ده خسته زيڤ به رديك. چوونكه كاتييك بابه نانئيكى نيبه كه بيخاته ئيو سفره، ئيتڤ چى دهگورڤڤڤئ كه پى سى مومه يز چوارده يه يان سه د مومه يز چوارده يه، ده رسى "زانسته كان" مان به هه موو ئالووگوڤڤه شيميائى و فيزيكيبه كانى جيهان دهنايه لاوه به هيواى گوڤرانيك له ڤه گهزى "ئهڤين و موّعجيزه" په له كانى هه ورمان له

ئاسمان، وپراى شنهى با رهوانه دهکرد و چاوه پړپړى
ئالوو پړپړىك ده مابن كه كوورشى هاوپولى پړ وزه تان
له پوله وه نه چيته كړي كاري و له ميړمندا ليدا له سهر
بينايه كى به رزه وه، هه لوه دا به شوين ناند، بهر
نه بيته وه و به يه كجاره كى به جيمان نه هيلئ، چاوه پړپړى
ئالوو گوړپړىك كه له جيژنى نه رۇزدا جووتيك پيلاوى نوئ و
دهستيك جلووبه رگى باش و سفره يه كى پړ له نوقل و
شيرينى بو هه موومانى به دواوه بيت.

ئاي خوژگه ديسان به دزى و نهينى و دوور له چاوى
چاوه دپړى توورپه و تووسنى قوتابخانه دهورى ئه لفوويي
كورديمان ده كرد و به زمانى داىكى بو يه كترى شيعر و
گوړانيمان دهوت و دواتر دهست له نيو دهستى يه كترى
هه لده پهرين و هه لده پهرين و هر هه لده پهرين.

ئاي خوژگه ديسان له نيو كورانى هاوپولى، پولى يه كه مدا،
دهبوومه گولچى و نيوه له بيري رۇنال دو بووندا، گولتان
له ماموستا كه تان ده كرد و يه كترى تان له ئاميز ده گرت،
به لام مه خابن نازانن كه له ولاتى ئيمه دا، خه ونه كان و
هيو اكان پيش له قاپى وينه كانمان تووزى
ببرچوونه وه ده گرن. ئاي خوژگه جاريكى ديكه دهبوومه
ئندامى هه ميشه يى بازنهى "عمو زنجير باف" ي پولى
يه كه مى كچانه، هر ئه و كچانهى كه سالانيك دواتر له
گوشه ي دهفته رى بيره وه ريه كانياندا دنووسن خوژگه وه ك
كچ له داىك نه دهبووين. ده زانم ئيستا گه ورهن، ميړد ده كه ن

به لَام بۆ من هه مان فریشته ی پاک و بیخهوشن که هیشتا "جیگه ی ماچی ئاهورا مهزدا" به نیوچاوانی جوانییانه وه ده بیندرئ. راستی کی ده زانی که ئه گهر ئیوه فریشته گه لی زاده ی هه ژاری و رهنج نه بوون، کاغه ز به دست بۆ که مپیهینی ژنان وازووتان کۆ نه ده کرده وه، یان ئه وه ئه گهر له م سووچه له خاکی "له بیرکراوه ی خودا" له دایک نه ده بوون، ناچار نه بوون له ته مه نی سیزده سالیدا به چاوانی پر له فرمیسک و خه م "بچه ژیر توپی سپی ژن بوون" و بۆ دواچار مائاواپی له قوتابخانه بکه ن و "چیروکی تالی بوون به ره گه زی دووهم" به هه موو بوونتانه وه ببیته ئه زمونتان.

کچانی ولاتی ئه هوورا، کاتیک سبه ی ویستان له داوینی سرووشندا بۆ منداله کانتان پونگه بکه نن یان له گوله وه نه وشه تاجه گولینه یه کیان بۆ چی بکه ن، ده بی هه موو به سه رهاتی پاکی و شادی سه رده می زارۆکیتان بۆ وان وه گپرن.

کورانی سرووشتی خۆر، ده زانم که ئیتر ناتوانن له ته ک هاویوله کانتان دابنیشن، بخوینن و پیبکه نن چوونکه پاش "گاره ساتی به پیاو بوون" تازه "خه می نان" به روکتان ده گرئ، به لَام له بیر مه که ن که پشت له شیعر، له گو رانی، له لایلیه کانتان و له خه ونه کانتان مه که ن، مندالانتان فی ر بکه ن که بۆ ولاته که یان بۆ ئیمرو و داهاتوو، پۆله ی ره گه زی "شیعر و باران" بن.

دهتانسپيرمه دهستی با و خوږ، ههتا سبهينييهکی نه زوږ
دوور، وانهی ئهقین و پاکی بو ولاتهکهمان فير بن.

ههقال، هاوگهमे و ماموستای سهردهمی مندالیتان
فهزاد کهمانگهر

زيندانی رهجایی شههري کهرهج

۹ی رهشهमेی ۱۳۸۶

دیواره‌کان دینه گو

پیشکەشە بە چاوانی چاوه‌پێی بنه‌ماله‌کانی ئیبراهیم،
که‌یومه‌رس، نادر و عەلی

له ژێر خاک به‌ خه‌وتوویی نامی‌نییه‌وه
ئهی برا، ئهی هه‌قال
دلته‌ خه‌وه‌ری هاتنی به‌هاری ده‌دات
و وه‌ک تۆ له‌ ته‌ک با‌دا دئی ١

ئیبراهیمی ئازیز، ئهو شه‌وه‌ی که‌ هاواره‌کانته‌ به‌ دوا‌ی
کرانه‌وه‌ی کلا‌ورۆژنه‌یه‌که‌وه، گو‌یی فه‌له‌کی که‌ر ده‌کرد،
هه‌تا رینگایه‌ک بو‌ ئاسمان بکاته‌وه، ناجوامیرانه‌ هاوارتیان
له‌ گه‌رووتدا تاساند، هه‌تا که‌سێک گو‌یی له‌وه‌ی تۆ
بیستبووت نه‌بی و جلی سوورت نه‌بینی.

برا، ده‌زانم چیت به‌ سه‌ر هاتوو، به‌ر له‌ تۆش دیواری
سلوله‌کان چیرۆکه‌ نه‌گێردراوه‌کانیان بو‌ گێراییه‌وه،
دیواره‌کان وتیان، له‌ ده‌نگدانه‌وه‌ی "مریهمه‌ پیرۆزه‌کانی
کوردستان" ئه‌وانه‌ی که‌ می‌ژوو، سه‌به‌ی سه‌به‌اره‌ت
به‌ پیرۆزیان به‌ خو‌ ده‌نازی، چونکه‌ له‌ به‌رانبه‌ر چاوانی
چانیسی گورگه‌کاندا به‌ "ژن بوون" واتایان به‌خشی،
دیواره‌کان وتیان له‌ دوا‌یین چاوه‌پێی چاوه‌کانی که‌یومه‌رس
و نادردا، ئه‌وانه‌ی که‌ له‌ قو‌لینچکی
چاوه‌کانیانه‌وه‌ به‌ ته‌ما بوون، ره‌نگه‌ بو‌ دوا‌جار ئازیزانیان

ببین و سروودی "ئەى هەقال" ٣ يان لە ژيەر ليۆهوه دەوتەوه هەتا ئەوه نەك دارى سىداره سروودى سەر لە بهيانيان لييستينيتهوه، ديوارهكان وتيان كه ئەو شەهوى مانگى رەمەزان چۆن ئەوان، بزه لەسەر ليوان چوونه پيشوازي سەحەرەوه، رەنگە نادر گوئي لە سروودى سيډارهى مەحمەد رەزا بووبيت كه بەو جوړه بە شوين ونبووه كهيدا ئۆقرهى ليبرابوو.

ديوارهكان لە سەر ئەو كەسانەى شەرافەتمەندانە ژيان و لە بەرانبەر گەردەلوولى نايەكسانىيەكاندا پشتيان نەچەماندەوه و بە بئى پي، سەريان سپارده سيډاره و ژيڙدەستەبييان پەسەند نەكرد، دوان، ديوارهكان ديسان دەيلينهوه كه وتبووتان "بۆ گەيشتن بە كانياوى پوون، حەوجئ بە بوونى دەست و پي ناك"، ئەم كاروانە سەرى دەوى و دلئى گەرەكه، بە بئى پي، بە جەرگەوه خۆتان لە دلئى دەريا دا و سەرتان سپارده سيډاره.

ئەى هەقال، ديوارهكان ديتيان، لە شەفەقى دارى سيډارهدا كه چۆن ئاهوورامەزدا لە ئاسمان هاتە خواري و لە برى مەلەهمى برينهكان، چەند دلۆپە فرميسكيكى بە پوونى ئاوى سيروان، فورات و هييل رژاند و ئاهووراييترين و بەهيزترين هۆرهى بۆ توو چرئ، هەتا خاكى كوردستان سەرکەشانه و سەربەرزانه جگەرگۆشەيهكى تری لە باوش بگرئ، ئەم دايكه هەميشه سەرکەشه، باشتري رۆلەكاني

داوهتی لای خوئی دهکا ههتا به هیمنی و هیوری له تهکیان
بژی.

ئهی ههقال، له گزنگی مائئاو بییدا ئهو کاتهی غه ریوانه به
دوور له چاوی دایک و خویشکه کانت به ره و کاروان ده چووی،
ئاوییه ره به نیگای سه رتا پاوه به ریی ده کردی و به داخ و
هه سه رتهی له دلدا بوو که به تو بیژی: ئیبراهیم، مزگانی
"له خانوچکه یه کی ساردوو سپردا و ده نیو بارانی ترس و
دل خورپه دا، مندالیک بو به پیشمه رگه بوون له دایک
ده بی" ۵

به لام تو رویشتی و ئاوییه ره داخی وتنی ره ستهی
"سه فه رهت وه خهیر ئیبراهیم"ی له سه ره لیوان وشک بوو
سه فه رهت وه خهیر ئیبراهیم، به ئاسمانیکی پر له ئه ستهیره و
زه وینیکی پر له وه نه وشه وه به ریته ده که م

زیندانی سیاسی فه رزادی که مانگه ره
زیندانی ره جایی شه هری که ره ج
ای ریبه ندانی ۱۳۸۶

په راویزه کان:

۱- سه روودیک له ویکتور خارا، شاعیر و ستران بیژی شو ر شگی ری شیلی
که له سه ره ده می پینوشه دا، پیش کوشتن هه ردوو باسکیان به مشار
بریبه وه.

- ٢- که یومەرس و نادر دوو جەوانی کورد بوون که له مانگی رەمەزانی ساڵی ١٣٨٦دا له گرتوو خانەیی سنه‌دا به زمانی به پۆژوووه له سێداره دران.
- ٣- ئەهێ هەفأل، سروودیکی شۆرشگیری کوردیییه.
- ٤- "سێداره" به‌کیک له سرووده‌کانی خەباتگێڕانی کورده که پێش له‌وهی له سێداره بدرێن، ده‌خویندریته‌وه، موحمه‌دره‌زا، سترانبیژی کورد ئەم سرووده‌ی کردوو به سروودیکی هه‌میشه زیندوو.
- ٥- ئیلهامیکه له شیعری به‌سیر سا‌بر

نامہ یہ کی تہ او نہ کراوی فہر زادی کہ مانگرہ بۆ سہ ما بہ ہمہ نی

سلاو بۆ تۆ میوانی بہ ندرکراو، خو ش ہاتی بان چاو، بۆ لای ئیمہ، بۆ ولاتہ کہ مان لہ سہر تہ او نترین نہ خشہ کانی جیہان مہ گہرئ، بہ شوین دریزایی و پانایی جوغرافیای ولاتہ کہ مان مہ گہرئ، کاتییک لہ دو اتترین نیشانہ کانی پیشہ سازی و لہ قہراخ دو ایین فابریکاوہ تیپہر بووی، ناوچہ بیہ کی رووتاوہ و وشکوبرین و دوور لہ پیشہ سازی و پپر لہ ہہ ژاری و برسییہ تی لہ بہرانبہرتدا و ہدیار دہ کہوئ. ولاتییک بہ ئاسو بیہ کی سوور بہ سووری میژووہ کہی و خو ریکی زہرد بہ زہردی کیلگہ گہ نمہ کانی، دارہ سہوزہ بہ پرووہ کانی نیشانہ ی سہختی و ژیانی دانیشتوانی لہ بہرانبہرتدا باوہ شی بۆت کردو تہوہ، خہ لکانیک ہہروہک خو تان کہ پرن لہ راستگو یی و ہیشتا میہرہ بان ی و یہ کرہنگی سالہ کانی دووری لای خو یان و ہک یادگار راگرتوہ، خہ لکانیک کہ سالانیکہ نابہرابہری، زولم و زور و ئاوارہ بوون و ہالآواردن و سہرکوت و دیکتاتوری چو کی پی دانہ داون، ولاتییک کہ ہہر کہ سییک دہنگی خہ لکہ کہی بہرز بکاتہوہ، دہنگی کپ دہکن، جہوانہ کانی لہ نہوہی ہہتاون کہ بۆ ناساندنی ئامانجی خہ لکہ کہیان و ئارمانہ کانیان بہ جیہان، ہہموو کاریک دہکن.

کاتی وا ہہیہ، "گیسہل ہل دہ فرینن" و و ہختیکی دیکہش

"نەسپەکان مەست دەکەن"، بازە جاریک بە ویۆلۆگیک که تاکە تاقەت و توانیانە، کۆلەمەرگی ھەزاران سالی ھەلەکەیان باس دەکەن و لە دژی زۆرم و زۆر و ھالآواردن ڕادەوہستن، ھیندیک جار بەسەرھاتی پەر لە داخ و سۆزی خەلکەکیان لە دلێ گۆرانی و موسیقادا، دەقەر بە دەقەر و ولات بە ولات دەگیرن.

نازیزم سەماء،

ئێستا کہ کامیڕاکەیان لێ وەرگرتوویی، بە چاوہکانت ببینە و بە نیزەھێ قەلەمەکەت بنووسە، بنووسە کہ ئەم دەقەرە سالی ھایە بریندارە، برینداری توندوتیژی، سەرکوت و گوللە و شەرە.

بنووسە کہ ئەم برینە مەلھەم و ساریژی دەوئ، بنووسە، دەقەری ئیمە گەروویەکی وەک ئیمە دەوئ کہ قسە نەگووتراوہکانی لێ بێتەدەری، ئەو گوئیانە کہ گوئ لە رەنج و قسە دلێ خەلکەکی بگری، بنووسە کہ لە دەقەری گولدا، گوللە حاکمە، بنووسە کہ لیڕە ھەموو ڕۆژیک خەنجەر، مەحکەمە خوی دەکا.

بنووسە لە شوانە ریگاکانی ئیڕە، ھەموو کەسیک لە بۆسە ھەتاودا، لە تاراجی چاو و قەلەم و کامیرا و لە بۆسە ڕۆشنگیری و دۆستایەتیدا دانیشتون، بنووسە کہ لیڕە ھیشتا مینەکان لە ژیر پپی مندالاندا دەتەقینەوہ، ئیستا کہ ولاتەکەم کوردستانت دیوہ، گلەیی مەکە کہ بەندیان

کردوویی، ئەم زیندانه سالانیکیە وەک دمه‌ئیک قورساییی خستۆته سەر له‌شمان، گله‌یی نه‌که که نه‌یانه‌یشت میوانداری خاست لی بکه‌ین، ئەم میوانه نه‌خوازر اوانه ده‌یانه‌هوی نه‌ریتی میواندۆستی ئی‌مه له نیو به‌رن.

گله‌یی له‌وه نه‌که‌ن، که ده‌نگ هه‌لب‌رینی ئی‌مه نرخی گرانه، چوونکه له ولاتی ئی‌مه‌دا ساله‌هایه به شوین گرتنی خه‌ج و سیامه‌ند و شیرین و فه‌رهاده‌وه‌ن و ساله‌هایه خۆشه‌ویستی و ناشتی به پپی یاسا قه‌ده‌غه‌ن، ساله‌هایه تامه‌زرۆبی تازه بووگه‌هل له رپی تازه‌زاواکان و چاوه‌رپی دایکان بو زهماوه‌ندی جگه‌رگۆشه‌کانیان بووه‌ته گۆرانی.

گۆرانیه‌کانی ئی‌مه چیرۆکی خه‌جه‌کانی بی سیامه‌ندن، چیرۆکی زینه که به شوین مه‌مدا ئەم زیندان و ئەو زیندان و ئەم شار بو ئەو شار ئاواره و سه‌رگه‌ردانه، ساله‌هایه که فه‌رهادی ولاته‌که‌م له سه‌ر دیواری زۆلم و تاریکی وینه‌ی خۆر و وه‌نه‌وشه ده‌کیشی، ساله‌هایه شیرینی ئاواره عه‌ودالی شوین فه‌رهاده.

گله‌یی نه‌که که خو‌ره و ته‌یران سووتینه‌رن، چوونکه له فرمی‌سکی یه‌عقوبه‌کانی چاوه‌روانی جگه‌رگۆشه‌کانیان و چیرۆکی خوشکانی چاوه‌رپی براکانیان لیپاولیپه، به‌لام سه‌ره‌رای ئەم هه‌موو په‌نجه وەک کیویک له نیو ده‌ریا پاوه‌ستاوین.....

تېبىنىي وەرگېر:

لە خۇبېشانى ئاشتىخوزانە لە شارى سەنە بۇ پىشتىگى لە فەرزادى كەمانگەر، سەما و ھەبىب بەھمەنى دوو چالاكى مافى مرۇف لە بەندەر عەباسەو، ھەزاران كىلۆمتر دوور لە كوردستان، خۇيان گەياندە سەنە و لە پېپىوانى پىشتىگى لە فەرزادى كەمانگەردا بەشداريان كرد. پۇرى ۲ گەلاوېژ، ۲۳ى ژوويەى ۲۰۰۸ لە لايەن ھىزە ئاسايشىيەكانى كۆمارى ئىسلامىيەو ھە گىران و بۇ گرتوو خانەى ئىتلاعات راگويزران و لەوئ بېحورمەتى و بېرېزىيەكى زۇربان پېكرا. فەرزادى كەمانگەر ئەم نامەيەى بۇ سەما نووسىيەو كە بە ھۆى راگويزرانى بۇ سلوولى تاكەكەسى و برانى پەيوەندىيەكانى ئەو لە گەل دىيەى دەرەو، بە نىو و ناتەواو نىردراو تە دەرەو ھى زىندان.

له سیاسه ته کانی ئهم تا قمه مایه پووچ و ره سوایه
دهر نه برن .

تیڅو شانی سیاسی به مانای راستی وشه و جیکه وتووی
به ره لستکارییش له لایه ن ئهم دهسته و تا قمانه وه ته نیا
بو که سانیکه که له ئیسلامی سیاسی، ته وای لایه نه
مروقتسازه کان، جوان و روحنای له گهل یاسا قایم و
پیشکه وتوو هکان له پیناوی بناغه دانانی کومه لگهی ساغ و
تیکهل به ههسته ئینسانیه کان به جاریک به لاهه دهنین و
به پیی قسه ی خو بیان ته نیا "الجنه تحت ظلال السیوف" و
"النصر بالرعب" له بیرو که ی سهرده می سهره هلدانی
ئیسلام فیروون . که و ابوو، جیگهی سهر سوپمان نییه که له
سیستمه و نیزامی بیرو مافی ئهم تا قمانه دا، دهسته واژه ی
وهک چالاکی سیاسی، تاوانی سیاسی، تو مه تی سیاسی و
زیندانی سیاسی تومار نه کراوه و بوونی نییه .

به کورتی بیبرمه وه، من فه زادی که مانگر وهک
هاوولاتیه کی ئیرانی که هه موو مافیکی مه شرووع و
هاوولاتیه تیم له یاسای ئیران و جیهاندا پاریزراوه،
به ناوی که سیک که هه مان وه زاره تی پهروه رده و بارهینان،
ئیزنی ماموستایی و پهروه رده و بارهینانی به مندانانی ئهم
ئاو و خاکه به من داوه، ئیستا به پیی مافه ئاساییه
نیونه ته وه بییه کان، به پیی جارنامه ی گهر دوونی مافی مروقت
و به پیی تاریفه کانی بیردۆزه په سه ندکراوه کانی سیاسی
جیهان، خو م وهک خاوه نی هه موو پیناسه کانی زیندانییه کی

سیاسی دہزائم لہ کاتیکدا، لہ پروداویکی بہد، لہ کاتیکی بہد و لہ شوینیکی بہددا، ہہروہا لہ سہردہمیگدا کہ تاریفی ساکارانہ لہ تاوانی سیاسی لہ ژیر دہمامکی سہیر و سہمہرہی وہک شہر لہ گہل خودا، "افساد فی الارض"، ہہلسووران لہ دژی ئاسایشی نہتہوہیی بہ شیوہی داخراوترین بیر و نادیموکراتیتیرین شیوازدا دہکری، گرفتار ہاتووم. سہرنجی خوینہرانی ئہم نامہیہ بوئہم خالانہ رادہکیشم ہہتا رہورہوہی دادوہرانہ لہ پہروہندہکہی مندا لہ دہزگای دادی ئیستای ئیرانیدا پروون بکریتہوہ:

۱- من لہ ریکہوتی ۲۷ی گہلاویژی سالی ۸۵دا، لہ تاران بہ ہوی چالاکیی سیاسی ئیزن پینہدراو، گیرام. سہرہرای مافی ہہبوونی پاریزہر بہ پیی یاسا، ۱۶ مانگی تہواو پاریزہرم نہبوو، یانی پاش تیپہرکردنی ۱۶ مانگ لہ دژوارترین جوڑہکانی ئہشکہنجه لہ ژیر ناوی لیپرسینہوہدا کہ بہ پیی یاسا، دژایہتیہکی ئاشکرای مافی ہاوولاتیہتی بووہ و من پیشتر لہ نامہیہکدا بہ ناوی "رہنجانہ" ئماژہم پیکردووہ، لہ مافی ہہبوونی پاریزہر بیہری بووم. ہہلبہت پیویستی بہ وہبیرہینانہوہیہ کہ لہ شاری کرماشان، دادگای شوڑشی ئہو کاتہ، بہ بی لہ بہر چاوگرتنی بنہمای لیکتیگہیشتن "تہفہیم"، فہرمانی بہ کاربہدہستانی قوہی قہزاییہ دا کہ ئہشکہنجهکان و گوشارہکانیان لہ سہرم، ہہتاکو من پی لہ تاوانہکان دہنیم، بہردہوام و فرہتر بکہن. لہ راستیدا ئہگہر لیپرسرہوہی لقی ۱۴ی ئاسایشی تاران داوای گہرانہوہی

منی بۆ تاران نه کردبا، به بی شک ئیستا زیندوو نه بووم. ته نانهت کاریان به شوینیک گه یاند، له کانتیکدا نه تاوانیکم له سهر سهلمیندرا بوو، نه کۆبوونه وهیهکی دادگا به پیره چو بوو نه پاریزه ریکم هه بوو، ههر له سهره تای لیپرسینه وه سهره تاییه کاند که ئه وان بۆ خۆیان ناوی لیپرسینه وهی فه نییان له سهر ناوه، تاوانباریان ده کردم و به تیرادیتوویی و به ئه و په ری خۆش حالیه وه، باسی حوکمی ئیعدامی منیان ده کرد.

۲- له ماوهی قوئاغی ۱۶ مانگه دا و له فابریکای سهر له نوئ سازکردنه وهی وه زاره تی ئیتلاعاتدا و دوا ی گه پانه وه م له کرماشانه وه بۆ تاران، تۆمه ته پيشووه کانی من وهک ئه ندامه تی له په ژاک، راگو یزرانی مه وادی ته قینه وه، هه ولدان بۆ بۆمبدا نانه وه، ته نانهت بۆمبدا نانه وه له کارنامه ی کرده وه کانی مندا سردرایه وه و تۆمه تی وهک ئه ندامه تی له پارتی کریکارانی کوردستان له پهروه نده ی مندا نووسرا، ئه لبهت ههر وهک عاده تی پيشوویان به بی ئه وهی هیه سهند و به لگه یه کیان هه بی، ته نانهت به لگه ی ساخته و درووستکراویشیان پی نه بوو که بیخه نه روو.

۳- ههر له و ماوه یه دا که نازانم بۆچی و چۆن لقی ۳۰ی دادگای شۆرشى تاران نه بوونی سه لاحتیه تی خۆی له سهر پهروه نده که ی من راگه یاند و جاریکى دیکه منیان گه پانده وه دادگای شۆرشى سنه.

۴- دوو مانگ له تاکسلوولی گرتووخانهی ئیتلاعاتی سنه له کاتیکدا به سامناکترین شیوه ئەشکهنجه دهکرام، پوون نهبوو که پانتایی ئەم گوشار و ئەشکهنجه تووشانه له بهر چییه و بو کامه مهبهست له سهر من ئەنجام دهدرئ؟ بوچی...؟ چوونکه لهو ماوهیهدا نه تۆمهتییکی نویم خرابووه پال و نه تهنانهت تاقه جاریکیش پرسیاریکی نوئ له من کرا و سه رئه نجام داستانی لقی ۳۰ی دادگای شۆرشى تاران له سنهش دووپات کرایهوه و دادگای شۆرشى سنه نهبوونی سه لاحتیهتی خوئ له سهر پهروهنده کهی من راگه یاند و جاریکى دیکه من گه پیندرامه وه تاران بو لقی ۳۰ی دادگای شۆرشى تاران. گویا جهنابانی کاربه دهستی قوهی قهزاییه دهیانه ویست من له ههر سی پاریزگاکانی تاران، کرماشان و سنه، تامی ئەشکهنجه جوړاوجۆره کانیان بچیزم و له راستیدا به من بلین، تو بو ههر کوئ بهرین "ناسمانی تو ههر هه مان رهنگی ههیه".

۵- دواتر له ئەنجام دا ئەگه یین به لوتکهی شاهکاری ئەم سیناریو ئەمنیهتی - قهزاییه، ئەویش خوئلی پیکهینانی دادگایه. له خوئلی پیکهاتنی کو بوونه وهی دادرهسی و پاشان سه پاندنی سزا، هه لبهت خوینهر تیگات که دهزگای قهزایی له هه زده هه مین مانگی پاش گیرانم بهم ئامانجه گه یشت که له دهستدانی کات ئیدی بهسه و ئەم پهروهندهیه ئەبی به زووترین کات خه تم به خهیر بکریت و

ئەم نىيەتە خىرخوازانە تەننەت چوۋ بۆ دادگاش و من
 لە كەمتر لە چەند خولەك (بەللى دروست دەخوئىننەو،
 تەنیا ۷ خولەك) كە نىوہى ئەوئش بۆ خوئىندنەوہى "كەئفەر
 خاست" تەرخان كرا بوو، سزای ئىعدام بەسەرمدا سەپا،
 ئەوئش لە دادگايەك كە بە پىئى ئەسلى ۱۶۸ى ياساى
 بنەرەتى كۆمارى ئىسلامى ئىران دەبىئى بە شىوہىەكى
 ئاشكرا و بە بەشدارى پارئزەر و لە بەر دەم ھەئىئەت
 مۆنسىفە بەرئوہ بچئىت، كە ھەئىئەت مۆنسىفە و دادگاي
 ئاشكرا، ھىچكات بوونى نەبوو و ئىزنى قسەكردن
 لە گەل پارئزەرەكەشم بەر لە دادگا و لە كاتى
 بەرئوہچوونى دادگا تەننەت بۆ سلاو كردن بە من نەدرا و
 كاتى ياساى بۆ بەرگرى لە منئش بە ئەو نەدرا. جئى
 ئامازەئىە لە "كەئفەر خاست" دا تەنیا تاوانى ئەندام بوون
 لە پەكەكە لە دادگا بەمن راگەئىئندرا.

۶- قازى پەرۋەندەكە پاش مانگئىك، لە پرۆسەئىەكى
 تەشرىفاتى لە كاتى راگەئاندى سزاكەى من، بە روونى
 ئامازەئى بەوہ كرد كە وەزارەتى ئىئتلاعات پئش
 راگەئاندى سزای دادگا، مۆحارئبەئى توئى لە لا روون
 ببوۋو و كەمترئى سزا كە توئەبئى بەتەماى بئىت،
 لەسئدارەدانە. ھەئبەت ئەم بابەتە بۆ من بابەتئىكى نوئ
 نەبوو چوونكە تەواوى ئەو كەسانەئى كە لە ئىتلاعاتى ھەر
 سئى شار لئىپرسئىنەوہئان، لە من دەكرد، ھەر
 لە سەرەتاوہ پئىداگرئان دەكرد كە ئەوہ ئئمەئىن
 كە ديارئىمان كرددوہ كە كام سزات بە سەردا ببرى و سزای

تۆش دەبىي ئىعدام بىت. ئەمە بىي كەم و زىياد قىسەي لىپىرسرەوہکانى پەرۋەندەكەيە.

سرنج دان بەو خالانەي سەرہوہ كە تەنيا مشتىك لہ خەرۋارن بوئەوانەي پەند وەر دەگرن مايەي بەداخبوونە، چوونكە دەزگاي ئىتلاعاتى - ئەمنىەتى و لات بە پىشپىل كرنى ياسايەك كە بە پەسەندى كۆمارى ئىسلامى گەيشتوۋە و لە سەرہوہى ئەوان ئەو ئەسلانەي ياساي بنەرەتى وەك ئەسلى ۲۰ (يەكسان بوونى ھەموو تاكيك لە بەردەم ياسا)، ئەسلى ۲۳ (قەدەغە بوونى پشكەننىي بيرووباوەر)، ئەسلى ۳۵ (مافى ھەبوونى پارىزەر)، ئەسلى ۳۷ (ئەسلى بەرائەت)، ئەسلى ۳۸ (قەدەغە بوونى ئەشكەنجە)، ئەسلى ۳۹ (قەدەغە بوونى شكاندى رىز و حورمەت و ئابروو)، ئەسلى ۵۷ (بىلايەن بوونى قوہى قەزايىە)، ئەسلى ۱۶۶ (بە بەلگە سەلماندى سزاكان)، ئەسلى ۱۶۸ (ئاشكرابوونى دادگاي تاوانە سياسىيەكان) و پىشپىل كرنى ياساكانى مافى ھاوولاتىيەتى، پىشپىل كرنى ئايىنى دادرەسى و پىشپىل كرنى ئايىن نامەي رىكخراوہى زىندانەكان لە لايەك، بە تەواوى ئەوہى لە دەقى ياساكانى كۆمارى ئىسلامىدا ھاتوۋە، بىي بايەخ دەكا و لە لايەكى دىكەشەوہ لىپىرسراوانى سەرکوتى وەك تاوان - پشكەنەرى ئىتلاعات - لىپىرسرەوہى دادگيا، دادستان و دادوہر رادەوہستن و رىكخراوہيەك كە بەروالەت لە ژىر چاودىرى قوہى موجرىە داىە، زۆرتەر لە قوہى قەزايە ھەرۋگىف دەكا و با لە خۆى دەكا.

وا ده‌ببئرئ که سه‌پاندنی سزای قورس به سهر چالاکانی مه‌دهنی له ناوچه کوردنشینه‌کان به‌رگریه‌کی جیدی بوّ چه‌وساندنه‌وهی ئەم چالاکانه‌یه و سزای ئیعدامی ئیمه‌ش به له بهر چاو گرتنی خالّه سیاسییه‌کان و په‌یوه‌ندی سیاسی له گه‌ل ئەو حیزبانه‌ی که تازه ده‌سه‌لّاتیان گرتۆته ده‌ست (ئییوه بخوینن تازه بوونه‌ته مؤسلمان) له یه‌که‌یک له دراوسی رۆژئاواییه‌کان که له کوشتاری نه‌ته‌وه‌کان له سالی ۱۹۱۵ ده‌ستیکی بالاییان هه‌یه. ئەم سزای ئیعدامه‌ جوړیک خه‌لاتی سیاسییه، جوړیک دانوشتاندنه‌وهی ببئاکام له لایه‌ن یه‌که‌یک له شه‌ریکانی هاو‌خه‌وی ئیدئۆلۆژیکی به شه‌ریکیکی دیکه‌یه که هه‌لبه‌ت به رواله‌ت هه‌لگری یه‌ک ئامانج و ستراتیژیین، به‌لام را و بوّچوونی به‌ته‌واوی جیا‌وازیان له‌گه‌ل یه‌کتزی هه‌یه.

ئییستا به پپی ئەو شته‌ی که نووسیومه، ئایا من شایانی سزای له‌سیداره‌دانم؟

ئایا من بوّ پاراستی ژبانی خۆم ده‌بی داوی لیبوردن بکه‌م؟
لیبوردن له کامه‌گونا و له چی و له کی؟

ئایا ئەو که‌سانه‌ی ته‌نانه‌ت یاسای نووسراوه‌ی خۆشیان زۆر جار پپیشیل ده‌که‌ن و به پپی یاسای نه‌نوسراوی خۆیان ئەشکه‌نجه و ئیعدام دابه‌ش ده‌که‌نه‌وه، و له‌م ریگه‌یه‌شدا

له هه موو كهس دهست و دل بازن، پيوست نيبه نهوان
داواي ليووردن بكه ن؟

فهزادي كه مانگر
گرتوخانه ي ره جايي شه هر
به شي نه خوشييه گيرو وه بيه كان و متادونيبه كان
٢٥ ي پووشپه ري سالي ٨٧

ئاغەى ئەزەبى لىگەرى با دلم لىبدا

مانگانه، له زىندانم، زىندانىك واتان دانابوو كه ئىرادەم، ئەقىنم و مروقاىه تىم تىكبشكىنى. زىندانىك كه دەبوا وهك "كۆيله يهكى گوپرايه ل" هيسور و دەستەمۆم بكا، مانگانه بەندى زىندانىكم كه دىوارەكانى بە قەراى بلىندى مېژوو بەرزىن.

زىندانىك كه دىوارەكانى دەبوا، مەوداى نىوان من و خەلكەكم بىت، كه خۇشيانم دەوى. مەوداى هەتا هەتايى نىوان من و مندالانى ولاتى من بىت، بەلام من هەموو پوژىك له دەربىجەى سلووله كه مەوه دەچوومه شوينه دوورەكان و خۆم وهك ئەوان و له نىوان ئەواندا هەست پىدەكرد و ئەوانىش دەرد و ژانەكانى خۇيان له منى زىنداندا دەدى و زىندان پەيوەندىيەكى له رابردوو قوولتەرى له نىوان ئىمەدا چى كرد.

بە تەما بوون تارىكايى زىندان، هەتاو و تىشك له لای من بى واتا بكا، بەلام من له زىنداندا بە ديار پووانى وەنەوشە له تارىكايى و بىدەنگىدا دانىشتم.

قەرار وابوو زىندان ماناى زمان و بايهخ له زەينمدا بسپرىتەوه، بەلام من له گەل ساتەكاندا له دەروەى زىندان

ژياوم و سه‌رله‌نوئ جارېكې ديكه بو هه‌لېزاردنی رېگايه‌كې
نوئ له‌دايك بوومه‌ته‌وه .

منيش وهك زيندانيانې پيش خوم، سووكايه‌تيايه‌كان،
جنيوه‌كان و ژانه‌كانم له سه‌ره‌وه تا كوټايې به دل
وه‌رگرتووه هه‌تا ره‌نگه بيمه دوايين كه‌سيك له جيلي ئه‌و
ره‌نجبه‌رانه‌ي كه تاريكايې زيندانيان به خوښي ديتني
گزنك له دلدا زيندوو راده‌گرن .

به‌لام ئه‌و روژه‌ي به "كافر"يان ناساندم و پيا‌نوابوو
چوممه‌ته شه‌ري "خودا"كه‌يان و په‌تي عه‌داله‌تيان بو
هوئيمه‌وه هه‌تا له شه‌فه‌قيكي به‌يانيدا كوټايې به ژيانم
بيئن، منيش له‌و روژه‌وه به بي دلخو‌زي چاوه‌پري
جيبه‌جيكردني ئه‌و حوكمه‌م .

به‌لام ئيمرو كه ده‌يانه‌ه‌وئ ژيان له من بستينن، هاوړئ له
گه‌ل "ته‌فين به هاوړه‌گه‌زه‌كانم" برپارم داوه كه ئه‌نداماني
له‌شم بدهم به‌و نه‌خوشانه‌ي كه مه‌رگي من بتوانئ ژيانيك
به‌وان ببه‌خشيت، وهك ديارې پيشكش بكه‌م و دلّم به‌و
هه‌موو "ته‌فين و خوښه‌ويستيايه‌ي" كه تييدايه وهك
سه‌وقاتيک بدهم به منداليك . فه‌رق ناكائو منداله له كوئ
بيت له روخي كاروون، يان داويني سه‌به‌لان يان له قه‌راخ
وشكاني روژه‌ه‌لات يان به منداليك كه چاوه‌رپي هه‌لاتني
خوره له سه‌ر كيوي زاگروس، ته‌نيا دلي سه‌ركيش و بي
نوقره‌م له سينگي منداليكدا لييدا كه سه‌ركيشتر له من

هيواکانی مندالی شهوانه له تهک مانگ و ئهستیره باس بکا و ئهوان به شايهت بگرئ که له گهوره ساڻيدا، خهيانهت به خهونهکانی سهردهمی مندالی نهکهن، دلم له سينگی که سيکدا لييدا که له بيري ئه و مندالانهدا بييت که شهوانه به زگی برسييهوه سهر له سهر سهرين دهکهن و يادی "حاميد" قوتابی ۱۶ ساله‌ی شاره‌که‌ی من له دلیدا رابگرئ که نووسيويی: "چکوله‌ترین هيوام له‌م زيانه‌دا وه‌دی نايه" و دواتر خو‌ی هه‌لواسی.

ليگه‌رپن دلم له سينگی که سيکدا لييدا، گرینگ نيهه ئه‌و کهسه به چ زمانیک ده‌په‌يفی، يان پيستی چ ره‌نگه، ته‌نيا مندالی کریکاریک بييت هه‌تا ده‌سته قه‌لشيوه‌کانی باوکی، شه‌راره‌ی سه‌ره‌له‌دانیکی دووباره له به‌رانبه‌ر نابهرانبه‌رييه‌کاندا سه‌رله‌نوئ له دلما زیندوو بکاته‌وه.

دلم له سينگی مندالیکدا لييدا هه‌تا له داهاتوويه‌کی نزیکدا ببیته ماموستای گونديکی بچکولانه و هه‌موو رۆژیک سهر له به‌یانی به زه‌رده‌خه‌نه‌يه‌کی جوانه‌وه، بچپته پيشوازی مندالان و ئه‌وانيش ئه‌و به شه‌ريکی هه‌موو خو‌شی و گه‌مه‌کانی خو‌يان بزائن، ره‌نگه هه‌تا ئه‌و ده‌م مندالان تامی هه‌ژاری و برسييه‌تی نه‌زائن و له جيهانی ئه‌واندا بيژه‌گه‌لی "زیندان، ئه‌شکه‌نجه، سته‌م و نايه‌کسانی" مانايه‌ک نه‌دا.

ليڳه پڙين دلم له قورښنيكي ئهم جيهانه پان و بهرينه دا
لييدا، تهنيا ئاگاتان له وه بيت كه دلي مروثيکه که پاز و
قسه نه گوتراوه کاني خه لکيکي زور و ولاته که می تيدا پهنگ
خوار دوتسه وه، ئهو خه لکانه ی که ديروکه که بیان
ليپاوليپه له پهنج، خه م و دهر د.

ليڳه پڙين دلم له سينگي منداليکدا لييدا، که سبه ينانيک له
گه روويه که وه به زماني دايکيم هاوار بکه م:

"من دهمه وي بيمه باييه
خوشه ويستی مروث بهرم
بو گشت سووچي ئهم دنيايه"

فه زادي که مانگر
به ندي نه خوشييه کاني گيرو وييه کان، زينداني ره جايي
شه هري که ره ج
۲۱ به فرانباري ۱۳۸۷ به ندي ئاسايشي ۲۰۹۱ ئيوين

تبييني وه رگير:
موحسيني ئه زه يي، وه زيري پيشووي ئيتلاعاتي کوماري ئيسلامي ئيران
بوو.

من وهك مامۆستايهك ده مئيمه وه و تۆش وهك زيندانه وانئيك ۱

زيئوس، خوداي خودايان فه رمانى دا تا پرؤمتهى سه ركئيش
بكئيشنه بهند و بهم جوړه چيروكى من و تۆ دهست پييدهكا.

تۆ بوويت به ميراتگري زيندانه وانى زيئوس، هه تا هه ر
پۆژه ببى به پاسه وانى رۆله يهك له جيلى هه تاو و
رووناكى، بو من و تۆ زيندان دوو ماناي جياوازي پهيدا كرد،
دوو كهس له دوو لاي ديوار به دهروازه يهكى ئاسنين و
دهربيجه يهكى بچووك له نيوانياندا، تۆ له دهروهى سلوول
و منيش له ژوره وهى سلوول.

ئىستا كاتى ئه وه هاتووه، يه كترى باشتىر بناسين
من مامۆستام... نا، نا...

من قوتابى سه مه دى بيهره نگيم، هه ر ئه وه كه سهى ئولدووز،
ره شو له كان و ماسييه ره شه بچكو له كهى نووسى كه جوولان
و بزواتن فيرى هه موو كه سيك بكا. ئه وه ده ناسى؟ ده زانم
كه نايناسى.

من قوتابى "خانعه لى"م، هه مان مامۆستايهك كه فيرى
كردين كه چلو ن هه تاو له سه ر ته خته ره شه كهى پۆله كه مان

بکیشینه وه ههتا شه مشه مه کویره کان له بهر روونا کاییه که یه
بتارین .

دهزانی ئه و کێ بوو؟

من هاوکاری "بهه مه نه عیزه تی" م، که سییک
که هه می شه بوئی بارانی لیده هات و مروفتیک که هیشتا
خه لکی شاری کرماشان و گونده کانی کرماشان به یه که م
بارینی بارانی پاییز وه بییری ئه و ده که ونه وه، ئه ری
به راستی دهزانی کێ بوو؟ دهزانی که نازانی . ۲

من مامۆستام، له قوتابییه کانم زهرده خه نه و پرسیارم بو به
میرات پیگه یشتوو ه .

ئیسنا که منت ناسی، تو ش باسی خو ت بکه، هاوکاره کانت
کێ بوون، رق و توور په ییه که ت له کێ به میرات بو ما وه ته وه،
که له پچه و پیوه نه که ت له کێ وه بو به جیما وه؟ له
چاله ره شه کانی زوحاک؟

باسی خو ت بکه، تو کێ یی؟ ته نیا هه ول مه ده من
له ده سته بند، زنجیر و قامچی، له دیواره قایمه کانی ۲۰۹،
له چاوه ئیلیکترۆنییه کانی زیندان و ده رکه قایمه کانی
بترسینی، ئیتر ئه و شتانه هیچ ترسیک ناخه نه دلێ منه وه،
توور په مه به، دادو هاوار مه که، به مشتته کۆله له سه ر دل م
مه کوته له بهر ئه وه سه رم بهرز راگرتوو ه، چیرۆکی
مشتته کۆله ی تو و سه ری ژنیکی زیندانیم له بیر ه .

لئيم مهده كه گوراني دهچرم، من كوردم، باوبا پيراني من
 ئه قينيان، دهرده كانيان، خه باته كانيان و بوونيان
 له گوراني و سرووده كانياندا وهك يادگار بو من
 به جي هيشتووه. من ده بي بخوئيم و تو ده بي گوئ بگرئ، تو
 ده بي گوئ له گورانييه كانم بگرئ، ده زانم كه ئازارت
 ده دن.

وه سه رم مه كه وه وه مه مدهره بهر ليدان و کوتان له بهر
 ئه وه له كاتي ريگا چوونمدا دهنگي پيم دي، ئاخر دايم
 فيري كردووم، به ههنگاهه كانم له تهك زهويدا قسه بكه م، له
 نيوان من و زهويدا، په يمانيك ههيه، به لئيم داوه زهوي پر
 بكه م له جواني و پيگه نين. كه وايه لئيم گهري پياسه بكه م،
 لئيم گهري گويم له دهنگي پييه كانم بي، لئيم گهري زهوي بزاني
 كه من هيشتا ماوم و هيوادار.

قه ليم و كاغه زه كه م لي قه ده غه مه كه، ده مه هوي بو
 مندانني ولاته كه م گوراني لايه لايه بنووسم، گوراني وا پر
 بيت له هيو، پر بيت له چيروكي سه مه د و ژياني سه مه د،
 خانعەلي و هيواكاني، عيزه تي و قوتابيه كاني، ده مه هوي
 بنووسم، ده مه هوي له تهك گه له كه م بپه يقم، له ژوره وه ي
 سلووله كه م، لي ره وه، تي ده گه ي چ ده لئيم؟ ده زانم كه فيريان
 كردووي رقت له پروناكايي، له جواني، له هزر و
 بير كردنه وه بيت.

به لّام نه ترسه، وهره ژووری سلولله کهم، میوانی خوانی
بچووک و دپاوی من به، به چاوی خۆت ببینه که چۆن من
هه موو شه ویک قوتابییه کانم ده کهم به میوان، چیرۆکیان بۆ
ده گپرمه وه، به لّام تۆ ئیزنی دیتنی ئەمانهت نییه، تۆ ئیزنی
گوپگرتنت نییه، تۆ ده بیئ ئەقیندار ببی، تۆ ده بیئ
ببیته مروّف، تۆ ده بیئ ببیته ئەم بهری ده رکه هه تا بزانی
من چ ده لّیم.

بمبینه هه تا بزانی جیاوازی من و تۆ چیبیه، من هه موو
پۆژیک له سه ر دیواری سلولله کهم، ده سه ته کانی
خۆشه ویسه ته کهم و چاوه جوانه کانی ده کیشمه وه،
په نه جه کانی ده خمه نیو ده سه تم هه تا گهرمایی ژیان
له ده سه ته کانی و چاوه پپیی و تامه زرۆیی له چاوه کانیدا
بخوینمه وه، به لّام تۆ هه موو پۆژیک به گورزی ده سه تت،
په نه جه نه خشکراوه کان به دیواره کانه وه ده شکینی و چاوانی
چاوه ری بن کۆل ده کهی و دیوار ره ش هه لده گه ریئی.

جیهانی تۆ هه میسه تاریکایی و زیندان ده بیئ و "شعووری
پووناکایی" ئازارت ده دا، من مانگانه چاوه پپیی دیتنی
ئاسمانیکی پر له ئەسه تیّره م. ئەو ئەسه تیّره سه رکیشانهی
که له تاریکاییدا له سه ری ئاسمانه وه ده چنه ئەو سه ری
ئاسمان و سینگی تاریکایی به رووناکی خۆیان ده درن. به لّام
تۆ سالانه له تاریکاییدا ده ژیت، شهوی تۆ بیئ ئەسه تیّره یه،
ده زانی ئاسمانی بیئ ئەسه تیّره چ واتایه ک ده دا؟ ئاسمانی
هه میسه شه و چ مانایه ک ده دا؟

ئەو چارە كە گەرامەو بەندی ۲۰۹ وەرە ژووری سلوولەكەم، من هیوام بۆت هەیه بەلام نەك لە رەنگی دوآكانی تۆ كە سەرتاپا ئاگریان لۆ دەبارئ و ترسی جەحەندەمیان لۆ نیشتوو، هیواكانی من پەرن لە ئومید، پیکەنین و ئەفین. وەرە ژووری سلوولەكەم هەتا نەینیی دوا زەردەخەنە عیزەتی لە بن داری سیدارەت بۆ بدركیتم، دەزانم كە دیسان دەبمەو بەندی ۲۰۹، لە حالیکدا كە تۆ بە هەموو بوونی پەرن لە رۆق و كینەتەو بە سەرمدا دەگورپینی و منیش دیسان دلەم بۆ تۆ و بۆ دنیا یەكی بچووك كە بە دەورتدا كیشراو، دەسووتی. من لە حالیکدا كە دیسان مامۆستام و زەردەخەنە مندالانی ولاتەكەم لە سەر لیو دەگەریمەو.

مامۆستای بە ئیعدام حوكمدراو، فەرزادی كەمانگەر بەندی نەخۆشییە گیرۆو هیهكانی زیندانی رەجایی شەهری كەرەج
 ۲۷ی بەفرانباری ۱۳۸۷

پەراویزەكان:

- ۱- چەند كەس لە پاسەوانانی ۲۰۹ (بە پێچەوانەیی لیپرسرهوهكان كە ئەو چارە ئازاریان نەدام) بە هۆی ئەو لە نووسراو یەكدا، "بەندی، بەندی ۲۰۹" ئەوانم بە تارمایی چواندبوو، بە شیو یەكی هۆقانه هیرشیان كرده سەرم، لییان دام و جینیویان پیدام.
- ۲- بەهەمی عیزەتی مامۆستایەك بوو كە لە سەرەتای شوێشدا لەسیدارە درا، هیشتا خەلكی گوندەكانی كرماشان و كامیاران بیرهوهرییهكانی ئەویان لە بیرە، دەگێرنەو لە كاتی لە

سیداره‌داندا له وه‌لامی کاربه‌ده‌ستاندا که وتبویان له مردن
ناترسی، به بیکه‌نینه‌وه وتبوی، "ته‌گهر مردن
ئه‌وه‌نده ئازایه، با بیټ که توند توند له ئامیزی بگرم".

"رهنج و کۆله مه رگبیهک که ئیمه ده یکیشین" ۱

پهره دهی یه که م:

ولاته ئورویا بییه کان جار جار تووشی ئالۆزی و نار ه زایه تی به رفره ده بن که بو ئیمه ده کرئ جیگه ی راوهسته کردن و ئەزموون لیوه رگرتنی گه وره بن، وهک ئەو نار ه زایه تی بانه ی له فه رانسای پروویاندا، هه لسو و که وتی توندی هیزه کانی به ستر او ه به ده ولته ت وهک به ره ه می ده نگدانی خه لک (پولیس) له گه ل گه نجیکی قه راخنشینی پاریس هه لیکی بو ده سپیکی نارازییه سه ندی کاییه کریکار بییه کان و خه لکی ئاسایی ره خساند که ئیمه شایه تی له ژیر پخستنی هزره کۆمه لایه تی و سیاسیییه کان به هۆی داموده زگا ده ولته تییه کانه وه بووین. نار ه زایه تی و نا ئارامیییه کان له هه موو ولاته تدا بلاو بووه و بو ماوه یه کیش هه روا در یژه ی هه بوو. یان له یۆنان کوشتنی جه وانیک به ده ستی پولیس به شیوه یه ک رووبه پرووی نار ه زایه تییه به ربلاوه کانی جه ماوه بوو که خه ریک بوو ده ولته ت سه روزییر بکا و ولاتی یۆنانیش تووشی داماو ی بکا.

لایه نی هاوبه شی هه ر دوو رووداو، یاساشکیینی و کرده وه ی خو سه ری هیزه کانی ده ولته تی له دژی هاو ولاتییه ک بووه. کۆمه لگایه ک که خاوه نی ستاندار دگه لیکی به رز له بواری یاسای بنچینه یی و داموده زگا ناده ولته تییه کان و یاساکانی

پاراستنی مافی هاوولاتییه تییه، که چکۆله ترین لاپی له یاسا و پریسا په سهند ناكا و هه موو ئەندامانی كۆمه لگا له بهرانبهر دهستدریژی بو سهر مافی خه لك له دهوری یه كتری كو ده كاته وه هه تا جییه جیكردی داوخوازی خه لك، مافی رهخه و نارهبه تی بو كۆمه لگا پیاړی.

په رده ی دوهم:

له ئیران: له بهندی ۲۲ ی یاسای بنچینییه ییدا هاتوو: ئابروو، گیان، مال، ماف، خانوو و پپشه ی ئینسان له بهرانبهر دهستدریژی دا ده پیاړی مه گهر ئه وه یاسا پریگه بهم كاره دا.

له رینوینییه شه رعیه ئیسلامیه كانییدا هاتوو پاراستنی گیان، مال، نامووس و ئابرووی كه سیک كه شایه توومانی هیناوه له ئه ستوی كۆمه لگا و حكومه ته وه دهستدریژكه ر حوكمی قه ساسی به سه ردا ده سه پی.

په رده ی سیهم:

وه زارته ی ئیتلاعاتی كۆماری ئیسلامی ئیران، سه رده می گۆران له زستانی ۱۳۷۷، له راگه یان دراویكدا پریگه یاند كه ژماره یهك له هیزه كانی، خۆبه خو و به بی فه رمانی وه زارته خانه ژماره یهك هاوولاتیان كوشتوو، ئه وه كه سانه ئه وه هاوولاتیان به بوون كه له پریگای ناتووندوتیژی نارهبه تی خویان له هه لوومه رچی سه پیندراو به سه ر كۆمه لگادا ده ربپیبوو. ئه وه كوشتنانه له ژیر ناوی وهك خۆكوژی، راوه ستانی دل، كوشتن به دهستی دز و جه رده و

پراوه‌ستانی دل له کاتی وهرزشکردن و ... داپوشران. به‌کاره‌یانی توندووتیژی به بی هۆ، وشکارویی کوپړکویرانه و نه‌زانانه، هه‌لسووکه‌وتی توند له دژی نهو هاوولاتیانه‌ی که وایان ده‌زانی له کومه‌لگایه‌کدا ده‌ژین که له‌ودا یاسا سه‌روه‌رو دلیان به یاسای بنچینه‌یی خوش کردبوو که هه‌موو هاوولاتیانی خستبووه ژیر پاریزگاری داموده‌زگا ده‌وله‌تییه‌کان.

وه‌شوینکه‌وتن و به‌دواداچوونی ئورگانه جوړاوجوره حکومتییه‌کان به شوین نه‌م پرووداوانه‌دا، نهو هیوایه‌ی ده‌دا که سه‌ر نه‌نجام کاری خوبه‌خو و یاساشکیننی نهو ده‌سته‌و تاقمانه‌کوتایی پپهاتوووه ده‌وله‌ت به له نیو بردنی نهو ده‌له‌ چلک‌کردوو، ریگه‌ی له به‌رانبه‌ر سه‌ره‌پووی و کاری نایاسایی به‌ر به‌ست کردوو.

په‌رده‌ی چواره‌م:

کونفرانسی چاپه‌مه‌نی نه‌حمه‌دین‌ژاد، ۲۶ی به‌فرانباری ۱۳۸۷، له ئیراندا نازادی ته‌واو هه‌یه.

به‌لام مه‌به‌ست له‌م سه‌ره‌تایه، پید‌اچوونه‌وه‌یه‌کی خیرا به‌ ناره‌زایه‌تییه‌ خه‌لکی و مه‌ده‌نییه‌کان یان وه‌بیره‌ی‌ان‌ه‌وه‌ی قه‌تله‌ زه‌نجیره‌یی‌ه‌کانی له ئیران و چوونیه‌تی هه‌لسووکه‌وت له‌ گه‌ل نهو و قسه‌کانی هه‌ر دوو سه‌روک‌کومار نه‌ک به‌ مه‌به‌ستی به‌راوه‌ردکردنیان له‌ گه‌ل یه‌کتری و یان له‌ ته‌ک ئوروپاییه‌کانه‌ به‌لکووو مه‌به‌ست وه‌بیره‌ی‌ان‌ه‌وه‌ی پیگه‌ و هه‌لکه‌وت‌ه‌ی هاوولاتیان

له بهران بهر یاسا و پینوینییه ئیسلامییه کان و پیزگرتنی مروقه کانه هه تا کوو بهو سه ره تایه، پیدا چوونه وه یه کمان هه بی به سه ره شیوهی مردنی ئیبراهیمی لوتفولاهی له یه که مین سالوه گه پری ئه و زینده یاده دا.

هه ره چه نده وه زاره تی ئیتلاعات هیشتا ئاکامی پهروه نده و چوونییه تی کوشتن بیان خو کوشتنی ئیبراهیمی لوتفولاهی نه سه لماندوه و نهش په دی کردۆته وه. لی ره دا لیکۆلینه وه و قه زاوت دیلینه وه بو وه زاره تی ئیتلاعات وه که ده زگایه کی ده وله تی به کسان! و قوهی قه زاییه، به لام روونیوونه وهی راستی ئه و پهروه نده یه ده توانی ببیته خالیکی کوتایی بو مردنی له و شیوه یه و ههروه ها به کاره یانی توندوتیزی له گرتوو خانه کاندای که مه خابن له م روژانه ی دوایشدا مه رگی گومانای هاشمی په مه زانی له گرتوو خانه ی ئیداره ی ئیتلاعاتی شاری ورمی دا له راگه یاندنه کاندای بلا و کرایه وه، وا ویده چی ئه م باغه هه ره روژه و به ریک ده دا و هه ره به ریک، به ریکی نویی به دوادای.

ئیسناش پیدا چوونه وه یه که به سه ره به سه ره هاتی ئیبراهیمی لوتفولاهی:

جه مشیدی، ته بیژی قوهی قه زاییه، سه باره ت به مردنی گومانای ئیبراهیمی لوتفولاهی له زیندانی سنه وتی: به پیی راپورتیک که له ئیداره ی ئیتلاعاتی سنه و ده زگای دادی سنه بلا و کراوه ته وه، کاتییک ده چنه سلوولی ئه و که سه (ئیبراهیم لوتفولاهی) ده رده که وئ که خو ی

هه لۆاسیوو، که به زوویی تهرمه کهی بو پزیشکی یاسایی
راده گوێزری.

سالی نیکبهخت، پارێزهری بنه ماله ی ئیبراهیمی
لوتفولاهی له م باره وه ده لێ: ههتا ئیستا داسرای گشتی و
دادگای شوپشی سنه به بیانوی ئه وه که ده مانه وه ی
پهروه نده که ی موتالا بکهین یان ئه وه ئه وه ی
که ئیمه ده یلێین، ببینین، ئیوه دهینوسن یان نا، خویان
له لیکۆلینه وه پاراستوو.

ئه گهر ئیمه ئه وه فرهزه وه ک خۆکوژی دابنێن و له رووی
ناچاری یان له رووی بهرژه وهندی ئه مه په سه ند بکهین،
ههر زوو ئه م پرسیارانه قوت ده بنه وه:

یه که م: ئایا خۆبندکاری تۆمهتبار کراو له ماوه یه کی کورتی
راگیران له گرتوو خانهدا، وه ها زوو که وتۆته سه ر پێگای
راست و هه موو گوناحه کۆن و نوێیهکانی وه بیری خۆی
هیناوه که به هۆی شه رم و په ژبیوان بوونه وه،
دلخوازانه دنیا به جی بیلی و باری قورسی گوناحهکان
نه که ویتته سه ر شانی؟

دووهم: ئایا زهختی لیپرسیینه وه ئه وه نده قورس بووه که
ناوبراو بو پزگاری لهو، مردنی هه لبژرادوو وه مه رگی له وه
پێ باشته بووه؟

سپهههه: له بنه ره تدا خویندکاریک ده توانی چ زانیارییه کی
وا گرینگی له لا هه بی که بو پیشگیری له خوبه دهسته وه دان
و ئاشکرا بوونی نهینیه کان، خوکوژی بکا؟

چوارهم: که سیک که خوکوژی بکا، شوینه واری پهت له سهر
ملی ده مینی، چ پیویست ده کا که به شیوه ی چاوه روانه کرا
و ناسایی به بی ئه وه تهرمه که ی بو به جیه پانی
رپوره سمی ناشتن بدریته وه به بنه ماله که ی، له تاریکی
شه و له ژیر چاوه دیری هیزه سه ربازی و ناسایشیه کاند،
زینده یاد ئیبراهیمی لوتفولاهی له ژیر خه روارگه لیک له
بیته وندا بشارد ریته وه، ئایا کاری ئاوا نهینی و به په له،
ئاساییه؟

پینجهه: ئایا دیسان کی شه ی لیذانی سهر له تهک شتی رهق
(و شتی رهق له تهک سهر) له گوژی دایه؟ که مروّف وه بییری
مه سه له ی به نیوبانگی مریشک و هیلکه ده خاته وه.

وهرن با پرودا وه که به وردی چا و لیبکه یین و ئیوه له سهر
بنه مای "سوورپی کار" ۱ قه زاوهت بکه ن.
ئهم راپورته ی به رده ستان به ره مه می زیاتر له چوار مانگ
ئه زموون و شایه تی گرتن و تهحه مولی سه خترین
گوشاره کانه له سهر من له گرتووخانه کانی کرماشان و سنه:

۱- بینای گرتووخانه ی سنه نزیک به دوو سال و نیوه که سهر
له نوئ سازکرا وه ته وه و ئالووگوژی بهرچاوی تییدا کرا وه،

په نجه ره بچو و که کانی له به رزایی ۳ میتری عه رز
هه لکه و تووه و به هیچ شیوه یه که دهستی وی پاناگا و
پیگه یشتنی شیانی نییه.

۲- هه ر له چوونه ژووره وی گرتووخانه، هه موو ئه و شتانه ی
که به ندییه که بتوانی خوئی پی بریندار بکا، وه ک
که مه ربه ند، ساعات و چاویلکه لیی وهرده گیردری و به
ناقه کراس و بیجامه یه که وه ده نیردریته ژووری سلوول.

۳- له سلووله کاندا ته نیا ۲ یان ۳ په تووی کونه ی سه ربازی
لییه که پارچه ی قه راخ په تووه کان لیکراونه ته وه و ئه گه ر
که سیک بیهه وی، په تووه که بدرینی و په تک و شیتالی لی
درووست بکا، ناکری، چوونکه تان و پوی په تووه کان له
به ریه که هه لده وه شینه وه.

۴- ئه و لووله پلاستیکیانیه ی هه مامی سلوول که به پیی
قسه ی به رپرسانی زیندان ئیبراهیمی لوتقولاهی خوئی پی
هه لواسیوه، توانای راگرتنی پارچه جلیکی ته ر یان دوو
کیلو قوراساییان نییه.

۵- من له ماوه ی دوو مانگدا که له گرتووخانه ی سنه بووم،
ته نانه ت جاریکیش لیپرسینه وه م لینه کرا، به لام زور جار
به هوئی پاسه وانه کان و به رپرسی زیندان که و تمه بهر کوتان
و لیدان و ته نانه ت بیهوشیش که وتم، ئه و پاسه وانانه ی که
به رپرسی پاراستنی گیانی به ندییه کانن!! ئیستا قه زاوه ت

دەسپېرمە ئىيۈە، تۆمەتبارىك كە لىپرسىنەوھشى لىكراوھ، دەبى چ بەلایەكیان بەسەر ھىنابى.

۶- گرتووخانە دووركەوتووهكانى شارستانەكانى دوور لە تاران وەك سنە و كرمانشان و... لە دەرەوھى چاوەدپىرى قوھى قەزايىيە، لە چوارچىوھى رپىسا و ياساى تايىبەتدا بەرپۆھدەچن و وەك گرتووخانەكانى تاران لە ژپىر وردبىنى دامەزراوھكانى مافى مرؤف و راگەيانندن نىن و ئەم نەبوونى چاوەدپىرىيە دەستى ژمارەيەكى بو ياساشكىنى، تۆلە و بەكاربردنى مەيلى كەسىيى ئاوالە كر دووھ.

۷- بەداخەوھ لىپرسەرەوھ و لىپرسراوانى گرتووخانەكانى ناوچە كوردنشىنەكان، بە ئەنقەست يان بە ھەلە لە نىو ئەو لىپرسەرەوانەى چەند شارىكى تايىبەتدا ھەلدەبژپىردرپن كە بە زۆر ھۆكارەوھ كە لە بابەتى دوايدا دەچمەسەرى و پوونكردنەوھى زياتر دەدەم، بە شوپن تۆلە ئەستاندنەوھو ترساندن و سەپاندنى خۇيان و نكوۆلى كەسانى دىكە بە ھۆى رپ و قىنى كەسىيى، كر دەوھ توندوتىزىيەكانيان ھەتا شوپنى گونجاندن لە رۆژەفى كارەكانى خۇيان داناوھ.

۸- ئەگەر خۆكوژى لە گرتووخانەى سنەدا لە رادەى يەك لە ھەزارىش بەو شىوھىيەى لە سەر ئىبىراھىمى لوتفوللاھى و تراوھ، شىانى ھەبايە، بە بى شك من بو رىسواكردنى

ئەشكەنجەى گران، ريسوام دەكرد. ئىستا قەزاوت
به ئيوە دەسپىرم، ئايا ئىبراھىم خۆى كوشتووہ يان نا؟

مەخابن، زولملىكراوىيى ئىبراھىمى لوتفولاهى تەنيا
لە دەستە قەلشىوہكانى ئەو و ژيانى كريكارانەى بو
دابىنكردنى بژىويى و خەرجى زانكوۆ يان شىوازى
بەخاكسپاردنەكەى نەبوو. بەلكوو بەدواداچوونى كەم
بايەخانەى دامەزراوہكانى مافى مروّف لە ناوہ و دەروہ و
پاريزەرەكەى ئەوہندەى ديكە زولملىكراوىيى ئەوى چەند
قات بەرز كردوۆتەوہ. ھەر بەم ھويە ئىبراھىمى لوتفولاهى
سىمبۆلى زولملىكراوى زىندانىانى سىاسى و قوربانىيەكانى
توندوتىژى و ئەشكەنجە و ياسا شكىنىيە و نابى لە بىر
بكرى.

بە سالان بى موبالاتى و پىرانەگەيشتن بە ناوچە سنوورى و
لە قەراخ خراوہكان و بە ئاسايشىكردنى پرسگرہ ئىتتىكى و
ھاوولاتىيەتبيەكان، لە لايەكەوہ بووہتە ھوى نايەكسانىيە
سىاسى، كۆمەلايەتى، ئابوورى و كولتورىيەكان و لە
لايەكى ديكەوہ رىگەى بو ئەنجامدانى توندوتىژى و
ياساشكىنى لە گرتووخانەكان و كۆمەلگادا ئاوالە كردووہ و
ھەموو جارىكى بە كەلكوہرگرتن لە قەوانى كوونى
جياوازيخوازى لە ھەر چەشنە نارەزايەتبيەكى مەدەنى و
ھاودەردى و ھاوئاھەنگى چىن و تويزەكانى كۆمەلگا
پىشگىرى دەكرى، بەداخوہ توّمەتى درؤينە و كالىوہبووى
جياوازيخوازى ئىمرؤكە بووہتە ئامرازىك بو دەرکردنى

حوکمی قورس و دوور له راستی له لایهن بازه کهسیکهوه .
بی ئاگا لهوه که توندوتیزی و لهسیداره دان هیچکاتییک
خالئ کۆتایی بو هیچ چهشنه دهسیپکیک نهبووه و
له داهاتوشدا نابئ .

هیوادارم که له ژیر سیبهری یاسا و بهدواداچوونی
دامه زراوه مهدهنییهکاندا، به زوویی ناروونییهکانی
پهروهندی ئیبراهیمی لوتفولاهی پوون بکریتهوه و
بیته کۆتاییهک بو خه مساردی و یاسا شکینییهکان . ههر
چهنده دهزانم گوئ ئهگهر گوئی تو بیت و هاواریش هاواری
من بیت، ئهوهی به جیگهیهک نهگا، هاواره .

فهرزادی کهمانگهر

بهندی نهخۆشییه گیرۆوییهکان

زیندانی رهجایی شههر

۱۰ی رپیهندانی ۱۳۸۷

پهراویزهکان:

۱- ئهم نووسراوه پیشکesh به جهوادی عهلیزاده کراوه،

هاوولاتییهک که له رپورهسمی یهکهمین سالوهگهری

ئیبراهیمی لوتفولاهیدا بو هاودهردی کردن لهگهڵ بنهمالهی

زیندهیاد بهشداری کرد و ههر بهو هۆیهشهوه گیرا .

۲- سووری کار: راپۆرتیکه که به هۆی لئیرسرهوهکانی وهزارهتی

ئیتلاعاتهوه دنووسرئ و دهبیته بنهمای دهرکردنی حوکمی

قهزایی .

نوسين له سەر تۆ قەدە غەيه

ئەو كاتەم ھېشتا لە بېرە، كە بۆ يەكەمىن جار بە بيانوى كچ بوون، تۆيان لە پىزى گەمە كردنمان جوئ كردهوہ. تۆ بە چاوى پىر لە گريانەوہ، گەمەكەت بە جىھىشت و ئىتر لەو رۆژە بە دواوہ، من ھېشتا داخى دىتنىكى پىر بە دلم لە خانوونە مامۆستاكەى پۆلى دوومان، لەسەر دل بوو بە گرى.

نازەنين،

قوتابىيە ھۆش لە جىيى خۆنە بوو كەى پۆلەكەى تۆ، ئىستا لە بگرە و بەردەى گەلالەى ئاسايشى كۆمەلايەتيدا وەك زارۆكان، ھەواى گرتنى دەستەكانى تۆى لە نىو ئاپۇراى خەلكى و وتنى بىژە قەدە غەكراوہكانى ئەفین و بزەى پىكەنين لە كەلەى داوہ. ھاوگەمەكەى سەردەمى مندالبيت، بە خەياليشيدا نايە كە سالانىك تىپەريوہ و دەيان گەلالەى جوئ كردنەوہى ژن لە پياو بەرپۆہ چووہ.

ئەو تازە تازە لە دەيەى سەركۆنە بەدەم، سەركۆنە بەنووسراوہ، كەلەپچە و ژوورى مەكەمە و عەبا رەشەكان، ھەواى يەكسانى لە سەرى داوہ، گۆيا بى ئاگا لەوہ كە ھاو رەگەزەكانى تۆ مانگ و ئەستىران، زوحەل و ناھىديان لە باوہش گرتووہ. لە ولاتى تۆدا پارژنەى كەوش، سايزى دەلینگى پانتۆل و رەنگى جلو بەرگى تۆ، پياوانى كەسكىپۆش ديارى دەكەن كە نەكا ئاسايشى ولات بكەوئتە مەترسيبەوہ.

هاوگه مه هیوره کهی تو، وهک ئه وه گه وره نه بووبیت، لییره له پشت دیواره کانی زیندانه وه، دلئی بو کولانه چولّه کانی هاوینه گهرمه کانی شاره که مان لیده دا، بو ئه و کاتهی که هه موو له خه وی نیوه پودان و کولان چول و هولّه. هه تا له هه لیکدا بیته لای تو و میوانداری بکهی و دهورییه شامیه که تی له تهک بهش بکهی.

نازه نین،

هاوگه مه کهت له م روژانه دا، فره تاسه باره، گویا هیشتا نازانی که تو تازه، میراتی ملک و مالت پیگه یشتوه! گویا نایهه وئ باوه پ بکا که ئیستا چند ژن چاوه پری حوکی بهرده باران ده کهن. نایهه وئ باوه پ بکا له جیهانی کدا که باوه پ، هزر، ماف، ئازادی، شهرافهت، مروقیایه تی و نیشتمان ده فروشری، ژن هیشتا خاوه نی جهسته ی خوی نییه.

بهراستی ئه م هه موو نایه کسانی و جیاوازییه له کوپوه دهستی پیکرد؟

له و سهرده مه وه که دایه هه و به "بیزوویه کی سهرکیشانه وه" پشتی له ئه مر و نه هیی خوداوه ندی خوی کرد و زه وینی بو رهنج و کولّه مه رگی هه لبارد؟

یان له و سهرده مه وه که بو یه که م جار که نیشکیک قره کانی دایه دهستی با، بای گه پالیش بو هه موو شوینیکی برد و جاریکیش له پرووی هه وسه وه دهستیکی به زولفه کانیدا هیئا و راز و نهینی قره کانی کچه کهی کو به کو به گویی کیو و

داردا چرپانند و ئەم "گوناحە مەزنە" بوو بە ھۆی
تووڕەبوونی ھۆزەکەیی؟

یان نا، لەو سەردەمەوێکە کانییەکی قەدوبالای شوخ و
شەنگی کچیکی دەنیو خوڤا دی و بی ئاگا لە گوناحی
گەورە ئەقینداری کچەکە بوو و لە پەسنی ئەودا
گۆرانییەکی بە گوێی ڕووباردا خویند و چۆمیش لە مەستی
بەسەرھاتی ئەقینی کانیدا، چیرۆکەکەیی بوو دەریا
گیڕایەو و ئەم دزکە دیتنە غروور و شەرەفی پیاوانی
ڕووشاند و ئیتر کە نیشکەکە لە کونجی ماییدا ھیشترایەو؟

یان ئەو سەردەمە کە دەستدان لە گەل فریشتە نو
سالانەکان، ھەسوونی باوەرمانی ڕووخاند، باو و نەریتەکان
بوون بە پاساوێک بۆ بەرپەرگەزی دووھم بوونی تو؟

یان نا، پەنگە ئەو وەختە کە "عەتری بۆنخۆشی تو"، منی
ھاوگەمەیی مندالیتی بەرەو کۆلانە چۆل و خەلۆتەکان
پراکیشا ھەتا بە دواي ساری مندالانە، شوینپیپەکی
لە ئەقین لە یەكەم نیگا و دوايین فرمیسکتدا ببینیئەو و
بەم جوړە "یاسای نەنووسراوی سرووشت" پیشیلکراو، ئیمەیی
کرده نامەحرەمی یەکتەری.

نازانم... نازانم... لە کوپۆە دەستی پیکرد؟
بەلام من ھیشتا لە ھەلۆەدای خەونەکانمدا، ڕۆژیک ھەزار
جار، رەستە ناتەواویک کە قەرار وابوو لە یەكەم دیداری
ھاوبەشماندا بە تو بلیم، دینمە سەر زمانم، ئەو دەمە کە تو

بهو پروانينه همهميشه بيه پاكڙ و بيگوناچه ته وه له چوانم
 بناورې و منيش سه رخوش له ديتينت به تو بلیم: "دوشين،
 كهنيشكه كه، پيگه وه ژيانى هاوبه شت پيروز". ۱

به لام مه خابن نه يانهيشت بو دوايين جار يه كترى ببينين،
 هه تا من له پشتى ميله كانى زيندانه وه، گه وره يى و ئه قينى
 ژيان له چاوه كانندا بخوينمه وه و توش له ژير چاوه ديږى
 قورسى ئه واندا، هيشتا بو كه له كهت به نيشانه ي پي به ندى و
 دل به ندى خوت به هاوگه مه كهت، له نيو ده ستدا بوگشى و
 نكولى له ئه قينت نه كه ي.

به لام ئيستا له برى كيشانى هه زاران سال ره نج و
 نايه كسانيه كانى ژن بوون له برى هه زاران بيره وه رى و
 خه ونى وه دينه هاتوو به دانانى واژويه ك، ناوى خوم
 ده خه مه ريزى كه مپه ينى يه كسانى بو ژنان، "واژويه ك
 له برى ژنبوون و به ژن مانه وه تان"

هاوگه مه ي مندالې سارا

فه زادى كه مانگر

به ندى تاييه ت به نه خوشيه گيروويه كانى زيندانى

ره جايى شه هر

۲۱ ي پي به ندانى ۱۳۸۷

په راويز:

۱- شيعريك له هاوري شاعيرم، بيژن ماراوى

ئاسۆ پروونه

كۆپ بە يەكەمىن بەرد دەستپېدەكا،
مروڧىش لە تەك يەكەمىن ژان

كەت

زىندانى پەجايى شەهر، بەندى ۵، تەلەفوونخانەى ھۆلى
۱۴

لە قەراخ ديوارى تەلەفوونخانە راوہ ستابووم، سىلەى
پوانىنم چوبووه سەر ئەو كەسانەى لە دەوروبەرم
دانىشتبوون، ھەموويان سىگارىيان دەكىشا و
خەوہ نووچكە دەبىردنەوہ، خەمۆكى و دۆشداماوى بەسەر و
پوويانەوہ ديار بوو، جارجارە جنيويان بە يەكترى دەدا،
برىنى قوول بەسەر و چاويانەوہ ديار بوو و ھىچ
چەشنە شوينەوارى ھىوا و ھۆمىديان پيوە ديار نەبوو.
زۆربەى بەنديەكانى ئەم بەندە چاوەرپى بەرپوہ چوونى
ھوكمى قەسasn يان ئەوہ بە نەخۆشبيەكانى وەك سىل،
ئيدز و ھىپاتىت تووش ھاتوون، ھەر وەك ئەوہ لەو كاتەدا
كە ژمارەيەك لەو كەسانە بىريان لە مردن دەكردەوہ،
منىش خۆبەخۆ بىرەوہ رىبىەكانى ژيانم وەك شرىتى فىلمىك
دەھاتە پيش چاو، ئەو دىمەنانەى كە زۆرتەر گرئدر اوى مردن
بوون، خالى ھاوبەشى ئەم بەنديانە و ئەوانەى من

مەرگیانم به چاوی خۆم دیتبوو، ئەمە بوو: "هەر دوو قوربانی نایەكسانییەكانی كۆمەلگا بوون،"

سكانسی یەكەم، كیئگەئ نۆك، لە نیوان کامیاران-كرماشان

مەرگی مندالێك دەتوانی، مروڤ له خوداش وەرگەرپێئ
(داستا یۆفسکی)

هەتا چاو هەتەری دەکرد، كیئگەئ نۆك وەدیبار دەكەوت و چاوەرپیی دەستەماندوو هەكانی ئیمە بوو، سی هەتا چل مندال و میرمندال بووین، هەر كامەمان یەك له سیی هەق دەستی كریكارێكمان وەر دەگرت، هەتا خاوەنكار له توانای ببایە، كاریان لێ دەكیشاینەو و دەیانچە وساندینەو، تۆز و خۆلی تێكەل له گەل تامی سویری بنچكە نۆكەكان، تالووی دەیانزاندە دەممان، بەلام تامیكي ئاشنا بوو بۆمان، خۆرەتاوی سووتینەری هاوین، ژانە پشت، بلۆقەكانی سەر دەست، برژانەو هە چاو تێكەل به گۆرەئ سەر كریكاری كیئگە، گۆرێ زیاتری به جوولانەو هەئ دەستەكانمان دەدا، بەلام نە زەختی كار له كەمی دەدا و نە بنچكە نۆكەكانیش.

كەت

سكانسی دووهم، له ئاوايي "درویان"، نیوان جادهی
كامیاران-پهوانسەر، بههاری ۱۳۸۵

ههتاو به دوایین پروانینی، عه‌رزی به‌جی ده‌هیشت و کیوه‌کان مانوو له کاری پوژتیکی به‌هاری پشتیان راست کردبووه هه‌تا گه‌پانه‌وهی خه‌لک بو ماله‌کانیان و ئاوابوونی جوانی خو‌ر ببینن.

له‌ژی‌ر دار شیلا‌نه‌کاندا، می‌رمندا‌لیک له قه‌راخ داره‌کاندا به‌ده‌م قسه‌کردن له ته‌ک خویدا، پیاسه‌ی ده‌کرد، دوا تووه‌کانی کاله‌ک و خه‌یاری چاندبوو، ئه‌و تووانه‌ی که دایکی به‌لینی دابوو، ئیمسال بیستانه‌که‌ی ئه‌وان، بو‌نخوشت‌ترین خرچه و کاله‌کی ناوچه وه‌به‌ره‌م بی‌نی‌ت، ئیستا بیری له باوکی بی‌کاری، له داهاتووی خو‌ی و له داخی کرپینی که‌مپیوت‌ریک ئیتر چ پی‌نتیۆمیکی هه‌بی قه‌ی ناکا، ده‌کرده‌وه.

ئاگریکی کرده‌وه، واوئ ده‌چوو بریاری خو‌ی دابی، شه‌و داهات، دایک که له دره‌نگ گه‌پانه‌وه‌ی پو‌له‌که‌ی و مال‌ئاواییه غه‌ریبه‌که‌ی، دل‌ه‌کوته‌ی گرت‌بوو، به‌ره‌و کی‌لگه‌ بچکۆله‌که‌یان وه‌ریکه‌وت، له بی‌ده‌نگی ترسناکی شه‌و، له مه‌یتی هه‌لواسراوی پو‌له‌که‌ی ده‌روانی که به دوایین بل‌یسه‌کانی ئاگر و له‌رینه‌وه‌ی هیوری گه‌لاکان، به ئارامی ده‌جوولا و کو‌تایی به‌ژیانی خو‌ی هی‌نابوو.

که‌ت

سکانسی سی‌هه‌م، گرتوو‌خانه‌ی ئیتلاعاتی سنه، پووشپه‌ری ۱۳۸۵، دالانی کو‌تایی

من له به‌ره‌ی داره‌کانم،

هه‌لمژینی هه‌وای کۆن، مه‌لوولم ده‌کا
بائنده‌یه‌کی مردوو، ئامۆژگاری کردم، هه‌لفرینم له‌ بیر بی‌ت
(فرووغ)

به‌هه‌موو بوونمه‌وه، گویم بو‌ ده‌نگی سروودی کچیکی به‌ندی
(هانا بیان پووناک)، شل کردبوو
ئهی مانگی جوانی ئاسمان
بو‌ جار نه‌ جارێک خۆم پیشان ناده‌ی
بازه‌ جارێک وه‌ره‌ ژووری سلوله‌که‌ی من،
سلوله‌ تاریکه‌که‌م وه‌ک پوژ پووناک بکه‌...

که‌ گۆرانیه‌که‌ی ته‌واو بوو، مشتته‌کوڵه‌ کوتانه‌کانی نادر
له‌ دیواری سلوله‌که‌م، منی بو‌ لای ده‌ربجیه‌ی سلوله‌که‌م
برد. (نادر زیندانی به‌ ئیعدام حوکمدراوی سلوله‌که‌ی
ته‌نیشتی من بوو که‌ چه‌ند رۆژیک ده‌بوو، بو‌بوینه‌ ئاشنا،
ئهو‌ ئاگای له‌ لیدان و نه‌خۆشیه‌که‌ی من هه‌بوو)

- سلاو کاک فه‌رزاد، حالت خاس نه‌وگه‌؟
- نا، ژانم هه‌س، حالم فره‌ خراوه
- قه‌وی وه‌، مامۆسا، قه‌رار بوو بجپه‌ته‌ ده‌رۆ و ده‌نگی
ئیمه‌ بگه‌یه‌نیه‌ته‌ دنیای ده‌ره‌وه‌، ئاوا گه‌رکته‌ بجپه‌ته‌
ده‌رۆ؟ (بیکه‌نین)

- نادر گیان ژانم هه‌س، له‌ سه‌ر و چاویان داگم
- ئه‌زانم مامۆسا، وه‌لێ ژانی من و تو‌ ژانی گه‌لیکه‌،
له‌ پراسیا هه‌م ده‌رده‌ و هه‌م ده‌رمان، که‌واته‌ به‌

گشت وجودتۆ قه بوولی بکه و لیگه پئی ژانی جیلی
داهاتووش با ئیمه بیکیشین

له سه ره به یانی مانگی په مه زان، کرانه وهی ده رگهی سلوولی
نادر وه خه بهری هی نام، نادریان برد و ئیتر نه گه پرایه وه،
هه ر چه نه دیواره کهم کوتا و وتم "نادر، نادر، گورانیه ک
بیژه، قسه یه ک بکه، پییکه نه" به لام نادر له حالیکدا ژانی
پۆله کانی ولاته کهی به کۆله وه گرتبوو، له سیداره درابوو.

کهت

سکانسی چواره م، زیندانی په جایی شههر، بهندی ۵

نیوه شهو، شوینی ته م و سه رتاسه ر دوو که لاوی هۆله که م
به نا چاری به جیهیشت، له ئاماری چوارسه د و په نجا بهندی،
به ندیه که مان که م بوو و ده بوا هه ر جوړیک بوا یه،
وه ده رکه وتبا، فه رقی نه بوو مردوو یان زیندوو، ته نیا ده بوا
پهیدا ببا، هه موو شوینی ک ژوور به ژوور گه پان، هه تا له
هه ماریکی بچووکدا، جه وانه که یان دیته وه، خووی
هه لواسی بوو، سه ر بازه کان زۆر ئاسایی و به بزه یه کی
سه رکه وتووانه و خو شحال له وه لیوونبووه که یان دیوه ته وه،
مه یته که یان برد، به ندیه کانی ش گه پانه وه ژوور ه کانی
خویان، واوی ده چوو، هیه چ پرووی نه دابی، یان ئه وه مروقی ک
خوی نه کوشتنی، لی ره مردن ده سته واژه یه که که بوونی زۆر
جار و زۆر جار هه سته پییده کری، سی بهری قورس و گرانی
به سه ر هه موو که سی که وه یه، له بنه په تدا لی ره مردن

ئاساييتيرين و سرووشتيتيرين بيژهييه و كهس رق و ترسي له مردن نييه، هيچكاتيك من ئه وهنده له تهك مردندا تيكة لا و نه بووم، كهوايه پيويست به كه تي دووايش ناكات. بيره وه رييه كانم يهك به يهك ده هاته پيش چاو، كه دهنگي فروشياري گه پوكي بهنده كه مان كه له هوئي سهره وه ده هاته نيو هو له كه ي ئيمه، رشته ي بيره وه رييه كانى لى بچراند، "مه نجه ل، پان تو لي شيرازى، حه شيش، "شيشه"، كراك، مه لافه، ترياك، تاوه، شيره ي باش و ... " له بهرده م ئيمه وه تيپه رى و ئه وانه ي كه چاوه رپي ته له فوون بوون، وه دواي كه وتن، ئيتر نورم گه يشت، ته له فوونه كه م هه لگرت:

- ئه له و، سلام كه يوان گيان
- سلام فه رزاد، حالت چونه
- كه يوان گيان، خه وه رى دهره وه چييه؟
- دوو كهس له ناوچه كوردنشينه كان، حوكمى ئيعداميان بو بردراوه ته وه، بو كه سيكيش حوكمى برانه وه ي دهست و قاچيك، يه كيكيش حوكمى دوورخرانه وه ي وه رگرتووه، هه روه ها له گرتوو خانه ي ورميش، مردنيكي گومان ناويمان هه يه.
- چ خه وه ره گه ليك، خه وه ره كانى تو گشتى بوى مه رگ ئه دن.
- فه رزاد گيان من چى بكه م، دارو غه كانى ولا ته كه ت له م پوزانه دا هه ر په يتا په يتا حوكمى ئيعدام ده سه پينن ...

ئەرى بەراست، خاتوونىك لە سلىمانىيەو، پەيامىكى بو
ناردووى، نازانم ماناى چىيە، نووسىويىيە كە پىت بىژم
"خەم مەخۆ ئاسۆ روونە"
منىش خوڭشال لەو كە هىشتا خۆر لە كىوكانەو هەلدى،
دەم بە بزەى پىكەنن، تەلەفوونەكەم داخست و لە ژىر
لېووە و تەم "كەواتە هىشتا ئاسۆ روونە" چ خەبەرىك
لەمە خوڭشتر ...

مامۆستای ئىعدامى، فەرزادى كەمانگەر
بەندى نەخوڭشىيە گىرووويىيەكانى زىندانى رەجايى شەهرى
كەرەج
۳ى رېيەندانى ۱۳۸۷

جیلی سووتیندراو

با توفان تهوره ژهنگاوییهکهی دابنئ
چله نیرگسیک دهیهوئ شین بیئ
با چهکهکان بیدهنگ بن
مندالیک دهیهوئ بنوئ (۱)

خاتوون ... نازیز
سلاو

وتت نامه‌ی "بابه ئاوی دا" ت خوئش لیها تووه و وه بهر دلت
نیش تووه. راستییه کهت دهوئ ئه و نامه‌یه م به هه موو هیژ و
توانستمه وه بو قوتابیان و بو مندالیی خوئم نووسیوووه وه له
رؤژانه دا، خه ونه کانی مندالی خوئم هیئاوه ته سه ر کاغه ز.

مندالیی من و جیلی ئیمه به شیوه‌یه ک بووه، شویندانه‌ری
قوولی له سه ر هه موو لایه نه کانی ژیانمان داناوه. من
شیعریکم له سه ر ده می مندالییه وه نایه ته وه یاد، له
بنه رته دا شیعریکیان فییری ئیمه نه کرد. دواتر له ده‌یه‌ی
سیهه می ژیانمدا زانیم که ده‌بوا توپی قلفلی وه ک خه لات
له باوکم وه ربگرم و لاقه کانم دریژ کردبا هه تا دایکم
'هه ته ل مه ته ل' ی بوئم گوته با. ده‌بوا ماموستا کانمان فییریان
کردباین که شیعرمان بو خوړ و ئاسمان گوته با، ده‌بوا وییرای
داره کان بهرز بباین و له ته ک چومدا بچووباین، ده‌بوا له

گەل پەپوولەکاندا بە ئاسماندا گەراباین و دەبوا و دەبوا و
دەبوا ...

بەلام موسیقای ئیমে مارشی سەربازی بوو، شیعی ئیমে بو
چەک و سەنگەر بوو و لە ترسی هەلیکوپتەر نەماندەوئیرا
چا و لە ئاسمان بپین.

لە دەیهی سیهه می ژیانمدا زانیم که چیرۆکیک نازانم، لە
بناوانه وه نەمدەزانی که مندال دەبوا لە تەنیشت باوه
گەوره و دایه گەوره دابنیشتابیه و ئەوان چیرۆکیان بو
بگپرابایتەوه، گوئ بو چیرۆکی که رویشکه ئازاکه و بیچووه
سوئە ناشیرینه که رادیئری و لە گەل ئەوان خەوی لیکه وئ.

نەمدەزانی که دەبی مندال لە گەل خەونەکانی بژی و لە
گەل ئەوان گەوره ببیت. ئاخر چیرۆکی مندالی ئیمه
ژماره ی کوژراوه کان لە فلانه کوستان و دریزه کیشانی
چەند کاتژمییری شەر لە فلانه کیو بوو.

باوهر بکه، نهیانهیشت مندال بین، رهنگه له بهر هه مان هو
بیت که ئیستاش له سیهه مین دهیهی ژیانمدا هەر خه ریکی
گه مه ی مندالانه م. رهنگه هه ر به هه مان هوکار بیت که
ئوه نده هه ز له کایه ی مندالان ده که م و چیرژی لیوهر ده گرم
و هیشتا هیوادارم که به هه وای مندالی، هه لیک هه لکه ویت
که ببه یه کیک له که سه هه میشه بیه کانی نیو گه مه ی
مامه ی زنجیر هوئنه وه "عمو زنجیر باف" و "گه مه ی من
گورگم".

له جیلی ئیمه، خهوهریک له کایه، شادی و چیژ وهرگرتن نهبوو، هه ربۆیه هیچم له مندالیی له بیر نهماوه. ئیستا تۆ پیم بیژه، ئەگەر له شیعی تۆدا، به رهه لستکاری، هاوار و ئەفین لایبهن، چی ده مینیتتهوه؟ ئەگەر له سرووشت، به هار و له شهو، مانگ و ئەستیره بدزن و ئیستا بیژه ئەگەر له مروفتیک، مندالییه کهی وهر بگرن، چی له و به جی ده مینیت؟

... ئازیز

له سهردهمی میرمندا الیماندا له باتی خویندنی چیرۆکه زانستی و فهنتاسیاکان، یان به شوین خویندنهوهی پیرهوی نیوخۆی فلانه پارتنیهوه بووین و شیوازگهلی شهپری چهکداری یان دهرسهکانمان دیرۆکی دینهکان بوو. له باتی نووسینی شیعیریک بو دلداری، یان میژووی بزووتنهوهی ئەمریکای لاتینمان دهخویند یان دهرسهکانمان له سهه موسلمانهکانی کومور و موریتانی بوون. هیشتا مندال بووین، که بردینیانه نیو جیهانی گورهسالان. تهنا ته ههلیک بو ئەفین و ئەفینداری له ههویلدا نهبوو.

... ئازیز

مندالیی من له گه ل بونی سرب، گولله و دهستپیزی چهک دهستی پیکرد.

گونده جوانه کهی ئیمه به هه موو کانیاهه کانییهوه که ئیستا بیجگه له ویرانهیهک شتیکی لی به جی نهماوه له نیو

چه‌ند کیوئیکدا هه‌لکه‌وتبوو، وه‌ک که‌ندووی می‌شه‌ه‌نگووین ده‌چوو که‌ له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه ری‌گایه‌کی بو‌ ده‌هات. بیره‌وه‌ریبه‌کانی من له‌م گونده‌ هه‌ر ئه‌مه‌یه، بی‌جگه‌ له‌مه‌ شتیکی دیکه‌ نایته‌وه بیرم.

پوژئیک له‌ چوارده‌وری گونده‌که‌مانه‌وه، گه‌نجان‌ی چه‌کدار هاتنه‌ نیو‌ ئاوا‌یی، یه‌که‌م جار بوو، به‌ چاوی خو‌م چه‌کم ده‌دی، به‌ بیستنی یه‌که‌م ده‌نگی شریخه‌ی گولله‌، ترسیکی سه‌یر دایگرتم. ئیتر هه‌لیک نه‌ما بو‌ ژماردن‌ی کانیاوه‌کانی لای ئاوا‌یی، ئه‌رکیک که‌ هیشتا هیوادارم ئه‌نجامی بده‌م، به‌ نات‌ه‌واوی ما. هه‌لیک نه‌بوو جو‌لان‌یه‌ک به‌ سه‌ر دار گو‌یزه‌که‌ی به‌رمالمانه‌وه هه‌لبه‌ستم، ئیتر کات نه‌بوو، شاتووه‌کانی داره‌تووی پشتی قوتا‌بخانه‌ کو‌ وه‌که‌م، ئیتر وه‌ختیک نه‌ما، گو‌له‌ کیو‌یبه‌کانی ده‌شتوده‌ر بچنم.

ئیتر کارمان بووه‌ دیتنی بریندار و کو‌ژراوه‌کان که‌ ده‌هینرانه‌ ئاوا‌یبه‌که‌ی ئی‌مه‌ یان بیستنی گریان‌ی دایکانییک که‌ خه‌به‌ری کو‌ژران‌ی کوره‌کانیان ده‌بیست و له‌ شار و گونده‌کانه‌وه ده‌هاتنه‌ دبی‌ه‌که‌ی ئی‌مه‌. گریان، شیوه‌ن، خو‌ین، بو‌نی بارووت و ده‌نگی بژی و بمری تیکه‌ل به‌ گوند و مند‌الیمان ببوو.

پوژئیک گه‌نجیکی برینداریان له‌ بن دارتووه‌که‌ی مزگه‌وت دانا‌بوو، که‌سێک به‌ لایه‌وه نه‌بوو، به‌ ترس و له‌رزوه‌ نزیک‌ی بوومه‌وه هه‌تا گه‌نجی بریندار ببینم، داوا‌ی ئاوی لیم کرد،

به بی ئهوه بزانه ئاو زهره‌ری بو هه‌بوو، به هه‌له‌داوان جامۆله‌یه‌ک ئاوم بو برد، یه‌کیک له هه‌قالانی به سه‌رمدا قیراندی، جامۆله ئاوه‌که له ده‌ستم به‌ربۆوه ده‌ستم به گریان کرد. پرووم بو لای ئیبراهیم، گهنجی برینداری له سه‌ره مه‌رگدا وه‌رگیپا، دیتم، لیمیده‌روانی‌ت و بزهی به سه‌ر لیوانه‌وه بوو. ئه‌و پۆژه له هۆکاری بزهی تینه‌گه‌یشتم، به‌لام له‌و پۆژه به‌دواوه بزهی سه‌ر لیوی ئه‌و گهنجه‌چ له خه‌و و چ له وریایی بووه، هاتووته‌وه لام و به‌رۆکی به‌ر نه‌داوم. ره‌نگه ئه‌و به دیتنی من وه‌بیری بیره‌وه‌رییه‌کانی مندالیی خۆی که‌وتبیته‌وه. منیش له‌و پۆژه به‌دواوه هه‌زاران جار به داخ و هه‌سه‌ره‌ته‌وه بیرم له مندالیی نیشتمانه‌که‌م کردۆته‌وه له‌و پروویان بزهی پیکه‌نین که‌وتۆته سه‌ر لیوانم هه‌تا مندالیی ئه‌وان و خۆم بئیمه‌ پیش چاوم.

... ئازیزم، پۆژیک که ئه‌و گهنجانه ئاوییه‌که‌ی ئیمه‌یان به جیه‌یشتم، گروویکی دیکه به‌جل و ره‌خت و چه‌کی جیاوازه‌وه هاتن. که‌سیک له‌و بیری قوتابخانه‌ی گونده‌که‌مان نه‌بوو. هه‌موویان هه‌ر له‌و بیری لیدانی سه‌نگه‌ری قایمتر له‌وانه‌ی پیش خۆیان بوون، له‌و پرووی ناچاریه‌وه گوندمان به جیه‌یشتم و بارمان کرد بو شار. له‌و شاریش ئامبولانسه‌کان که به‌قیزوواژ له‌ چه‌پ و راسته‌وه ده‌هاتنه‌ نیو شاره‌وه‌وه مه‌یتی گهنجه‌کانی راده‌گو‌یست و به‌زۆر ئیمه‌یان ده‌برده سه‌یرکردنیان، ده‌ستی له‌ مندالی و می‌رمندالیان هه‌لنه‌گرت. هه‌موو عه‌سرانییک دوا‌ی قوتابخانه‌ ده‌چوینه سه‌ر ته‌پۆلکه‌ی قه‌راغ شار و

داده نیشترینه پای تهماشا کردنی، سوتاندنی کیئاگه گهنمهکان و داربه پوووهکانی شاهۆ به هۆی شهڕ و ڕههیلهی ئاگری تۆپیاران. ئیتر ههلیک بو مندالییمان له ههوییدا نهبوو.

... دواتر که بوومه مامۆستا، له بهر ئهوه له جیهانی مندالی و مندالان دانه بێرم، گه پرامه وه گوندیک له بناری شاهۆ، ههتا شاهۆی بریندار ببینم و له گهلی بيم به هاوئل. داربه پوووهکان دواي سالان، گیانیکیان تیکهوتبوو، چیا ئارام بوو، بهلام هیشتا شوینی برینه قوللهکان مابوونهوه. ئهوی ژيانی تیدا بوو، به ئهقین و ئوگریبهکی بیسنووور دهچوومه که لاسی دهرس. بهلام ههژاری و بیکاری خهلك، پیلاوه دراووهکان و جله کاله وه بووهکانی قوتابیان ئازاری دهدام. به دیتنی زهجر و کولله مه رگی له نیو چاوانیان هوه، هه ر ژۆزی ههزار جار ده مردم و زیندوو ده بوومه وه. هه ر چهنده پیوهی نارحهت بووم که مردنی هیوا و خه ونهکانی مندالانی ولاته کهم ببینم، بهلام ببوومه مامۆستا و ده مزانی که مامۆستایهتی له م نیشتمانه دا یانی شه ریک بوون له گه ل دهرد و خه می کهسانی دیکه و دهرد و رهنج له م به شه خاکه له بیرکراوهی جیهاندا، به رپرسایهتی، تیگه یشتوو ی و کهسایهتی تازه به مروّف ده به خشیّت. ده بو له به ر پیز و حورمهتی مندالان، خه ونهکانی مندالیی خۆم، وهک مامۆستا بمابایه مه وه، مامۆستایهک که هزی دهکا وهک مندال بمینیته وه ته نانهت له م ته من و له م زیندانه شدا.

مندالئیکی سهر سپی، مندالئییک که هیشتا شهیدای کایه‌ی مندالآنه و مندالانی نیشتمان‌که‌یه‌تی. به‌لام لی‌ره‌ش، له ته‌نیش‌ت ئهم دیوارانه، هیشتا شریخه‌ی گولله له نیشتمان‌که‌مدا ده‌بیسیم. هاورئ له گه‌ل مندالانی ولاته‌که‌م به‌ده‌نگی ته‌قینه‌وه له‌خه‌و راده‌په‌رم و له‌ترسی ئه‌وانه‌وه هه‌مان ترسی مندالی هه‌موو له‌شم داده‌گرئ، به‌لام ئه‌مجاره بزهی سهر لیوی ئه‌و گه‌نجه برینداره له‌سهر لیوی منه‌وه‌یه و له‌قوولایی دلمه‌وه هیوادارم خوزگه ئیمشه‌و خه‌وی هیچکامه‌یان به‌شریخه‌ی گولله نه‌شیوئ، خوزگه ئیمشه‌و چیرۆکی هیچکامه‌یان بوئی بارووتی نه‌ده‌دا. که‌وایه ... ئازیز به‌پیی دابی وه‌فاداری و به‌ئهم‌گی له‌باتی چاوه‌کانم، به‌و چاوه‌جوانانه، چاو له‌چاوی پر پرسیاری قوتابییه‌کان بپرّه و ئاسۆی نه‌دووری هیواکانیان ببینه و بزهی پیکه‌نینیک که‌به‌سالان لای من به‌ئهمانه‌ت ماوه‌ته‌وه، له‌باتی من پیشکەش به‌مندالانی نیشتمان‌که‌م بکه.

مامۆستای به‌ئێعدام هوکمدراو، فه‌رزادی که‌مانگه‌ر

هۆلی ۶ دالانی ۷ی زیندانی ئیوین

۱۲ی بانه‌مه‌ری سالی ۱۳۸۸

(۱) په‌روا‌یزی وه‌رگ‌یر:

شیعری له‌تيف هه‌لمه‌ت. وپرای داوای لی‌بوورن له‌له‌تيف هه‌لمه‌ت و خوینهران ده‌قه کوردییه‌که‌م ده‌ستنه‌که‌وت، به‌پیی تیگه‌یشتنی خۆم، کۆپله‌که‌ وه‌رگ‌یردرايه سهر کوردی.

فرین ههتا ئازادی

"نامه‌ی یه‌که‌م، پِیش ئِعدامی ئِیحسان فه‌تاحیان نووسراوه"

هه‌ر شه‌ویک ئه‌ستیره‌یه‌کیان بۆ عه‌رز داکشان
به‌لام ئه‌م ئاسمانه‌ خه‌مباره، هه‌روا پر له ئه‌ستیره‌یه

هه‌قال سلاو، چۆنت بئیمه به‌رچاو؟ کامه تاوانت بۆ ریز
به‌مم؟ گه‌نجیکی پاک و بی‌خه‌وش به‌ سه‌ر داری سیداره‌وه
که به‌ پشکوونی خۆر بزه‌ی پیکه‌نینی دیت؟ یان منداڵیکی
پیه‌تی له‌ ره‌نجبه‌رانی خوارووی شار که ديهه‌وی مزگینیی
نان بۆ سه‌ر سفره‌ی به‌تال له‌ نانی، خه‌لکه‌که‌ی بئینی.

چۆنت بئیمه به‌رچاو؟ گه‌نجیک له‌ ره‌گه‌زی
ئازارچیشته‌وه‌کانی سه‌رووی شار که ئه‌لفووبیی ره‌نج و
سته‌م، ده‌رسی قوتابخانه و ژیانیه‌نه. به‌راست له‌ بیرم چوو:
شاره‌که‌ی من و تو سه‌روو و خوارووی بۆ نییه، هه‌ر چوار
ده‌وری ده‌رد و ره‌نجه.

بیژه هه‌قال، بیژه ...

ده‌مه‌ه‌وی بته‌ئیمه پِیش چاوم. له‌ قامه‌تی "سیامه‌ند" دا که
جلی زاوای له‌ به‌ر کرد هه‌تا بجپه‌ته‌ خه‌نه‌به‌ندانی بووکی
ئازادی.

چۆن؟ چۆن چۆنت بئیمه پِیش چاوم؟ له‌ جلی گه‌نجیکدا که
رِیگه‌ی شاه‌وی گرتوته به‌ر هه‌تا له‌ نیو لی‌ره‌واری سوتوای

داربه پروهه كاندا، بگا به ده قهري خور؟ خو هه موو ئه مانه
 تاوان نين، به لام ده زانم "ئه مانه هي ئه م خه لكه
 تالچيشتووه ن و دووري له وان نامه رديه" ...
 تو به هه لاتن و پشت له خه لك كردن، گوتت "نا" و سهرت به
 دار سپارد هه تا سه ربه رز و به پيوه بميني.

هه قال، هيدي بنوو

كه مردن ئه ستيهري مزگيني دهري هه لاتني خوره و
 ليكدانه وهي خه وني داري سي داره كه هه موو شه ويك له
 ولاتي ئيمه دا خه وني مه رگ ده بيني، له دا يكي بووني
 منداليكه له بناري زاگروس كه بو سه ره هه لان و
 راستبوونه وه له دا يك ده بيت.

غه ريب و ئارام له شت به خه و بسپيره و ماچي مندالدي
 نيشتمان بكه بو سه بيني دووباره ژيانه وه و له دا يكي بوون.
 به بي لايلايه ي دا يك، به بي به ري كردني خوشك و به بي
 فرميسي باوك، له خاكي نيشتمان يكددا كه ئيبرا هيمه كان،
 نادره كان و كه يو مه رسه كان به ئه مانه ت له باوه ش گرتووه،
 ئارام و هيور جي بگره.

ته نيا بيژه هه قال ... بيژه، ده مه هوئ ببيسم، چي به سه ر
 زماندا گه را ئه و كاته ي كه ده نكي پي و ژان تيكل به
 يه كترى بوون؟ ده مه هوئ فير بم، كامه شيعر، كامه سروود،
 كامه گوراني، كامه ناو بينمه سه ر زمانم هه تا ئه ژنوم

نەلەرزی. بیژە دەمههوی بزنام، که دلّم نەلەرزی ئەو
دەمەى بەرەو پشتهوه دەروانم ...

سەفەرت وەخەیر هەقال

نامەى دووهمى فەرزادى که مانگەر بو ئیحسان فەتاحیان "پاش ئیعدامى ئیحسان فەتاحیان نووسراوه"

چ بیژیکم دیت لەو بزەى بە سەر لیویانەوهیه.
چ ترسناکه، بیدهنگییهکی تۆقینەر که دواى بیستنى هەوالی
ئیعدام یان کوژرانى که سیک دەیبیسین و دیسان بیدهنگ
دەبین و چ بیزراو و قیزهونه سەدهیهک که هیشتا دارى
سیداره خەو لە چاوى دایکانى بەپروش دەتارینى.

"نا" بو توندوتیژی "نا" بو لەسیدارەدان

ئاشتی خەونى منداڵە

ئاشتی خەونى دایکه

دەمهتهقیی ئەقینداران لە ژیر سیبەرى سیرووهکانى دار

ئاشتی هەر ئەمەیه

ئاشتی ئەو ساتەیه، راوهستانى ترۆمبیلیک

نابیتە هوى ترس و دلەخورپه

و کاتیکه لیدانى دەرکهى مالیک

نیشانهى هاتنى دوستیکه بو دیدەنى "۱"

دهسپیک، خهون و جیقانۆکیکی شیرینه، چونکه له گهڵ وی
 ژیان دهسپیده کا.
 "مرۆقی خولقاند، دانیشته ته ماشاگردنی و بو خولقاندنی
 ئەم بوونه وهره، ئافه رینی به خووی گوت " ۲"
 "له بنه رهدا وشه بوو، وشه له گهڵ خودا بوو، خودی وشه
 خودا بوو، هه ربۆیه وشه بوو به مرۆف " ۳"
 مرۆف بوو به بوونه وهریکی پیروژ و خودایی، چوونکه رۆخی
 نه مری و خودایی تی کرا و مافی ژیانی له ژیاندا پییدرا: "
 "هه موو که سیک مافی ئه وهی هه یه خاوه نی ژیان، ئازادی و
 ئاسایشی که سیی له ژیان هه بییت " ۴"

به لام له م لاوه، خویانی زه ر و زۆر داری سیداره یان چه قاند
 هه تا بنه هاوه لی مه رگ و ته ناف و هه تا ئیمپروش هه نگاو
 به هه نگاو، ژیان و مردن، پروناکی و تاریکی، هاوار و
 بیدهنگی و ئازادی و دیلی پیکه وه له یه ک کات و ساتدا، له
 لاپه ره کانی میژوو هه لده دهنه وه. دیسان له هه زاره ی
 سیه همدما مه رگ و له سیداره دان دریزه ی هه یه، له سیداره دان
 سیناریوییه که و ئەم سیناریوییه ئاکتهری رۆلی یه که می
 ده وئ، کایه که ری ئەم سیناریوییه "مرۆف" ه، سه ر له
 سه ره وه ی هه موو مه خلووقات، شاکاری ئافریندراوی له
 ره گه زی من و تو و ژماره یه کی دیکه که خو یان به خاوه ن
 گیانی ئەو ده زانن، ئەم سیناریوییه یان نوسیوو ه، به
 زانا بوونه وه به ده وری میژیکدا داده نیشن، به بی خه م، مژ
 له سیگاره کانیان ده دن، چایی ده خۆنه وه به زانا بوونه وه

ژیری کوته کاغہزیک واژوو دہکهن، ههتا ژیان له مروقییک
وهربگرن، ههروا سههل و ئاسان.

بریار وهردهگیردرئ که گهنجیکی پاک، سپی، رهش، زهره،
رۆژههلاتی و هیدیکه، کیشمان کیشمان دهریته بهر داری
سیداره، ههر وهک ئهوه، ئهوه گهنجه جیگهی به کهسیک
تهنگ کردبی. بهزانا بونهوه پهتی سیداره دهخنه ملی و
به زانا بونیشهوه چاو له دوایین پهلهقارزهکانی دهن،
ههروا سوک و ئاسان.

چ بیژیکم دیت لهو بزهی به سهر لیویانهوهیه.
چ ترسناکه، بیدهنگییهکی تۆقینهر که دوی بیستنی ههوالی
ئیعدام بیان کوژرانی کهسیک ده بیسین و دیسان بیدهنگ
دهبین و چ بیژراو و قیزهونه سهدهیهک که هیشتا داری
سیداره خهوه له چاوی دایکانی بهپرۆش دهتارینی.

ههر له ههوه لهوه، توندوتیژی، توندوتیژی خولقاندوو و
مه‌رگ، مه‌رگی به‌دوادا هاتوو و وتووێژ و پیکهوه قسه‌کردن،
ئاشتی، دۆستایه‌تی و برایه‌تی بو به‌دیاری هیناوین.

له سه‌ره‌تادا له ولاتی کدا که بارووت، بوئی سه‌رده‌سته،
بوئی وه‌نه‌وشه به لووتی کهسیک ئاشنا نییه و ههستی
کهسیک نابزوینی، ئاسمانیک که له‌ودا شریخه‌ی گولله
ده‌بیستری، کوتره‌کان تییدا نافرین. به‌ردیک که ده‌کریته
سه‌نگه‌ر، قه‌د و ئاسان نابیته ستوون و بنه‌مای خانوویه‌ک.

گوللە، توندووتیژی دەخولقینئ و توندوتیژی مەرگ و
تاقەدەنگ و زیندان بە سەر کۆمەلگادا دەسەپینئ.
لەسیدارەدان و توندوتیژی، ھەروا ئاسان دەسپیکیکە بۆ
درووستبوونی توندوتیژییەکی دیکە.

خۆزگە ئەم ھەفتەییە، ئەم چەند مانگە و ئەم چەند سالە،
ھەر ھەمووی خەونیک بوایە.
خۆزگە لەسیدارەدان خەونیک بیان مۆتەییەکی زووتیپەر
بوایە.

ھەروا سووک و ئاسان، خۆزگە خەونیک بوایە، خەونیک،
ھەروا بە ئاسانی.

پەراویژەکان:

- ۱- شیعریکە لە یانیس ریتسوس
- ۲- ئایەتیکە لە قورئان
- ۳- ئایەتیکە لە ئینجیل
- ۴- بەندی سییەم لە جارنامەى جیھانى مافى مرۆف

ئىتر تەنيا كەوشەكانم بەم خاكەوہم پەيوەند نادەن

نابىت لە بىر بكمە، لەم دەقەرەدا، ھىندىك جار بە تىزروويى كارەبا و با، وتنى واژەكان دەبنە "تاوان" و گوناحى لىخوشنەبوو. خشاندى قەلەم بە سەر كاغەزى سپىدا دەتوانىت بىتتە "تىكدانى زەينەكان" و بەدوادا كەوتن و راوانانى بەدوادا بىت و باس لە بىر و ھزر دەكرى وەك "پروپاگەندە" بقبلىندرىت. ھاودەردى دەتوانى بىتتە "پىلانگىرى" و نارەزايەتى دەبىتتە "پووخان". وشەكان، بىژەكان لايەنى ياسايان ھەيە و ھەر بۆيە دەبى ئاگادار بىن.

نابى لە بىر بكمە كە چاوانم فىر بكمە ھەرچى دىتى، باوهرى پىنەكا، زمان ھەموو شتەكان نەگىپىتەو، ئەوھى ھەموو شەويك دەبىسىم ھاوار نىيە، شەپۆل نىيە، بەلكوو دەنگى گزۆگەلايە! كە خەوى لە چاوانى ئەم شارە تاران دووھ.

نابى لە بىر بكمە كە لە شارددا ھەوالىك لە خەتى ھەژارى، نارەزايەتى، گرانى، بىكارى، ستەم و برسبىيەتى، نايەكسانى و زۆلم و زور و درۆ و بى ئەخلاقی نىيە. ئەمانە بىژەى دوژمنەكان.

به لّام لهم پوژانه دا له ژبیر پېستی ئهم شاره دا خهورگه لیک ههس که به شاعیر وشه، به کریکار سووژه، به نووسهر قه لّهم، به پیر لیها تووی به گهنج هیوا و به بی هیوا بزووتن ده دا، لهم پوژانه دا گويا دلّی ئهم شاره لیده دا، گويا گرینویچی جیهان هاتوو ته تاران، ههتا خه لّکی ئهم شاره نه خه ون، خه وریک له خه و نییه و ههتا وه خه بهر نه یهن، نیوه توپی مانگ، رهنگی پوژ نابینی.

لهم پوژانه دا پېویست نییه بو خویندنه وهی شیعریک به چوارده وری جیهاندا بگه ریی ههتا ببینی له کوئ دلّت وه ژان ده که وئ یان له کوئ نووکی قه لّهمه کهت وه فریات ده که وئ، بو گرتنی وینه یه که ئیتر پېویست نییه بچیه قهیرانا ویتیرین شوینی جیهان، بو چرینی گورانیه که یان چیکردنی ئاوازیکی مؤسیقا پېویست به ههست کردن به ژان و دهردی خه لّکی فهله ستین، عیراق و ئه فغانستان نییه، نۆته و ره دیفی ئاوازه کهت ده کری له گه لّ لیدانی دلّی به په روّشی دایکانی ئهم شاره هاوئا ههنگ بکهی، دهنگی سهنج و دهوّل له تهک هاتنه خواری "داری ئه لف" بو سهر سهر و شان و پیلی ئهم خه لّکه هاوکیش بکهی.

لهم پوژانه دا هه وای ته مووز ناوهخت خه زانی بووه، چیرۆکی برین و چۆله وانیکردنی لی ره واره، ده کری هه موو شتیک ببیندرئ ته نانهت ئه گهر "ته له فزیونیش کویر بووه"، هه موو شتیک ببیسترئ ته نانهت ئه گهر "رادیو ش کهر بووه"، ده تواندرئ نه نووسراوه کان، نه خویندراوه کان له نیوان دی ره

په شه کانی پوژنامه دا تیښگه ی ته نانه ت نه گهر "پوژنامه ش لال بووه"، ده توارئ هه ست به هه موو شت بکړئ و تیښگه یی ته نانه ت نه گهر ده ورو به رت به دیوار گه لیک به به رزی و نه ستورایی دیواره کانی ئیوین هه لچنر ابیت.

له م پوژانه دا ئیدی ته نیا له کولانه کانی شاره که م دا پیاسه ناکه م، دل م له مه ی دانی هه فت تیر، ئینقلاب و جمهوروی لیده دا، چه پیک گول م به ده سته وه یه که هه تا پیښکه شی دایکانی نازیه تباری نه م شاره ی بکه م.

له م پوژانه دا ته نیا ته نیایی ئیبراهیم له گرتووخانه ی سنه دا قورسایي نه خستو ته سهر دل م، ئیدی خوشک و براکانم ته نیا له زیندانه کانی سنه و مه هاباد و کرماشاندا نین، ده یان خوشک و برای به ندرکراوی دیکه م هه یه که به بیستنی هاواره کانیان له چاوانم فرمیسک ده پزئ و به دیتنی سه رو بیچمی ره نجرده ر و جله دراوه کانیان بوغز گه رووم ده گری و شانازی به خوم ده که م بو هه بوونی خوشک و براگه لیکي وه ک وان.

ئیدی نه م شاره نه و شاره غه ریب، دلگر و ئاپارتمان به رز و پر له مز و دوو که له ی جار ان نییه، له م پوژانه دا نه م شاره پر ن له "ندا" و سوه راب. وئ ده چی دوا ی سالانیک په پووله ی نازادی له ئاسمانی نه م شاره دا له هه لفریندایه و له گه ل خه لکی نه م شاره بو چرین هاوئاواز بووه.

فه رزادی که مانگر

زیندانی ئیوین، چوارده ی سه رماوه زی ۱۳۸۸

شەو، شەيەر و ئەشكەنجە

ئەشكەنجە، ھۆقانە و بەرپەپىيەتە، ئەشكەنجە بېرىزى
کردنە بە ھەموو ياسا و رېسا و رېكەوتنە جىھانىيەكان،
ئەشكەنجە بنپىكردىنى ھەموو بايەخە ئىنسانىيەكانە.
لە زستانى ۸۵ لە تاكسلوولپىيەكى تەنگ و تاريكدا لە
كرماشان، بە بى ئەو ھىچ تۆمەتېكم خرابىتە پال، سى
مانگ بەندكردىكى ھۆقانەم بەسەردا سەپىندرا، سى
مانگىك كە ئىستاش پاش سى سال، ھىشتا رۆح و جەستەم
ئازار دەدا. ئەم بابەتەم لە يادەوهرى چكۆلەترىن سلوولى
جىھان نووسىووهو پېشكەشى ھەموو قوربانىيەكانى
ئەشكەنجەى دەكەم.

" لە مېژە .

وەك ئەستىران، جانتاكەم لە
خۆشى ماسىيەكان و تەنبايى خۆم
ئاخنىو، بەلام رېگەم پىنادەن
كە وەك كۆترىك
لە شەفەقى بەيانىدا لە شەقەى بال بدەم
بە سەبەتەيەكى پر لە گۆرانى و پىكەنىن
خۆم بگەيەنمە كاروان.
بەلام

من دواجار لىرە دەپۆم
پەپوولەيەك كە لە گەل شەودا دەچوو،
ئەم مەتەلەى بۆ دلم ھەلھىنا " (۱)

شهو بوو، نهك لهو شهوانه كه گه لاويز له ئاوينه
"سهراونيلووفهر" دا (۲) خوځى دهبينى، نهك لهو شهوانه كه
فههاد له قهراخ بيستووندا چووته خهوى شيرين.

شهو بوو، نهك لهو شهوانه كه "پهتهو" (۳) به شوين
ساقبيه ههرمهني شيعرهكاني له "سهتهپه و سهيد فاتمه"
(۴) ويځ و واوهيلايي كوچه و شهقامهكاني كرماشان بيت.

نهك لهو شهوانه كه بيستوون له دهنگي تهمووره سهرتاپا
گويي شل كر دوو، ئا لهو شهوانه كه ئاوازي تارهكه
"نيسماعيلي مهسقهتي" ههوهسي ئالوزكاندني پرچي ميناي
گورانبيهكاني نهبوو.

شهو بوو، نه مانگ، نه تهستيره، نه ئاسمان و ههور نهبوو،
تهنيا ديوار بوو.

تاريكه سهلاتيك بوو و ژووريكي تهنگ و تاريك و شيډار كه
دهركهيهكي بچووكي تيډا بوو له لايهكهوه بهرووي داهاتوو
و له لايهكهى ديكهوه بهرهو پابردوو دهكرايهوه و منيش
شيعرم له ژير ليوانهوه بو ديوارهكان دهگوتهوه. "له مندا
زيندانىكى زالم بوو كه قهه خووي به دهنگي زنجيرهكاني
نهگرت"

تهقهتهقى دهركه ههوداي خهيايى شهوانه مى بچراند و
كيشي لايلايهى نهنوسراوى داىكم كه له بهر خومه
دهمگوتهوه ئالوزكاند،

... چاوبهس ببهسته

... دهستهكانت بينه پيشهوه، كهلهپچه! وهريكهوه

له سلووله چكۆله كه مه وه كيشمان كيشمان هيئاميانه دهري، ريگه كه م پيڊه زاني باشت له و پاسه وانه پيرانه كه هه موو ته مه نيان ليڙه به بادا دابوو، باشت له ليڙسره وه كانم هه ژماری پله كانی ژيڙه مینی ژيڙه وهی ژووری هه واخوڙيم ده زانی، هه روهك ئه وه و ابوو به سالان له م زيندانه ژيا بم.

ته نانه ت ده متوانی شويني پي زيندان ييه كانی پيش خوم ببينم، له کاتی هاتنه خواره وه به سه ر پليكانه كاندا له ژير چاوبه سته كه مه وه هه ژماری پي كه سه كانم ده ژمارد، يه ك ... دوو سي ... چوار ... پينج ... شه ش ...

هاتبوون هه تا هيڙی خويان له سه ر مرؤڤي كدا تاقي بكه نه وه، ئه و کاته ی ده وه ستام شي عريكم له لای خو مه وه ده وته وه، "ئهی خودا من له كو يی زه ميندا راوه ستاوم ... " له گه ل يه كه م زه ربه، شي عره كه م نيوه چل ما و به ته ختيانه وه به ستم ... ئای چه نده ده ترسام ... نهك له ژانی قامچی، به لكوو له وه كه له سه ده ی ٢١، له سه ده ی ديالوگ، له جيهانی وه گوند بوودا هيشتا كه سانیک به قامچی، سه ركه وتوانه له شی مرؤڤي کی رهنج ديتوو ده ده نه به ر ليدان و پيڊه كه نن.

چه نده ده له رزيم ... نهك له به ر ژانی مست و پيلاقه، له بنپي كرنی بايه خه ئينسان ييه كان ده ترسام له ولاتي كدا كه جاري ئه خلاق بو هه موو جيهان ده نووسی.

چه نده حه په سام ... نهك له ژانی شوکی ئه له كتريکی، به لكوو له دوكتور يک كه پشكنینی له سه ر كردم و به نووکی قه له مه كه ی له سه ری ده کوتام و ديگوت ده مت داخه ...

دهمت داخه ... ئه وهش له كاتيكددا كه سه ده گه ليك به سهر سويند نامه كه ي بوقراتدا تيپه پيپوو.

به دهنگي قامچييه كه يان كه زولفه قاريان ناو نابوو، ده چوومه قوربينيكي ديكيه جيهان كه له وييدا مه شخه له ي بييري مروقه كاني پرزگاري مارميا كه كاني ئه فريقا و ماره كاني ئوسترا ليايه، له وي كه ته نانهت له بييري مارميا كه كاني فلانه جه هه ندهم دولي ناكوئ ئاوي جيهانن. به لام لييره ... لييره ... واي ... واي ...

له گه ل ههر زه ربه يه كي زولفه قاردا به سالان ده گه پرامه وه دواوه، ده گه پرامه وه بو سه رده مي قاجار و مناره ي به رزكراوه له، سهر، گوئي و چاو، بو ده يه ي هيتله ر بو سه رده مي تاتار، مه غوول و به پره ر ... ديسان لييان ده دام هه تا ده گه يشتمه ده سپيكي ديروكي خويندراوه و نه خويندراوه، به لام ديسان ژان كو تايي نه ده هات.

له هوش خو ده چووم و پاش كاتزميريكي ديكيه سه رله نوئ له سلووله كه مدا وه دنيا ده هاتمه وه وه ههروهك منداليك ده ستم به په له فركي ده كرد و شييعريك له خه وي ده كردم. " له دايبووني منداليك ديوه، ههر بو يه ده زانم قيژه و په له فركي، يه كه مين نيشانه ي له دايبوون و ژيانن " سبه ي شه و ديسان دهنگي ژان و ديسان ...

كه سيك لي دي دام به هوي بي ره كه م، كه سيكي ديكيه له بهر زمانم، سيه مين كه سيش وايد ه زاني ئاسايشي نه ته وه ييم له مه ترسي خستووه، چواره مينيش لي دي دام هه تا بزاني ده نگم ده گاته كو يي جيهان.

ئىستا ديسان شهوه، ده ميکه ئه وشهوانه به سهر چوون به لام
ههر ده نگیك خه يال و خهوى شهوانه م لى تىكده دا و له
نيوه شهودا ده نگیك ده چرپى نى ته گويم "گول كه م بخه وه،
نهك كاتى خه وه، گيانه كه م بخه وه كه بيخهوى ده ردوزانه"
فهزادى كه مانگر

زيندانى ئيوين، ريبه ندانى ۱۳۸۸

پهراويزه كان

- ۱- شيعرى ده سپىكى نامه هئ شاعير شه فיעى كه دكه ده نيبه
- ۲- سه روانيلووفه ر، گوليكه له كرماشان
- ۳- په رته وه، شاعيرى كرماشانيه
- ۴- سه رته په و سه يدفاته مه، دوو گه ره كى شارى كرماشانن

"رۆزگاریکی سهیره گولم"

"به شوینمدا مهگهپری دایکه

ناوم مههینه سهر زمان له بهر دهركهی ئەم زیندانه،

لیره بۆم مهگهپری

ئەو ئەستیرهیهی له سهر زولفت كهوتوو

لیی مهكهوه، ماندوو و چاو به گریان "

ئیواران دلم تهنگه، جوړیک بیوازیم تووش دهبیت. نازانم

بوچی بهلام سالانه بهم دلتهنگییه خووم گرتوو. ئیستا

ئیتیر شیعی شاملوو، سیگار و پیالهی چای خهفتهی دلم

لانا. تهنیا دلتهنگی و خهفتهكانم قورستر دهكا. ئیواران

له گهڵ دلم خهلوته دهكهم. بیړیک له خۆم، مروقهكانی

دهوروبهر و ئەوانهیی كه پیناسیان به ژماره دیاری كراوه،

دهكهمهوه.

دهیخهمهوه بیرم كه من زیندانی ژماره ۱۳۵۴۹۰۶۴۸م.

ژمارهكان بوونهته نیشانه و رهمز، ۳۵۰، ۲۰۹، ۲۴۰، ۲ ئەلف،

پۆژهكانیش له نیشتمانی ئیمهدا بوونهته سیمبول، ئەو

پۆژانه كه ئیتیر ژمارهیان له ههژماری لاپه رهكانی رۆژمیر

پتر دهبن، ۳ی بهفرانبار، ۸ی پووشپهر، ۶ی

سهرمادهز، ۲۲ی پووشپهر، ۲۹ی بهفرانبار، ۳۰ جوژهردان،

۲ی رپیهندان و ... وه بیرم دیت كه مروقهكان له شهوی

تاریکی ولاتی ئیمهدا زۆر زوو دهبنه ئەستیره و ئیمهش

خاوهنی ئەوهنده قاپه وینهین به ههژماری ئەستیرهكانی

ئاسمان.

ئىواران لە گەل خۆم بىر دەكەمەوه كە وشەكان چ
واتايەكيان بۆم هەيه، تيرۆريستی دژى خودا، خراوکار،
ئازاوهچى، گۆنگەلەلخرينه، ئاسایشی و منافق ئەو
وشانەن كە دايم وهبەر گويم دەكهوئ. حاجى، كارناس،
قازى و يەكسانى چ مانايەكى جياوازيان ليرە بو
ديتروتهوه.

ئىواران بە دلم دەليم كە من يەكك لەو دەيان زيندانىيه
سياسيانەى ئيوينم، يەكك لەو هەزاران كەسەى كە هاتن
و چوون و ئەوانەش كە هاتن و نەچوونەوه.

بە خۆم دەليم چ رۆژگاريكى سەيره، برە جاريك بەو
هەوالگەلە دلخوش دەبم كە لە بنەرەتدا جيگەى خوشحالى
نين، بازە وهختيک لە بيستنى هەوالتيك لە خوشيان دەگريم
و هينديك جاريش لە بيستنى خەرگەليكي ديکە، دلم
تەنگ دەبئ، سەرم رادەوشينم و خەفەت دەخۆم بو ئەو
كاتانەى كە فرميسكى شادى بە چاوانمدا گەراوه، برە
جاريك تيدا دەمينم كە لە نيوان گريان و پيکەنيندا
كامەيان هەلبژيرم.

لە بيستنى هەوالتي دابەزینی حوكمی حاميد لە ئيعدامەوه بو
۱۰ سال، فرميسكى شادى دەريژم بەلام بە وهبیرهيانەوهى
لەشى لاواز و كەم تەمەنى ئەو لە فيكرهوه رۆدەچم كە
مروفتيک چەندە دەژى كە ۱۰ سال لە حەبسا بيت، ئەوجار
غەم و خەفەتى ئەمە سەرتاپاي لەشم دادەگرئ.

لە بيستنى هەوالتي حوكمی حەبسی هاوسلوولەكانم نادر و
ئارش كە هەر كامە حوكمی ۱۰ سال زيندانيان بە سەردا
دەسەپيندري، هەناسەيهكى رەحەت هەلدەكيشم و لە بەر

خۆمەو دەلەيم باشە، بەس نەبوو لە سەيدارەدانيان بە سەردا نەسەپاندن بەلام کاتتیک بىر لە مەهدى رۆلەى بچکۆلەى نادر و دايكى ئارش دەکەمەو، فرميسک دەپەرپتە چوانم، ديسان تيدا دەمىنم، خەفەت بخۆم يان خۆشحال بىم. سەردەمىكى نامۆيە، لەو کە لە سائوگەرى ئىبراھىم لە سنەدا تەنيا ۱۰ کەس دەگىردرىن و کەسک نەکوژاوه، هەيو دەبمەو بەلام لەو کە دايكى ئىبراھىم هەيشتا کتیبەکانى رۆلەکەى کۆنەکردۆتەو، بوغز گەرۆوم دەگرئ و بىر لەو ۱۰ کەسە دەکەمەو کە تاقە پرسىارىکيان هەبوو، چ بە سەر ئىبراھىمدا هات؟

زۆر خيرا چاو بە سەر دپرى رۆژنامەکاندا دەگىرم و لەو کە دەبىنم بۆ مەجىدى تەووەکولى حوکمى دزايەتى لە گەل خودا دەرئەچوو لەو پەرى خۆشحالیدا بە خۆم دەلەيم "مەجىد گيان، خۆزگە جارىکى دیکە دەمدىتیبەو" بەلام کە بىر لە پۆلى وانەوتنەوہى بەتالى ئەو دەکەمەو، سەرىک با دەدەم و تيدا دەمىنم پىیکەنم يان بگريم؟ بىر دەکەمەو کە چ رۆژگارىکى نامۆيە

"خەلکى وەزالەهاتوو لە هەزارى" دەقەرى ئىمە دەبئى "دەست و پىپى قرتاوى خۆيان" لە سەر سفرەى رەحمەتى سەھامى عەدالەت بە منەت و شاواش وەک سەوقات وەر بگرن کە چ بوو...

لە تەک خۆمدا بىر دەکەمەو کە چ سەردەمىکە کە دەبئى مافى ژيانم لە دووتووی فلانە بەخشنامە و لىبووردوننامەى داداگاندا تۆز و خۆلى لىبنىشى و دايکم

به ترس و له‌رزوه وه‌لامی ته‌له‌فوون بداته‌وه، له‌گه‌ل
ده‌خورپه ته‌له‌فزیۆنه‌که‌ی هه‌ل بکا و چاوه‌پیی پۆژییک بییت
که مه‌رگی پۆله‌که‌ی سیبه‌ریکی ترسناک بخاته سه‌ر ژییانی
خه‌لکانی دیکه

ئیواران له‌گه‌ل خۆم بیره‌که‌مه‌وه که ...
هییدی له‌ده‌وره‌به‌رم ده‌پوانم هه‌تا نه‌کا که‌سیک به
کامیرا که‌یه‌وه بیرم بخوینیته‌وه و ... و ئه‌وه‌ی که نابیی
بگاته گویی که‌سیک، بیگه‌یه‌نییت
راستی چ پۆژگاریکی سه‌یره نازه‌نین

زیندانی ئوین ۲۹ی به‌فرانباری ۱۳۸۸

په‌روایزه‌کان:

۱. ناوی نامه‌که وه‌رگیڕانی کوردی شیعرییکی ئه‌حمه‌دی شاملوویه
۲. شیعی سه‌ره‌تای نامه‌گۆرانییه‌که له‌ئه‌حمه‌د کایا

نامه بو فهرزادی که مانگر

نامه‌ی له‌یلا

سلاو ئه‌ی ماندووی گه‌وره، ئازیزی خه‌ونه‌کان، هه‌موو ده‌لین گومان له‌وه‌دا نیه‌ که له‌ ته‌ک په‌ره‌سیلکه‌کانی به‌ه‌اردا ده‌گه‌رپیه‌وه.

باغه‌وانی باخی ئه‌فین سلاو. ئیمپۆکه به‌هه‌زاران فه‌رسه‌خ لیت دوورم به‌لام هه‌ست ده‌که‌م به‌قه‌را شاره‌گی ژین لیم نزیکی، چونکه ده‌نگدانه‌وه‌ی ده‌نگت هیشتا له‌گویمدا ده‌زرینگیته‌وه و ئامۆزگارییه‌کانتم وه‌ک گواره له‌گوئ کردووه. گه‌رمترین بژی "دروود" به‌پانتای کاته‌کانی پیکه‌وه‌بوون، پێشکه‌شت بیت. دوینی شه‌و نامه‌ی "بابه‌ ئاوی دا"م خوینده‌وه، بۆم ده‌که‌وت، هیشتا مندا له‌کانت له‌بیر نه‌کردووه. به‌ده‌م گریانه‌وه، خه‌وم لیکه‌وت، خه‌ویک له‌ره‌گه‌زی بلوور، خه‌ویک به‌هیوای ئه‌وه‌ی سبه‌ینی جاریکی دیکه بگه‌رپیه‌وه سه‌ر ده‌رس و وانه، به‌وزه، هیوادار و جیهانیکی له‌فیرکردن.

ئاغه‌ی که‌مانگه‌ری ئازیز، قه‌د ئه‌و کاته‌م له‌بیر ناچیت کاتیکی خه‌وه‌ری مه‌رگی کوروشی هاوپۆلمانت بیست، چت لیه‌ات و چوون گریاییت و ئیستاش له‌حه‌سه‌رتی ئه‌و ده‌نووسی، یان ئه‌و وه‌خته‌ی سه‌رگول، کچی چاره‌په‌شیان به‌زۆر له‌سه‌ر می‌زه‌شکاوه‌کانی که‌لاسی سارد و تاریک هه‌ستاند و بردیانه‌ماله‌ می‌ردی بیبه‌خت. لیگه‌رئ با چاره‌نووسی سه‌رگولت بۆ بگێرمه‌وه هه‌ر چه‌نده ده‌زانم

زۆرت خەمبار دەکا. ئەویش ھەر وەك كوروش وەك مەیتىكى بېگيان بۆ ھەمان گوند گەپىندرايەو، بەلام بە لەشىكى سووتاوى ۹۵ لە سەدەو بە ھۆى خۆسووتاندەو. مامۆستای ئازیز بزانه كە زۆرىك لە قوتابىيەكانت ھەمان چارەنووسى كوروش و سەرگوليان ھەيە. ھەر ئەو دەلیم ئەو ھەموو ھىوا و خەونانەى كە لیمانت دەپرسى لە داھاتودا چىيە، ھەتانبىت، تەنيا وەك خەونىك مانەو، تەنيا بە خۆشبيەو ھىوايەكى من كە لە مندا ليدا ھەميشە خەونم پىو دەدى، وەديھات، ئەویش خەونى دىتنى فرىشتەكان بوو، سالىك ئەزموونى دىتنى فرىشتەم ھەيە. ...

ئەى باشتەين، قەد وشەى مالىئاوايىم پى خۆش نەبوو، چوونكە بىرەو ھەرى كۆتايى سالى دەرسخوئىندمان وەبىردىننەو. چەندە بە زەھمەت ليمان جوئ بوويەو ھەم ھەموومان لە تەنیشتەو وەستابووين و دەگرين. باش دەزانم ھەموومان لە بىرە. من لەيلاى ۲۱ سالانم و لە پۆلى دووھى دواناوەندىدا، شووم كرد و ئىستا مندا لىكى ۳ سالانم ھەيە، ھىوادار بووم كە مندا لەكانمان پۆرىك لە سەر ھەمان مېز دانىشتبان و پۆلى وانە و تەنەو ھى تۆيان تەجرىو بە كردبا. ئىستاش پاش تىپەربوونى ۹ سال، ھىستا كە لاسى دەرسەكانى تۆ دىنمە پىش چاوم و بىر لەو پۆزانە دەكەمەو. بەلام ئىستا چۆن چۆنى باسى تۆ بۆ مندا لەكەم بكەم؟ بىزم دلسۆز و ئەقبندار و باش بوو، وەلامى ئەو چ دەبى؟ دەزانم كە پىم دەلى، داىە وەرە با باش نەبين، قەد ئەقبندار و دلسۆز نەبين. كەوايە ئەى باش لە كوئى ... ؟

به هیوای ئازادی مامۆستا و برای باش و ههتا ههتایی
رێگهی ژیانمان فهزادی که مانگهر
له یلا قوتابی پۆلی چواره می نهسته رهن، میزی سیههم

نامه ی رۆیا، سنه و بهر و ...

نه هیئن پهرده ی رهش به سهر بیره وه ریبه کانی مندالیمان
بدرئ، ئیمه خوازیاری ئازادی به بی شهرت و مه رچی
مامۆستای دلسۆزمان، فهزادی که مانگهرین. ئیمه له ستهم،
له ئازار، له زیندان، له "ده بی" کان و له هه موو شتیکی و
ههر که سیک تو به ند ده کا، بیزارین. ئیمه له مامۆستا که مان
فیڕ بووین بو ئازادی و که رامه تی مرو قایه تی هاوار بکه یین،
ژیانمان له گهل تو ده وئ و به هیوای هه لکردنی سروه ی
ئاشتی و ئازادی له هه موو کیو و به ند نه یکی ئه م نیشتمانه،
هه موو به یانیان که گولاله سووره کان له به ستینیکی خویندا
سهر له نوئ سهر هه لده ده نه وه، به خه تیکی سوور له سهر
لا په ره ی سپی ده فته ره کانمان بنوو سین:
هه تا گولاله سووره هه ن، ژیانیش هه یه.

ئیمرو ده مانه هوئ بیره وه ریبه ناسک و شیرینه کانی
مندالیمان له گهل مامۆستا ئازیزه که مان به یئینه سهر
کاغه ز هه تا بزانیان که هیشتا ئیمه تو مان له یادوه ری

خۆماندا بەرز ڤاگرتوو و له بىرت ناکهين . ئا له م ساته دا که بۆت ده نووسين ، به چاوانى ڤر له فرميسکه وه ، ڤيکه وه و به يهک دهنگ هاوار ده کهين : ئيمه خوازيارى ئازاد بوونى مامۆستا که مانين . ليگه ڤين بيره وه رى سه رده مى مند اليمان تيکه ل به خه م و خه فه ت نه بي ت . ئه گه ر هه ر کامه له ئيمه به قه را ئه م مامۆستا د ل سو زه بو نيشتمان يک که تييدا ده زين ، هه ول مان دابايه و بو پيشوه چوونى له خۆمان مايه مان دانابا ، ئه وه حه تمه ن کو مه لگايه کى به کسانترمان ده بوو . کامه مامۆستا هه يه که هه موو مانگيک مووچه کهى له ته ک که سانى ديکه دابه ش بکا ، کتبي قوتابيه کانى به دزکه هه لگرئ و ڤاره يه ک ده ئيو لاپه ره کانيدا وه شير يته وه و کيبه به قه را فه رزادى که مانگه ر هه ز له خو يندن و هيو ا به ژيان فيرى قوتابيه کانى بکا ، مامۆستايه ک فيرى کردين ، ئه قيندارى ولا ته که مان بين و بو سه ره رزى ئه و تيکو شين و له پيدا ه لدانى سروود بخو ينين . کاتيک برا که مان فه رزاد له کونجى به نديخانه دا له تو ڤار ده که ن ، چو ن هيو امان به داهاتووى خۆمان هه بي ت . ئه مه کهى ويژدانه ، که سيک که قوتابيه کانى هيشتا به هيو اى قسه کانى ئه وه وه ده خو يين هه تا به ئامانجه کانيان بگه ن ، به م شيوه يه سزا بدرئ ؟ که سيک که قوتابيه کانى هيشتا چاوه رڤي گه رانه وهى ده که ن . که سيک که خزمه تکردنى به شانازى ده زانى ، که سيک که شيوه ي ژيانى فيرى ئيمه ده کرد ، ئيستا چو ن مافى ژيان له خو ي وه رده گيردرئ ؟

ئىمە بە چ ھىوايەكەوۈە بخوئىننن و بەكەلگ بىن لە كاتىكدا يەككە لە باشتىنن نمونەكان دەبرىتتە بەر دارى سىدارە . كەسك كە ھەموو ساتىكى ژيانمان لە يادەوۈرى ئەودا تىپەر دەبى، ئىمە ژيانمان پىكەوۈە لە گەل ئەو دەوئ، ئىمە چاۋەپى دەستە پىمىپەرەكانى ئەوئ، ئىمە ئەگەر بە نرخی گىانىشمان بوۈ، ئەومان دەوئتەوۈ، چونكە ئەو بە داھاتوۈى ئىمە فرە ھىوادار بوۈ، كەوابوۈ لىگەرئىن با داھاتوۈش لە گەل ئەو تەجرۈوبە بكەئىن .

لە لايەن قوتابىانى مامۇستاي سەربەرز فەرزادى كەمانگەر رۇيا، سەنەوبەر و ...

بىستەم دىسان بەندى بەندى ۲۰۹ كراۈى

نامەى كەژال لە ھولەندەوۈ

بىستەم دىسان بەندى بەندى ۲۰۹ كراۈى
 نازانم نامەكەم بە كامە وشە دەستپىكەم ... بە سلاۈىكى
 ساكار چۆنى؟
 سلاۈ ھاۈنىشمانەكەم، سلاۈ ھاۈزمانەكەم، سلاۈ ھاۈدەردەم،
 رۇلەم، بىرام، ئەقنىم، ... سلاۈ فەرزادەم، سلاۈ گولەباخم،
 سلاۈ ھەمە دۇكم، ھەلۇى شاھۇ و دالاھۇم، ...
 ناتناسم بەلام دەزانم كە لە باشانى، بوچى؟ گوئىگرە با
 بوئ باس بكەم ...

تۆ له كۆيى؟ له جىگايهكى و له ژيبر دهستی كه سانىكدای كه
دژى باشان، دژى مروڤايهتی و دوزمنى هزرى باش و
مروڤدۆستانه، كهوايه دهزانم له باشانى و هزرت جوانه،
به تاوانى باشوون كه وتوووته بهندى ئەم ئەهریمه و ديو
و درنج پيشانهوه، ئەوانه كه به بیری خۆيان جهستهی
تۆيان له بن دهستدایه، له بهنديان كردووی و ئازارت
دهدهن، ئايا دهتوانن هزر و بىركردنه وهتیش بهند بکهن؟ ...
نا، قهد ناتوانن ئەمه بکهن.

بروانه كه بىر و هزرت ههتا كۆيى جيهان گهيشت ... بروانه
دهرسى "بابه ئاوى دا" كىگهل فيرى بوون، ... من،
هاوزمانه كهت هزره كهتم له و په پرى دوور له سنووره كانى
نيشتمانه كه مان، وهرگرت و له تۆ وانهى خۆپراگري فير بووم!
به ئى، خاسه كهى من، ئەوهنده "رهنجنامه" كهت ئازارم دهدا
و ئازاريك سهره پراى ئازاره تاييه تاييه كانى خۆم، ساتىك له
بىرم ناچى و دهزانم ههزاران ههزار ژنى نيشتمانه كه شم
هه مان ههستيان ههيه، چونكه تۆ دهرده كانمانت دهرك كرد
و هاوارت بو كرد ...

ههتا ئىستا كه سىك وهك تۆ به و جوانييه، خه م و دهردى
كچانى و لات كهى ئىمهى، نه گه ياندوو هته گوپيه كان ... بزانه
هه ميشه له ياد و بىره وه ريبه كانمدا زيندووی ... وانه كانى
ژيانت به دوو پۆله كه م ده ئىمه وه، ئەگه ر به و باشى و
جوانييه ش نه بىت، به لام بو زيندوو پراگرتنت هه موو كاتىك

له سه‌رت ده‌دویم ... به زمانی دایکی هه‌میشه، باست ده‌که‌م و ئه‌وه‌ش بزانه که پوژتیک دیت که ئیمه‌ش به زمانی شیرینی کوردی گۆرانی بچرین ... بمبووره که بیجگه له دو‌عا و هیوای باش له خودای باشان کاریکی دیکه‌م له ده‌ستنایه، بمبووره که من له ئازادیدا هه‌ناسه ده‌ده‌م و تۆش له‌و په‌ری جیهاندا به‌ند کراوی، بمبووره که له به‌ر خاتری من له نار‌ه‌حه‌تی و عه‌زاب دای ... بمبووره خاسی ئازاد، ئه‌ی له به‌ند کیشراوه‌که‌ی من ...! کچیک له نیشتمانی دایکت ... که ژال

ماسییه بچکۆله خه‌مباره‌که

بو فه‌رزادی که مانگه‌ر

زه‌ری ئه‌سفه‌هانی

پێگه‌ی ده‌ریاکان دوور بو

ماسییه بچکۆله خه‌مباره‌که،

تۆش ئه‌فینداری شه‌پۆله سه‌رکیشه‌کان بووی

و مه‌رجانه سووره‌کانی قولایی ده‌ریات ده‌ویست

ده‌ته‌ویست مروارییه که سه‌که‌کان

ببینی بو منداله بی ئه‌ستیره‌کانی شه‌و

و هه‌روه‌ک فریشته‌کانی باران

هه‌موو شه‌وی

گۆرانی بخوینی

له سهر لاسكیكى شكاو و
نمامیكى خه مبار
هه تا له سه حه ردا خونچه كان بكرینه وه

ده ته ویست به شوین مانگدا برۆی
له هه له هه له وه به زمی شه پوله ئاشقه كاندا
و دره وشانه وهی خور له
شه ونمه رهنگا وره ننگه كاندا
و بالنده كانی به حر له بادا

به لام دیوانی به به ردبوو، دلی تۆی نه دی
که له دلی خه مباری داره کان و منداله كاندا لپی دهدا

تۆیان دزی
له نیوان دهسته بچکۆله کان
و تۆیان سپارد به نههنگی ژان و تاریکی

به دهسته به تاله كانی
شهوی تاریک دهگری
بو ئهستیره یهکی ونبوو
و بو تهخته ره شه
له بیدهنگی که لاس
خهونی تابلوی شینی ده ریاکان ده بینئ
و له شیعره كانی تودا
مندالانی قوتابخانه، چیرۆکی ماسییه ره شه بچکۆله کان

دهخوينن

تۆ ھەر وەك فریشتەگەلی باران
لە زاری نەھەنگاندا
ھیشتا گۆرانی دەچری
لە سەر لاسکە شکاوەکان
و بنچکە سیسراوەکان
و مندالە غەمبارەکان

فەرزاد، فەرزادی کەمانگەر لە پشت ئەو دیواری بەرزانەو دەنگم ببیسه نازەنین

ئەمجارە بە پرسیاریک نووسینە کەم دەستپێدە کەم ...
دەمەھوئ بزانم ... تۆ بە من بیژە چ دەبی؟ یەک ئەو دەبی
کە کەسیک لە کۆلانی بەردریژی باغەکانی ئەقیندا
بەدواتدا دەگەرئ و کەسیکیش کە خۆی دەکاتە بەردریژی
بەر پیی تۆ کە نەکا پییەکانت لە بەر گەرما بو سانیک
نازار ببینن ...

بو من لەوانە بدوئ کە بابتیان لە بەر داوای نان، شەلاق دا
و لە باتی نان شەرمیان لە قولایی چاوەکانیدا پییدا. بیژە،

له غه مه كانی ئەو بیژه و له نالە و هاواری شهوانه ی
دایکت، بیژه ...

باسی عیژه تیبیه کان بکه ... له بزهی پیکه نینه که ی ... له
سرووده که ی و له باوه شه که ی ... توند، توند

ئاخر ده زانی فهرزاد، لهم ده فه ره دا، هه موو له تو ده دن،
لیره دا ته نیا تو نیت، نزیک له ژیا نی من ... چ بلیم له سه ر
ئهم ژیا نه ... باشتره لیی بگه ریین ... به لی ... باسی ئیره
ده که م ... مالی تازته، زیندانی گه وه ره ده شه ...

پراستی ئیره باشتره یان چیا سه ر که شه کان ی زاگروسمان؟
ئاسمانی ئیره شینتره یان ده شه ته کان ی زیدی تو؟ من قه د
نه ها توومه ته زیدی تو به لام ئه وه ده زانم که شیره ژنانیکی
هه یه که پۆله کان یان فیڕ ده که ن له گه ل عه رز بدوین ...
له وئ پیاوه قاره مانگه لیکی لییه، په یوه ندی نه چپراویان له
گه ل ئاسمان هه یه ...

ئایا تو ده زانی که تو ئه وه ندی له من نزیک ی که هه موو
شه ویک گویم له گوران بیه کانت ده بی؟

له چ خه یالی کدای؟

واده زانی که ئه گه ر دیواره کان ی زیندانه که ت به رز بن، من
لیره ده نگت نابیس م؟

فەرزاد، فەرزادی کەمانگەر، دۆستەکەم، ھاوخەباتم،
 ھاوولایتیم ... سویند بە باوەرم ئەگەر دیوارەکانی زیندان
 هەتا هەفتەمین تەبەقی ئاسمان بەرز بکەنەوه، دیسان
 لیرە من بە پروونی ئاوینە، گویم لیت دەبی، من لیرەوه
 لەتکە سفرەکەت دەبینم ... لە گەلت قسە دەکەم ... لە
 قولایی چاوەکانت ورد دەبمەوه ... هەتا رەنگە ئەندام
 خۆبەخشیکی، دلێ خۆی لە پشت ئەم دیوارە پەر لە قین و
 رەشانه، دەنیو سینگی زینداندا دابنێ ... جارێکی دیکە
 دلێ بکەوێتە لیدان ... لە گەل ئیمەدا لە سەر لەتکە
 سفرەکەت دانیشی و لە دەستانی بریندار و لە خوینچووراوت
 کە هیشتا سەرەرای هەموو لیدان و سووکایەتی پیکردنەکان،
 بۆن و عەتری ئەقین و ئازادی لیدێ، پاروویەک لە
 خۆشەویستی وەربگرێ، بیخاتە زاری و سپاسی خودا بکا.

من هیوادارم، هیشتا هەر وهک تو هیوادارم ... هیشتا بوغز
 وابەری گەرۆمی نەگرتوو، کە بخنکیم ... ئەگەر لە ویی
 من لیت نزیکم ... برۆ بە ریگادا ... لە تەک عەرز قسان بکە
 ... من لیرەم، من گویم کە گۆرانیهکانتە ... لە گەلم بدوئ

...

نازەنین

مامۆستا

پیشکەشه به هه‌قال فه‌رزادی که مانگه‌ر
مه‌هدی مه‌حمه‌دی

مامۆستا،

دیسان دلم گیراوه له‌م پۆله به به‌تالی
من و هاو‌پۆله‌کانم و مامۆستایه‌کی خه‌یالی

منداله‌کان بو سه‌رکۆنه و ره‌خنه‌کانت دلته‌نگن
نازانم له نیو زینداند، جیهانی تو چ ره‌نگن

مامۆستا ئیتر بابه نانی دا و بابه ئاویدا ناخوینین
وانه‌ی بویری و شه‌رکردن له گه‌ل زولمدا ده‌خوینین

مامۆستا ئیدی تو نیت، به‌لام ناوت له لیسته
له وانه‌ی میهره‌بانیدا، پله‌ی منداله‌کانت بیسته

پیمخۆشه دیسان له کاتی وانه‌کەت، بلیم، مامۆستا ئیجازه
له سه‌ر ئیزنت، با ئیمه برۆین ریگاکه‌مان دوور و درازه

مامۆستا ئیستاش پروانینه‌کانت پرن له شایی
ئه‌م رپویه فیلبازه چونکه کویره، نایانبینی

ئەو بالئندە غەرببە تەنیا ئەم شیعەرە دەجریوینە
ئەم گورگە برسبییه بۆچی هیشتا هەر تینووی خوینە

تۆ وتت لە مرۆقچووہکان لە جیگەئە مرۆف دانیشتن
ہەموو دەنگیک دەپرن و دەمی مرۆقەکان دەبەستن

ئیتەر لە لورەئە گورگەکانی شەو ناترسین
ئیتەر لە بەسالداچووہکان ئەم پرسیارە ناپرسین

بۆچی مامۆستا ئیتەر ناگەرپتەوہو بۆ کوئ چووہ
ئاخر تاوانی ئەو چیبیہ؟ چ خەتایەکی کردووہ؟

ناہیلین، تاریکایی ہەموو جیہان داگریئ
گولئیکی سوور لەم سەرمايەدا بمرئ

دیسان دلّم گیراوه لەم پۆلە بەتالی
من و ھاو پۆلەکانم و ماۆستایەکی خەيالی

بژی ئازادی و بەرابەری
مەھدی مەحمەدی

مامۆستا بە ئیزنت

موجتهبا سه ميع نژاد

من دهمه وئ بيمه بابيه
خۆشه ويستی مرۆف بهرم
بۆ گشت سوچی ئەم دونيايه

مامۆستا هیندیك كهس له دايك دهبن بۆ دوستايه تي و
خۆشويستن. له بهر سه فاي دل و پاكي بوونيان. كه
نامه كانت ده خوینمه وه ههست به قولایي پاكييت ده كه م.
ئهو نامانه ي كه هه ر كامانه نيشانه ي پاكي زهيني تۆن.
هه ر نامه يه كت ده خوینمه وه، دل م هه تا پاكي ئهو ئاواييه
ده روا كه تۆ له ودا رۆژگار يك وانه ي ئه قينت خویند. تۆ كه
هه مان قوتابي "هۆش له جيگه ي خۆنه بووي" سالانيكي
نه دوور بووي ئيمرۆكه "هه وه سي دهست له نيو دهستي
كه سيك، له پيش چاواني خه لكي و بيژه قه ده غه كراوه كاني
ئه قين و بزهي پي كه نين، له سه ري داوي".

مامۆستا له گه ل تۆمه. راسته كه قه د له سه ر مي زي وانه ي
ده رسي ئهو گونده پر له سه فايه دا دانه نيشتووم. راسته كه
پيشتر ئهو هه له م بۆ هه لنه كه وتوو "چۆن له سه ر ته خته
ره شه ي كه لاس خۆريك بكيشمه وه كه تيشكه كه ي شه مشمه
كوپره كان بتارييني"، به لام ئيمرۆكه له كه لاسي ده رسي پر
له سه فاي تۆ ده توانم فير بم كه له "هه نگاوه كانم له گه ل

عەرز بدویم" و بزەنم کە" لە نیوان من و زەویدا، پەیمانیک و پەییوەندییە کە" کە دەکرێ بە ھۆی ئەو ھو " زەوی پر بکەم لە جوانی و بزە ی پیکەنین"

مامۆستای بەندکراو.

دەزانم کە ھیشتا بۆنی گێچ دەدە ی و لە سەر شانەکانت ھیشتا تۆزی گێچ ماو، لە و کاتانەدا تەختەرەشەت بەو تەختە پاککەرەو دەارینە کە لەتکە مۆکیتیکیان بە بزمار پێدا کوتابوو، پاک دەکردەو.

بەلام ئیمپرو مامۆستا لە پێی تەختەرەشە نییە.

مامۆستا لەم پۆزانەدا ئیتر بەسەرکردنەو ی ھاتن و نەھاتنی قوتابییەکانی ناکا و من نازانم بۆچی ھەر لە بیر ی ئەو دەام کە زووتر بی، ھەتا لە کاتی خۆیندەو ی ناوی منداڵەکاندا زەق پروانمە نیوچاوانی بۆ ئەو تیکەل بە دلۆقانی بجم. دیسان لە بیر ی ئەو دەام کە گەیشتە سەر ناوی من و پروانینی خۆشەویستی کەوتە سەر من، لە نھینی دل ی من نەگا. مامۆستا لەم پۆزانەدا نییە، ھەتا ناوم بێنیتە سەر زمان، بەلام "ھەموو شەویک داوھتی قوتابیانی دەکا و بانگ لە کەسیک کە لە پشتی دەرکەو ەراوھستاو ە ئاگای لەو بەری دەرکە نییە، بکا".

مامۆستا ئیشەو بووم بە ۱۵ سال، ۹ سال و رەنگە ۸ سال. بە کورتی مامۆستا، منداڵ بوومەتەو ە. دەمھەو ی بیی و لە کاتی یاریکردنەدا، لە تەک ئیمە کە تۆپەکەمان، ئەقینە کەمانە یاری بکە ی و ئیمەش بە ھەموو ھیزمانەو ە

گولت لی بکهین. مامۆستا تۆ مامۆستایی و نازانی چهنده خوۆشه که گولت لیده کهین. پیمخۆشه بگه رییه وه سه ره که لاس بو ئه وه پرووانینه کهت له سه ره خوۆم ببینم، جارنه جاریک ئیزنت لی بخوازم که تینوومه و ببیرسم مامۆستا بوۆم ههیه بچم ئاو بخۆمه وه؟ تۆش مامۆستایی و دلۆقان، ئیزنی رپۆیشتنم ده دهی، به لām من دلّم نایه وی برپۆم، نامهه وی درفته ته کانی مامۆستا بوونی تۆ له کیس به دم.

مامۆستا تۆ زیندانی و منیش پیمخۆشه به بی هو ئینشات بو بنووسم. ئینشایه که له باره ی ئه وه ی کاتیک گه وه ره بووم، ده مهه وی بچم به چی و به دلّیشه وه بنووسم، بچم به مامۆستا. ئینشایه که بنووسم له سه ره ئه وه زانست باشه یان پاره. به لām مامۆستا ئیزن ده دهی؟ ئه م رۆژانه بابه ته کانی ئینشاکانی ئیمه گوپاون. ئیتر ئینشاکانمان نمره وه رناگرن، له م رۆژانه دا، ئینشای قوتابییه کانی تۆ ده کرینه پاشکووی دۆسیه ی مه حکه مه.

مامۆستا ئیزنمان ده دهی، شکات له چاوه دیری قوتابخانه بکهین. مامۆستا هاوپۆله کانم زۆر ئازار ده دن. مامۆستا ئه وه نده ئازاری مه جیدیان داوه، ناتوانی نان بخوا. مامۆستا عه باس و نه ریمان و ئه وان ی دیکه یان له پۆل وه در ناوه. مامۆستا زۆر به ی مندالانیان له قوتابخانه وه در ناوه. مامۆستا ئیمه چ بکهین؟

مامۆستا له نامه که تدا بو ماننت نووسیوو " دلّم بو هه مووتان ته نگ بووه، لی ره شه و رۆژ له گه لّ خه ون و بیره وه رییه

شیرینه‌کانتان شیعیری ژیان ده‌هۆنمه‌وه، هه‌موو پۆژتیک له باتی ئیوه پۆژباش به‌خۆر ده‌لیم، له‌پشتی ئهم دیواره به‌رزانه‌وه له‌گه‌ل ئیوه وه‌خه‌به‌ر دیم، له‌ته‌ک ئیوه پیده‌که‌نم و له‌گه‌ل ئیوه ده‌خه‌وم، بره‌ جاریک (شتیک له‌ وینه‌ی دلته‌نگی) هه‌موو بوونم داده‌گرئ "به‌لام مامۆستا! ئیمه ئیمرو شتیک زیاتر له‌ دلته‌نگی به‌رۆکی گرتووین. "کورانی سرووشتی هه‌تاو" خۆشه‌ویستییه‌که‌ت که‌هه‌تا به‌رزایی هه‌تاو هه‌لکشاهه، هه‌ر رۆژه ده‌بینن و به‌ر له‌وه‌ی خۆر پۆژباشتی گوئ لیبیت، به‌ گوئی دل ده‌بیسن و پرووی دلۆقانت ده‌بینن که‌ له‌ سه‌ره‌وه، چۆن لییان ده‌روانیت و ده‌نگت "هه‌موو سه‌هینان ده‌بیسن که‌ ئیژی:

من ده‌مه‌وئ بمه‌ بایه

خۆشه‌ویستی به‌رم

بو‌گشت سوچی ئهم دنیایه

مامۆستا ده‌ترسین له‌ پۆله‌کانمان ده‌رنه‌چین، ده‌ترسین له‌ تاقیکاری ئه‌سته‌مدا ده‌نه‌چین. مامۆستا، به‌ پێچه‌وانه‌ی تو "نه‌زمونی" مامۆستایه‌تی سه‌خت‌گرتنه. له‌ پێشدا تاقیکاری وه‌رده‌گرئ و پاشان وانه‌ ده‌لئ. مامۆستا له‌م هه‌موو نه‌زانینه‌ ده‌ترسین و ده‌مانه‌ه‌وئ هه‌رچی زووتره‌ بگه‌رپیه‌وه‌و پاشماوه‌ی وانه‌کان بلئی. مامۆستا بزانه‌ هه‌تا که‌ بگه‌رپیه‌وه‌ کاری قوتابیه‌کانی تو بووه‌ته‌ ئه‌وه‌ که‌ هه‌موو پۆژتیک له‌ ته‌ک "میراتگرانی زیندانه‌وانه‌کانی زئووس" باسی ئه‌قین، دلۆقانی و خۆر بکه‌ن "رۆله‌ی به‌ره‌ی هه‌تاو بگه‌رپینه‌وه‌ سه‌ر که‌ لاسی وانه‌وتنه‌وه‌.

نامەى گەنجىك بۆ فەرزادى كەمانگەر دانا شەرىفى تەمەن ۱۶ ساڭ

بە ناوى ئەو
ئەى خودا كە خودايىت لە جىگەى خۆى داىە
سالەهاىە "لە ئىمەىە و بۆ ئىمەىە"
مافى ھەلبىزاردن بە ئىمەىە
ھەمىشە پىمانوالبووە كە ئەم جىھانە راست بووە
رۆژ تىدەپەپەى و ھەر رۆژەى بە ھزرىكى كال... كە "رۆژى
ئەگەر" بەيانىيە
باش سەرەنج بەدە ... لىرە "ئەگەر" ھەتاهەتايىە

ئەمەش بەرھەمى ھزرى نەخۆشى كۆومەتىكى دىكتاتورە
... سەركوتى ھەر دەنگىك بۆ ئازادى ھەلىئىرى ... دەبى
بىدەنگ بى و ھىچ نەلىى ... چاوەپووان بى بەلكوو بە
تىپەربوونى كات، ماناى ئازادى لە مېشكماندا بسپردىتەوہ
و ژيانى ئازادى لە بىر بكرى... كەم كەم ئەوانەى كە لە
ژيان زىاتر لە رۆژمەرە چاوەپووانىان ھەىە ... "فەزادى
كەمانگەر" مامۇستايەك كە تىگەىشتنى لە سەرەوہى
رۆژمەرە بوو و وانەى ژيانى فىرى قوتابىانى دەكرد ...
پىاوىكى ئازا لە دەقەرى كوردستان كە ھەم بە خاترى
نەتەوہكەى و ھەمىش بۆ بەرگرى لە مافى ھەموو مروقەكان
تووشى ستەم ھات...

له بهر فیڤرکردنی "نا" به قوتابییه کانی ئەشکه نجه کرا، "نا" بۆ ستهم ... "نا" بۆ نایه کسانی ... "نا" بۆ هه لاواردن و "نا" بۆ سه ره رۆیی ... به لام نا! فه رزاد له بهر "فیڤرکردنی ئەفین" سووکایه تی پیکرا و ئەشکه نجه کرا. له سه ره ده می کدا که پیاوه تی به "پیش" ه نه ک به ریشه یه و چاره نووسی ئیمه له دهستی که سانیکدایه که بۆ گه یشتن به مال، زۆر ئاسان خه لکی دیکه ده پلێشینی نه وه. به ئازادی ژیان بۆ خۆی بووه ته تاوانیکی نه به خشراو ...

خۆزگه تۆزقالیک مرو قایه تی ... تۆزیک شه رافه ت ... خۆزگه ... خۆزگه باوکانمان تاقه تیان هه بوایه ... خۆزگه گه نجه کانمان بره هیوایه کیان هه بایه ... خۆزگه مامۆستا کانمان فه رزاد ئاسا هاواری ئازادیان فیڤر ده کرد ... خۆزگه خودا ئاوریکی لی ده داینه وه ... و خۆزگه ... خۆزگه ...

فه رزادی دلۆقان! تۆ به ته نیا هاوارت کرد به لام هه موو کهس گویی له ده نگت بوو ... ئەگه ر هه موو هاوار بکه یین ... ته نیا ئەگه ر هه موو هاوار بکه یین ...

فه رزادی ئازیز! بۆ خۆراگرتنت له به رانبه ر ئەو هه موو ئەشکه نجه دا، لیپرسی نه وه له کێ بکه یین؟ بۆ ئەو دیلی و به ندکردنه ت، به سه ر کێهه دا هاوار بکه یین؟ بۆ ده رد و ره نجه کانت شکات له لای کێ بکه یین؟ بۆ ئازادبوونت ئەوه ی له تواناماندا بوو کردمان، ده زانین که به باله شکاوه کانت هه ر پۆزیک دێ و ده فپی. ره نگه برینه کانت قه د ساړپژ

نه‌بنه‌وه ... به‌لام ئه‌ی مامۆستای فرین ... ره‌نگه‌ فرینی ئه‌م جارته به‌رزتر و بلیندتر ... بو به‌رزترین شوین بیته. "چ پیاویک! چ پیاویک ده‌یگوت: دل شیاوتر له‌وه نییه ئه‌گه‌ر به هه‌فت شیریه ئه‌فین غه‌لتانی خوین نه‌بیته و گه‌روو ئه‌گه‌ر باشترین ناوه‌کان لی نه‌یه‌ته‌ده‌ری و شیره پیاوی پولاینی وه‌کوو کیو، ئه‌فینداریکی و له مه‌یدانی خوینینی چاره‌نووسدا، به پانییه‌ی ئاکلیوسی نووسی ... گیانپولایه‌ک نه‌ینی مه‌رگی، غه‌می ئه‌فینه و خه‌ه‌تی ته‌نیایی ..." (۱)

ئه‌ی مامۆستای خۆشه‌ویستی! ده‌زانین که ماندووی، بیواز و ره‌نجاو. به‌لام ئیمه‌ش به هیوای ئازادبوونت، چاوه‌رپیت ده‌که‌ین. سه‌برت هه‌بیته که سه‌رده‌می یه‌کسانیش هه‌ر ده‌گات.

دانا شه‌ریفی، ۱۶ سالان

په‌راویز: (۱) ئیبراهیمی نیو ئاگر، شیعی ئه‌حمه‌د شاملو

وه‌لامی فه‌زادی که مانگه‌ر:

پیشک‌ه‌شه به دۆستی نازدارم، دانا شه‌ریفی

"پیم باشتره‌ داریک بم

له به‌رقامچی کرپوه و باوبوران

و چه‌خماخه‌یه‌ک به دۆمانه‌ پیشکووتن و وتن

هه‌تا

دهسته مۆی گاشه به ردیك
له ناز و لاواندنه وهی باراندا
له بیده نگیدا بیستن"

شیعریك له شه فیعی كه دهكه دهنی
فه زادی كه مانگه ر، هۆلی ٦، زیندانی ئیوین
چوار شه مه. دووی بانه مه پری ٨٨

پهنگی شینی پۆزی مامۆستا

پیشكه شه به فه زادی كه مانگه ر
شهیدا جیهان بین

کاری ئهسته م و زهحمهت له م دنیا یه دا زۆرن، ههروهها ئهوه
پووداوه خراپانهش كه دهقهومن به هه مان شیوه، بهلام
خراپترین پووداوی پۆزگاری من، بهندکرانی فه زادی
که مانگه ر، مامۆستای ئازیزی کورده که له م پۆزانهدا له
باتی بوون له پۆلی وانهوتنه وه که وهک ئاوێک تینوو یه تی
قوتابییه کانی بشکی ئی، له نیو چوار دیوار ییکدا زیندانی
کراوه، باسی جهسته ی ده که م، دهنه باش ده زانم که پۆحی
له وه گه وره تره که له زیندانی و لات ه که ییدا، ئه وه و لات ه ی
وانه ی ئازادی فییری پۆله کانی کرد، جیگه بگری.

فهرزادی ئازیز، نه بوونت له پوژه کانی دیکه شدا و له داهاتوودا، داخیکی قهره بوو نه کراوه، به لام نه بوونی ئیمپوویت له په نا ئیمه دا شتیکی دیکه یه. خوژگه له کوردستان بایه م، له نیو دهشتی گولاله کان، له په نا وه نه وشه کان که خوشت دهوین و تو ش ماموستام ببایت و منیش له گه وره بیت فییر بام، مروقبوونم ده دی و له دلوه هیوای وه ک تو بوونم به ئاوات ده خواست.

ئیسنا، ئه ورۆکه، که جیگات پتر له هه موو که سیکی دیکه به تاله، ته نیا شتیکی دووپات ده که مه وه: رهنگی شینی ئیمپو بیتشکه ش به تو، پوژت پیروژ ماموستای دلوفان.

پوژت پیروژ ماموستای به ندرکراو و ئیعدام به سه ردا سه پیئراو،

مجته با سه میع نژاد
"به بونه ی پوژی ماموستا"

پیخوش بوو بو ماموستایه ک که منداله کانی خوش دهوی و هیشتا خووی وه ک "مندالیکی سه رسیپی" ده ناسینی و هیشتا "له گه ل دهنگی ته قینه وه له گه ل مندالانی نیشتمانه که ی له خه و" راده په ری، قه له م به ده ست بگرم و به هه مان ئه ده بیاتی "مندالانه" که هه میشه (فه رزاد) ده نووسی و

وهك پيشتريش بوم نووسيپوو، شتيك بنووسم وهك دابي نيوان ماموستا و قوتابي، سهوقاتيكم به بونهي ئهم پورتهوه پيشكش كردبيت، كه پورتي ئهوه، بهلام له لاي تهختهپهشه نيبه بهلكوو له پشتهوهي ههمان ديوارهكان بهند كراوه.

ماموستا بيسهلمينه كه پورتيكي سهخت و پيرزهحمهته، پورتي سهختريشمان پيشتتر تپهپراندوه، شيوهي نووسين و ئهدهبياتي خاوهني ئهم ديرانه ئيمروكه شيوازي نووسيني مندالانهي ناويت، كاتيک تهنيا له تاچه رستهپهكدا، ههموو ترسي كريكاراني ئهم نيشتمانده خوينايتيهوه. خويناوويهتپيهوه كه "كه له ژير خهتي ههژاري، خهتيكيش ههيه به ناوي خهتي كريكاري" و دهبيني و دهبيسي كه له دويناپوه ههتا ئيستا برينيكي ديكيان به برينه زور و له ژمارنه هاتوو ههتا بيه ماله كانيان زيده كردوه و ئهوانيان بردوه بو بهنديخانه ...

كاتيك بيستي كه دلارا دارابي و له سيوارهداني كه وهك ههموو له سيوارهدانهكان، له سيوارهداني ههموو مندالاني ئهم ولاته بوو ... ليم پهسهند بكه ماموستا ۳۳ مانگه له پشتهي ديوارهكاندا وانه دهليي و باس بو قوتابيبهكانت دهكهي ...

ليم قبول بكه پيروزبايي پورتي ماموستات لي بكه له كاتيكا هاوپولهكانمان له ئيوين سهريان دهتاشن و تومهت له دواي تومهتيان پيوه دهلكينن، مجاهيدي، منافقي و عارهقخوري و هيديكه ... زهحمهته ژيانكردن له گهل هزري

ئەمانە و ھېشتا لە گویمدا دەزرینگیتەو، قسەى باوکیک که وتبووی "زەحمەتە ژیانکردن لە دواى لەسیدارەدانی کچیکی ۲۳ سالان" و ھېشتا ناتوانم تییگەم لە ھاواری ئەو کچە زیندانییەى رەنگەکان، کاتیکی وتبووی "ئەوە من پەتەى سیدارە دەبینم"، چ ھەستیکی ھەبوو و چى لەم دنیاىە دەویست؟ رەنگە ھەر ئەو شتەى بویستباىە که من بو تۆم دەوئ، لە سیدارەنەدان، ئازادبوون، سەلماندى بىتاوانى و ھەستى ئەوە که رۆژیک بگەرپیەو ھەر وانەوتنەو و بو تاقیکارییە ھەمیشەییەکان، ھەلەمان بو بچنى، که نا، دلدانەو ھەمان بەدى، لە بىرتە که پیموتبووی شیوازی بارھینان گۆراو و ئیتر نمرە نادەن بە ئینشاکانمان، بەلکوو ئەوان دەکرینە پاشکووی دۆسییەکانى دادگا؟

تاقیکارییەکانى ئیمە ئیتر بو ھەرگرتنى نمرە نین، تاقیکارییەکانى ئیمە بوئى لەسیدارەدانی دلئارا دەدەن و لەم رۆژانەدا بوئى دەستە قەلشیو ھەکانى کریکاریک که دەستبەند لە دەستەکانى کراو، دەدەن، تاقیکارییەکانمان ھەرۆک جاکەتى تۆزى گىچ گرتووی مامۆستایانى لیھاتوو، ھەرۆک شان و پیلەکانى تۆ، که ھەموو شەویک ئازارتان دەدا.

فەرزاد تۆ مامۆستای ئازادىخواز و خۇپراگرى

حسەينى رەونقى مالكى

فەرزاد لىرە باسکردن لە مرۇقايەتى تاوانە!
زۆر كەسان، مامۆستايەتى دەبەنە ژىر پىرسىيار!
من مامۆستای ئازادىخواز م دەوئ.
من مامۆستای خۇپراگرم دەوئ.
مامۆستايەكم دەوئ فىئىرى خەباتم بكا.
مامۆستايەكم دەوئ كە لە يەكسانى بدوئ.
مامۆستايەكم دەوئ كە من ...

تۆ ھەيت

تۆ ھەمان مامۆستای كە وانەى زۆرت فىئىرى من كرد!
تۆ ژيانت فىئىرى ئىمە كرد!
بەلام تۆ لە لای من نەبووى، فەرزاد

فەرزاد، لىرە مرۇقايەتى بە ئاسانى دەكوژن
لىرە بىتتاوان دەبەنە بن دارى سىدارە
لىرە سەرى بىتتاوان بە دارەوہ دەكرئ
لىرە مردن بە شىاوى ئەقىنداران دەزانن
"ئىرە"، لە بنەرەتدا بوونى نىيە

بەلام فەرزاد تۆ ھەيت!

تۆ ھەمان مامۆستای كە وانەى ئازدىخوازىت دا

تۆهه مان مامۆستای که مروقايه تييت فير کرد
تۆهه مان که سيکی بو يه کسانى خوراگريت کرد

ئيمه ههين به لام له تهنيشتت نين
له گهل توين به لام له تهنيشتت نين
له گهل تو باسى ئازاديوخوزى ده کهين به لام له په نات نين
له گهل تو، يه کسانى، مروقايه تي و راستى، زيندوو
راده گرین
به لام له لات نين
ده مانه وئ له ته کمان بيت، به هه رخریک بووه، تۆمان له
ته نيشتت خۆمان ده وئ
به سانايى ده يليم، خۆشده وئ مامۆستای ئازاديوخوز

مامۆستا زيندانى کراوه!

بيهاد ميهرانى
بو مامۆستای زيندانى فهرزادى که مانگهر

پۆژى مامۆستا، پۆژى کريکار، پۆژى خويندکار، پۆژى ...
پۆژى ... پۆژى ...
خه وه ريک له پۆژه کان نييه، شهوى تاريکه سه لاته.
زه مه رير و سه رماو سۆله ي سه ره روييه.
چ قه ول و به لي نيك که هه موو به درۆ ده رچوون

دهيانووت ئوتوبوسى يەكە دەبىتتە خوڭرايى بەلام لە باتى ئەمە سەرۆكى سەندىكاي ئوتوبوس لىخوڭرەكان كەوتە زىندان

دهيانووت پىڭمبەرى ئىسلام دەستى كرىكارى ماچ كىردووه، بەلام لە باتى ماچ، گوپالايان لە كرىكار دا. دەيانووت مامۇستايەتى پىشەى پياوچاكانە، بەلام فەرزادى كەمانگەريان لە كونجى زىندان خست و مامۇستايان خستە بەر كوتان و لىدان. دەيانووت ماركسىستەكان لە بلاوكردنهوى بىروراكانيان ئازادن بەلام وهلامى "بىر"يان بە بيور دا و تەنانت لە ئاسايشى لە خواترسەكانىش كەوتنە مەترسى. دەيانووت خوڭندكار دەبى سىياسىي بىت بەلام خوڭندكارىان لە بەر نارەزايەتى پىشەيى پەوانەى سلوولە تاكەكەسىيەكان كرد. ھەر چىيەكيان وت وايان نەكرد و ھەر چىيەكيان دەوت ئەويشيان نەكرد.

ئىمىرۇ رۇژى مامۇستايە. مامۇستاي نازدار، فەرزادى كەمانگەر لە زىندان دايە. فەرزادى كەمانگەرى ئازىز! واديارە لەم دەقەرەدا، جىگەى تۆ دەبى كونجى بەندىخانە بىت، تۆيەك كە لىكۆلېنەوت بە سەر نەزانى، لىكدانەوت بە سەر پىداھەلگوتن و ھزرت بە سەر قىندا دانا.

مامۇستا نازانم ئەم نامانەت دەخوڭنەوہ يان نا، بەلام ئەگەر بىشىخوڭنەوہ، شتىكى لى فىر نابن. دەسلات و پارەى باھوردو، ئەوانى تووشى كەپى و بەرزەلووتى

کردووه. ئەمانه تەنانەت قسەکانی خۆیان نابیسن و کونی گۆئ و دلّیان ئاخنوووه.

مامۆستا ئەمانه له پابردوو هیچ ئەزموونیکیان وەرنهگرتوووه و فیڕ نهبوون و له هیچ مامۆستایه کیش شتیک فیڕ نابن. وهک شاعیر دهلّئ:

هەر کەس فیڕ نهبوو له ئەزموونی پابردوو
فیڕیش نابئ، له مامۆستاش له داهاوو

مامۆستا دهزانين که پيشه‌ی تو مامۆستایه‌تییه، دیسان بنووسه، پۆژ و پۆژگاریک دینه پيشئ که ئەم گۆئ که‌ره ئاخراوانه له ره‌نگی ژه‌نگ و دووزمانی، جلی درۆینه و دوو پروویان له به‌ر داده‌که‌ندری و ئەو پۆژه تیده‌گهن که ئیمپروکه چ ئامۆزگارییه‌کت کردوون.

ئیمپرو کریکار و مامۆستا و خویندکار و کیو و به‌ندهن هاوار ده‌که‌ن که ده‌یان‌ه‌وئ به‌ ئازادی و سه‌ربه‌ستی بزین. خۆزگه ئەمانه توژیک راوه‌سته‌یان ده‌کرد و گوییان رادیرا. باوه‌رم وایه که پۆژیک هاواره‌کان ده‌بیسترین. هه‌مدیسان بۆمان بنووسه مامۆستا.

ئیمپرو پۆژی مامۆستایه و مامۆستای ئیمه‌ فه‌رزادی که‌مانگه‌ر له‌ زیندان دایه. دوینئ پۆژی کریکار بوو و ئەسانلوو، مه‌نسووری حه‌یات‌غه‌یبی و مه‌ده‌دی و عه‌لی‌ره‌زا سه‌قه‌فی له‌ زیندان دان. فه‌رزاد گیان پۆژت پیرۆز.

سلاو خانه خوئی هیشتا بهندکراوم

وه لامنامهی سهما بههمه نی بو فهرزادی که مانگر
"پاش نازادبوون له زیندان"

سلاو خانه خوئی هیشتا بهندکراوم

پوژ و شهوه دریژهکانی زیندان، له پشت دیواره بی
دهربیجه کانه وه که لیکنانی هه لپریوو، له بیرتا بووم. له
ژیر چاوبهسته ره شه توند بهستراوه که وه که بو خووت
دهزانی چییه، بو ت گریام و بهو دهستانه ی که له ژیر
پلپله ی زنجیردا ده له رزین، دیسان به هوگرییه وه بووم
نووسیت.

من نیشتمانه که تم له سهر کونترین نه خشی میژوو دیته وه.
هاتبووم قه له م به ده ست و کامیرا له سهر شان هه تا له تو
وینه یه کی نه مر به گیرانه وه ی قوتابییه کانت، بگرم. نه
قوتابییه کی که له مه کته بی نه فینی تو دا، وانه ی ژیان
فیربوون و نیستا به هه موو لایه کدا پارانه وه ی هاتنه وه
بوونتیان ده کرد.

فیلمنامه یه کم نه نووسی. به لیم دا هه موو قسه کان، هه ر له
سه ره تا وه، هه لینجرای ویزدانی پاک و بیخه وشی مندا لانت
بی ت. نامه کاریک له هه ویلدا نه بوو چونکه وینه گرتنی
گه وه هری بوونی تو، سه رمایه کی له دل گه ره ک بوو نه ک له
گیرفان و پشتگرییه کی له گیان ده خواست نه ک له جهسته،
پولی یه که م تو بووی. به لام جیگره وه یه ک که بتوانی

جیگه‌ی به‌تالی تو پر بکاته‌وه، نه‌مدیته‌وه، چاوه‌پیی هاتنت هه‌تا ئه‌و په‌ری کۆتایی وینه زیندووم راگرت. من‌دال‌کانت سپی له‌شکه‌ر بوون له‌ نیو ئاپۆرای ره‌ش له‌شکه‌ردا. ئاکته‌رگه‌لیک بوون پراوپر له‌ ئه‌زموننه‌ تال و کۆله‌مه‌رگیه‌کان، به‌ خیری ناسنامه‌کانیان. ئه‌وان ئه‌و پروه‌ سته‌مچیشتوو و ده‌رددیته‌وه بوون که‌ ده‌ستی بییه‌زه‌یی پوژگار، وه‌ستایانه‌ بو پیشاندانی خه‌مه‌کانیان گریمی کردبوون. هه‌موو فیلمه‌که‌، دیمه‌نه‌ تاییه‌تییه‌کانی ژیان ده‌نیو توندووتیزی، سه‌رکوت، سرب و نه‌خش خولقینه‌ر بوون. به‌ سالان بوو که‌ له‌م دیمه‌نه‌ خه‌مداگرتوو‌ده‌ا، رۆلی ژیانان کایه‌ ده‌کرد. تاقه‌ موسیقای دیمه‌نه‌کان لایلایه‌ی خه‌مباری دایکت بوو، به‌ سه‌ر بی‌شکه‌ی به‌تالی کاتی من‌دال‌یت. ئه‌مه‌ سه‌رتاپا فیلم‌نامه‌که‌ی من بوو که‌ راگیرا هه‌روه‌ک نامه‌ ته‌واو نه‌کراوه‌که‌ی تو.

فه‌رزادی نازدار، بری‌ک دوور له‌ شوینی له‌ دایکه‌بوونت، له‌ جاده‌یه‌کدا که‌ به‌ره‌و پووناکایی ده‌چوو و بی‌جگه‌ له‌ من پیبواریکی دیکه‌ی لی نه‌بوو، ریگه‌یان پی‌گرتم، پیاوانی چه‌کداری سه‌روچاو داپۆشراو که‌ لووله‌ی چه‌که‌کانیان له‌ سه‌ر دل و قه‌له‌مه‌که‌م دانابوو و کامیراکه‌یان لیوه‌رگرتم، هه‌تا بی‌چه‌کم بکه‌ن! ناوچاوانم هه‌روه‌ک پیلای گه‌رۆکیکی گه‌رال، بلۆقه‌یه‌کی له‌ گه‌رمای هاوین پیوه‌یه. کاتی‌ک به‌ ده‌ستی به‌ستراو، له‌ سه‌ر جاده‌کانی نیشتمانه‌که‌ت له‌ عه‌رزبان دام و و له‌ پشته‌وه به‌ چه‌ک ته‌وژمیان خسته‌بووه سه‌ر پشته‌ سه‌رم و دمووچاومی به‌ زه‌وییه‌وه ده‌نووساند،

تهوئېم له بهر گهرمای عهرز بلوقه‌ی کرد و هه‌لمسی و چاکی کرد. له گه‌ل هه‌موو ئه‌مانه، حاشا بیټ ئه‌گهر شکات بکه‌م، گله‌یی ناکه‌م، گله‌یی ناکه‌م...!

شهرمه ئه‌گهر له تو و گه‌له‌که‌ی تو گله‌یی بکه‌م، ته‌نانه‌ت له زیندانیش، بوچی چونکه ریگای مرؤفایه‌تی بته‌هوی و نه‌ته‌هوی ههر پوژئیک به‌م وارگه غه‌ریبه‌دا تیپه‌ر ده‌بی. باوه‌رم پیبکه، قسه‌یه‌ک له میوانداریتان نییه، ته‌نانه‌ت له نیو ئه‌و چواردیواره‌شدا. خانه‌خویی من، ژنان و کچانی ده‌قه‌ری تو بوون، ههر ئه‌و که‌سانه که زاده‌ی رهنج و په‌روه‌ده‌ی دهرد بوون، به‌و حاله‌شه‌وه به‌ بزهی پیکه‌نین میوانداریان لیکردم و به‌ ئه‌فینه‌وه له ئامیزیان گرتم. ئه‌وه‌ی هه‌یانبوو له گه‌لم به‌شیانه‌وه و نه‌یانیه‌شت خه‌می غه‌ریبی له سهر دلم بنیشت. به‌ دابی میوانداری و وه‌ک یادگاریک زمانی شیرینی کوردیان فی‌ری من کرد. ئه‌مه پیشکه‌شیه‌کی پر بایه‌خه، هه‌تاه‌تایه له لام ده‌مینتیه‌وه.

خانه‌خویی به‌سه‌بری من، میوانداری کو‌تایی هات به‌لام من هیشتا چاوه‌رپی تو‌م، لی‌ره بو من، کو‌تایی دوینی و ده‌سپیکی به‌یانیه. ئیمرؤ ئیتر مانا نادا. من له بگه‌ره و به‌رده‌ی نیوان رو‌بیشتوو‌ه‌کان و نه‌هاتوو‌ه‌کاندا، هی‌ور و ئارام به‌ پی‌وه راده‌وه‌ستم و چاوه‌رپی هاتنت ده‌که‌م و هه‌تا سه‌ره‌له‌نوئ دووپاتت ده‌که‌مه‌وه.

سه‌ما به‌همه‌نی

به‌نده‌ر عه‌باس ۸۷/۶/۲۲

سەد وازوو لە لایەن فەرزادی کەمانگەرەووە پێشکەش بە کەمپەینی گۆران بو ئازادی کاوە قاسمی کرماشانی

نامەییەکی دیکە لە فەرزادی کەمانگەرەووە دەگا. (۱)
هەرۆک ئەو وایە هەر جارەو بە نووسینی نامەییەک لە
کونجی زیندانەووە دیلی خووی و بەرپرسیایەتی ئییمە وەبیر
بخاتەووە کە:

ئەو لە زیندانایە، بە جۆش و خرۆش،
ئییمەش لە دەرەووە، بێدەنگ و خامۆش

نامەیی ئەم جارە، گێرانیەووەی کۆنە ئەقینە بەلام ئەقینییکی
زیندوو کە یادوەرییەکانی لە ماوەی ۳ مانگ بەندیووندا
دەرمانی ساپۆزیکەری پۆژ و شەووە تەنیاکان و ژانی
ئەشکەنجەکانی فەرزاد بوووە لە زیندانەکانی
گەووەردەشت، ئیوین، سنە و کرماشان.

فەرزاد نامەکی لە تەک بیرەووەری هاوکایەیی سەردەمی
مندالی کە دواتر هۆگر و ئەقینداری دەبی، دەسپێدەکا.
شەوانە لە گەرمای هاویندا پیکەووە لە جادە و کۆلانەکانی
شارەکی پیاسە دەکەن و بە هیوای یەکەم سپێدەیی
هاوبەشی پیکەووەبوون پۆژیک هەزار جار لە بەر خوێهەووە

دووپاتی دهکاتوهه "که نیشکه دوشین، ژیانی هاوبه شت
پیروژ"

له کوتاییدا له ئەمهگی له کۆلکیشانی ههزاران دهرد و
مهینهت و نایهکسانی و ژنبوون، له ئەمهگی ههزاران
بیرهوهری و خهونی وه دینههاتوو، واژوویهک له ئەمهگی
ژنبوون و به ژنمانهوهی ئەو و ههموو ژنانی دیکه
ولاتهکهی ده نیته بن که مهینهی یهکسانیخوازی بو ژنان.

دیواره بهرز و ئەستورهکانی زیندان نهیانتوانی پیش له
وتاری یهکسانیخوازی ژنان بگرن. دهنگیکی کاریگهری گۆران
بو یهکسانی له بهندی ژنانی زیندانی ئیوین تیپه پربوو و
سهری له بهندی پیاوانهی زیندانی گهوهه ردهشت هه لێنا.
ههتا جیگایهک که له دلی فهرزادی حوکمی ئیعدام
به سهردا سه پینراو، هیوای خولقاند و دلی فینک کردهوه.

به لێ "نازه نین، هاوکایهیی مندالی تو، له م رۆژانه دلی
سهیر توند توند لیده دا" که دهگمه ئیره راده وه ستم،
ناتوانم درپژه به خویندنی نامه که بدهم، چهند جار
دووپاتی ده که مهوه "نازه نین، هاوکایهیی مندالی تو، له م
رۆژانه دلی سهیر توند توند لیده دا" به دلته نگیه وه
تیده پهرم ههتا له کۆلانه چۆلهکانی بیره وه ریهکانی
چیرۆکی نهینی ئەقینداری و مندالانهیان بهر له وهی یاسای
نه نووسراوی سرووشت بیهه وئ پیکیان تیکه لێ ناپه سهند
بکا، له یه که م نیگا و دوایین فرمیسکدا لیبان بنووارم.

ههستی ئهوه كه كاك فهرزاد هاوړييمه، له مه و به دوا شان
 وه بهر شانی كه مپه ينی يهك ميليون واژوو ده دم و له م
 خه با ته دا به تاقه ت و وزه ي فره تر و هر ده گرم. ماوه يهك به
 مه به سستی كو كړ دنه وه ي واژوو له مالى نه چو بوومه ده رى.
 وهك خو ويه كى خه راپ ته نيا به كو كړ دنه وه ي تاك و
 ته را كي ك واژوو له م لاو له و لا له نيو تاكسى يان ئو تو بووس
 خو م خه ري ك كړ د بوو. چه ند جا ري ك بر يار وه رگي را هاوړى له
 گه ل ژماره يهك دو ستدا، كه مپه يني ك بو كو كړ دنه وه ي واژوو
 به شيوازي به كو مه ل وه رپيخه ين، به لام سه رى نه گرت.
 جا ري كى دي كه پيشنيارم به هاوړي يانم كړد، ته نيا ۳ كه سيان
 په سه نديان كړد كه له كه مپه ينى به كو مه لى كو كړ دنه وه ي
 واژوو له شو يني كى گشتيدا به شدارى بكن. شه ويك به ر له
 ده سپي كى كه مپه يين كه سيكى دي كه په ژيوان بووه، من مام و
 به هاره. دل سارد بووم، كه مپه ينى به كو مه لى كو كړ دنه وه ي
 واژوو ته نيا به به شدارى ۲ كه س. به لام ئه و جا ر به هاره بوو
 كه هيو اى به من ده دا و به پيدا گري به وه وتى: با برؤين.

له و باوه رده دا نه بووم منى ته وه زه ل وا زوو له خه و هه ستم،
 چ رپوژي كى خو ش، چ هه وايه كى خو ش، به هارى كوردى له
 هه ري مى ئيمه دا ده ستى پي كړد وه. ئامانجى چوون يه كي ك
 له سه يرانگا كانى ده ور به رى شاره. به يان نامه، ده فته ر و
 قه له م به ده سته وه ده گرم، له يه كه م كه س كه تووشمان
 بوو، ده ستمان پي كړد. راست ساردى و بي مه يلى هه مان كه سى
 يه كه م له زه وقمانى دا، هه ر چه ند هه نگا ويك ئه ولا تر

دووہمین کھس بہیاننامہکھی واژوو کرد و وزہیہکی ئہریئی
پیداین۔ یهکیک بہ بیوازی پرووی خومان لی وەردهگیړی و
کھسیکی دیکھش بہ حہزہوہ گوی له قسہکانمان دہگری۔

بنہمالہیہک بہ مینگہمینگ کردن و بیانوو خویان
دہدزنہوہ، بہلام بنہمالہیہکی دیکہ باش پیشوازیمان
لیدہکھن، داوا دہکھن له لایان دانیشین، میوہمان بو پاک
دہکھن، هیوای سہرکھوتنمان بو بہ ئاوات دہخوازن و دواتر
واژووی خویان له بنی بہیاننامہ دہنووسن۔ بریک له و لاوہتر
میڑدہکھی دپتہ لامان۔ خیزانم دہیہوی و واژووکھی خوی
لابہری! ئہو ژنہ ہەر زوو زوو بہ بہہارہ دہلی، ہەر بژی بو
ئہو ئیرادہیہت بہلام ئہم پیاوہ ہەر زوو بہ من دہلی: ئاخر
تو بوچی بیدین، خو تو پیاوی؟

دوای گہرانہوہمان واژووکھان دہژمییرین، سہد واژوومان کو
کردوتہوہ، پیشنیارہکھم له گہل بہہارہ باس دہکھم، بہ
خوشحالییہوہ پہسہندی دہکا، قہلہمہکھی له جانتاکھی
دہردہیئی و لهو شوینیہی کہ دہبی ناوی واژووکوکہرہوہکان
بنووسری، دہنووسی "فہرزادی کھمانگہر"۔ من و بہہارہ ئہم
سہد واژوومان پیشکھش بہ فہرزادی کھمانگہر کرد و له
لایہن ئہویشہوہ پیشکھش بہ کھمپہینی یہک میلیون واژوو
بہ هیوای بہرابہری و ئازادی بو ہہموو ژنان و بو
فہرزادیش۔

پراستی دهبی لهه پرۆژانه دا سهردانی مائی کاک فهرزادی کهمانگه ر بکهه، بگههه خزمهتی دایه خانم و ئهه بهرگه واژوویهی که جاری پئشو له مائیان بو واژووکردن داماننا، وه برگرینه وه. خۆزگه هه موو بهرگه که پر نه کرابیته وه، جیگایه کی به تال بو واژوو کاک فهرزاد راگیرابیت.

کاوه قاسمی کرمانشانی

پهراویز

۱- نووسین له سهر تۆقه دهغهیه

ههستی کۆکردنه وهی واژوو بو ئازادی فهرزاد

سهه ما به هه مه نی

کاتزمیر هه وتی پاشنیوه پۆیه، هه وا گه رم و ته ماوییه، کاتی چوونه. ره نه نامه ی فهرزاد له گه ل قه له م و کاغه زیک هه لده گرم و ده چمه نیو شه قامیکی تاریک و به شوین تۆزقائیک ره وناکاییدا ده گه پیم. له خه یالمدایاویک راهه ستاو له بن داری سیداره ده بینم که چاوه ره وانه. ئه رکه که م بو دووپات ده بیته وه، چاو له چاوی پر پرساری ریواران ده برم. ئه وان تینووی بیستنی خه مه کانی منن، لیپولپ له بارین. باسی فهرزاد ده که م، شتیک وه ک سه رسورمان و خه م به سه ر ئه و ناوه وه قورسای ده کرد. ده پرسن: به چ تاوانیک به و شیوه هۆفانه بییه ریگه ی

کیشرایه ئەشکه نجه خانە؟ دەلیم: بە تاوانی پاراستن و
 هەلگرتنی چەکی گەرم، بەلێ فەرزاد بە چەکی گەرمی
 ئەقینی ولات چە کدار بوو. چەکی ئەو دلوڤانی هیوا و
 مروڤایەتی بوو. لەم دەقەرە دژە مروڤەدا، دەبوا فەرزاد
 چە کدار بایە. چ چەکی مەرگهینەرتەر لە چەکی مروڤایەتی
 بو مروڤنامالەکان؟ حەزی گوڤگرتن لە چاوەکانیاندا دەبینم.
 وەک ئەو وایە من قەسە دلیانم کردبیت، نیزیکتەر دەبنەو و
 دەپرسن: بە کامە تاوان بەم شیوەیە نایە کسانە حوکمی
 ئێعدامی بەسەردا سەپاوە؟ دەلیم: بە تاوانی ئەندامەتی لە
 گرووپی کدا که لە نابەراییەکان وەزائە هاتوو. ئەو جار
 من دەپرسم: ئایا لە نیو ئیویدا کەسێک هەیە که لە
 بەرانبەر نابەراییدا وە زائە نەهاتبیت؟ کەسێک که لە
 هەژاری، فەلاکت، گەندەلی، سووکایەتی، هەلاواردن و
 سەرەپۆیی سەپیندراو، لە لای خۆیەو سەر لە دیوار دەدا و
 ئاهونالە دییت؟ کەسێک که جیهانی ئاوەدان، ئازاد و
 بەرەبەری دەوێ؟ هەموو بە بزەیی پیکەنین وەلامی ئەری
 دەدەنەو و من بە تێرادی توویەو پێیان دەلیم: ئیوێش بە
 تاوانی ئەندامەتی لە گرووپی گەورەیی کسانێخووزان و
 دژی چەوسینەران، تاوانبارن و دوا فەرزادەکان، یان
 دەتانکوژن یان ناچار دەکرین وەک مردووان، هەتا مردن
 ژیان بە کوڵتانەو هەلبگرن.

فەرزاد لە رەگەزی، من و ئیوێیە. ئەندامی ملیۆنان
 رەنجبەری ولاتی ئێرانە. بەم پێوانەییە من و ئیوێش بە
 هەمان شیوە تاوانبارین. کاتیک من و ئیوێ لە بێدەنگیدا لە

بهر ژان و ئازاره كانمان ده گريابن و دهنگي كمان ليوه نه ده هات، فهرزاد هات و هاواري بيدهنگي ئيمه ي كرد و بهو شيويه تووش هات. من و تو له تهك هاوار و ناله كاني ئيوه چمان كرد؟ ئايا ده كرئ ئه و له پشتي ديواره بهرزه كاني نايه كسانيدا له نيو دهستي جه لاده بييه زيبه كاندا به ته نيا جييه يلين؟ هه ليزاردن به ئيوه يه، به لام ده بي بزادن ئه گهر ئه و جاره بيدهنگ بن، ته نافايكي دار كه بو فهرزاد چنراوه، روظيكيش ده خرپته ملي ئيوه ش چونكه تاواني ئيوه و فهرزاد يهك شته! ئه گهر له بيري ئيمرو ئه ودا نه بن، له بيري سبه يناني خوتاندا بن. نه هيئن مرو قايه تي له دار بدرپت و ئيمه ش به تال بكريين له ناسنامه. دهسته كاني من به ته نيا هي زي پچراندني پته و شكاندني داريان نيبه. له كوييه ئه و دهسته ي به هانامانه وه بيت هه تا خور له چنگي شه و پرزگار بكه ين؟

به بيدهنگي من، چوون به ره و يه كبوون ده ستپيده كا. واژوو، واژوو و ديسان واژوو. هيچكاتيك قه له م به سه ر كاغه زدا هييان وهك ئه م جاره جيگه ي رپز نه بووه بوم. شه و داها ت و منيش به كو له بارپك رووناكاييه وه به ره و مال گه رامه وه. شه قام، له هه موو كاتي ك رووناكتره، چوونكه من له گه ل خوم نوورم هي ناوه، له هه موو كاتي گه رانه وه مدا له فكره وه روظووبووم كه سانپك ته نيا به تاواني وتن، ئه شكه نجه ده درپن، دوورده خرپنه وه يان مه حكووم به مردن ده كرپن. كه سانپك كه ده رده كانيان، له ره گه زي ژانه كاني من و ئيمه ن. كه سانپك كه په تكي پتروكاوي كو ن به شوين

خۆياندا پاناكىيشن به لكوو قسه كانيان، له تهك ئيمرو و سبه يني ئيمه هاوكات و هاوزمانن.

ئهمانه، قوتابيانى قوتابخانهى گه ورهى مروقايه تين و له ئاست سه رده مى خوياندا، ههنگاوى نوئ هه لده گرن. نه پاشوه رو بير ده كه نه وه، نه رووناكبير ئامالن. بو چراني ئاوازه كانى ژانى خه لكى پيوستيان به بيروكهى جيى گومان و ناته واو نيبه. پيشينيان و دوباره خويندنه وهى كتبه قوتابخانه چي كه ره كانيان نيبه. فه رزاد، يه كه م نه بوو و ئاخري نيش ناييت. ئه مه هه ولي كه بو ژيانى كى شياو كه چاوپوشين له ئاستى مه حاله. له سه ر من و ئيمه يه كه ده ست له ناو ده ستى يه كترى بنيين و پشتگرى له هه موو پشتيوانانى ئازادى و مروقايه تى بكه ين.

سه ما به همهنى

٢٢ ى ٢ ١٣٨٧

سلاو ئه ي ناموى ئاشنا

سارا

سلاو ئه ي ناموى ئاشنا،

ئه ي ماموستاي نيو خه ونه كانم،

منم قوتابییەک که له پۆلهکانمان، دلۆقانی و "بابە ئاوی دا" له خەونەکانم و له پشستی میژە بەتالەکانی گوند تیپەر کرد، "هاوری له تەک ئەو کاتانەی که گویمان بە "دەنگی پپی ئاو" و لەشمان بە لاواندەوێ گۆل و گیا دەسپارد و له گەل سیمفۆنیایی جوانی سرووشت، که لاسی وانەمان دادەنا".

ئییستاش هەر دەتیینم،
تۆ ئارام ئارام له گەل هەنگاوەکانت که دلۆقانی له گەل
خۆی دینا

وہ ژووری که لاس دەکەوتی

منیش چاوەدیری پۆلم،

هەستەننننن، مندالان! مامۆستا که مانگەر هات

سلاو مامۆستا، سلاو فریشتەکانی خەونەکانم

و تۆ بە پروانینیکی پر له هیوا بو هەموو ئیمە

دەتگوت: دانیشن مندالان ...

بەداخەوہ ... بەداخەوہ و هەزاران بەداخبوون، که

هەموو ئەمانە زیاتر له خەونیک نەبوون

و من سارای ۲۰ سالان هیچ کاتییک ئەو خۆشوەختییەم

وہ دەست نەکەوت که قوتابی وانەکانی تۆ بم

(بەلام ئییستا بەو پەری حەزەوہ گوئیگری وانەکانی ئازادی و

ئەقینی تۆم)

تۆ منت فیئر کرد هەتا چاوەکانم بکەمەوہ بە سەر دەقەر و

خەلکیکدا که بیدەنگیان، هاواری منیان گەیاندۆتە ئاسمان

و دەیانەهەوئ تۆ لە من وەر بگرن، ناھێلم، ھیواکانی تەنیا
یەكجاری دیکە تۆ بینین، ببەمە گۆر.

نازانم بۆ ھەموو لال بوون؟

مەگەر نە دەبوا باوکان و دایکان ھاواری ئازادیان فییری
ئیمە کردبا؟

بەلام ئیستا بۆ دایکووباوکی ساراكان، کورووشەکان و
سەرگولەکان ھاواری چەوساوەیی خویان ناگەییەننە گوئی

جیھان؟

بۆ کەسیک نییە، بیژئی ئایا سونەبوون، کوردبوون و
خوازیاری ماف و مافی خۆبوون، بۆ تاوانە؟

ئایا فەرزادی کەمانگەر بیجگە لە ئەفین و پاکی چی فییری
ئیمە کرد؟

بۆ کەسیک نییە وەلامی پرسیارە بی کۆتاییەکانی من
بداتەو؟

دەزانم ئەگەر تۆ ھەبایت ئەم قوتابییه ماندووہ لە
ئامالمروڤقەکان، داھۆلەکان و دیوجامەکان بە بی وەلام
نە دەھێشتەوہ.

کەوابوو شەرپ دەکەم و گیان دەدەم لە پیناوی دیسانەوہ لە
گەل تۆ بوون

قوتابی ھەتاهەتایی تۆ سارا ...

بۆ مامۆستای گهوره، فهرزادی که مانگهر

ئەبوولفەزلی جەهاندار "پویا"

کاک فەرزاد خۆم لەو هه زۆر به چکۆله تر ده زانم که پرسته یه ک بۆ گهوره یی و به رزی توۆ بیژم، له به رانه ر گهوره بیتدا خۆم به چکۆله ده زانم. فەرزاد هیشتا هه مان شیعی کوردی که بوۆ ده خویندمه وه، له لای خۆم ده یلیمه وه. شیعی ریک به مانایه کی له م چه شنه "له ولاتی مندا رۆژنامه به لالی له دایکه ده بیۆ، رادیوۆ به که ری، ته له فزیوۆن به کویری و هه ر که سیکیش خوازیری زیندوو له دایکبوونی ئه مانه بیۆ، لالی ده که ن و ده یکوژن، که ری ده که ن و ده یکوژن و کویری ده که ن و ده یکوژن، له نیشتمانی مندا، ئای نیشتمانه که ی من".

مامۆستای قاره مانی ئیمه، هه تا کاتی که هه ولده ده یین پاکانه و یه کسانانه نرخاندن بکه یین، ئه وه بزانه له هه لسه نگاندنی که سانی دیکه ناترسی یین. لییگه رپین با دیروک هه لسه نگاندنمان له سه ر بکات و له لات پروون بیۆ که راستی و دروستی ئیمه ده سه لمی ندری.

شیری کوردستان، هه ر وه ک رابردوو قایم و خوۆراگر به. بزانه که رۆژیک ژه نگی قین له رۆحی مروۆقایه تیدا پاک ده بیۆته وه و سه ره رپۆیان تامی مه رگ ده چیژن و ئه وه ده سه لاتهی له خه لکیان دزیوه، ده گه رپه وه بوۆ خه لک.

فەرياد، ھەتا پۈژىك ئىنسانەكان دەمرن، ئازادى لە نىو
ناچىت. نازەنين ئىستاش چاوەروانى؟ كەسىك لە دەرکەى
ئەم مالىە نادا، سبەينى مندالانى خەرمان، بكوژەكەت
دەبيننەو، خەو و بىدەنگى ئىمپوۆ تو، سبەى كەس لە
بەردەم دادى ميژوودا لىي خوش نابىت.
تۆبەھارى، ئەرى، باوەرت بە خۆت بىت

ئەبووفەزلى جەھاندار (پويا)

بەرپىرسى مالىپەرى خەبەرى پويا نىوز
ئەندامى پيشووى ئەنجوومەنى ئىسلامى زانكوۆ تەباتەبايى
ئەندامى شوراي گشتى دەفتەرى تەحكىمى وەحدەت
زىندانى ئىوين، دالانى ۷، ھۆلى ۳

نامەيەك لە ميوانىكى نەورۆزى

سەما بەھمەنى

فەرزادى ئازىز "رەنجنامەكەتم خويىندەو، باوەر پكە وەھا
ژانىك ھەموو لەشمى داگرت كە نەمتوانى خۆم بە پىوھ
بگرم، چەندە بە سەبرەوھ لە بەرانبەر ئەو ھەموو
ئەشكەنجە بى بيانوانەوھ خۆت راگرت! ئەو پۈژەى كە تۆ
لە ژىر قامچى و مستەكوۆلە و پىلاقان، ھىدى ھىدى ورد
دەبووى، مروڤايەتى دواھەناسەكانى ھاوارەكانى

هه‌ده‌کیشا و منیش هه‌لوه‌دای شوینیک بووم که تۆی تیدا
وه‌بینم و برینه‌کانت تیمار بکه‌م هه‌تا باوه‌ر به‌ مروقبوونی
خۆم بکه‌م. به‌لام مه‌خابن تۆم نه‌دیته‌وه. نه‌ورۆز چوومه
مالتان هه‌تا وه‌ک پیزگرتنیک ماچی ده‌ستی دایکیک بکه‌م،
که‌ مروقبایه‌تی وه‌دنیا هی‌ناوه‌ به‌لام ئه‌وه‌نده خۆم بچووک
دی نه‌متوانی ده‌ستی دایکی خۆر بگوشم. له‌ گه‌ل ئه‌مه
چاوپیکه‌وتنی بنه‌ماله‌که‌ت بو من شانازی بو.

فه‌رزادی ئازیز، به‌و ره‌نج و ژانه‌وه چه‌نده هی‌ور و ئارام له
گه‌ل کچان و کورانی ولاته‌که‌ت دواوی! به‌راستی بیجگه‌ له
تۆ که‌سیکی دیکه‌ هه‌بوو بتوانی بگری و له‌ سه‌ر بزه‌ی
پیکه‌نین بنووسی؟ چ که‌سیک ده‌یتوانی له‌ پشت دیواره
بیده‌ربجیه‌کانی زیندانه‌وه، خۆر ببینی و پرووناکایی
به‌هۆنیته‌وه؟ چ که‌سیک ده‌یتوانی بریاری کۆتایی مه‌حکه‌مه
وه‌رگری و تۆوی هی‌وا و ئومید له‌ دلی رۆله‌کانی خۆردا
بچینی؟ ئیره‌ییم دیت به‌ هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ی قوتابی تۆ
بوون و ئه‌لفوبیی ژیان له‌ تۆوه‌ فی‌ر بوون. تۆ که‌ له
نه‌رمونیانیدا بارانی و له‌ خۆراگریدا وه‌ک کی‌و، خۆزگه
پیشتر ده‌مناسیت هه‌تا ده‌خورپه‌ و نیگه‌رانیه‌کانت له
گه‌ل مندا دابه‌ش ده‌کرد.

فه‌رزادی ئازیز ده‌زانم ده‌گه‌رپیه‌وه و هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی که
بو سبه‌ینانی نیشتمانه‌که‌ت به‌ ئاوات ده‌خواری، به
خۆراگری خۆت و به‌ یارمه‌تی هه‌موو قوتابیه‌کانی
قوتابخانه‌ی مروقبایه‌تی وه‌دیدین. من کورد نیم، به‌لام داوات

لیده کهم گۆرانیه کانت، به بی ترس له چاوه دیری ناوچا و
گرژی ولاته کهی من به دهنگی بهرز بخوینی. لیگه ری با
دهنگدانه وهی دهنگی گۆرانی کوردی به گوپی خه لکانی
ولاته کهی من بگا. دهمه وئ به زمانی تو رۆله لایلیه بو
منداله کهم بخوینم. من فییری زمانه کهت بکه، ههتا هاوړی
له گهل تو، گۆرانیه کانت بچرم. مروقاییه تی، خوړاگری و
پاکی فییری من بکه. ههتا رۆژیک دهگه رییه وه چاوه رییت
ده کهم و به هیوری گویم له دهنگت له پۆلی وانهدا ده بییت.
دهنگی دلنشینتم گوئ لی بییت ههتا به بی ترس له چاوه دیری
مرچ و مۆنی قوتابخانه، به زمانی دایکیت، وانده لیلی و له
گهل رۆله کانی خوړ هه لده په ری، هه لده په ری و ههر
هه لده په ری... دیم بو دیده نیت به سه به ته یه ک پر له ئه فین
و دلوقانی ههتا له ته نیشته تو قومیک له ئاوی پروونا کایی
بنۆشم، دهمه وئ له گه رانه وه مدا تیشکیک له تو بم و مانا
... بدهم

نامه یه که له میوانیکی نه ورۆزی

سه ما به همه نی

۲۲ ی ای ۱۳۸۷

به نده رعه باس

نامه‌یه‌ک له هاوکارِیکی فره‌ه‌نگی فره‌زادی که‌مانگه‌ر

هه‌وراز ب له کامیاران

من یه‌کیک له هاوکاره‌کانی فره‌زادی که‌مانگه‌رم. نووسه‌ر نیم، به‌لام نه هه‌ست، نه شی‌عر، نه په‌خشانی‌ک ده‌نوسم، به‌لکوو ته‌نیا باسی راستی ده‌که‌م. راستیه‌ک که له ته‌ک هه‌لوومه‌رجی ئیمپرویی فره‌زاد یه‌کده‌گریته‌وه. فره‌زادی که‌مانگه‌ر ته‌نیا مامۆستایه‌ک نه‌بوو، به‌لکوو ئه‌قیندارِیکی جه‌رگه‌پراوی مامۆستایه‌تی بوو که توۆز و خوئی پۆلی وانه‌وتنه‌وهو ته‌خته‌ر شه‌ی ره‌نگچووی گونده‌ه‌زاره‌کانی شارستانی کامیاران، ره‌نگ‌وو‌رووی هه‌میشه‌ده‌م به‌پیکه‌نینی نه‌ک خو‌لأوی به‌لکوو سیمایه‌کی ئه‌هه‌ورایی پیه‌خشییوو. فره‌زاد ته‌نیا مامۆستایه‌ک نه‌بوو بو قوتابییه‌ه‌زاره‌کانی گوند، به‌لکوو له پیناوی هه‌موو هاوکاره‌کانی و خه‌لکی پاک و بی‌خه‌وشی گوند، دل‌سوۆز بوو. هه‌موو ژیان‌ی فره‌زاد به‌ره‌و به‌رزایی چوون بوو به‌ره‌و به‌رزایی. ئه‌و به‌مانایی ته‌واوه‌تی وشه‌ مرۆف بوو. مرۆفیک که بوئی خو‌ش و دلۆقانی له‌و گولانه‌وه‌ه که قوتابییه‌کانی له‌ روژی مامۆستادا وه‌ک دیاری پینان ده‌دا، پیگه‌یشتبوو.

ئییستا مامۆستایه‌کی له‌و جووره‌و مرۆفیک‌کی ئاوا شایانی ئه‌وه‌یه به‌ مانگان له‌ ژیر هۆقانه‌ترین ئه‌شکه‌نجه‌دا بخری.

ھەر چەندە كە فەرزاد ئازايەتى و خۆپاگرى و دەرسى ژيان
 لە رېگە رژد و سەختەكانى چىاي شاھۆ فير بوو. بەلام لە
 راستيدا ئايا كەسيكى و بە ھزريكى و لە پيناي
 بەرزكردنەوى مافە مەدەنى و كۆمەلايەتییەكانى
 ئينسانەكان، شايانى ھەبس، ئەشكەنجە و چەرمەسەرى و
 لە كۆتاييدا سەپاندنى ھوكمى لەسيدارەدانە؟ لە راستيدا
 نەك تەنيا دەنگى ئازادىخووزى و مامخووزى فەرزاد بیدەنگ
 نەبوو بەلكوو بە ھەموو جىھانى سەلماند كە لە ژير
 سيبەرى ئەم ھكۆومەتەدا بۆ مروڤبون و مروڤمانەو دەبى،
 نرخى قورس بەدەين. ھاوولاتيان و ھاوپيشە بەرپزەكان
 ئيستا كاتى ئەو ھاتوو ھەموومان يەكدەنگ بيزين بژى بۆ
 ئازايەتى "مامۆستاي قوتابخانە" (۱) و خوازىارى ئازادى بە
 بى شەرت و مەرجى فەرزاد لە ھكۆومەتى پوانخووزى
 ئيران بين.

پەراويز:

(۱) - مامۆستاي قوتابخانە شيعريكە لە شاعىرى كورد مامۆستا شەريف
 كە لە ويناى مامۆستايەكى ئازادىخووزدا وتراو كە بە ھۆى دژى
 گەلبىيەكانەو ھەمى گيانى خۆى فيداى ئازادى نيشتمانەكەى دەكا. شيعريكە
 كە دەگەل بونى فەرزاد ئيتىر شيعر نيبە، بەلكوو ھەناسەيەكى
 مەسيحايىيە لە لەشى رەنجبەرىيە فەرزادەكان.

بۆ سیمبۆلی گۆراگری: برام فەرزاد

نامەیهک لە لایەن هاوڕێیهکی فەرزاد

لە دووره دەقەرەن، پیاویکیان لە سیداره دا
کەس بۆ چاویکردنی سەری هەلنەهینا
ئیمە دانیشتین و گریاین
ئیمە بە هاواریک لە قەواخی خۆماندا دەرکەوتین

یەکەم جار کە ناوم بیستی، بۆ هەموو منداڵانیک کە لە
پۆلی وانەتدا، وانەی لە بیرکراوی مەرفایهتیت دەوتەوه،
ئواتهخوازبووم.

جاری دووهم کە ناوم بیستی، بۆ هەموو ئەوانە لە پشتی
دیوارهکانی زیندانی ئیویین و گەوههردەشت دەستیان دەنیو
دەست ناوی ئواتهخوازبووم.

جاری سێهەم کە ناوم بیستی، لەو بەستانە ی کە دەمیان
بۆ بێدەنگبوون پێ دەبەستی، بیزم هەستا.

دوایین جار کە ناوم بیستی، وتیان هەمان مامۆستای
زیندانیی خەلکی هەژارستان کە دەمیان لە بەر تاوانی
مەرفایهتیت بەست بوو، حوکمی لە سیداره دانی بەسەردا سەپا.

بەلێ فەرزاد گیان، بەلێ، هەموو تاوانی تۆ بەرگری لە
مەرفایهتیت، بەرگری لە کەرامەتی مەرفایهتیت، بەرگری لە بایهخی
کالەوهبووی ئینسان، بەرگری لە ئازادی بەندهکانی پێی
ئازادی و بەرابەری بوو. فەرزاد گیان حوکمی لە

سیداره‌دانیان به سهر توّدا سه‌پاند که نه‌کا مروّقایه‌تی
زیندوو بمینیت .

به‌لیّ فه‌رزاد گیان حوکمی توّ ئیمه دامان، هه‌مان خه‌لکی
شار و ده‌قهره‌که‌ت، هه‌مان خه‌لکی نیشتمانه‌که‌ت، هه‌مان
خه‌لکی هه‌میشه له مه‌یداندابووی به بیّ مه‌یدان، هه‌مان
خه‌لکی هه‌موو کات وریا که خه‌وی نه‌زانی و بیّده‌نگییان
حالی مروّف تیّکده‌دا .

به‌لیّ ئیمه‌ین که تووشی نایه‌کسانی هاتووین، هه‌تا ئه‌و
کاته‌ی یه‌کسانی له دار ده‌دری، مروّقایه‌تی له خوّمان و
خه‌لکی دیکه‌دا له دار ده‌ده‌ین .

فه‌رزادی که مانگه‌ریک، مامۆستای وانه، که قه‌د وانه‌ی "بابه
ئاوای دا"ی فیّری هیچکامه له مندالانی ئه‌م ئاووخواکه
نه‌کرد، فیّری کرد که جیهانی ئیمه کهم ئاوتره له‌وه به
هه‌موو که‌سیک ئاو بدری. فه‌رزاد هیچکاتیّک چیرۆکی
"قه‌له‌ر شه‌ی په‌نیر دز"ی بوّ مندالان نه‌خویند، چونکه
مندالان بوّ خوّیان به سالان بوو که شاهید بوون چوّن
په‌نیری باوکانی ئه‌وان ده‌دری. فه‌رزاد "زانست باشتره له
پاره"ی فیّری کهس نه‌کرد، چوونکه ده‌یووت مروّقبوون
باشتره له زانستی بی‌کرده‌وه و پاره‌داری له ژیر ده‌مامکی
لومپینیزمدا. نه‌توت که نان بوّ سهر سفره‌ی باوکه
پیره‌کانمان دینی و هاوکات سفره‌ی به‌تالی باوکانیشمانت
نه‌برد !!!

بهلئى بىرام توۆ كه وانەى درۆ، فرىو و دزىت فىرى
مندالەكانمان نەكرد، ئەدى بوۆ دەبى بمرى!!! ئەمە
پرسىارىكە كه هەمىشە خەلك دەبى له خۆيانى بكەن!

نوسراوہىەك بوۆ فەرزادى كەمانگەر

پوویان
سلاویك بە تىنتر لە خونچەى باغەكانى كوردستان

...

نازانم، نازانم، چىت پىپىژم و چىت بوۆ بنوسم، كه نه
دەستەكانم توانای نووسىن و نه زمانم توانای وینای
گەورەبى و هیزى توۆ هەبە. كاك فەرزاد. برە جارىك
نووسىن زەحمەتە، ئەو كاتەى كه دەتھەوئى ھاوار بكەى، ئەو
كاتەى كه كۆترىك بەدیل گىراوہو دەتھەوئى ئازادى بكەى،
بەلام مەخابن، مەخابن كه دەستى ئەھرىمەن بە ھەموو
شوینىك پادەگا، بە سەر گىانمانەوہ تەيمانەى چنىوہ و
قوفلىكى پۆلاىنى لە زمانمان داوہ. بەلئى، بەلئى ئەو
كاتانەبە كه من شەرم لە خۆم دەكەم، بوۆ ئىمە و بوۆ
راستىنەى ئىمە چووى بەلام ناتوانم تاقە وشەبەكت پى
بلىم ھەتا ئەوہ بگا بە نامەبەك يان دىرىكى بى بايەخ.
بەلام نووسىن لە سەر گۆل جوانە، گۆلىك كه ناوہكەى
شایانى ماچكردنە نازانم، نازانم لە كامە سووچى زىندانى

تاریکدا به چاوانی پر له هیوا چاوه پروانی. پیکه نینم دیت
ئهو کاته ی راوچی ههستی شادی دهرده بریت، شادی له
دیلیکی له داو کهوتوو. به لام ئهو چوو زانییت که بونی گول
هه تاهه تاییه، ناوی هه موو کات له سه ر دل و زمان و به
به ره مه.

پرووی پاک و بیخه وشت ماچ ده کهم و بژی ده نیرم بو
که رامه تی مرو قایه تییت، بو ساریژکردنی برینه کانت کامه
دهرمان بیجگه له ئەقین به بوون و ژیان ی سه ربه رزانه ت
کاریگه رتره. له خو م و له ته واوی ئهو که سانه ی که شت
ده زانن و بیده نگن، گله ییم هه یه به لام نا، تو هه چکاتییک
گله ییت له کهس نه بوو. سه بری ئه یوبیت هه بوو، هه ر بژی
بو دلوقانییت که به بی هه یچ چاوه پروانییه که ئه وه ی بو خو ت
ده ته ویست بو خه لکیشت ده ویست، یه کسانیت بو هه موو
کهس داوا ده کرد و ده ته ویست هه موو کهس پیکه وه دو ست
بن. به لام به حه ق سوینتان ده ده م که تاوانی گولیک بیجگه
له دلوقانی، دو ستایه تی و بیجگه له هه لگرتنی خه می
که سانی دیکه، چی بوو؟ و به چ تاوانیک به ند کراوه، به چ
تاوانیکی نه کراو ئازارتان دا و به کامه یاسا حوکمتان به
سه ردا سه پاند !!!

ئهمه پرسیری هه زاران که سه، ئه ی ئه وه ی چوو یته پشتی
میژی داد و نادادیت کرد، ئه ی ئه وه که سه ی قامچی تیژ و
برینه ری زولمت له ده ستایه، که میکیش سه بری میژوو بکه و
ئاکامی زولم ته نیا مانه وه ی باشانه، ئه گه ر بنچکی دار

قايم بيٽ ، بريني تو پرهنگه كه ميڪ بمينيٽه وه به لام له
هه مان بريني خاڪمانه وه، نه ماميكي نوئ سهرهه لديني بو
هاواريكي نوئ و هيووا بو پرزگاري ...
پوويان

بو فهرزادي كه مانگر به ئه مهگي دوازده سال دوستايه تي رپياز كرماشاني

واي دابنيين كه ده سنووسه كاني گهلي ئيمه
ئاگري نه زاني و دواكه وتووي سوتانديتي
به لام ئه له تهك گوراني دايكاني ته نيشت بيشكه كان چ
دهكهن
شه هريار قه نبري

گه وره م سلاو، "چاوه كانت ماچ ده كه م" (۱)
له م پوژانه دا ئه وه نده زوو پووداوه كان ده قه ومن، كه مروف
تووشي حه په سان ده بيٽ: چ زوو مانا و نيوره روكي وشه كان
ده گوردرين، فهرزادي كه مانگر ماموستاي گوند و شار كه
دلي بو كانياوه كاني دي تهنگ بووه و پيخوشه هه تا
هه ليك هه لكه وي كه له گه ري مامه زنجيرچني كچاني

قوتابخانه‌دا جيڳه بگري و ئه‌فينداری مروڤايه‌تییه، کراوه به تیروربیست و حوکمی له‌سیداره‌دانی به‌سه‌ردا ده‌سه‌پینن.

فه‌رزاد گیان!

ئیمه ئیمرو خه‌ریکی فی‌ربوونی وانه نوئییه‌کانین، ئه‌و ده‌رسانه‌ی که تو له زیندانه‌وه فی‌رت کردین.

ئییستا هه‌موو ده‌زانن که تو بو مندالانی بی‌تاوان و پاکی، "تيله‌کو"، "ماراو" و "شایه‌نی" و ... کتییخانه‌ت داناوه‌و له رۆژگاریکدا که هه‌موو شیانیک که ئیمه هه‌مانه و نیمانه مالپه‌رپکی ئینته‌رنیتییه و تو ده‌نگی به‌شخوراوی ژنان، کچان و پیاوانمانی به‌گوئ جیهان بگه‌یه‌نی و بو زیندانی گه‌وه‌هر ده‌شتی که ره‌ج کتییخانه‌ پیکه‌وه بنیی.

گه‌وره‌ پیاو، تو ته‌نیا نیت، ئه‌گه‌ر تیروربیست ئه‌و مانایه ده‌دا ئه‌وه منیش تیروربیستم.

ئیمه ته‌نیا نین و هه‌موو پاکی و بی‌خه‌وشی گه‌له‌که‌مان هه‌یه، گه‌لیک که ده‌چی نیشانه‌ی خو‌ی له سه‌ر به‌رزایی مروڤایه‌تی دابنئ و به‌جیهانی که‌ر و کویر بی‌ژئ ئیمه‌ش "مافی ژیان" مان هه‌یه.

داهاتوو هی ئیمه‌یه و هی مندالانی ئیمه، داهاتوو سه‌وزیان له تو ده‌زانن که به‌هه‌موو بوونته‌وه پاکیت به مروڤ و مروڤایه‌تی پيشکesh کردوو.

ئیمه ده‌زانین که لی‌ره ئازادی نییه چونکه وه‌ک ره‌زا لوکزامبورگ ده‌لئ: "ئازادی لانیکه‌می ئازادی که‌سیکی

بیده‌نگیت به شهرمیونیییه‌کی تایبته به خۆت، شه‌فافییه ت
 و بئ ئەملاوئه‌ولایت بره‌ جارێک توند بوو، به‌لام راستی
 بوون. هیچکاتێک ده‌ستت له‌ جولان و چوون هه‌لنه‌گرت و
 بیرت هاوئا‌هه‌نگی خه‌لکانی دیکه‌ نه‌کرد، فه‌رزاد ده‌زانی
 ئەو کاتانه‌ی که‌ شه‌وه‌ شی‌عیرییه‌کان و کۆبوونه‌وه‌کاندا
 هاوارت ده‌کرد و له‌ مانگرتنه‌کان و خۆپیشاندانه‌کاندا سوور
 هه‌لده‌گه‌ر‌ای بو‌ ئامانجی سوور، چ پێیویست بوو، به‌لی
 زۆریش پێیویست بوو که‌ فه‌رزاد ئەم بیده‌نگی ۱۸ مانگانه‌ت
 له‌ به‌ران‌به‌ر ئەشه‌که‌نجه‌چییه‌کان و لیپرس‌ره‌وه
 ئاسایشییه‌کان چ بیده‌نگییه‌کی پی‌رۆز له‌ وینه‌ی ره‌نگی
 سه‌وزی ئالای ولاته‌که‌ت، چونکه‌ هاوارت و ئیستا بیده‌نگیت
 بو‌ هه‌موو گه‌ل بوو. نه‌ک ئیستاش له‌ "ئییوین و ره‌جایی
 شه‌هر" و "کرماشان" و "س‌نه" هه‌میشه‌ به‌دوای
 به‌دواداچوونی کاری هاوبه‌ندییه‌کانی خۆت بووی، من
 ده‌زانم ته‌نانه‌ت به‌و که‌سانه‌ش که‌ به‌ ناحه‌ق گه‌وره‌ بوون،
 وره‌ت ده‌دا که‌ نه‌کا خۆیان بدۆرینن. فه‌رزاد چ راستت
 ده‌گوت ئەو کاتانه‌ی که‌ پیکه‌وه‌ له‌ سه‌ر گه‌ل و نیشتمان
 ده‌دواین، هه‌میشه‌ ئەمه‌ت دووپات ده‌کرده‌وه‌ "دوژمن خۆمان
 له‌ خۆمان باشت‌ر ده‌ناسی چونکه‌ خۆمان ئیزنی ناسین و
 وتووێژ له‌ گه‌ل خۆمان به‌ خۆمان ناده‌ین و هه‌میشه‌ له‌ بیری
 داب‌راندن و له‌ نیو‌بردنی یه‌ک‌ترین و توانای سه‌لمان‌دی
 یه‌ک‌ترمان نییه‌". چ ره‌نجیکت له‌و جو‌ره‌ که‌سانه‌ و له‌و شی‌وه
 بێر‌کردنه‌وانه‌ دیت، به‌لام قه‌د وه‌ک ئەوان داب‌راو و له‌ نیو
 نه‌چووی.

فهرزاد دہزنام کہ کہم کہس باوہر پ دہکا کہ لہ کاتی
خویندنهوہی حوکمی لہسیدارہدان، چہپلہت بو قازی
لیداوہو بہ دہنگی بہرز سروودی ئہی رہقیبت خویندوہو.

راستی کافہرزاد ہہلسووکہوت و کردہوہکانی تو ہہر وہک
ئہو چیرؤکانہ دہچی کہ پیشتر لہ دایکم بیستبوو. ئہو
سیمبؤلانہی کہ لہ لوتکہی بہرزی مروقیاہہتییدا بہ زیندووی
ماونہتہوہ. کؤمہلگاش بہ بوونی وہک ئہم کہسانہ (فہرزاد)
ماوہتہوہو بہرہو پیش دہچی.
لہ کوین ئہو بہیتبیزانہی کہ بہیت و چیرؤکی راستی تو
بگیرنہوہ.

کوا "سہمدی بیہرہنگی" سہردہم کہ ببینی، قارہمانی
چیرؤکہہی کییہ؟ لہ کوییہ بہہمہنی عیزہتی کہ ببینی
دوای سی سال لہ شاریکدا کہ ئہو بوو بہ سیمبؤل،
سیمبؤلکی دیکہ سہریہہلداوہ؟

فہرزاد تو ہہمیشہ لہ بیری گؤران لہ پہرورہدہ و
بارہیناندا بووی: مہگہر ہہر لہ بہر ئہوہ نہبوو کہ
باروودؤخی تاریک و سہرہرپؤیانہی حاکم بہ سہر پہرورہدہ
و بارہیناندا، گؤقاری کولتووری، زانستی "روویان" ت و ہگپر
خست کہ ہہر وہک خؤت ئہویش زوو پشکووت و گؤلی دا.
بہلام درک و گیاکہلہکان زیدہتر لہ ۳ ژمارہ ئیزنی
بلاوکردنہوہیان نہدا و دایانخست. دوای ئہمہش کؤمہلہی
پیشہبی مامؤستایانی کوردستان، لقی کامیارانت بہ

هاوکاری که سانیکي دیکه دامه‌زراند و به‌و پهری پاکي و وه‌فادار به به‌لینه‌کانت له ماوه‌یه‌کی کورتدا بوویته به‌ردی سیبوری هه‌موو مامۆستاکانی دیکه و مانگرتنی دیرۆکیت وه‌رپه‌خت و به ده‌نگی پر خروشی خوت به‌یاننامه‌ی کوتایی مانگرتنت خوینده‌وه. هه‌ر ئه‌مه‌ش بوو به هوی ئه‌وه تاریکه‌زان توانای هه‌بوونی کومه‌له‌یان نه‌ما و به پیی ماده‌ی ۱۰ پارتییه‌کانی وه‌زاره‌تی نیوخۆ، هه‌لوه‌شانه‌وه‌یان راگه‌یاندا.

به‌لام بیئاگا له‌وه که فه‌رزاد گوئ به هه‌لوه‌شاندا نادا. ماوه‌ی ۱۲ سال له هه‌ژارترین و دورترین گونده‌کانی کامیاراندا خزمه‌تی مامۆستایه‌تیت کرد و به‌شیکي زۆر له داها‌تی مانگانه‌ت ده‌دا به هه‌ژارترین قوتابییه‌کانت. هیچکاتیک قوتابییه‌کانت کۆله‌پشته پر له کتیبه‌کانت له بیر ناکه‌ن که هه‌موو رۆژانی شه‌مه له گه‌ل کتیبه‌ نوییه‌کان ده‌ته‌ینایه‌ پۆله‌کان. کافه‌رزاد هه‌رچی بیژم، که‌مم وتوو، به‌لام ئه‌مه‌ش به دورمه‌کانت بلیم که به زیندانیکردن، ئه‌شکه‌نجه‌دان و ئازاردانت ناتوانن ئامانج و باوه‌ره‌که‌ت زیندانی بکه‌ن، مه‌گه‌ر ئه‌وه نییه هه‌ر ئیمپرۆ له هه‌موو کوردستان، ئییران و جیهان باس هه‌ر باسی فه‌رزادی که‌مانگه‌ره. فه‌رزاد تو له سنووری سه‌لماندن و نه‌سه‌لماندن و دوورخستن تیپه‌پریوی و گه‌یشتوویته ده‌قه‌ری پزگاری، به‌لام ئه‌و ره‌سته‌ییی که دوینی به ته‌له‌فون پیتم وت، زۆری ئازار دام: "قه‌د له مه‌رگ نه‌ترساوم، ترس و نیگه‌رانی من ئه‌وه‌یه که که کاره‌کانمان نیوچل بمینیته‌وه." له

کۆتاییدا کافهرزاد ئیزن بده، کورتهیهک له کار و تیکۆشانه
پیشهیی و کولتورییهکانت جاریکی دیکه باس بکهه:

۱. له دامه‌رزینهر و ئەندامی دهستهی نووسه‌رانی
مانگنامه‌ی زانستی - کولتووری پروویان بووی که
دوای ۳ ژماره داخراو و چووهر پیزی رۆژنامه
داخراوه‌کان. له ههر ۳ ژماره‌که‌یدا بابته‌ت له سهر
مندالان، ژنان و شیوازی حکومته‌ی سه‌ره‌رپۆیی
سه‌دام حوسین نووسی و له ئاماده‌کردن و چاپ و
بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی پروویاندا رۆلی سه‌ره‌کیت گیرا.

۲. له دامه‌رزاینه‌رانی کۆمه‌له‌ی ژینگه‌پاریزی ئاسک
بووی که دوزمنانی ژییانی باشته‌ر ئه‌م کۆمه‌له‌یان
داخست.

۳. له دامه‌رزینه‌رانی شورای ناوه‌ندی کۆمه‌له‌ی
پیشه‌یی مامۆستایانی کوردستان لقی کامیاران بووی
که له مانگرتنه‌کان، کۆبوونه‌کان و ده‌رکردنی
به‌یاننامه‌کاندا رۆلی گه‌وره‌و سه‌ره‌کیت گیرا.

۴. هه‌موو کانتیک له شه‌وی شی‌عرخویندنه‌وه، کۆبوونه‌وه
ئه‌ده‌بیه‌کانی ناوچه‌ به‌شداریت ده‌کرد و قه‌د ئه‌و
ره‌خنه‌ تیز و هاوکات له‌جیه‌تم له‌ یاد ناچیت و
هه‌روه‌ها له زۆر تیکۆشانی دیکه‌ی کۆمه‌له‌یه‌تی،
کولتووری، ئه‌ده‌بی و رۆژنامه‌فانییدا چالا‌کانه
تیکۆشای، به‌لام له به‌ر ئه‌وه‌ خوشت له پیداه‌لگوتن
نبیه، هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ ده‌نووسم و به‌س.

به هیوای هەرچی زوو ئازادبوونی تۆ
کافهرزادی ئازیزم
خۆشهویستی تۆ
فه‌ره‌اد - له چالاکانی جفاکی و هاوڕێی فه‌رزادی که‌مانگه‌ر

زیندوو ئه‌وانه‌ن که له خه‌بات و تیکۆشاندا چه‌کۆ که‌مانگه‌ر

بو فه‌رزادی که‌مانگه‌ر، مامۆستایه‌ک که بیره‌وه‌رییه‌کانی
پۆلی وانه‌وتنه‌وه، ئیستاش به‌رۆکی به‌رناده‌ن
به‌م جو‌ره سه‌فه‌ریکی سیمورخ ئاسایی بو گه‌یشتن به
ئازادی ده‌ستپیکرد و هه‌موو نائومی‌دییه‌کانی چال کرد و
مه‌لۆ مه‌لۆ بیره‌وه‌ری له رۆژنامه‌کان، شه‌قامه‌کان و له نیو
داره که‌سه‌که‌کاندا که هه‌ر وه‌ک دوژمنیان زۆر بوو،
به‌جیه‌یشت و هه‌مووش ده‌زانن که ئه‌م خه‌رمانانه‌ هی
سووتان نین.

ده‌بی چاوانی ئه‌و دایکه ماچ بکری که ته‌نانه‌ت فرمیسیکی
له پیش چاوی دوژمنه‌کانت نه‌رشت و وتی دایکی فه‌رزاد،
نیشتمانه‌که‌ی بوو نه‌ک من، ده‌بی داوینی ئه‌و دایکه ماچ
بکری که وه‌ها هه‌لاجه‌کی له‌دایک بووه، هه‌لاجه‌یک که ئارام
و ئوقره‌ی لیب‌راوه‌و سه‌فه‌ریکی ده‌ستپیکردوه به‌هه‌مان

ئامانجى شاعىر كە قەد نەيتوانى "وھلامى سلاوى دەستەلات
بداتەوھ".

ھەتا ماوم قەد ئەو كەوش فروشەم لە بىرناچىت كە وتى:
"كەمانگەر ۵۰ جووت كەوشى مندانانەى بوچى بوو؟" ھەتا
ماوم لە بىرم ناچى كە تۆ وتت: "زۆر شت دەبىتە ھۆى ئەوھ
كە ئىمە نەبىنە چىگوارا، بەتايىبەت نەزانىنى وھلامى
پرسىارىكى لەو شىوھىيە". ھەتا ماوم لە بىرم ناچى كە
دەستى گىرۆدەكانى مادەى ھۆشبەرت گرت و جارىكى دىكە
ژيانت بوگەراندنەوھ، ھەتا ماوم سرودىك كە لە رەجايى
شەھردا لە وھلامى راگەياندىنى ھوكمى ئىعدامت چرىت و
دىوارە مردووەكانى ئەو زىندانەت وھلەرزىن خست، لە بىر
ناكەم، كە وىكتۆر خارات زۆر خۆشەويست، لە بىر ناكەم
كە جەسوورانە لە بەرانبەر ھەموو ھەرەشەكان راوھستايى
و وتت ھىچكاتىك لە مردن نەترساوم و قەد لە بىر ناكەم
قوتابىيەك كە وتى مادەكان ھىچ كاتىك شوينى
بىرەوھرىيەكان پىر ناكەنەوھ.

ھەقائى دووركەوتەى من تەنيا بووى، دەزانم تەنيا بووى،
دەزانم برىندارى و چەرمەسەرىت دىت دەزانم، بەلام
دورژمنەكانت نازان كە تۆ ھاوارىكى كە بە ھىچ مستىك،
ھىچ دەستىك، ھىچ سلولىك و ھىچ ھوكمىك بىدەنگ
نابىت. دۆستى تەنيانى من دەزانم دەزانم چەندە غەربوانە و
سەخت بوو، خەمى شارىك وھكۆل گرتن بەلام دەزانم كە
دەزانى قوتابىيەكانت مەسىح ئاسا چاوەرپىت دەكەن،

کهسانیک که هیوات له نیویاندا دابهش کرد و ئهفینی
نیشتمانت له نیویاندا کو کردهوه و نه توانییه کانیانت کهم
کردهوه، ههقالی باشی من قهلهم بی توانا، وینه بیپهنگ و
وهستاو، موسیقاش نه بیستراو و شانۆ هه لچوو و بی مهیدان
و بی ناو کاتییک باس له ویناکردنی تویییه، بهلام به
جوړهتهوه ده توانم بلیم مهسیح بهرخی خودا بوو و توش
بهرخی ئازادی،

لهشی قامچیخواردووت ماچ ده کهم و چاوه پرووانی
گه پانه وه تم

له لایهن کهسیکه وه که ده رکهوتی شانۆکانی له پاره ی
کاری مانگانه ی فهرزادی که مانگه ره وه دابین ده کرا.

چه کو که مانگه ر
شانۆنامه نووسی کورد
پیکهوتی
۱۲ ره شه مه ی ۱۳۸۶

مامۆستای بەندکراو!

بەنەفشە م لە مەھاباد

۲ی مارس ۲۰۰۸

مامۆستای بەندکراو!

ئەگەر شەرەن و عورفەن تاوان نەبییت

منیش مامۆستایەکی ھاوپیئەتۆم

و بیرەکانم وەک ھزرەکانی تۆ

بەلام نا، گومانم ھەبە کە وەک ھی تۆ پاک و بیخەوش بن.

گومانم ھەبە قوتابیەکانم بە باشی

قوتابیەکانی مامۆستایەکی بەندکراو بن

کە بە نرخێ گیان وانەیان پێتێراو

مامۆستایەک کە لە نیۆ چواردیواری بەرزی

زیندانی رەجایی شەھردا بۆ "گوروش"

ئەو قوربانییە دەستی ھەژاری دەگری و

دلی بۆ بوونە گۆلچێ لە یاری تۆپینی کورەکانیدا

تەنگ بوو

چەندە خەونەکانی کورەکانی،

ئەگەرچیش پێن لە "بئ هیوایی" خوش دەوێ.

ھزرە پاکەکانی ناھیلی

پشت لە روویاکان و لەیلاکان بکا.

لێگەرئ منیش بە خەلووز

نا! نا! بە خەلووز! نا

بە ماتیکێکی شکاو

شاراوه له گیرفانی پووېوښی رېشی مریه مډا
 که له ترسی ئه و چاوه دیره مرچ و مونهی
 که باشی دهناسین
 له سهر وانهی "که وکه به خاتون"
 خه تیکی سوور بکیشم هه تا
 بلیم "کچه مام" بوون
 ئیتر باو نییه
 منیش دلّم ته نگ بووه
 منیش ماندووم له مه نتقی که مکردن و هالا واردنه کان
 وانهی هه سیو له ژیر به ردیک داده نیم
 و له شیمیدا به شوین ماده یه ک ده گه پریم
 هه تا نه هیلی کچانی خور له بینینی پوولی
 "ره گه زی دووهم" ئیتر خویان له گه نجیدا
 به پیری نه بینن
 ئایا شیانی هه یه؟!!!!
 ئای که لیړه له نیوان مندالی و نو سالانه بووندا
 چ مه ودایه کی کهم هه یه!!!
 له نیوان بی تاوانی و تاوانباریدا
 لهم "ده قهره تاله دا"
 چ مه ودایه کی کهم هه یه!!!!
 و له نیوان ژیاننه کردوویه کی به مردن حوکم دراو
 چ کات چ کاتیکی ۷ خوله کی کهم هه یه!!!
 ئه وهش که باسی ئه فین ده کاو
 له چاوه پووانی په رجویه کدا
 بو وه هه ویلخستننی جووتیک که وشی نوی و

سفره‌یه‌ک له نوڤل و شیرینی و
 ده‌یهه‌وئ له جیگه‌ی "مادر" بیژئ دایه و بنووسی
 چ جینایه‌تکاریکی گه‌وره‌یه که بیجگه
 له "مه‌رگ" مه‌حکووم نابیت!!!!
 ئای که له‌م "خاکه‌ ره‌شه‌دا"
 "ئاسایشی نه‌ته‌وه‌یی" چ به‌رزاییه‌کی نزمه!
 که هه‌موو شتی‌ک ده‌یخاته مه‌ترسییه‌وه!
 هه‌موو شتی‌ک
 هه‌موو شتی‌ک
 کریکاری وه‌زاله‌هاتوو له هه‌ژاری
 ژنی بی ماف له "مافی له‌شی خوی"
 چ زوو مافی قامچی وه‌رده‌گرن!! و
 هه‌لپه‌رکیکه‌رانی شاد به سیمفونیا‌ی سرووشت
 ده‌ست و پیی برآوی خویان
 له باتی "نه‌فه‌تی سه‌ر سفره" وه‌ک سه‌وقات وه‌رده‌گرن!!!
 ئای که چ راستت وت
 له نیوان خۆشویستنی
 له‌یلاکان و پروویاکان
 و به‌دبه‌ختی پیاو‌بوون
 له نیوان پیکه‌نینی مندا‌لانه‌و
 گریان بو‌نان
 چ مه‌ودایه‌کی که‌مه‌!!!
 ئای که وانه‌کانم چه‌نده دوا که‌وتوون و
 هیشتا به قوتا‌بیه‌کانم نه‌وتوو
 له وانه‌ی چه‌نده هه‌تا چه‌نده ژیان تاقیکاری هه‌یه

هېشتا به وانم نه وتوو به لای ره گزی دووهم بوون
 له ولاتی ئه هوورامه زدادا
 به لایه کی
 به نرخی چند سکه یه ک دیل بوونه و
 تاجه گولینه ی وه نه وشه له سهرنان هه تا کوئ له هه زاردا
 له نیو ونبووندا یه
 ئای که وانه کانم دواکه وتوون
 هېشتا کچه کانم نازانن
 قه و بالای جوانیان "شهرمهینه ره"
 ده رکه وتنی پرچه جوانه کانیان
 له بهر چاوی خاتوو هه تاو
 "هرامه" و
 هیوای پۆشینی شنیلکی سوور و
 گولی زهره له قژدان
 هه ل سووران له دژی "ناسایشی نه ته وه ی" یه
 هېشتا به فریشته کانی خوّم نه وتوو
 ده بنه کیلگه یه ک بو هه موو چه شنه توویکی خراب! و
 به دانی چند سکه یه ک
 فییری لیدان ده کرین!
 وانه کهم له "ترسه کهم" پاشکه وتوو!
 ترسم له و روژیه ئه گهر کچانم
 وانه کانیان خو ش نه ویت
 له جیگه ی نووسینی "خوژگه وه ک کچ له دایک نه ده بووم"
 بنووسن
 خوژگه له دایک نه ده بووم

نامه‌ها:

از زندان به زندان
فرزاد کمانگر

نسخه فارسی نامه‌های
فرزاد کمانگر

رنجنامه رنج يك انسان

اینجانب فرزاد کمانگر معروف به سیامند معلم آموزش و پرورش شهرستان کامیاران با ۱۲ سال سابقه تدریس که یکسال قبل از دستگیری در هنرستان کارودانش مشغول به تدریس بودم و عضو هیئت مدیره انجمن صنفی معلمان شهرستان کامیاران شاخه کردستان بودم و تا زمان فعالیت این انجمن و قبل از اعلام ممنوعیت فعالیتهای آن مسئول روابط عمومی این انجمن بودم. همچنین عضو شورای نویسندگان ماهنامه فرهنگی - آموزشی رویان (نشریه آموزش و پرورش کامیاران) بودم که بعدها بوسیله حراست آموزش و پرورش این نشریه نیز تعطیل شد. مدتی نیز عضو هیئت مدیره انجمن زیست محیطی کامیاران (ناسک) بوده ام و از سال ۱۳۸۴ نیز با آغاز فعالیت مجموعه فعالان حقوق بشر در ایران به عضویت آن درآمدم. در مرداد ۱۳۸۵ برای پیگیری مسئله درمان بیماری برادرم که از فعالین سیاسی کردستان می باشد به تهران آمدم و دستگیر شدم. در همان روز به مکان نامعلومی انتقال داده شدم. زیرزمینی بدون هواکش، تنگ و تاریک بردند، سلولها خالی بود نه زیرانداز نه پتو و نه هیچ شی دیگری آنجا نبود. آنجا بسیار تاریک بود مرا به اتاق دیگری بردند. هنگامی که مشخصات مرا می نوشتند از قومیتم می پرسیدند و تا می گفتم <کرد> هستم بوسیله شلاق شلنگ ماندی تمام بدنم را شلاق میزدند. به

خاطر مذهب نیز مورد فحاشی، توهین و کتک کاری قرار میدادند. بخاطر موسیقی کردی که روی گوشیم موبایل بود تا می توانستند شلاقم میزدند. دست هایم را می بستند و روی صندلی مینشانند و به جاهای حساس بدنم ... فشار وارد می کردند و لباسهایم را از تنم به طور کامل خارج می کردند و با تهدید به تجاوز جنسی با چوب و باتوم آزارم می دادند.

پای چپ من در این مکان بشدت آسیب دید و بعلت ضربه های همزمان به سرم و شوک الکتریکی بیهوش شدم و از هنگامی که به هوش آمدم. تاکنون تعادل بدنم را از دست داده ام و بی اختیار می لرزم، پاهایم را زنجیر می کردند و بوسیله شوک الکتریکی که دستگاهی کوچک و کمری بود به جاهای مختلف و حساس بدنم شوک می زدند که درد بسیار زیاد و وحشتناکی داشت بعدها به بازداشتگاه ۲۰۹ در زندان اوین منتقل شدم. از لحظه ورود به چشمانم چشم بند زدند و در همان راهروی ورودی (همکف - دست چپ بالاتر از اتاق اجرای احکام) مرا به اتاق کوچکی بردند که در آنجا نیز مرا مورد ضرب و شتم (مشت و لگد) قرار دادند. روز بعد به سنج منتقل شدم تا برادرم را دستگیر کنند. در آنجا از لحظه ی ورود به بازداشتگاه با توهین و فحاشی کردن و کتک کاری روبه رو شدم. مرا به صندلی بستند و در اتاق بهداری از ساعت ۷ صبح تا روز بعد همانگونه گذاشتند. حتی اجازه ی دستشویی رفتن نیز نداشتم. به گونه ای که مجبور شدم خودم را خیس کنم. بعد از آزار و اذیت بسیار

دوباره مرا به بازداشتگاه ۲۰۹ منتقل کردند. در اتاقهای طبقه ای اول (اتاقهای سبز بازجویی) مورد بازجویی و کتک و آزار و اذیت قرار دادند.

در ۵ شهریور ماه ۱۳۸۵ بعلت شکنجه های بسیار ناچاراً مرا به پزشك بردند که در طبقه اول و در مجاورت اتاق های بازجویی قرارداداشت که پزشك آثار کبودی و شکنجه و شلاق زدن ها را ثبت کرد که آثار آن در کمر، گردن، سر، پشت، ران، پاها کاملاً مشهود بود. مدت دوماه شهریور و مهرماه در سلول انفرادی شماره ۴۳ بودم. که چون شدت شکنجه ها و اذیت و آزار خارج از تصور و بسیار زیاد بود مجبور شدم ۳۳ روز اعتصاب غذا نمایم و هنگامی که خانواده ام را تهدید و احضار می کردند برای رهایی از شکنجه و اعتراض به اذیت و فشار بر خانواده ام خودم را از پله های طبقه ی اول پرت کردم تا خودکشی نمایم. مدت نزدیک به یکماه نیز در سلول انفرادی کوچک و بدبویی در انتهای طبقه اول (۱۱۳) حبس بودم. که در این مدت اجازه ی ملاقات و تلفن با خانواده را نداشتم. در مدت ۳ ماه انفرادی اجازه هواخوری را هم نداشتم و سپس به سلول چند نفره شماره ۱۰ (راهرو) منتقل شدم و ۲ ماه نیز در آنجا بودم. اجازه ملاقات با وکیل یا خانواده را نیز نداشتم. در اواسط دیماه از ۲۰۹ تهران به بازداشتگاه اطلاعات کرمانشاه واقع در میدان نفت انتقال داده شدم در حالیکه نه اتهامی داشتم و نه تفهیم اتهام شدم. بازداشتگاهی تنگ و تاریک که هرگونه جنایتی در آن میشد.

همه لباسهایم را در اتاق بیرون آوردند و بعد از ضرب و شتم لباسی کثیف و بدبو به من دادند و با ضرب و شتم مرا از راهرو و بازداشتگاه به اتاق افسر نگهبانی و از آنجا به راهرو دیگری که از در کوچکی وارد می شد بردند. سلول بسیار کوچکی که در واقع از همه کس مخفی بود و صدایم به جایی نمی رسید. سلول تقریباً یک متر و شصت سانتیمتر در نیم متر بود. دو لامپ کوچک از سقف آویزان بود. هواکش نداشت. آن سلول قبلاً دستشویی بود و بسیار بدبو و سرد. یک عدد پتوی کثیف در سلول بود. هنگام بیدار شدن بی اختیار سرت به دیوار می خورد. اتاق سرد بود. برای نفس کشیدن مجبور بودم صورتم را روی زمین بگذارم و دهانم را به زیر در نزدیک بکنم تا نفس بکشم. و هنگام خواب یا استراحت هر ساعت چند بار با صدای بلند در را می زدند تا از استراحت جلوگیری کنند و یا لامپ های کوچک را خاموش می کردند. دو روز بعد از ورود مرا به اتاق بازجویی بردند و بدون هیچ سئوالی مرا زیر ضربات مشت و لگد گرفتند و توهین و فحاشی کردند. دوباره مرا به سلول بردند صدای رادیویی را تا آخر باز می گذاشتند تا قدرت استراحت و تفکر را از من بگیرند در ۲۴ ساعت ۲ بار اجازه دستشویی رفتن داشتم. ماهی بکبار نیز اجازه استحمام چند دقیقه ای داشتم. شکنجه هایی که در آنجا می شدم مثل:

۱- بازی فوتبال: این اصطلاحی بود که بازجوها به کار می بردند، لباسهایم را از تنم در می آوردند و چهار پینج نفر

مرا دوره می کردند و با ضربات مشت و لگد به همدیگر پاس میدادند. هنگام افتادن من روی زمین می خندیدند و با فحاشی کتکم می زدند.

۲- ساعتها روی يك پا مرا نگه می داشتند و دستهایم را مجبور بودم بالا نگه دارم هرگاه خسته می شدم دوباره کتکم می زدند. چون می دانستند که پای چپم آسیب دیده بیشتر روی پای چپم فشار می آوردند. صدای قرآن را از ضبط صوت پخش می کردند تا کسی صدایم را نشنود.

۳- در هنگام بازجویی صورتم را زیر مشت و سیلی می گرفتند.

۴- زیر زمین بازداشتگاه که از راهروی اصلی به طرف در هواخوری پله های آن با زباله و ریزه های نان پوشانده می شد برای اینکه کسی متوجه آن نشود، اتاق شکنجه دیگری بود که شبها مرا به آنجا می بردند، دستها و پاهایم را به تختی می بستند و بوسیله ی شلاقی که آنرا «ذوالفقار» می نامیدند به زیر پاهایم، ساق پا، ران و کمرم می زدند. درد بسیار زیادی داشت و تا روزها نمی توانستم حتی راه بروم.

۵- چون هوا سرد بود و فصل زمستان، اتاق سردی داشتند که معمولاً به بهانه بازجویی از صبح تا غروب مرا در آن حبس می کردند و بازجویی هم در کار نبود.

۶- در کرمانشاه نیز از شوکهای الکتریکی استفاده میکردند و به جاهای حساس بدنم شوک وارد میکردند.

۷- اجازه استفاده از خمیردندان و مسواک را هم نداشتم، غذای مانده و کم و بدبویی به من میدادند که قابل خوردن نبود.

در اینجا نیز برای فشار وارد کردن به من اجازه ملاقات ندادند و حتی دختر مورد علاقه ام را نیز دستگیر کردند. برای برادرهایم مشکل ایجاد میکردند و آنها را بازداشت می کردند. بعلت سلول و پتو و لباسهای غیر بهداشتی کثیف و بدبو. دچار ناراحتی پوستی (قارچ) شدم و حتی اجازه دیدن پزشک را هم نداشتم. بعلت فشار شکنجه ها مجبور شدم. که ۱۲ روز اعتصاب غذا نمایم. ۱۵ روز آخر بازداشتم سلولم را عوض کردند و به سلول بدبوتر و کثیف تری که هیچگونه وسیله گرمایی نداشت انتقال دادند. هر روز مورد فحاشی و هتاکی قرار می گرفتم حتی یکبار بعلت ضربه هایی که به بیضه هایم زدند بیهوش شدم. شبی نیز لباسهایم را در همان شکنجه گاه (زیرزمین) در آوردند و به تجاوز جنسی تهدیدم نمودند و.. برای رهایی از شکنجه چند بار مجبور شدم. که سرم را به دیوار بکوبم. مرا وادار به اعتراف به مسائل عاطفی و روابط و.. وادار میکردند. صدای آه و ناله سلول های دیگر مرتب شنیده میشد وحتی گاهاً بعضی اقدام به خودکشی مینمودند.

۲۸ اسفندماه به تهران بازداشتگاه ۲۰۹ منتقل شدم و هر چند به سلول جمعی ۱۲۱ منتقل شدم ولی باز اجازه ی ملاقات نداشتم . هنوز فشارهای روحی - روانی مانند بازداشت خانواده و جلوگیری از ارتباط با آنها فحاشی، هتاکی و... بر من وارد میکردند .

پرونده ام بعد از ماهها بلاتکلیفی خردادماه ۸۶ به دادگاه انقلاب شعبه ۳۰ فرستاده شد . بازجوها تهدید میکردند که نهایت سعی آنها گرفتن حکم اعدام یا زندانی درازمدت می باشد . و در صورت اثبات بی گناهییم در دادگاه و آزادی در بیرون از زندان تلافی !؟ می کنند . نفرت عجیبی که از من به عنوان يك کرد ، ژورنالیست و فعال حقوق بشر داشتند . با وجود همه ی فشارها از شکنجه دست بردار نبودند .

دادگاه عدم صلاحیت رسیدگی به پرونده را در تهران اعلام نمود . و رسیدگی پرونده را به سنندج واگذار نمود . با هر بار حمایت مردمی و سازمانهای حقوق بشر از من و اعتراض به بازداشت و شکنجه های قانونی آنها عصبانی تر میشدند و فشارها را بیشتر می کردند . در شهریور ماه ۸۶ به بازداشتگاه سنندج منتقل شدم جایی که برایم <کابوس وحشتناکی> شده که هیچگاه از ذهنم و زندگیم خارج نخواهد شد . در حالیکه طبق قانون خودشان من اتهام جدیدی نداشتم . از همان لحظه ورود کتک کاری و آزار و اذیت جسمی و روانی ام آغاز شد .

بازداشتگاه ستاد خبری سنندج يك راهرو اصلی و ۵ راهرو مجزا داشت که در آخرین راهرو و آخرین سلول مرا جای دادند. جایم را مرتب عوض میکردند تا روزی رئیس بازداشتگاه همراه چند نفر دیگر مرا بدون دلیل ضرب و شتم نمودند و از سلول خارج نمودند روی پله هایی که ۱۸ پله بود به زیرزمین و اتاقهای بازجویی منتهی میشد با ضربه ای که بر بالای پله ها از پشت به سرم وارد نمودند به زمین افتادم و چشمانم سیاهی رفت با همان حالت مرا از پله ها به پائین کشیده بودند، نمی دانم چگونه ۱۸ پله مرا به پائین آورده بودند. چشمانم را باز کردم. درد شدیدی در سر و صورت، پهلویم احساس میکردم با بهوش آمدن دوباره مرا زیر ضربات مشت و لگد گرفتند و بعد از يك ساعت كتك کاری دوباره مرا کشان کشان از پله ها بالا کشیدند و به راهروی دوم و سلول کوچکی بردند و به داخل آن پرت کردند. و ۲ نفر باز هم مرا زدند تا مجدداً بیهوش شدم. هنگامی که به هوش آمدم که صدای اذان عصر را می شنیدم. صورت و لباسهایم خونی بود. صورتم متورم شده بود. تمام بدنم سیاه و کبود شده بود. قدرت حرکت کردن نداشتم بعد از چند ساعت بزور مرا به حمامی انداختند تا صورت خونین و لباسهایم را تمیز کنم.

لباسهای خیس را تنم کردند و به علت وخامت جسمیم ساعت ۱۲ شب چند نفر از روسای اطلاعات در حالیکه چشمانم را بسته بودند وضعیت وخیم جسمی ام را دیدند. و

فردای آن روز مجبور شدند مرا به پزشکی خارج از بازداشتگاه و مستقر در زندان مرکزی نشان دهند. بعلت آسیب دیدگی دندان ها و فکم تا چند روز قدرت غذا خوردن هم نداشتم. شبها پنجره سلول را باز میکردند تا سرما اذیتم کند. به من پتو نمیدادند بناچار مجبور بودم موکت را دور خود بپیچم. اجازه هواخوری، ملاقات و تلفن نداشتم و بارها و بارها در اتاقهای بازجویی واقع در زیرزمین مورد ضرب و شتم قرار می گرفتم. مجبور شدم ۵ روز اعتصاب غذا نمایم. بارها سرم را به دیوارهای زیرزمین می کوبیدند. و از زیر زمین تا سلول با ضربات مشت و لگد می بردند. هیچ اتهامی نداشتم نه در کرمانشاه و نه در سنندج شکنجه مشهور <جوجه کباب> اصطلاحی بود که رئیس بازداشتگاه اطلاعات سنندج به کار میبرد و اکثر شبهایی که خودش آنجا بود انجام میداد. دست و پا را می بست و کف زمین می انداخت و شلاق میزد.

صدای گریه ها و ناله های زندانیان دیگر که اکثراً دختر بودند شنیده میشد و روح هر انسانی را آزار میداد. شبها پنجره ها را باز میگذاشتند، لباسهایم را در دستشویی که در زیرزمین بود بعد از کتک کاری خیس میکردند و به همان صورت مرا به سلول میبردند ، بعلت سردی هوا مجبور بودم خودم را لای پتوی کثیف سلول بپیچانم. نزدیک به ۲ ماه نیز در انفرادی های سنندج بودم، پرونده ام در سنندج نیز عدم صلاحیت رسیدگی گرفت و دوباره به تهران منتقل شدم. نزدیک به ۸ ماه انفرادی آزارهای جسمی

و روحی در این مدت. وی جسم و اعصاب و روانم تاثیر بسیار بدی گذاشته. بعد از يك شب بازداشت در ۲۰۹ به اندرزگاه ۷ زندان اوین در جایی که مواد مخدر سرگرمی زندانیان محسوب میشود منتقل شدم و از ۲۷ آبان به زندان رجایی شهر زندانی که در طبقه بندی سازمان زندانها متعلق به زندانیان خطرناکی چون قتل، آدم ربایی و سرقت مسلحانه و... منتقل شده ام.

بااحترام

فرزاد کمانگر

۲ آذر ۱۳۸۶- زندان رجائی شهر کرج

بندی بند ۲۰۹

"نخست برای گرفتن کمونیستها آمدند
من هیچ نگفتم
زیرا کمونیست نبودم
بعد برای گرفتن کارگران و اعضای سندیکا آمدند
من هیچ نگفتم
زیرا من عضو سندیکا نبودم
سپس برای گرفتن کاتولیکها آمدند
من باز هیچ نگفتم
زیرا من پروتستان بودم
و سرانجام برای گرفتن من آمدند
دیگر کسی برای حرف زدن باقی نمانده بود" ¹

هنگامی که از گوشه چشم تابلو بازداشتگاه اوین را خواندم آنچه را از این زندان از گذشته دور تا امروز در ذهن داشتم و یا خوانده بودم مرور کردم، ناخودآگاه "خون ارغوانها"² در ذهنم تجلی دوباره یافت. خیلی دوست داشتم کاش آن سرود را حفظ کرده بودم، لحظه ورود به راهروهای ۲۰۹ و انفرادی های آن بویی غریب و ناآشنا را حس میکردم با خودم گفتم شاید این بوی زندان، بوی خفقان و بیداد باشد. چشم بند تا خروج از ۲۰۹ جزئی جدا نشدنی از زندانی است که مرا به یاد کسانی انداخت که سلاطین در سیاهچالها چشمانشان را در می آوردند تا بینایی، حسی که انسان بیشترین ارتباط را با دنیای اطراف میگیرد را از او بگیرند و

حال چشمانت را می بستند، غافل از اینکه گاهی دیوارها مانع بینش و دیدن نمیشوند.

۲۰۹ یعنی انفرادی، انفرادی که قریب ترین و گمنام ترین واژه کتابهای قانون ماست یعنی توهین، تحقیر، بازجویی های چندین و چند ساعته، بی خبری مطلق، ایزوله کردن و در خلاء نگهداشتن، خرد کردن به هر قیمت و هر وسیله ای. انفرادی یعنی شکنجه سفید یعنی شبهای بی پایان و اضطراب، بعد از شکنجه سفید شب و روز فرقی با هم ندارد فقط نباید هیچ اخبار یا اطلاعات تازه ای به تو برسد. اطلاعات و اخبار تو تنها القائاتی است که روزی چند بار در اتاقهای سبز رنگ بازجویی طبقه اول در گوشه‌های تکرار میشود تا تو را ضربه پذیر سازد و تو در سلولت وعده های بازجویی را در ذهن بررسی میکنی و فردا و فرداها دوباره همان برنامه در اتاقهای سبز بازجویی شبیه اتاق جراحی تکرار میشود و آنقدر این عمل تکرار میشود تا گفته های بازجو ملکه ذهن تو میگردد و تو باور میکنی که چه موجود بدی بوده ای!

و هر روز که از اتاق بازجویی به سلولت برمیگردی هر آنچه در سلولت هست زیر و رو شده است یا بهتر بگویم شخم زده شده است، خمیر دندان، صابون، شامپو، پتوهای سیاه بد بویت، موکت رنگ و رفته و حتی لیوان چندبار مصرف را بدنبال چیزی جابجا کرده اند. شاید به دنبال ردی از لبخند، امید، شادی، آرزو و خاطره میگرددند تا مبادا پنهان

کرده باشی، و هر شب که تو در رویای دیدن دوباره مهتاب به دیوار سلولت چشم میدوزی چیزی مانند شبخ از دریچه کوچک سلولت سرک میکشد و تو را زیر نظر میگیرد، مبادا به "خواب شیرین" رفته باشی و یا در رویای شبانه ات مادر بر بالین فرزند آمده باشد و در آن تاریکستان لالایی را مرهم زخمهای فرزند نموده باشد.

به دیوارها که چشم میدوزی به یادگاریهایی که میهمانان قبلی سلولت از خود به جا گذاشته اند از عرب و ترک و کرد و بلوچ و معلم و کارگر و دانشجو گرفته تا فعال حقوق بشر و روزنامه نگار، همه به اینجا سری زدند. گویی درون ۲۰۹ عدالت در حق همه به طور مساوی اعمال شده است چون اینجا فارغ از قومیت، فازغ از جنسیت، فارغ از مذهب و فارغ از هرگونه طبقه ای همه به گونه ای مساوی به زندان می آیند.

از سلولهای انفرادی تا سلولهای عمومی تنها بیست تا سی متر فاصله است که بعضی ها چند ساله و بعضی ها چند ماهه طی میکنند، سلول عمومی یعنی دیدن و حرف زدن با انسانهایی شبیه خودت یعنی شنیدن صدای انسانهایی که باید صدایشان شنیده شود، سلول عمومی یعنی نوشیدن یک لیوان چای داغ یعنی رفتن به حمام به دلخواه خودت، سلول عمومی یعنی اجازه اصلاح سر و صورت و برای بعضی ها یعنی اجازه دیدن چشمان نگران عزیزان، پشت دیوارهای شیشه ای و برای من یعنی رفتن به هواخوری بعد از ماهها،

بعد از ماهها برای اولین بار به هواخوری رفتم، هفتته ای سه بار و هر بار ۲۰ دقیقه، هواخوری اتاق کوچکی بود با دیوارهای بلند و سقفی نرده کشی شده و مشبک، برای من که آسمان و خورشید را هر روز از دامن زاگرس عاشقانه نگریسته بودم اینجا گویی آسمان را پشت میله ها زندانی کرده بودند. خورشید دزدکی به گوشه ای از هواخوری سرک کشیده بود و انگار او هم میدانست که نباید به دیوارهای امنیت ملی نزدیک شد، دوربینی هم بالای سرمان تند و تند میچرخید تا همه جا را زیر نظر داشته باشد، مبادا با خورشید خانم نگاهی رد و بدل کنیم و چشمکی بزنی که به حساب "ارتباط با بیگانگان" گذاشته شود و یا به نسیم بگوییم "حال همه ما خوب است" و این خبر موجب "تشویش اذهان عمومی" گردد و دیوارهای هواخوری نیز آنقدر لکه های ناشیانه رنگ بر آنها دیده میشد که دیوارها را بد منظر کرده بود "هر چند که زیباترین دیوارها اگر دیوار یک زندان باشند باز شایسته تخریبند".

دیوارهای ۲۰۹ رسالت خطیر خود یعنی جدا کردن زندانیان از یکدیگر را به خوبی انجام نداده بودند. اینجا دیوارها قاصد دوستی و نامه رسان شده بودند، پس باید مجازات میشدند و هر هفته بر تن دیوار رنگ تیره تر میکشیدند تا در نهایت روزی با سنگ سیاه نقش پوشش کردند. دیوارهای هواخوری برای زندانیان تخته سیاه، روزنامه دیواری و حتی ترک دیوار نقش صندوق پست را ایفا میکرد و پیام زندانیان را به هم میرساند. دیوارها پر بود از خبرها و اسامی

دانشجویها، آنها که از تیر ماه ۷۸، نه نه...!!، دورتر... از ۱۶
آذر آمده بودند، آنها که سالهاست پای ثابت انفرادیها
هستند و با جسارت تمام مینوشتند "دانشجو میمیرد ذلت
نمی پذیرد" و اسم دانشگاه خود را زیرش مینوشتند. جوان
دیگری آرم ان جی اویشان را با ظرافت تمام روی دیوار
طراحی میکرد هر چند بار رنگ میزدند اما او دوباره و چند
باره میکشید و کسانی هم طلب اخبار میکردند. من هم روزی
بر دیوار هواخوری نوشتم سلام، با خودم گفتم "سلامت را
نخواهند پاسخ گفت" ولی خیلی زود نوشتند، "سلام شما؟! و
دوستی هایمان آغاز شد، از دانشجویها گرفته تا زندانی
القاعده ای که بعدها در رجایی شهر معلم زبان انگلیسی ام
شد، کلی دوست "دیوارگی" پیدا کرده بود و روزی که
انفرادیها پر شده بود و جا برای تازه واردها کم آمد به
ناچار خیلی ها را در یک سلول جمع کردند و انگار سالها
بود که همدیگر را میشناختیم. پلی تکنیکی ها، تحکیم
وحدت، مسیحی ها، ترک، بلوچ، کرد و... انگار سالها بود
همدیگر را میشناختیم، یکی آرایشگر میشد یکی آشپز، تا
صبح می نشستیم و از دردهای جامعه میگفتیم، هر چند
دردهایمان مشترک بود اما تا صبح صحبت میکردیم و صبح
ما را صدای گریه سید ایوب زندانی بلوچ بغل دستی که
سالها اینجا بود به خود می آورد، آنقدر کسی فریادش را
نشنیده بود که به خدا نامه مینوشت و در هواخوری
میگذاشت و با صدای گریه او سکوتی سنگین بحث ما را
خاتمه میداد و گاهی صدای پاشنه کفش زنی ما را به سکوت
وادار میکرد، از فرط خوشحالی و هیجان از سوراخ کوچک

در، یا از لای پره های رادیاتور سلول ۱۲۱ به بیرون نگاهی می انداختیم، زنی بود که با چشمانی بسته به سوی اتاق بازجویی میبردنش، چادری به سر داشت که دهها ترازو بر چادرش نقش بسته بود، قامت او ترازوهای عدالت را کج و معوج و نابرابر نشان میداد. این صدای آشنای پا، اعلام حضوری موقرانه بود تا به ما بگوید اینجا هم زندگی و مبارزه بی صدای پاشنه های بلند معنایی ندارد، کمی تامل و ساعتی فکر کردن میخواهد تا متوجه شوی همه یکی بودیم.

اتاق بازجویی مان همان اتاقی بود که راننده های شرکت واحد و معلم ها بازجویی شده بودند، میز بازجویی همان میزی بود که دانشجوها بر روی آن یادگاری نوشته بودند و تختی که من روی آن میخوابیدم، همان تختی بود که "عمران" جوان بلوچ قبل از اعدام رویش نوشته بود دلم برای کویر تنگ شده، چشم بندمان هم همان چشم بندی بود که اعضای کمپین یک میلیون "فریاد خاموش" به چشم داشتند، پس نباید غریبگی کرد و نباید همدیگر را فراموش کرد، اینها همه یک جورهایی آشنایند، اینجا همه چون شمايند، راستی، فکر کن شاید فردا نوبت تو باشد ...

معلم و فعال حقوق بشری محکوم به اعدام
بند بیماران عفونی (۵) زندان رجایی شهر کرج
فرزاد کمانگر

۸۷/۳/۱۰

پاورقیها:

- ۱- برتولت برشت - در هنگام نازیها
- ۲- "خون ارغوانها" سروده ای است از ارغوان همیشه سرخ بیژن جزنی
- ۳- شعر زیبای "سلام" سروده شاعر معاصر آقای سید علی صالحی

بنویسید درد و رنج، بخوانید زندگی

آنکه از رگ و ریشه آموزگار است همه چیز را تنها در ارتباط با شاگردانش جدی میگیرد (نیچه)

به آن روزها فکر میکنم، باید معلم بچه هایی میشدم که در کودکی درد و رنج بزرگسالی را به دوش میکشیدند و در بزرگسالی آرزوهای برآورده نشده کودکان را از فرزندانشان پنهان میکردند، معلم دخترانی که با دستانی پر نقش و نگار سوی چشمشان را پای دار قالی میگذاشتند تا هنرشان زینت بخش خانه های دیگران باشد و مزده نان برای سفره خانواده.

معلم کودکانی که زاده رنج و درد بودند اما امید و حرکت سرود جاری لبانشان بود، کسانی که سخت کوشی و سخاوت را از طبیعت به ارث برده بودند. آنها کسی را میخواستند از جتس خودشان، کسی که بوی خاک بدهد، کسی که معنی نابرابری و فقر را بداند، رفیقی که همبازیشان شود و آرزوهایشان را باور کند. با آنها بخندد و با آنها بگرید. آنها یک دوست، یک سنگ صبور، یک هم راز میخواستند که مثل خودشان بیقرار ساعتهای مدرسه باشد کسی که به ماندن فکر کند نه رفتن. دیری نگذشت که در کنار آنها خود را نه معلم که محصلی دیدم که خیلی دیر راه مکتبش را یافته بود.

کتابها را بستم که مبادا مرگ و ناامیدی از لای سطور سیاهشان به حلقه شادی و دنیای آرزوهایشان رسوخ کند، هر روز کلاس را به دست آروزها و رویاها میسپردیم و با داستانهای مختلف صفا میکردیم. همراه با "ماهی سیاه کوچولو" این بار نه از راه "ارس" بلکه از مسیر سیروان دریای زندگی و حقیقت را جستجو میکردیم. همراه با داستان "مسافر کوچولو" برای یافتن دوست به سفر میرفتیم تا آنها لذت سفر را در رویا تجربه کنند و من با مردم بودن را در میان آنها تمرین نمایم. هر داستانی را که میخواندم نقش قهرمانانش را به آنها میدادم غافل از اینکه هرکدام از آنها قهرمانان داستان پرنج و درد زندگی خود بودند. هر روز برای چند ساعت، رنج نابرابری ها و درد ناملایمات را پشت دیوارهای مدرسه به دست فراموشی میسپردیم و روبروی هم مینشستیم. گرمی کلاسمان بوی نان گرمی بود که دسترنج پدر بود و مادر آن را در طبق "اخلاص و سادگی" میگذاشت و به مدرسه می آورد تا ظهر، سیر از دیدار هم، کوچه های پرفراز و نشیب زندگی را برای انجام تکالیفمان بپیمائیم و تا فردای دیدار هرکدام به دنبال مشق و تکلیف زندگی پیی راه خود میرفتیم. "گاوه" با آن جثه نحیف اما استوارش نهار نخورده به جای پدر بیمارش چوپان میشد و غروب هنگامی که گوسفندان را به روستا برمیگرداند، مادر با لبخندی به پیشواز نان آور خانه میرفت تا خستگی گاوه و کرم طبیعت را برکت نام دهد و از پستانهای گوسفندان بدوشد و برای فروش راهی

شهر کند و کاوه سرمست از رضایت مادر لبخندی میزد و به کیف مدرسه و تکالیف فردهایش چشم میدوخت و لبخند زیبایش رنگ میباخت.

و "لیلا" با آن چشمان پرسشگر و نگاهی که تا اعماق وجود فکر آدمی را برای جواب رویاهایش جستجو میکرد کیف مدرسه را که زمین میگذاشت، دوک نخ ریسی را برمیداشت تا او هم کمکی کرده باشد به مادر، برای یافتن نان فردا، و دوک را همراه با آرزوهای کوچک و بزرگش در دست میچرخاند تا ته اش باریک شود چون رشته های لطیف خیال او و باز دوک را میچرخاند و میچرخاند تا شاید روزی دنیا به کام او و مادر تنهایش بچرخد.

و ... "فریاد" با دیدن تکه ابری به پشت بام خانه میرفت و کاهگل آماده میکرد تا مبادا چکه های باران قالی کهنه اشان را بی رنگ و رو تر کند. آنچنان مهارت یافته بود که همراه پدر پشت بام خانه های همه روستا را مرمت میکرد تا چکه های باران مزده نان فردهایشان باشد، فقط گاهی میماند از میان سوز سرما و نان فردا برای باریدن باران و برف دعا کند یا نه.

و یاسر پس از مرگ پدر کار میکرد تا جای خالی او را پر کند و بتواند برای برادرش مداد رنگی و آبرنگ بخرد تا شاید آرزوی نقاش شدن خودش را برادرش برآورده کند. و ... ادريس غايب فصل بهار کلاسمان هر روز با کوله باری

بر دوش، خوشحال از اینکه طبیعت او را از سفره گشاده اش نا امید نکرده بود، چند کیلو گیاه برای فروش میافت و به روستا بر میگشت و من نیز جریمه شده بودم تا هر روز ببقرار از نابرابریها و بیزار از آنچه تقدیر و سرنوشت می نامیدنش در برابرشان بایستم و بارقه های کم سوی امید را در چشمانشان به نظاره بنشینم، در برابر کاوه سرم را به زیر می انداختم و دفترش را از زیر صورت آفتاب خورده اش که روی آن به خواب رفته بود بیرون میکشیدم و زیر دیکته نانوخته اش مینوشتم "چوپان کوچولو بیست هم برای تو کم است" و در کنار لیلا شرمنده از خستگی دیروزش، دستان زیر و ترک خورده اش را در دست میگرفتم تا لطافت دست فرشته ای را لمس کنم و قبل از اینکه حرفی بزنم نگاه نافذ و معصومانه اش هزاران سؤال را همراه داشت و من سکوت میکردم، و در کنار ادریس، عاصی از تکلیف دوباره فردایش دستان تاول زده او را مینگریستم و همراه او از پنجره به دور دستها چشم میدوختم و او از رفتن بهار غمگین میشد و من از رنگ پریده او.

و امروز با یک دنیا غرور، خوشحالی، بغض، حسرت و کوله باری از خاطرات تلخ و شیرین به آن روزها فکر میکنم. روز معلم بود که گرانبهاترین هدیه های زندگی را آنروز از آموزگاران بزرگ زندگی ام دریافت نمودم؛ لیلا، سه عدد تخم مرغ، ادریس، دو کیلو کنگر، دسترنج یكروزش، فرشته، دوشاخه آلاله کوهی، ندا، یک عروسک از چوب و پارچه ساخته بود و یاسر یک نقاشی و برای اینکه آن روز را در

خاطراتمان جاودانه کنیم قرار شد که آرزوهایشان را با مدادهای رنگین نقاشی کنند.

کاوه در حالی که به پدرش فکر میکرد بیمارستانی کشید و زیرش نوشت این بیمارستان مجانی همه بیمارهای فقیر دنیا را مداوا میکند.

"فریاد" که همیشه آسمانی صاف و بدون ایر نقاشی میکرد تا دیگر دست و پای کسی یخ نزند دوباره آسمانی کشید و تا میتوانست خانه های زیبا و کوچک بر آن نقاشی کرد و زیرش نوشت این خانه ها برای کسانی است که خانه ندارند، آسمان هم بزرگ و جادار است مثل زمین نیست که کوچک باشد و مجبور باشیم برای زندگی روی آن پول بدهیم در آسمان برای همه جا هست و من باز هم میتوانم در آن خانه بکشم.

فرشته هم که همیشه برای خودش و خواهرهایش برادری کوچک نقاشی میکرد اینبار به او گفتم که فرشته دنیا را از نو نقاشی کن بدون اینکه کسی تو را بخاطر دختر بودن کم ببیند، تو را مثل خودت و با خودت ببیند و او یک عالمه عروسک دخترانه کشید که بدور دنیا دست گرفته اند و میخواندند و یاسر مثل همیشه آرزوی پدرش را نقاشی میکرد یک وانت آبی رنگ تا شاید در رویا پدرش کول بری نکند و قرار شد یاسر نیز سرزمینمان را از نو نقاشی کند بدون فقر و نابرابری، بدون اینکه کول برهای بانه، سردشت، مریوان

و کامیاران مجبور شدند برای جابجایی ۱۰ کیلو چای برای دوهزار تومان جانشان را بدهند، او یک منظره زیبا از طبیعت کشید که مردم مشغول کارند و زیر آن نوشت "کاش دیگر مرگ به کمین نان نمی نشست".

فرزاد کمانگر

فرعی ۵ زندان رجائی شهر کرج

۸۷/۲/۸

پاورقی:

- کول بران کسانی هستند که برای مزد ناچیزی کالای قاچاق را رو روی کول خود حمل میکند. سالانه دهها تن از آنان بر اثر کمینهای نیروی انتظامی، سرما و تصادفات جاده ای جان خود را از دست میدهند

به ققنوسهای دیار ما نامه فرزاد به مناسبت ۸ مارس روز جهانی زن

نازنینم سلام، روز زن است، همان روزی که همیشه خدا منتظرش هستیم.

در این روز به جای دستان مهربان تو، شاخه گل نرگسم را آراسته خیال پریشان تر از گیسوانت می نمایم. دو سال است که دستانم نه رنگ بنفشه به خود دیده است و نه عطر گل یاس. دو سال است چشمان بی قرار چند قطره اشک از سر ذوق و خوشحالی است تو بهتر می دانی که همه روزهای سال برای رسیدن به این روز لحظه شماری می کنم اما امروز مانده ام برای این روز چه هدیه ای مناسب توست آواز "مرا ببوس" یا آواز "باغچه پاشا" یا شمعی که روشنی بخش خاطراتمان باشد اما نازنینم نه صدای آوازم را می شنوی و نه می توانم شمعی برایت روشن نمایم، اینجا ارباب "دیوارها" شمع ها را نیز به زنجیر می کشد شاعر هم نیستم تا به مانند آن "پیر عاشق به کالبد باد، روح عشق بدمم تا نوازشگر جامه تننت باشد" یا غزلی برایت بسرایم که وزن آن آلام هزاران ساله ات باشد و قافیه اش معصومیت نگاهت، تازه تو به زبان مادریمان هم نمی توانی بخوانی، وگرنه چون "ناله هیمن" هر شب مهمان مهتابت می کردم به ناچار به زبان "فروغ"

برایت می نویسم تا نگویی که "کسی به فکر گلها نیست" یا "دلم گرفته است" می نویسم تا من هم ایمان آورده باشم به آغاز "فصل پنجم" اما راز بی قراری من و روز تو: گلکم من در سرزمینی به دنیا آمده ام که زنانش بسان همه زنان دنیا نه نیمی از همه، که "نیمی از آسمان اند" اولین گریه زندگی ام را در این سرزمین و همصدا با فریاد صدای زنانی سر دادم که همراه با رقص شعله ها درس اعتراض و تسلیم نشدن را به آتش می آموختند.

غنچه اولین خنده کودکانه به هنگامی بر لبانم شکفته شد که درختان کهن سال بلوط به راز ماندگاری و سلابط زنان سرزمینم غبطه می خوردند و اولین قدم های زندگی ام و در همان مسیری گذاشتم که پیشتر آلاله ها گام های استوار زنانش را در سخت ترین و سرکش ترین قله های زندگی و تاریخ با شبنم صبحگاهی جلا بخشیده بود. زنانی که امروز هم سرود عشق و ایستادگی را در گوش دیوارها نجوا می کنند، لای لای کودکان سرزمین من همان سرودی است که انسان ها در برابر "آسرویدت ها" و "ایشتارها" نخستین معبودهای بشریت زمزمه می کردند. پس چگونه ممکن است روز تو "قربان" م و "نوروز" م نباشد بسیاری چون تو سالها در کنار پنجره چشم به راه عزیزانشان اند تا بازگردند فرقی نمیکنند کی ... همراه با اولین برف زمستان که گنجشک ها را با مشتی گندم میهمان تنهایشان می کنند، یا هنگامی که برای بازگشت پرستوها خانه را آب و جارو می نمایند یا نه، زمانی که خدا را

مهمان سفره افطارشان می نماید ... تو نیز برای چنین روزی با تن پوشی به رنگ آسمان و لطافت "سیا چمانه عثمان" ۴ و "شاخه برزا" و گردنبندی از میخک منتظرم باش چون میخک برای من یادآور بوی زن، بوی سرزمینم، بوی جاودانگی و در یک کلام بوی توست تا آن زمان به خالق شبنم و باران می سپارمت.

پاورقیها:

۱- نام نامه اشاره ای است به آمار بالای خودسوزی در میان زنان شهرمن که دردی است جانکاه که از کودکی ذهنم را می آزارد.

۲- باغچه پاشا شاهکاری از گورا شاعر کرد که عمرده‌ئی با صدای مخملی آن را جاودانه کرده است. داستان دختری است که از گل زرد و سرخ میخواهد، عاشق برای پیدا کردن گل مجبور میشود وارد باغ گل پادشاه شود، گل سرخ را می آورد ولی سرخی گل از رنگ خون جوان است که تیر خورده.

۳- اشاره به استاد قباد جلی زاده شاعر نازک خیال و یکی از شعرهای زیبایش

۴- سیا چمانه: نوعی آواز بسیار زیبای کردی است که در وصف طبیعت و معشوق گفته میشود. عثمان هورامی، استاد مسلم و جاودانه این نوع آواز است.

۵- برزا: گیاهی بسیار خوش بو و کم یاب در ارتفاعات کوه شاهو

۶- مرا ببوس: احسان گل نراقی

۷- نامه خطاب به یک معشوقه خیالی است

بابا آب داد!

بچه ها سلام،

دلم برای همه شما تنگ شده، اینجا شب و روز با خیال و خاطرات شیرینتان شعر زندگی میسرایم، هر روز به جای شما به خورشید روزبخیر میگویم، از لای این دیوارهای بلند با شما بیدار میشوم، با شما میخندم و با شما میخوابم. گاهی «چیزی شبیه دلتنگی» همه وجودم را میگیرد.

کاش میشد مانند گذشته خسته از بازدید که آن را گردش علمی مینامیدیم، و خسته از همه هیاهوها، گرد و غبار خستگیهایمان را همراه زلالی چشمه روستا به دست فراموشی میسپردیم، کاش میشد مثل گذشته گوشمان را به «صدای پای آب» و تنمان را به نوازش گل و گیاه میسپردیم و همراه با سمفونی زیبای طبیعت کلاس درسمان را تشکیل میدادیم و کتاب ریاضی را با همه مجهولات زیر سنگی میگذاشتیم چون وقتی بابا نانی برای تقدیم کردن در سفره ندارد چه فرقی میکند، پی سه ممیز چهارده باشید با صد ممیز چهارده، درس علوم را با همه تغییرات شیمیایی و فیزیکی دنیا به کناری میگذاشتیم و به امید تغییری از جنس «عشق و معجزه» لکه های ابر را در آسمان همراه با نسیم بدرقه میکردیم و منتظر تغییری میماندیم که کورش همان همکلاسی پرشورتان را از سر کلاس راهی کارگری

نکند و در نوجوانی از بلندای ساختمان به دنبال نان برای همیشه سقوط ننماید و ترکمان نکند، منتظر تغییری که برای عید نوروز یک جفت کفش نو و یک دست لباس خوب و یک سفره پر از نقل و شیرینی برای همه به همراه داشته باشد.

کاش میشد دوباره و دزدکی دور از چشمان ناظم اخموی مدرسه الفبای کردیمان را دوره میکردیم و برای هم با زبان مادری شعر می سرودیم و آواز میخواندیم و بعد دست در دست هم میرقصیدیم و میرقصیدیم و میرقصیدیم. کاش میشد باز در بین پسران کلاس اولی همان دروازه بان میشدم و شما در رویای رونالدو شدن به آقا معلمتان گل میزدید و همدیگر را در آغوش میکشیدید، اما افسوس نمیدانید که در سرزمین ما رویاها و آرزوها قبل از قاب عکسman غبار فراموشی به خود میگیرد، کاش میشد باز پای ثابت حلقه عمو زنجیرباف دختران کلاس اول میشدم، همان دخترانی که میدانم سالها بعد در گوشه دفتر خاطراتتان دزدکی مینویسید کاش دختر به دنیا نمیامدید. میدانم بزرگ شده اید، شوهر میکنید ولی برای من همان فرشتگان پاک و بی آلایشی هستید که هنوز «جای بوسه اهورا مزدا» بین چشمان زیبایتان دیده میشود، راستی چه کسی میداند اگر شما فرشتگان زاده رنج و فقر نبودید، کاغذ به دست برای کمپین زنان امضاء جمع نمیکردید و یا اگر در این گوشه از «خاک فراموش شده خدا» به دنیا نمی آمدید، مجبور نبودید در سن سیزده سالگی با چشمانی پر از اشک و حسرت «زیر تور سفید زن شدن» برای آخرین بار با مدرسه وداع کنید و «قصه تلخ جنس دوم بودن» را با تمام وجود

تجربه کنید. دختران سرزمین اهورا، فردا که در دامن طبیعت خواستید برای فرزندانان پونه بچینید یا برایشان از بنفشه تاجی از گل بسازید حتماً از تمام پاکی ها و شادی های دوران کودکیتان یاد کنید. پسران طبیعت آفتاب میدانم دیگر نمیتوانید با همکلاسیهایتان بنشینید، بخوانید و بخندید چون بعد از «مصیبت مرد شدن» تازه «غم نان» گریبان شما را گرفته، اما یادتان باشد که به شعر، به آواز، به لیلایهاتان، به رویاهایتان پشت نکنید، به فرزندانان یاد بدهید برای سرزمینشان برای امروز و فرداها فرزندی از جنس «شعر و باران» باشند به دست باد و آفتاب میسپارمتان تا فردایی نه چندان دور درس عشق و صداقت را برای سرزمینمان مترنم شوید.

رفیق، همبازی و معلم دوران کودکیتان
فرزاد کمانگر - زندان رجایی شهر کرج

دیوارها سخن میگویند

تقدیم به چشمان منتظر خانواده های ابراهیم، کیومرث،
نادر و علی

زیر خاک در خواب نمی مانی

ای برادر، ای رفیق

قلبت می شنود که بهار پا می گیرد

و چون تو همراه بادها خواهد آمد*

ابراهیم عزیز، آنشب که فریادهایت در میان دیوارها به دنبال روزنه ای بود تا گوش فلک را کر کند و راهی به عرش بیابد ناجوانمردانه صدایت را در گلو خفه کردند تا کسی نشنود آنچه را که تو دیده بودی و کسی نبیند جامه سرخ تنت را برادر، می دانم بر تو چه گذشته است چون پیش از تو نیز دیوار سلول ها ناگفته ها را با ما باز گفتند دیوارها گفتند، از انعکاس فریاد "مریم های مقدس کردستان" آنانکه تاریخ به قدیسه بودنشان بر خود خواهد بالید، چرا که در برابر گرگان چشم دریده "زن بودن" را معنا بخشیدند، دیوارها گفتند از آخرین چشم انتظاری های کیومرث و نادر** آنها که گوشه چشمی به در داشتند تا شاید برای آخرین بار عزیزانشان را ببینند و "ای رفیق***" را بر لب ترنم می کردند تا مبادا چوبه دار آن صبحگاه را بدون سرود به روز برساند، دیوارها گفتند که آن شب ماه

رمضان چگونه آنها با لب های خندان به پیشواز سحر رفتند شاید گوش های نادر سرود " سیداره ****" محمد رضا را شنیده بودند که اینگونه به دنبال گم شده اش بی قراری می کرد .

دیوارها گفتند از شرافتمندانه زیستن کسانی که قامت در برابر توفان نا برابری ها خم نکردند و بدون پا، سر به دار سپردند تا تن به ذلت ندهند، دیوارها باز خواهند گفت که گفته بودید " برای رسیدن به سرچشمه نور به پا و دست نیاز نیست " این سفر سر می خواهد و دل، بدون پا هم دل به دریا زدید و سر به دار. ای رفیق، دیوارها دیدند در آن سپیده دار که چگونه اهورا مزدا به زمین آمد و به جای مرحم زخم ها، چند قطره اشک به زلالی سیروان، فرات و هیبل ریخت و اهورایی ترین و قویترین سرودش را برای تو خواند تا خاک کردستان مغرورانه و سر فراز جیگر گوشه دیگری را در آغوش کشد که این مادر مغرور همیشه سرکش، بهترین فرزندان را برای خود می خواهد تا با آنها به آرامش برسد .

ای رفیق در سپیده وداع آنگاه که غریبانه بدور از چشمان مادر و خواهر به سفر می رفتی آبیذر **** نگاهش را ملتسمانه بدرقه راهت میکرد و حسرت میخود که به تو بگوید ابراهیم ، مژده گانی " در کلبه سرد در میان بارش بیم و هراس ، نوزادی برای پیشمرگ شدن بدنیا می آید

نامه‌ای نیمه تمام از فرزاد به سما بهمنی

با تو بودن دل میخواد سرزمین من¹

سلام مهمان در بند من، به سرزمینم خوش آمدی، سرزمینم را بر روی کاملترین نقشه های جهان هم جستجو نکن، به دنبال یافتن طول و عرض جغرافیای آن نباش، از آخرین نشانه های صنعت و از کنار آخرین کارخانه که گذشتی دیاری برهنه از صنعت و آکنده از فقر و گرسنگی در برابرت نمایان می شود، دیاری با افقی سرخ به سرخی تاریخش و خورشیدی زرد به رنگ کشتزارهای گندمش و درختان سبز بلوط که نشان از صلابت و زندگی ساکنانش است در مقابلت آغوش گشوده اند، با مردمانی از جنس خودتان پر از صداقت و راستی که هنوز صمیمیت و یکرنگی سالهای دور اجدادمان را به یادگار نگه داشته اند، مردمانی که سالهاست نابرابری ها و بیدادها و آوارگی ها و تبعیض ها و ظلم ها و دیکتاتوری ها به زانویشان در نیاورده، سرزمینی که هرکس درد مردمانش را فریاد بزند، فریادش را به بند می کشند، جوانانی دارد از نسل خورشید که برای شناساندن آلام مردمانشان و آرمانهایشان به دنیا هرکاری میکنند.

گاهی لاکپشت را به پرواز در می آورند، گاهی اسبها را مست میکنند، گاهی با یک وبلاگ که همه بضاعت و توانشان است درد هزاران ساله ملتشان را فریاد میکشند و

به ظلم و تبعیض اعتراض میکنند، گاهی با آوایی از این سرگذشت پر سوز و گداز ملتشان را در قلب موسیقی و آواز، کوی به کوی و کشور به کشور جاری می سازند.

عزیزم سماء، حال که دوربینت را گرفتند با دیدگان بنگر و با نیزه قلمت بنویس، بنویس که این سرزمین سالهاست که زخمی است، زخمی از خشونت، سرکوب و سرب.

بنویس که این زخم مرهم میخواهد و تیماردار، بنویس سرزمین من حلقومی میخواهد مثل ما تا ناگفته هایش را فریاد زند و گوشهایی که پای درد و دل مردمش بنشیند، بنویس در این دیار گلها، گلوله ها حکمرانند، بنویس اینجا خنجر همه روزه خون را به محاکمه میکشد.

بنویس در کوره راهها اینجا همه به کمین خورشید نشسته اند، به تاراج چشم و قلم و دوربین و به کمین آگاهی و دوستی، بنویس که اینجا مینها هنوز به پای کودکان زهرخند میزنند، اکنون که سرزمینم کردستان را دیده ای، گلایه نکن که زندانی ات کرده اند این زندان سالهاست که چون چرکین غده ای بر دل ما سنگینی میکند، گله نکن که نگذاشتند میزبان خوبی برایت باشم، این مهمانهای ناخوانده میخواهند رسم مهمان نوازی را نیز از ما به یغما ببرند و از بین ببرند.

گلّه نکن که آوای ما هزینّه است، آخر در سرزمین من سالهاست "خج و سیامند"² و شیرین و فرهاد تحت تعقیب اند و سالهاست که عشق و آشتی تحت پیگرد قانونی هستند، سالهاست آواز ما بی قراریهای نوعروسان چشم به راه داماد و مادران چشم به راه عروسی فرزندان است.

آواز ما داستان "خجه های بی سیامند" است، داستان "زین است که بدنبال مم"³ زندان به زندان و شهر به شهر آواره گشته، سالهاست که فرهاد سرزمینم بر دیوار ظلمت نقش خورشید و بنفشه میکشد، سالهاست زنگی مست شرافت شیرین آواره به دنبال فرهاد را به تیغ میزند.

گلایه نکن که اگر حوره و طیران سوزناک است، آخر لبریز از اشک یعقوبهای چشم انتظار فرزند است و داستان خواهران چشم انتظار برادر، اما با این همه چونان کوه زیرسالی مانده ایم که در دریا می ایستد.

- ۱- شعری از منیره مدرسی
- ۲- خج و سیامند، دو شخصیت داستانی عاشقانه در ادبیات کرد هستند
- ۳- مهم و زین، داستانی عاشقانه در ادبیات کرد

طلب عفو از چه و به که؟

به نام آزادی

تعریف دقیق جرم سیاسی و پیرو آن زندانی سیاسی در هیچ جای قاموس حقوقی - کیفری جمهوری اسلامی مشخص نشده که به تابع آن در مظان هرگونه اتهام ناسره و نامربوط قراردادن شخصی که طبق استانداردهای حقوقی معقول در جهان متهم سیاسی به شمار می آید امری رایج باشد، اساساً در جایی که بعضی ها خود را فراتر از قانون میدانند، بدون داشتن تحصیلات آکادمیک حقوقی یا سیاسی خود را بهترین و نادرترین سیاستمداران و عالمان علم قضا به حساب می آورند و عملکرد سیاسی خود را نیز تنها آلترناتیو سیاسی در زمان غیبت امام زمان (عج) دانسته و به طبع تمامی اقتشار جامعه ایران را پیرو محض و مطیع سیاستهای خود پنداشته و نتیجتاً هیچ مسلک و شیوه سیاسی را به رسمیت نشناخته و بالاتر از آن برای بقیه آحاد ملت نیز مجاز و روا نمیدانند. بنابراین جای تعجب نیست که این عده با فراق خاطر کامل کسی دیگر را به جز خود صاحب صلاحیت اظهار نظر در امور سیاسی نداند مگر آنکه به تائید یا تمجید ریاکارانه از آنها پرداخته و اظهار علنی هیستریک حمایت خود را از سیاستهای رسمی این طبقه دستمایه سودای رسوای خویش قشربار دهد.

فعالیت سیاسی به معنای مصطلح و رایج عصیان نیز از طرف این گروهها تنها برای کسانی که از اسلام سیاسی،

تمام جنبه های انسان ساز، لطیف و روحانی با قوانین مدون و محکم جهت پی ریزی جوامع سالم و با نشاط بشری را یکجانبه به کناری گذاشته و بنا به گفته خود با تفکر ایام آغازین ظهور اسلام فقط " الجنة تحت ظلال السیوف " و " النصر بالرعب " را فرا گرفته اند، بنابراین جای تعجب نیست که در نظام نظری و حقوقی این عده مصادیق فعالیت سیاسی، جرم سیاسی، اتهام سیاسی و زندانی سیاسی احصا نشده است. سخن کوتاه آنکه، اینجانب فرزاد کمانگر بعنوان یک شهروند ایرانی دارای حقوق مشروع و عرفی پذیرفته شده در قانون ایران و جهان و بعنوان کسی که وزارتخانه آموزش و پرورش همین حاکمیت اینجانب را صاحب صلاحیت تعلیم به فرزندان این آب و خاک دانسته، اکنون طبق رول معمول حقوق بین الملل، طبق اعلامیه جهانی حقوق بشر و طبق تعاریف مقبول خردورزان سیاسی در جهان خود را مصداق بارز و کامل یک زندانی سیاسی میدانم که از بد حادثه در بد زمان و بدمکانی که تعریف ساده از جرم سیاسی در لفاف عناوین عجیب و شگفت، نظیر حرب با خدا، افساد فی الارض، اقدام علیه امنیت ملی به تنگ نظرانه ترین و غیر دموکراتیک ترین وجه گرفتار آمدم، توجه خوانندگان را به موارد مطروحه زیر جلب مینمایم تا سیر دادرسی در مورد پرونده من در دستگاه عدالت فعلی ایران روشن تر شود:

۱- اینجانب در تاریخ ۸۵/۵/۲۷ در شهر تهران به دلیل تحت مظان قرار داشتن به فعالیت سیاسی غیر مجاز بازداشت

شدم، علیرغم تصریح قانون اساسی به حق متهم مبنی بر داشتن وکیل ۱۶ ماه از این حق محروم بودم، یعنی بعد از ۱۶ ماه تحمل سخت ترین انواع شکنجه تحت لوای بازجویی که برخلاف موارد مطروحه در قانون حفظ حقوق شهروندی بوده و شرح کوتاهی از آن را در رنجامه ای که قبلاً نگاشتم ذکر شده است. البته لازم به ذکر است که در شهر کرمانشاه دادستان انقلاب وقت ضمن بی اعتنایی به اصل تفهیم اتهام با صدور دستور به ضابطین قوه قضائیه خواستار تداوم شکنجه و فشار بیشتر جهت پذیرش گناه مرتکب نشده اینجانب شد (که اگر بازپرس شعبه ۱۴ امنیت تهران دستور بازگشت ما را به تهران نمیداد بی گمان زنده نبودم) و حتی کار را به آنجا رسانیدند که مراحل آغازین تشکیل پرونده به گفته خودشان انجام "تحقیقات فنی" هنگامی که نه جرمی ثابت شده و نه جلسه دادرسی برگزار شده و بدون داشتن وکیل هرگونه اتهامی را به اینجانب وارد می ساختند و صراحتاً و با کمال خوشحالی از صدور حکم اعدام من خبر میدادند.

۲- در خلال دوره ۱۶ ماهه در کارخانه متحول سازی وزارت اطلاعات و بعد از اعزام از کرمانشاه به تهران دفعتاً و طی یک عملیات محیرالعقول عناوین اتهامی قبلی اینجانب نظیر عضویت در حزب پزاک، حمل مواد منفجره، اقدام به شروع بمب گذاری و حتی بمبگذاری از نامه اعمال من محو شده و اتهام خلق الساعه جدیدی به نام عضویت در حزب کارگران کردستان ترکیه؟!!!! برایم تجویز شد. البته بنا به

عادت مافی السبق بدون هیچگونه مستند و مدرکی، حتی جعلی و ظاهری.

۳- در همان ایام مذکور شعبه ۳۰ دادگاه انقلاب تهران معلوم نیست که چرا و چگونه ناگهان قرار عدم صلاحیت خود به طرفیت دادگاه انقلاب سنندج را صادر نمود.

۴- تحمل نزدیک به دو ماه انفرادی همراه با شکنجه های وحشتناک توسط مسئول بازداشتگاه اطلاعات سنندج که مشخص نبود اعمال این حجم عظیم فشار و شکنجه به چه جهت و در خدمت کدامین هدف و مقصود بود؟ چرا که در طول این مدت نه تفهیم اتهام جدیدی شده بودم و نه حتی یکبار، یک سؤال جدید هم از من پرسیده شد و سرانجام این قصه صدور قرار عدم صلاحیت این بار به طریق معکوس از طرف دادگاه انقلاب سنندج به طرفیت شعبه ۳۰ دادگاه انقلاب تهران تکرار شد، گویا حضرات به این نتیجه رسیده بودند که تنوعی در اعمال شکنجه اینجانب قرار دهند و طبعیت مهرپرور و مهرورز خود را در هر سه مرکز استان به من نشان داده و ترجیحاً به من فهمانده شود، به هر کجا که روی "آسمان همین رنگ است"

۵- و بالاخره میرسیم به اوج شاهکار این سناریو امنیتی - قضائی، یعنی مرحله تشکیل دادگاه ، مرحله تشکیل جلسه دادرسی و نهایتاً صدور حکم ، البته خواننده متوجه باشد که دستگاه قضائی در هجدهمین ماه پس از دستگیری به

این نتیجه رسید که اتلاف فرصت دیگر کافی است و این پرونده باید سریعاً ختم به خیر شود و این نیت خیرخواهانه حتی به جلسه دادگاه نیز سرایت نمود و اینجانب در طی کمتر از ۷ دقیقه (بله درست خواندید ، فقط هفت دقیقه) که ۳ دقیقه آن صرف قرائت کیفرخواست گردید، مستحق اعدام تشخیص داده شدم، آنهم در دادگاهی که طبق نص صریح اصل ۱۶۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی باید به شکل علنی با حضور وکیل و در حضور هیئت منصفه برگزار میگردید، که هیئت منصفه و علنی بودن دادگاه فوق هیچگونه مفهوم و وجود خارجی نداشته و حتی به وکیل اینجانب نیز قبل از دادگاه و در هنگام دادگاه اجازه صحبت کردن حتی در حد سلام و علیک با من را ندادند و حتی فرصت قانونی دفاع از من را نیز پیدا نکرد. قابل ذکر است در کیفرخواست فقط اتهام عضویت در پ.ک.ک در دادگاه به من ابلاغ شد .

۶- قاضی پرونده یکماه بعد، طی یک پروسه تشریفاتی هنگام ابلاغ حکم به اینجانب صراحتاً اعلام نمود که وزارت اطلاعات قبل از صدور حکم دادگاه محاربه تو را مسلم و قطعی تشخیص داده و حداقل حکم مورد انتظار را اعدام دانسته، البته این موضوع چندان برای من تازگی نداشت زیرا که تمامی بازجویان اطلاعات در هر سه شهر از همان روزهای آغازین بازجویی پیشاپیش تاکید موکد داشتند که "ما تشخیص میدهیم که چه کسی چه حکمی باید بدهد و حکم تو نیز باید اعدام باشد" (عین گفته بازجوهای پرونده) توجه به موارد مشروحه فوق که فقط مشتکی از خروار است

برای عبرت گیرندگان مایه تاسف است، چرا که دستگاه اطلاعاتی - امنیتی کشور با نقض مکرر و فاحش نص صریح قوانین مصوبه جمهوری اسلامی و در راس آن اصول قانون اساسی مانند اصل ۲۰ (یکسان بودن همه در برابر قانون)، اصل ۲۳ (ممنوعیت تفتیش عقاید)، اصل ۳۵ (داشتن حق وکیل)، اصل ۳۷ (اصل برائت)، اصل ۳۸ (ممنوعیت شکنجه)، اصل ۳۹ (ممنوعیت هتک حرمت و حیثیت)، اصل ۵۷ (استقلال قوا)، و اصل ۱۶۶ (مستدل و مستند بودن احکام)، اصل ۱۶۸ (علنی بودن دادگاه جرایم سیاسی) و نقض قوانین حقوق شهروندی، نقض آئین دادرسی و نقض آئین نامه داخلی سازمان زندانها، از یکطرف، یکسره خط بطلان برآنچه که در متن قوانین جمهوری اسلامی ذکر شده میکشد و از طرف دیگر در مقام زنده اتهام - بازجو - بازپرس، دادستان و قاضی قرار گرفته و نهاد به ظاهر زیر مجموعه قوه مجریه بسی بالاتر از قوه قضائیه برای خود شان قائل است گویا "پریرو تاب مستوری ندارد، در ار بندی سر از روزن درآرد"

چنین به نظر میرسد صدور احکام سنگین برای فعالان مدنی در مناطق کردنشین مقابله ای جدی برای سرکوب این حرکتهاست و صدور احکام اعدام ما نیز بنا به ملاحظات سیاسی و مقابله های سیاسی با احزاب تازه به قدرت رسیده (شما بخوانید تازه مسلمان) یکی از همسایگان غربی است که در کشتارهای قومی ید طولایی از ۱۹۱۵ تا کنون دارد، این حکم اعدام نوعی پیش کشی سیاسی و کرنشی

منفعلانسه و ذلیلانه از طرف یکی از شرکای همخوابگی
ایدئولوژیکی به شریک دیگر است که البته علیرغم به ظاهر
واحد در هدف، و تبیین مسیر، نظرات کاملاً متنافری از هم
دارند.

حال با توجه به آنچه که شرحش دادم، آیا من شایسته حکم
اعدام بوده ام؟ و آیا اینجانب جهت حفظ زندگی خود باید
تقاضای عفو نمایم؟ عفو و عذر تقصیر از چه و به که؟ آیا
آنانی که حتی قانون مکتوب خود را به کرات زیر پا گذاشته
و به قانون نانوشته و خودسرانه خود حکم به شکنجه و
اعدام میدهند، در این راه با دست و دلبازی تمام زندگی
بخشش میکنند به درخواست عفو مستحق تر نیستند؟

فرزاد کمانگر

زندان رجایی شهر کرج

بند بیماران عفونی و متادونی

آقای اژدهای، بگذار قلبم بتپد!

ماههاست که در زندانم، زندانی که قرار بود اراده ام را، عشقم را و انسان بودنم را درهم بشکند. زندانی که باید آرام و رامم میکرد چون "برده ای سر بره"، ماههاست بندی زندانی هستم با دیوارهایی به بلندای تاریخ.

دیوارهایی که قرار بود فاصله ای باشد بین من و مردم که دوستشان دارم، بین من و کودکان سرزمینم فاصله ای باشد تا ابدیت، اما من هر روز از دریچه سلولم به دور دستها میرفتم و خود را در میان آنها و مثل آنها احساس می کردم و آنها نیز دردهای خود را در من زندانی میدیدند و زندان بین ما پیوندی عمیق تر از گذشته ایجاد نمود. قرار بود تاریکی زندان معنای آفتاب و نور را از من بگیرد، اما در زندان من روئیدن بنفشه را در تاریکی و سکوت به نظاره نشستیم.

قرار بود زندان مفهوم زمان و ارزش آن را در ذهنم به فراموشی بسپرد، اما من با لحظه ها در بیرون از زندان زندگی کرده ام و خود را دوباره به دنیا آورده ام برای انتخاب راهی نو.

و من نیز مانند زندانیان پیش از خود تحقیرها، توهینها و آزارها را ذره ذره، با همه وجود به جان خریدم تا شاید آخرین نفر باشم از نسل رنج کشیدگانی که تاریکی زندان را

به شوق دیدار سحر در دلشان زنده نگه داشته بودند. اما روزی "محرابم" خواندند، می پنداشتند به جنگ "خدا"یشان رفته ام و طناب عدالتشان را بافتند تا سحرگاهی به زندگیم خاتمه دهند و از آن روز ناخواسته در انتظار اجرای حکم میباشم. اما امروز که قرار است زندگی را از من بگیرند با "عشق به هموعانم" تصمیم گرفته ام اعضای بدنم را به بیمارانی که مرگ من میتواند به آنها زندگی ببخشد هدیه کنم و قلبم را با همه ی "عشق ومهری" که در آن است به کودکی هدیه نمایم. فرقی نمیکند که کجا باشد بر ساحل کارون یا دامنه سبلان یا در حاشیه ی کویر شرق و یا کودکی که طلوع خورشید را از زاگرس به نظاره می نشیند، فقط قلب یاغی و بیقرارم در سینه کودکی بتپد که یاغی تر از من آرزوهای کودکیش را شب ها با ماه وستاره در میان بگذارد و آنها را چون شاهدی بگیرد تا در بزرگسالی به رویاهای کودکی اش خیانت نکند، قلبم در سینه کسی بتپد که بیقرار کودکانی باشد که شب سر گرسنه بر بالین نهاده اند و یاد "حامد" دانش آموز شانزده ساله شهر من را در قلبم زنده نگهدارد که نوشت؛ "کوچکترین آرزویم هم در این زندگی برآورده نمیشود" و خود را حلق آویز کرد.

بگذارید قلبم در سینه کسی بتپد مهم نیست با چه زبانی صحبت کند یا رنگ پوستش چه باشد فقط کودک کارگری باشد تا زبری دستان پینه بسته پدرش، شراره ی طغیانی دوباره در برابر نابرابریها را در قلبم زنده نگهدارد. قلبم در سینه کودکی بتپد تا فردایی نه چندان دور معلم

روستایی کوچک شود و هر روز صبح بچه ها با لبخندی زیبا به پیشوازش بیایند او را شریک همه ی شادی ها و بازیهای خود بنمایند شاید ان زمان کودکان طعم فقر و گرسنگی را ندانند و در دنیای آنها واژه های "زندان، شکنجه، ستم و نابرابری" معنای نداشته باشد.

بگذارید قلبم در گوشه ای از این جهان پهناور تان بتپد فقط مواظبش باشید قلب انسانیست که ناگفته های بسیاری از مردم و سرزمینش را به همراه دارد از مردمی که تاریخشان سراسر رنج و اندوه و درد بوده است.

بگذارید قلبم در سینه ی کودکی بتپد تا صبحگاهی از گلوئی با زبان مادریم فریاد برارم:

"من دهمه‌وئ بومه باییه، خوشه‌ویستی مروّف بهرم
بو گشت سوچی ئەم دنیاییه"

معنی شعر: می خواهم نسیمی شوم و "پیام عشق به انسانها" را به همه جای این زمین پهناور ببرم.

فرزاد کمانگر، بند بیماران عفونی، زندان رجایی شهر کرج
مورخ ۸۷/۱۰/۸

تاریخ نگارش؛ ۸۷/۱۰/۲ بند امنیتی ۲۰۹ اوین

من یک معلم می مانم و تو یک زندانبان¹

زئوس، خدای خدایان فرمان داد تا پرومته نافرمان را به بند کشند و اینگونه بود حکایت من و تو اینجا آغاز شد.

تو میراث خوار زندانبانان زئوس گشتی تا هر روز نگهبان فرزندی از سلاله آفتاب و روشنی گردی و برای من و تو زندان دو معنای جداگانه پیدا کرد، دو نفر در دو سوی دیوار با دری آهنی و دریچه ای کوچک میان آن، توبیرون سلول، من درون سلول.

حال بهتر است همدیگر را بهتر بشناسیم

من معلم...نه نه...

من دانش آموز صمد بهرنگی ام، همان که الدوز و کلاغها و ماهی سیاه کوچولو را نوشت که حرکت کردن را به همه بیاموزد. او را میشناسی؟ میدانم که نمی شناسی.

من محصل خانعلی ام، همان معلمی که یاد داد چگونه خورشیدی بر تخته سیاه کلاسمان بکشیم که نورش خفاشها را فراری دهد.

میدانی او که بود؟

من همکار بهمن عزتی ام، مردی که همیشه بوی باران میداد و انسانی که هنوز مردم کرمانشاه و روستاهایش با اولین باران پائیزی به یاد او می افتند، اصلا میدانی او که بود؟ میدانم که نمیدانی.²

من معلم، از دانش آموزانم لبخند و پرسیدن را به ارث برده ام.

حال که من را شناختی، تو از خودت بگو، همکارانت که بوده اند، خشم و نفرت وجودت را از چه کسی به ارث برده ای، دستبند و پابندهایت از چه کسی به جا مانده؟ از سیاهچالهای ضحاک؟

از خودت بگو، تو کیستی؟ فقط مرا از دستبند و زنجیر و شلاق، از دیوارهای محکم ۲۰۹، از چشمهای الکترونیکی زندان، از درهای محکم آن مترسان، دیگر هیچ هراسی در من ایجاد نمی کنند. عصبانی مشو، فریاد مکش، با مشت بر قلبم مکوب که چرا سرم را بالا میگیرم، داستان مشت تو و سر زن زندانی را به یاد دارم.

مرا مزن که چرا آواز میخوانم، من کردم، اجداد من عشقشان را، دردهایشان را، مبارزاتشان را و بودنشان را در آوازه‌ها و سرودهایشان برای من به یادگار گذاشته اند. من باید بخوانم و تو باید بشنوی. و تو باید به آوازم گوش دهی، میدانم که رنجت میدهد.

مرا به باد کتک مگیر که هنگام راه رفتن صدای پایم می آید، آخر مادرم به من آموخته، با گامهایم با زمین سخن بگویم، بین من و زمین، پیمانی است و پیوندی که زمین را پر از زیبایی و پر از لبخند کنم. پس بگذار قدم بزنم، بگذار صدای پایم را بشنود، بگذار زمین بداند من هنوز زنده ام و امیدوار.

قلم و کاغذ را از من دریغ مکن، میخواهم برای کودکان سرزمینم لالائی بسرایم، سرشار از امید، پر از داستان صمد و زندگیش، خانعلی و آرزوهایش، از عزتی و دانش آموزانش، میخواهم بنویسم، میخواهم با مردم سخن بگویم، از درون سلولم، از همینجا، میفهمی چه میگویم؟ میدانم به تو آموخته اند از نور، از زیبایی ها، از اندیشه و اندیشیدن متنفر باشی.

اما نترس به درون سلولم بیا، مهمان سفره کوچک و پاره من باش، ببین من چگونه هر شب همه دانش آموزانم را مهمان میکنم، برایشان چگونه قصه میگویم، اما تو که اجازه نداری ببینی، تو که اجازه نداری بشنوی، تو باید عاشق شوی، باید انسان شوی، باید اینسوی درب باشی تا بفهمی من چه میگویم.

به من نگاه کن تا بدانی فرق من و تو در چیست، من هر روز بر دیوار سلولم داستان دلدارم را و چشمان زیبایش را میکشم، و انگشتانش را در دست میگیرم و گرمی زندگی را در دستانش و انتظار و اشتیاق را در چشمانش میخوانم، اما

تو هر روز با باتوم دستت انگشتان نقش بسته بر دیوار را
میشکنی و چشمان منتظرش را در می آوری، و دیوار را سیاه
میکنی.

دنیای تو همیشه تاریکی و زندان خواهد بود و "شعور نور"
آزارت خواهد داد، من ماهها است چشم انتظار دیدن یک
آسمان پرستاره ام.

با ستاره های یاغی که در تاریکی از این سوی آسمان به آن
سوی آسمان پر بکشند و سینه سیاهی را با نور بشکافند. اما
تو سالهاست در تاریکی زندگی میکنی، شب تو بی ستاره
است، میدانی آسمان بی ستاره یعنی چی؟ آسمان همیشه
شب یعنی چی؟

اینبار که به ۲۰۹ برگشتم به درون سلولم بیا من برایت
آرزوها دارم، نه از رنگ دعاها تو که سراسر آتش است و
ترس از جهنم، آرزوهای من پر از امید و لبخند و عشق است.
به درون سلولم بیا تا راز آخرین لبخند عزتی را پای چوبه
دار برایت بگویم، میدانم که باز بندی بند ۲۰۹ خواهم شد،
در حالی که تو با همه وجود پر از کینه ات بر سر من فریاد
میکشی و من باز دلم برای تو و دنیای حقیری که دورت
ساخته اند میسوزد. من بر میگردم در حالی که یک معلم و
لبخند کودکان سرزمینم را هنوز بر لب دارم.

معلم محکوم به اعدام، فرزند کمانگر

بند بیماران عفونی زندان رجایی شهر کرج

۸۷/۱۰/۲۷

- ۱- چند نفر از نگهبانان ۲۰۹ (برخلاف بازجوها که اینبار اذیتم نکردند) به خاطر اینکه در مطلب، بندی، بند ۲۰۹، آنها را شبیه شیخ خوانده بودم وحشیانه به باد، کتک و فحش و ناسزا گرفتتم.
- ۲- بهمن عزتی معلمی بود که اوایل انقلاب اعدام شد، هنوز مردم روستاهای کرمانشاه و کامیاران از او خاطرات بسیار دارند ، میگویند هنگام اعدام در جواب ماموران که از او پرسیدند از مرگ نمی هراسی؟ لبخند زنان گفت: مرگ اگر مرد است گو نزد من آید تا در آغوشش کشم، تنگ تنگ

"از رنجی که می بریم"¹

پرده اول: کشورهای اروپائی گاه گاه، دستخوش نا آرامی ها و اعتراضات گسترده ای میشوند که میتواند برای ما جای تامل و تجربه بسیار باشد، مانند ناآرامی هایی که در فرانسه رخ داد، برخورد خشن نیروهای وابسته به دولت برآمده از رای مردم (پلیس) با یک جوان مهاجر حاشیه نشین پاریس فرصتی برای بازگشایی عقده سندیکا‌های کارگری و آحاد مردمی فراهم آورد که شاهد پایمال شدن ایده ال های اجتماعی و سیاسی خود توسط نهادهای زیرمجموعه دولت بودند. اعتراضات و ناآرامی سراسری کشور را فرا گرفت و تا مدتها ادامه یافت یا در یونان قتل یک جوان توسط پلیس با چنان حجم عظیم اعتراضات مردمی مواجه شد که دولت را تا آستانه سقوط پیش برد و یونان را عملاً فلج کرد. وجه مشترک هر دو حادثه، خودسری و قانون شکنی نیروی تحت اختیار دولت با فردی از جامعه بوده است. جامعه ای که از آنچنان استانداردهای بالایی در زمینه قانون اساسی و نهادهای غیردولتی و قوانین حفظ حقوق شهروندی بهره مند است که کوچکترین کج روی از هنجارها و ظوابط مذکور را بر نمی تابد و آحاد جامعه را یکپارچه در مقابل متجاوز به حقوق مردم بسیج کرده و تا تنبیه خاطی و اجرای خواست مردم حق اعتراض را برای جامعه محفوظ می داند.

پرده دوم: در ایران: اصل ۲۲ قانون اساسی: حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل شخص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

در آموزه های اسلامی نیز، حفظ جان، مال، ناموس و آبروی کسی که شهادتین را بر زبان جاری کرده بر جامعه و حکومت است و متجاوز به آن به قصاص محکوم میگردد.

پرده سوم: وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی ایران، دوره اصلاحات در زمستان ۱۳۷۷، طی اعلامیه ای اعلام کرد که تعدادی از نیروهای خودسر آن وزارتخانه مبادرت به قتل شهروندانی کردند که با روشهای غیر خشن اعتراض خود را به شرایط حاکم بر جامعه اعلام کرده اند. قتل هایی که تحت عنوان خودکشی، سکت قلبی، قتل توسط سارقان منزل، ایست قلبی هنگام ورزش، خفت گیری توسط زورگیران! توجیح میشدند. خشونت غیرمنطقی، تعصب کور و جاهلانه، برخوردهای شدید با شهروندانی که باور کرده بودند در جامعه ای زندگی میکنند که در آن قانون حاکم است و نیز دلخوش به قانون اساسی خود بودند که تک تک شهروندان را تحت حمایت کافی نهادهای حکومتی قرار داده است.

پیگیری های متعاقب وقایع مذکور که توسط ارکان گوناگون حکومت صورت گرفت، نوید آن را میداد که سرانجام نیروهای خودسر و محفل نشین قانون شکن، رخت بر بسته اند و جامعه از وجودشان پاک شده و رئیس جمهور وقت

اعلام کرد که دولت با از بین بردن غده ای چرکین درون خود راه را بر خودسری بسته است.

پرده چهارم: کنفرانس مطبوعاتی احمدی نژاد، ۲۶/۱۰/۸۷: در ایران آزادی تقریباً مطلق وجود دارد.

اما هدف از بیان این مقدمه نگاهی گذرا به اعتراضات مردمی و مدنی و یا یادآوری قتل های زنجیره ای در ایران و برخورد با آن و گفته های هر دو رئیس جمهور نه به منظور مقایسه با همدیگر و یا با اروپائیان بوده بلکه هدف یادآوری جایگاه شهروندان در قانون و تعالیم اسلامی و حرمت جان انسانها می باشد تا با این مقدمه خوانشی هر چند کوتاه داشته باشیم از نحوه مرگ "ابراهیم لطف الهی" در اولین سالمرگ این زنده یاد. هر چند وزارت اطلاعات هنوز سرانجام پرونده و مسئله قتل یا خودکشی ایشان را تائید یا تکذیب ننموده است.

تحقیقات و قضاوت را بعهدہ وزارت اطلاعات بعنوان زیر مجموعه دولت عدالت محور! و قوه قضائیه میگذاریم، اما روشن شدن واقعیت این پرونده می تواند نقطه پایانی بر چنین مرگها و خشونت‌های اعمال شده در بازداشتگاهها باشد که متأسفانه تازگی ها نیز رسانه ها خبر از مرگ هاشم رمضانی در بازداشتگاه اداره اطلاعات ارومیه منتشر نمودند، گویا هر دم از این باغ بری می رسد، تازه تر از تازه تری می رسد.

حال بررسی موضوع ابراهیم لطف الهی:

جمشیدی، سخنگوی قوه قضاییه، در خصوص مرگ مشکوک ابراهیم لطف الهی در زندان سنندج اظهار داشت: بر اساس گزارشی که از اداره‌ی اطلاعات سنندج و دادگستری آنجا ارائه شده وقتی به سلول این فرد مراجعه می‌کنند مشخص می‌شود که وی خود را حلق‌آویز کرده که بلافاصله جسد متوفی به پزشکی قانونی منتقل می‌شود.

صالح نیکبخت وکیل خانواده لطف الهی نیز عنوان داشت: تا کنون حتی دادرسی عمومی و انقلاب سنندج با بهانه اینکه می‌خواهیم پرونده را مطالعه بکنیم یا اینکه آن چه ما می‌گوییم ببینیم شما قید می‌کنید یا نه، از تحقیقات خودداری کرده‌اند.

اگر ما این فرض خودکشی را بخواهیم به اجبار یا برای مصلحت قبول کنیم فوراً این سؤالات برای ما پیش می‌آید که:

یک: آیا دانشجوی تحت مظان اتهام در طی مدت کوتاه بازداشت آنچنان ارشاد شده و تمامی گناهان گذشته دور و نزدیک خود را به یاد آورده که از فرط شرم و ندامت ترجیح داده که داوطلبانه از خدمت دنیا مرخص شده و بیش از این بار سنگین گناه را به دوش نکشد؟

دو: آیا فشار بازجویی آنقدر شدید بوده که نامبرده برای خلاصی از آن مرگ را به تحمل بازجویی ترجیح داده است؟

سه: اساساً یک دانشجو چه اطلاعات طبقه بندی شده سطح بالایی برخوردار بوده که برای جلوگیری از افشای آن اسرار خودکشی کرده است؟

چهار: کسی که خودکشی کرده قاعدتاً اثر طناب بر روی گردنش به جا می ماند، چه لزومی دارد که بصورت ناگهانی و غیرمعمول بدون تحویل جنازه به خانواده و انجام مراسم خاکسپاری، بصورت شبانه و تحت کنترل نیروهای امنیتی و انتظامی زنده یاد لطف الهی زیر خروارها بتون دفن گردد، آیا چنین تعجیل و پنهان کاری، طبیعی است؟

پنج: آیا باز هم مسئله برخورد سر با جسم سخت (و نه جسم سخت با سر) مطرح خواهد شد؟ که انسان را به یاد مثل معروف مرغ و تخم مرغ خواهد انداخت.

بیا بید قضیه را کمی دقیقتر بنگریم و شما بر اساس "گردش کار"² پیش رو قضاوت کنید:

گزارش پیش رو حاصل مشاهدات بیش از چهار ماه بازداشت و تحمل شدیدترین فشارهای بر روی اینجانب در بازداشتگاههای کرمانشاه و سنندج می باشد.

۱- بازداشتگاه سنندج که تقریباً مدت دو سال و نیم است بازسازی و تعمیرات اساسی در آن انجام گرفته پنجره های

کوچک آن در سومین متری از زمین قرار گرفته و به هیچ وجه دسترسی به آن امکان پذیر نمی باشد.

۲- در بدو ورود کلیه وسایل شخصی که متهم بتواند با آن آسیبی به خود برساند، از قبیل کمر بند، ساعت، عینک از او گرفته می شود و با یک زیر پیراهن و زیر شلواری به سلول فرستاده میشود.

۳- در سلول تنها دو یا سه پتوی کهنه ارتشی وجود دارد که کناره پارچه ای آن را کنده اند و اگر کسی بخواهد پتو را پاره کند و به صورت طناب یا نوار درآورد، غیر ممکن است چون تار و پود آن از هم گسسته میشود.

۴- لوله های پلاستیکی حمام درون سلول که بنا به گفته مسئولان ابراهیم لطف الهی با آنها خودکشی نموده تحمل نگهداری یک تکه لباس خیس و یا دو کلیو وزنه را ندارد.

۵- اینجانب مدت دو ماهی را که در بازداشتگاه سنندج بودم حتی یکبار هم بازجویی نشدم، اما بارها به وسیله نگهبانان و رئیس بازداشتگاه مورد ضرب و شتم قرار گرفته و حتی بیهوش شدم، نگهبانانی که مسئول حفظ جان متهم هستند! . حال قضاوت با شما که متهمی که بازجویی هم بشود باید چه مصیبت‌هایی را تحمل کند.

۶- بازداشتگاههای شهرستانهای دورافتاده از تهران مانند سنندج و کرمانشاه و... ، خارج از نظارت و دید قوه قضائیه،

تحت مقررات و قوانین مصوب خاصی اداره می شود و مانند بازداشتگاههای تهران زیر ذره بین نهادهای حقوق بشری و رسانه ها قرار ندارد. و این فقدان نظارت دست برخی ها را برای اعمال سلیق شخصی و قانون شکنی و غرض ورزی باز میگذارد.

۷- متاسفانه بازجوها و مامورین بازداشتگاههای مناطق کردنشین، عمداً یا سهواً از بین بازجوهای چند شهر بخصوص و... انتخاب میشوند که به دلایل عدیده ای که در مطلب بعدی توضیح خواهم داد بیشتر به دنبال انتقام و زهره چشم گرفتن و اثبات ابراز وجود خود و نفی دیگری می باشند و به خاطر عقده های سرکوب شده و انکار شده شخصیتی، اعمال خشونت را تا سر حد ممکن در دستور کار خود قرار داده اند.

۸- اگر خودکشی در بازداشتگاه سنندج در حد یک هزارم درصد آن هم با روشی که برای ابراهیم لطف الهی گفته اند امکان داشت، بی گمان من برای رسوا کردن شکنجه گران انجام میدادم. حال قضاوت با شما، ابراهیم خودکشی کرده است یا نه؟

متاسفانه مظلومیت ابراهیم لطف الهی تنها در دستان پینه بسته او و زندگی کارگری اش برای تامین مخارج دانشگاه و یا در نحوه تدفین او نبوده. بلکه پیگیری کمرنگ نهادهای حقوق بشری داخلی و خارجی و نهادهای دانشجویی و وکیل ایشان بر مظلومیت او دو چندان افزوده است. به همین دلیل

ابراهیم لطف الهی سمبل مظلومیت زندانیان سیاسی و قربانیان خشونت و شکنجه و قانون شکنی است که نباید فراموش شود.

سالها بی توجهی و نارسائی مناطق مرزی و حاشیه ای و امنیتی کردن مسائل قومیتها و حقوق شهروندی، از سویی سبب نابرابریهای سیاسی و اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی گشته و از سویی دیگر راه را برای اعمال خشونت و قانون شکنی در بازداشتگاه و جامعه باز گذاشته است و هر بار با بهره گرفتن از لولوی خیالی تجزیه طلبی از هرگونه اعتراض مدنی و همدردی آحاد جامعه جلوگیری میکند، متاسفانه اتهام واهی و رنگ و رو رفته تجزیه طلبی امروزه دست آویزی برای صدور احکام سنگین و مبتذلانه برخی ها گشته است. غافل از اینکه خشونت و اعدام هیچگاه نقطه پایانی بر هیچ آغازی نبوده و نخواهد بود.

امید که در سایه قانون و پیگیری نهادهای مدنی به زودی با روشن شدن وضعیت پرونده زنده یاد لطف الهی، پایانی بر خودسری و قانون شکنی ها باشیم. هر چند میدانم گوش اگر گوش تو و ناله اگر ناله من، آنچه البته به جایی نرسد فریاد است.

فرزاد کمانگر

بند بیماران عفونی - زندان رجایی شهر کرج

۸۷/۱۱/۱۰

- ۱- تقدیم به جواد علیزاده، هموطنی که در اولین سالگرد ابراهیم لطف الهی بعلت شرکت در مراسم وی و همدردی با خانواده آن زنده یاد هم اکنون در بازداشتگاه اطلاعات سنندج به سر می برد.
- ۲- گردش کار: گزارشی است که توسط بازجوهای وزارت اطلاعات تهیه میشود و مبنای صدور حکم قضائی است.

از تو نوشتن قدغن

آن زمان که برای اولین بار تو را به بهانه دختر بودن از حلقه بازیهای کودکانه امان جدا کردند هنوز به یاد دارم . تو با چشمانی گریان بازی را به اجبار ترک کردی و از آن روز من هنوز حسرت یک دل سیر نگاه کردن دوباره خانم معلم کلاس دو نفره امان بر دلم مانده است.

نازنین؛

دانش آموز حواس پرت کلاس تو، حالا در هنگامه طرح امنیت اجتماعی به مانند کودکی ها، هوس گرفتن دستهای تو در انظار عموم و واژه های قدغن شده عشق و لبخند به سرش زده است . همبازی کودکی تو انگار نه انگار سالها گذشته و دهها طرح برای جدا کردن زن و مرد از هم اجرا شده است. او تازه در دهه تذکر شفاهی و کتبی و دستبند و دادسرا و چادر سیاهها، حال و هوای برابری به سرش زده، گویا نمی داند در قرنی که هم جنس های تو کهکشانش را تسخیر کرده و ماه و زحل و ناهید را در آغوش گرفته اند. در سرزمین تو نوع پاشنه کفش و سایز پاچه شلوار و رنگ لباسهای تو را مردان لباس سبز تعیین میکنند تا مبادا امنیت جامعه به خطر بیفتد .

همبازی آرام تو ، انگار نه انگار که بزرگ شده ، اینجا از پشت دیوارهای زندان دلش هوای کوچه های خلوت

تابستانهای گرم شهرمان را کرده ، آنگاه که همه خوابند و کوچه در سکوت . تا در فرصتی پیش تو بیاید و او را مهمان کنی و بشقاب هندوانه ات را با او قسمت کنی .

نازنین؛

همبازی تو این روزها ، دلش بدجوری هوایی شده ، گویا هنوز نمی داند تو تازه به حق ارث از امول منقول و غیر منقول رسیده ای!، گویا نمی خواهد باور کند که چند زن در انتظار حکم سنگسار به سر می برند . نمی خواهد باور کند در دنیایی که عقیده ، فکر ، حق ، آزادی ، شرافت ، انسانیت و وطن فروخته میشود زن هنوز مالک تن خود نیست .

راستی این همه نابرابری و جدایی از کجا آغاز شد؟ از آن زمان که حوا با "ویاری عصیانگونه" به امر و نهی خدایش پشت پا زد و زمین را برای رنج کشیدن انتخاب نمود؟

یا از آن زمان که برای اولین بار دخترکی موهایش را به دست باد، این هرزه هرجائی سپرد و او دستی از سر هوس به گیسوانش کشید و راز پریشانی موهای دخترک را کوی به کوی به گوش کوه و درخت نجوا کرد و این "معصیت عظماء" سبب خشم قبیله بر او گشت؟

یا نه، از آن زمان که چشمه قامت زیبای دخترکی را در خود دید و غافل از این گناه کبیره عاشق دخترک شد و در وصف او آوازی در گوش رود زمزمه کرد و رود نیز مست و زنگی از

حدیث عاشقی چشمه، داستان را به دریا گفت و این دزدیده دیدن ها به "غیرت مردانه تاریخ" برخورد و دخترک را خانه نشین کرد؟

یا آن زمان که دست دادن با فرشته های نه ساله، ستون اعتقاداتمان را ویران کرد، سنتها و روایات توجیحی گشت برای جنس دوم بودن تو؟

یا نه، شاید آن هنگام که "عطر خوش تو"، من همبازی کودکیت را به کوچه های خلوت خاطرات کشاند تا به دنبال سارای کودکیهایش ردی از عشق را در اولین نگاه و آخرین اشکت پیدا کند و این گونه به "قانون نانوشته طبیعت" برخورد و ما نامحرم به هم گشتیم.
نمیدانم...نمیدانم...از کجا آغاز شد؟

اما من هنوز در سودای رویاهای خود روزی هزاربار جمله ناتمامی را که قرار بود در اولین سپیده مشترک با هم بودنمان به تو بگویم بر زبان دارم، آن زمان که تو با آن نگاه معصومانه همیشگی ات در چشمانم بنگری و من سرمست از این نگاه به تو بگویم: "دوشیزه دوشین، بانو شدنت مبارک"¹.

اما افسوس نگذاشتند حتی برای آخرین بار همدیگر را ببینیم تا من از پشت میله های زندان شکوه و عشق زندگی را در چشمانت بخوانم در حالیکه تو زیر نگاههای سنگینشان هنوز عروسک کوچکت را به نشانه پایبندی و دل بستگی به همبازی ات در دست میفشاری و عشقت را انکار نمی کنی.

اما اکنون به پاس تحمل هزاران سال رنج و نابرابری های
زن بودن
به پاس هزاران خاطره و رویای ناتمام
با یک امضا به کمپین برابری برای زنان می پیوندم، "یک
امضا به پاس زن بودن و زن ماندنتان"
همبازی کودکیهای سارا

فرزاد کمانگر
بند بیماران عفونی زندان رجایی شهر کرج
۲۱ بهمن ۱۳۸۷

۱- شعری از دوست شاعرم کاک بیژن مارابی

"تاسو پروونه"

کوه با نخستین سنگ آغاز میشود،

انسان با نخستین درد

زندان رجایی شهر، بند ۵، مخابرات سالن ۱۴

کنار دیوار مخابرات ایستاده بودم، نگاهم به صورت کسانی که دور و برم نشسته بودند گره خورده بود، همه سیگار می‌کشند و چرت می‌زنند، خمودگی و خماری از سر و روی‌شان می‌بارید، گاه‌گاهی با هم فحش‌هایی رد و بدل می‌کردند، صورتهای‌شان جای زخمهای عمیقی با خود داشت و هیچ اثری از امید در ظاهرشان دیده نمی‌شد. بیشتر آدم‌های این بند به انتظار حکم قصاص هستند یا مبتلایان به سل و ایدز و هیپاتیت، همانطور که عده‌ای از این آدمها به انتظار مرگ فکر می‌کردند بی‌اختیار خاطراتی از زندگی‌ام به مانند فیلم از مقابل چشمانم شروع به حرکت کردن کرد، صحنه‌هایی که اکثراً با مرگ کات می‌خورد، نقطه مشترک این زندانیان و آنهایی که من مرگشان را دیده بودم؛ "هر دو قربانیان نابرابری‌های جامعه بودند"

سکانس یک، مزارع نخود، مابین کامیاران - کرمانشاه
مرگ یک کودک می‌تواند خدا را ناپذیرفتنی کند
(داستایوفسکی)

تا چشم کار میکرد مزارع زرد نخود خودنمایی میکرد که منتظر دستان خسته ما بودند، سی یا چهل نفر کودک و

نوجوان که هر کدام یک سوم یک کارگر پول می‌گرفتیم و تا می‌توانستند از ما کار می‌کشیدند، گرد و غبار همراه با مزه شور بوته‌های زرد نخود در دهانمان مزه تلخ اما آشنا داشت، آفتاب سوزان تابستان، درد کمر، تاولهای دست، سوزش چشم، همراه با فریادهای سرکارگر مزرعه بر سرعت دستهایمان می‌افزود اما نه فشار کار تمامی داشت، نه بوته های نخود.

آفتاب شرمنده از خستگی ما قصد غروب کرد، هنگامی که دستمزدمان را گرفتیم، کودکی از فرط خستگی و ناتوانی هنگام سوار شدن بر کامیونی که ما را به شهر می‌آورد سقوط کرد و در برابر چشمان حیران ما جان داد.

کات

سکانس دوم، در روستای دره‌ویان- جاده کامیاران - روانسر، بهار ۱۳۸۵

خورشید با آخرین نگاهش زمین را جارو می‌زد و کوه‌ها خسته از یک روز کار بهاری کمر راست نموده بودند تا بازگشت مردم را به خانه و غروب زیبای آفتاب را به نظاره بنشینند.

زیر درختان زردآلو نوجوانی در کنار درختان قدم زنان با خودش حرف می‌زد، آخرین بذرهای دستمبو و خیار را کاشته بود که مادرش قول داده بود امسال خوش‌بوترین دستمبوهای روستا را خواهند داشت. حالا پدر بیکارش به فردای خودش و حسرت خریدن یک کامپیوتر با هر پنتیومی فکر میکرد،

آتشی را روشن کرد، گویا تصمیم خودش را گرفته بود، شب از راه رسید تا مادر که از دیر بازگشتن فرزند و خداحافظی غریبانه او دلش به شور افتاده بود راهی مزرعه کوچکشان شد، در سکوت سهمگین غروب، جنازه حلق آویز شده فرزندش را می‌نگریست که با آخرین شراره آتش و لرزش برگها آرام، آرام تکان میخورد. و به زندگی خود پایان داده بود،

کات

سکانس سوم، بازداشتگاه اطلاعات سنندج، مهرماه ۸۵ راهرو آخر

من از سلاله درختانم،

تنفس هوای مانده ملولم میکند

پرنده ای که مرده بود به من پند داد پرواز را به خاطر بسپارم (فروغ)

صدای سرود دختری زندانی (هانا یا روناک) را سراپا به گوش نشسته بودیم، که میخواند:

ای مهتاب زیبای آسمان

چرا گاه گاه خودت را به من نشان می‌دهی

به درون سلول من گاهی سرک بکش،

و سلول تاریکم را چون روز روشن گردان....

آواز او که به پایان رسید، ضربات مشت نادر که به دیوار

می‌زد مرا به پای دریچه سلول کشاند (نادر زندانی محکوم

به اعدام سلول بغل دستی من بود که چند روزی بود با هم

دوست شده بودیم، او از کتک خوردن و مریضی من آگاه بود)

- سلام کاک فرزاد حالت خوب نشده؟

- نه درد دارم، حالم خیلی بده
- قوی باش آقا معلم، قرار بود بری بیرون، صدای ما را به گوش دنیا برسانی، اینطوری میخواهی بری بیرون؟ (خندید)
- نادر جان درد دارم، زدن تو سر و صورتم
- می دانم ماموستا (آقا معلم) ولی درد من و تو، درد یک ملت است، در واقع هم درده و هم درمان، پس با همه وجودت آن را بپذیر و بگذار درد آیندگان را نیز ما بکشیم.
- در سحرگاه ماه رمضان، صدای باز شدن در سلول نادر مرا به خود آورد، نادر را بردند و دیگر برنگشت، هر چه بر دیوار کوبیدم، "نادر، نادر جان، آوازی بخوان، حرفی بزن، بخند" اما نادر اعدام شد، در حالیکه کوله باری از درد فرزندان سرزمینش را به دوش می‌کشید،

کات

سکانس چهارم زندان رجایی شهر، بند ۵

فضای دم‌کرده و سر تا سر دود سالن را، نیمه شب به اجبار ترک کردیم، از چهارصد و پنجاه نفر آمار بند، یک نفر کم بود و باید پیدا می‌شد به هر قیمتی، فرق نمی‌کرد زنده یا مرده، فقط باید پیدا میشد، اتاق به اتاق همه جا را گشتند، تا اینکه در یک انباری کوچک آن جوان را یافتند که خود را حلق آویز کرده بود و سربازها خیلی عادی با لبخندی فاتحانه خوشحال از اینکه گمشده اشان را پیدا کردند، جنازه را بردند، زندانی‌ها هم به اتاق‌های خود بازگشتند، گویا اصلا اتفاقی نیفتاده بود یا اصلا انسانی خودکشی نکرده بود، مرگ اینجا واژه‌ای است که حضورش بارها و

بارها حس می‌شود، سایه سنگینش را بر همه تحمیل کرده، اصلا مرگ اینجا عادی‌ترین کلمه و طبیعی‌ترین واژه است، خبری از نفرت و ترس از مرگ نیست، هیچگاه اینقدر با مرگ دمخور نشده بودم، پس نیازی هم به کات آخر ندارد. خاطرات را یکی یکی مرور میکردم که صدای فروشنده دوره گرد بند ما را به خود آورد، که از سالن بالا وارد سالن ما می‌شد؛ "قابلمه، شلوار شیرازی، حشیش، شیشه، کراک، ملافه، تریاک، ماهی‌تابه، شیره خوب و..." از جلوی ما رد شد و کسانی که منتظر تلفن بودند به دنبالش راه افتادند، دیگه نوبتم بود که تلفن بزنم، گوشی را برداشتم،

- الو، سلام کیوان جان
- سلام فرزند حالت چطوره
- خب کیوان جان چه خبر از بیرون؟
- در مناطق کردنشین دو نفر حکم اعدام گرفتند، یکی هم حکم قطع دست و پا، یکی هم حکم نفی بلد گرفته، یک مرگ مشکوک هم در بازداشتگاه اطلاعات ارومیه داشتیم.
- چه اخباری، خبرهای تو که همیشه بوی مرگ می‌دهد
- فرزند جان من چی‌کار کنم، داروغه های سرزمینت این روزها فقط حکم اعدام را جار می‌زنند.....
- راستی، خانمی هم از سلیمانیه برایت پیغام گذاشته که کردیه، معنی اش را نمی دانم چیه، نوشته بهت بگیم "خهم مه‌خۆ ئاسو روونه" (نگران نباش افق روشنه)
- و من خوشحال از اینکه کوهستان هنوز آبستن آفتاب است، لبخند زنان گوشی را گذاشتم و زیر لب گفتم "پس هنوز ئاسو روونه" چه خبری بهتر از این...

معلم اعدامی، فرزاد کمانگر
بند بیماران عفونی زندانی رجایی شهر کرج
۳ اسفند ۸۷

نسل سوخته

طوفان تبر زنگار بسته‌اش را زمین بگذارد
زرگسی می‌خواهد بروید
تفنگ‌ها لال شوند
کودکی می‌خواهد بخوابد "۱"

خانم ... عزیز

سلام

گفتی که نامه بابا آب داد را دوست داری و با روحیات تو نزدیکی بسیاری دارد، راست‌اش را بخواهید آن نامه را با تمام وجود برای دانش آموزان‌ام و برای کودکی‌های خودم نوشتم و در آن آرزوها و رویاهای‌ام را بر روی کاغذ آوردم. کودکی من (و نسل ما) به گونه‌یی بوده تاثیرات عمیقی بر همه‌ی وجوه زندگی‌مان گذاشته است. من شعری از کودکی‌ام به یاد ندارم. اصلاً شعری به ما یاد ندادند. تازه در دهه‌ی سوم زندگی‌ام فهمیدم که توپ قلقلی را باید از بابا جایزه می‌گرفتم و پاهای‌ام را باید دراز می‌کردم تا مادر برای‌ام اتل مثل می‌گفت. باید معلمان به ما یاد می‌دادند تا برای خورشید و آسمان شعر بسراییم، باید همراه درخت‌ها قد می‌کشیدیم، باید با رودخانه جاری می‌شدیم، باید با پروانه‌ها آسمان را در می‌نوردیدیم و باید و باید و باید و ...

ولی موسیقی ما مارش نظامی بود، شعر ما برای تفنگ و سنگر بود و از ترس هلی‌کوپتر جرات به آسمان نگاه کردن را هم نداشتیم.

در دهه‌ی سوم زندگی‌ام فهمیدم قصه‌یی بلد نیستم، اصلاً نمی‌دانستم که کودک باید پای قصه پدربزرگ و مادربزرگ‌ها بنشیند و به قصه‌ی خرگوش شجاع و جوجه اردک زشت گوش کند و با آن‌ها بخوابد.

نمی‌دانستم که کودک باید با رویه‌های‌اش زنده‌گی کند و با آن‌ها بزرگ شود، آخر قصه‌ی کودکی‌های ما تعداد کشته‌ها در فلان کوهستان یا ساعت‌ها جنگ در فلان کوه بود. باور کن نگذاشتند کودکی کنیم شاید به همین دلیل باشد که هنوز در سی و چند ساله‌گی دوست دارم بازی‌های کودکانه انجام دهم. شاید به همین دلیل باشد که این‌قدر از بازی با بچه‌ها لذت می‌برم و هنوز آرزو دارم باز فرصتی پیش آید تا پای ثابت حلقه‌ی عمو زنجیر باف و گرگم به هوای کودکان شوم.

از نسل ما بازی، شادی و لذت را گرفتن به همین خاطر چیزی از کودکی‌ها به یاد ندارم. حال تو بگو، اگر از شعر تو اعتراض، فریاد و عشق را بگیرند، چه می‌ماند؟ اگر از طبیعت بهار را و از شب، ماه و ستاره را بدزدند چه می‌ماند و حال بگو اگر از یک انسان کودکی‌اش را بگیرند از او چه به جا می‌ماند؟

... عزیز

در دوران نوجوانی‌مان نیز به جای خواندن داستان‌های علمی‌تخیلی یا به دنبال خواندن اساس‌نامه‌ی فلان حزب بودیم و شیوه‌های جنگ مسلحانه یا درس‌مان تاریخ ادیان بود.

به جای نوشتن شعر برای معشوق یا تاریخ جنبش‌های آمریکای لاتین را می‌خواندیم یا درسمان مبارزات مسلمانان کومور و موریتانی بود. هنوز کودکی نکرده بودیم که وارد دنیای بزرگ‌سالی‌مان کردند. حتا فرصتی برای عشق و عاشقی هم نمانده بود.

.. عزیز

کودکی من با بوی سرب و گلوله و رگبار تفنگ آغاز شد. روستای زیبای ما با آن‌همه چشمه که اکنون جز ویرانه چیزی از آن به جای نمانده در میان چند کوه محصور شده بود به کندوی زنبور عسلی می‌ماند که راه‌های بسیاری از اطراف به آن ختم می‌شد. خاطرات من از این روستا و این‌گونه آغاز می‌شود (قبل از آن چیزی به یاد ندارم)

روزی از چهارسوی روستای‌مان ورود جوانان مسلحی را به نظاره نشستیم، اولین بار بود تفنگ را به چشم می‌دیدم، اولین نفیر گلوله هراس عجیبی در من ایجاد کرد. دیگر فرصتی برای شمردن چشمه‌های اطراف روستا نمانده بود. کاری که هنوز هم آرزوی‌اش را دارم و ناتمام ماند، فرصتی برای بستن تاب روی درخت گردوی حیاطمان نبود، دیگر وقت جمع کردن شاه‌توت‌های درخت پشت مدرسه نبود، دیگر

زمانی برای چیدن گل‌های صحرایی نمانده بود. کارمان شده بود دیدن زخمی‌ها و کشته‌هایی که به روستا می‌آوردن یا شنیدن گریه و زاری مادرانی که خبر مرگ فرزندان خود را شنیده بودن و از شهرها و روستاها آواره روستای ما می‌شدند. گریه، شیون، خون، بوی باروت و زنده بادها و مرده بادها فضای روستای ما و کودکی‌مان را آکنده بود.

روزی جوانی زخمی را زیر درخت توت مسجد گذاشته بودند، کسی دور و برش نبود. با ترس به او نزدیک شدم تا یک جوان زخمی را ببینم، او از من طلب آب کرد. بدون این‌که بدانم آب برای او ضرر دارد. دوان دوان کاسه آبی را برای‌اش بردم که یک نفر از هم‌قطاران‌اش سرم داد کشید، کاسه‌ی آب از دستام افتاد و شروع به گریه کردن کردم. روی‌ام را به طرف ابراهیم، جوان زخمی در حال مرگ برگرداندم دیدم لب‌خندی بر لب دارد. آن روز علت لب‌خند او را نفهمیدم ولی از آن روز لب‌خند آن جوان در خواب و بیداری بارها به سراغم آمده و رهای‌ام نمی‌کند. شاید او با دیدن من کودکی‌های خود را به یاد آورده بود. من نیز هزاران بار از آن روز با حسرت و بغض به کودکان سرزمین‌ام نگریستم و لب‌خندی به روی‌شان زده‌ام تا کودکی‌های خودم و آینده‌ی آن‌ها را مجسم سازم.

.... عزیز، روزی که آن جوانان روستای ما را ترک کردند، گروهی دیگر آمدند با تفنگ‌ها و لباس‌های متفاوت، کسی به فکر مدرسه و کلاس‌مان نبود. همه به فکر سنگر محکم‌تری

بودند، به ناچار روستا را ترک کرده و به شهر آمدیم در آنجا هم صدای آمبولانس و جنازه‌ی جوانان که از چپ و راست وارد شهر می‌شد و ما را هم به اجبار به تماشای‌شان می‌بردند. دست از سر کودکی و نوجوانی‌مان برنداشت. هر روز عصر بعد از پایان مدرسه از فراز تپه خارج شهرمان به تماشای مزارع سوخته گندم که در زیر بارش توپ و تفنگ در حال سوختن بود می‌نشستیم و جنگل‌های بلوط سوخته‌ی شاهو را می‌نگریستم. دیگر فرصتی برای کودکی‌مان نمانده بود.

..... بعدها معلم شدم، تا از دنیای کودکی و از بچه‌ها جدا نشوم و به روستاهای دامنه‌ی کوه شاهو برگشتم تا شاهوی زخمی را از نزدیک ببینم و با او دوست شوم. درختان بلوط بعد از سال‌ها جان گرفته بودند. کوهستان آرام بود اما هنوز جای زخم‌های عمیق را به یادگار نگه داشته بود. زنده‌گی در آن جریان داشت، با عشق و علاقه‌ی فراوان به کلاس می‌رفتم، اما فقر و بی‌کاری مردم، کفش‌های پاره و لباس‌های رنگ و رو رفته دانش‌آموزان آزارم می‌داد. با نگاه کردن به سیمای زجر کشیده‌ی آن‌ها روزی هزار بار می‌مردم و زنده می‌شدم هر چند دوست نداشتم شاهد مرگ آرزوهای کودکان سرزمین‌ام باشم اما معلم شده بودم و می‌دانستم که معلمی در این سرزمین یعنی شریک شدن با رنج و درد دیگران و رنج و درد در این قطعه‌ی فراموش شده از دنیا به یک معلم مسئولیت، آگاهی و شخصیت تازه می‌بخشید. باید معلم می‌ماندم به حرمت کودکی‌ها، به

خاطر رویاهای کودکانه‌ام، معلمی که دوست دارد کودک
بماند، حتا در این سن و در زندان.

کودکی با موهای سپید، کودکی که هنوز شیدای بازی‌های
کودکانه و کودکان سرزمین‌اش هست، اما از همین‌جا و از
لای این دیوارها هنوز نفیر گلوله‌ها را در سرزمین‌ام
می‌شنوم، همراه با صدای انفجار با کودکان سرزمین‌ام از
خواب می‌پریم و با ترس آن‌ها همان هراس کودکی همه‌ی
وجودم را در بر می‌گیرد که این‌بار لب‌خند آن جوان زخمی
بر لبان من می‌نشیند و از ته دل آرزو می‌کنم کاش امشب
خواب هیچ‌کدام‌شان با صدای گلوله‌یی بر نیاشوبد، کاش
امشب قصه‌ی شب هیچ‌کدام‌شان بوی باروت ندهد. پس ..
عزیز به رسم وفاداری و به جای چشمان‌ام با چشمان
زیبای‌ات به چشمان پر از سؤال دانش‌آموزان‌ات بنگر و
بارقه‌های کم سوی امید را به نظاره بنشین و لب‌خندی را
که سال‌ها من به امانت نگه داشته بودم به جای من به
کودکان سرزمین‌مان تقدیم کن.

معلم اعدامی، فرزاد کمانگر
سالن ۶ اندرزگاه ۷ زندان اوین
۱۲ اردیبهشت ماه ۸۸

(۱) شعر از شاعر کرد، لطیف هه‌لمه‌ت

پرواز تا آزادی

نامه فرزند کمانگر به احسان فتاحیان
"نامه اول، قبل از اعدام احسان فتاحیان"

هر شب ستاره‌یی به زمین می‌کشند
و این آسمان غم‌زده غرق ستاره‌ها است

سلام رفیق، چه‌گونه تجسمات کنم؟ به کدام جرم تصویرت کنم؟ جوانکی نحیف بر فراز چوبه‌ی دار که به شکفتن غنچه‌ی خورشید لبخند می‌زند؟ یا کودکی پابرنه از رنج‌دیده‌گان پایین شهر که می‌خواست مژده‌ی نان باشد برای سرفره‌های خالی از نان مردم‌اش. چه‌گونه تجسمات کنم؟ نوجوانی از جنس آزاد چشیده‌گان بالای شهر که الفبای رنج و مظلومیت، درس مکتب و مدرسه و زنده‌گی‌شان است. راستی فراموش کردم؛ شهر من و تو پایین و بالا ندارد، چهار سوی آن رنج و درد است. بگو رفیق بگو...

می‌خواهم تصویرت کنم. در هیات «سیامند» که رخت عروسی به تن کرد تا به حنا‌بندان عروس آزادی برود. چه‌گونه؟ چه‌گونه تصویرت کنم؟ در پوشش جوانی که راه شاهر را پیش گرفته تا از لابه‌لای جنگل‌های سوخته‌ی بلوط به کاروانی برسد که مقصدش سرزمین آفتاب است؟ ولی

هیچ‌کدام از این‌ها که جرم نیست، اما می‌دانم «تعلق به این خلق تلخ است و گریز از آن‌ها نامردی»...

و توبه گریز و نامردمی کردن «نه» گفتی و سر به دار سپردی تا راست قامت بمانی.
رفیق آسوده بخواب...

که مرگ ستاره نوید بخش طلوع خورشید است و تعبیر خواب چوبه‌ی داری که هر شب در سرزمین‌مان خواب مرگ می‌بیند، تولد کودکی است بر دامنه‌ی زاگرس که برای عصیان و یی‌اگی شدن به دنیا می‌آید.
آرام و غریبانه تنات را به خواب بسپار و با زهدان زمین بوسه ببند برای فردای رویش و رستن.
بدون لالایی مادر، بدون بدرقه‌ی خواهر و بدون اشک پدر آرام بگیر در خاک سرزمینی که ابراهیم‌ها، نادرها و کیومرث‌ها را به امانت نگه داشته است.
فقط رفیق بگو... بگو می‌خواهم بشنوم چه بر زبان‌ات چرخید آن‌گاه که صدای پا و درد به هم می‌آمیخت؟ می‌خواهم یاد بگیرم کدام شعر، کدام سرود، کدام آواز کدام اسم را به زبان بیاورم که زانوی‌ام نلرزد. بگو می‌خواهم بدانم، که دل‌ام نلرزد آن‌گاه که به پشت سر می‌نگرم...

سفرت به خیر رفیق

نامه فرزاد کمانگر به احسان فتاحیان

"نامه دوم، بعد از اعدام احسان فتاحیان"

چه تهوع آور است لبخندی که بر لبانشان می نشیند.
چه ترسناک است سکوت بهتی را که پس از شنیدن خبر
اعدام یا کشته شدن یک انسان میشنویم و باز هم سکوت
میکنیم و چه زشت و نفرت انگیز است قرنی که در آن هنوز
چوبه دار خواب از چشمان مادری نگران می رباید.

«نه» به خشونت

«نه» به اعدام

صلح، خواب کودک است

صلح، خواب مادر

گفتگوی عاشقان در سایه سار درختان

صلح همین است

صلح لحظه ای است

که دیگر

توقف اتومبیلی در خیابان

هراس بر نمی انگیزد

و زمان نیست که کوبیدن بر در

نشانه دیدار یک دوست «۱»

آغاز، رویا و افسانه ای شیرین است، چون با زندگی شروع
می شود.

«و انسان را آفرید به نظاره اش نشست و برای آفرینش این

موجود به خود آفرین گفت «۲»

«در عزل کلمه بود، کلمه با خدا بود، کلمه خود خدا بود
پس کلمه انسان شد» «۳»

انسان موجودی الهی و مقدس شد چرا که از روح لایزالی در
آن دمیده شده بود و حق حیات در زندگی یافت؛ «هر کس
حق دارد از زندگی و آزادی و امنیت شخص خویش برخوردار
باشد» «۴»

و این سو تر خدایگان زر و زور چوبه دار بر افراشتند تا
خالص طناب و مرگ شوند و گام به گام تا به امروز زندگی
و مرگ، روشنی و تاریکی، فریاد و سکوت و رهایی و
اسارت همزاد و هم گام همه صفحات تاریخ را ورق زدند.
و باز در هزاره سوم مرگ و اعدام ادامه دارد، اعدام یک
سناریوست و این سناریو بازیگر نقش اول می خواهد،
بازیگرش «انسان» است، اشرف مخلوقات، شاهکار آفرینش
از جنس من و شما و عده ای که خود را مالک جان او می
دانند و سناریو را نوشته اند، آگاهانه دور میزی می
نشینند، خیلی ساده به سیگارشان پوک میزنند، چایشان را
می نوشند و آگاهانه کاغذی را امضا میکنند تا حق حیات را
از انسانی سلب کنند، به همین سادگی.
تصمیم گرفته می شود جوانکی نحیف، سفید، سیاه، زرد،
شرقی را کشان کشان به سوی چوبه دار می برند، گویی
جای کسی را تنگ کرده باشد. آگاهانه طنابی بر گردنش می
آویزند و دست و پا زدن او را آگاهانه می نگرند به همین
زشتی و سادگی.

چه تهوع آور است لبخندی که بر لبانشان می نشیند. چه ترسناک است سکوت بهتی را که پس از شنیدن خبر اعدام یا کشته شدن یک انسان میثنویم و باز هم سکوت میکنیم و چه زشت و نفرت انگیز است قرنی که در آن هنوز چوبه دار خواب از چشمان مادری نگران می رباید. از آغاز خشونت، خشونت آفریده است و مرگ، مرگ آفریده است. و گفتگو صلح و دوستی و برادری به ارمغان آوریده است.

از ابتدا در سرزمینی که باروت بوی غالب است، بوی بنفشه مشام کسی را نوازش نداده، آسمانی که در آن نسیر گلوله شنیده می شود عرصه پرواز کبوتر نخواهد شد. سنگی که سنگر می شود، هیچ گاه پایه و ستون خانه ای نخواهد شد به همین سادگی.

گلوله خشونت می آفریند و خشونت مرگ و تک صدایی و زندان را بر جامعه تحمیل می کند اعدام و خشونت آغازی برای زایش مجدد خشونتی دیگر است به همین سادگی. کاش این هفته، این چند ماه، این چند سال همه اش یک خواب باشد.

کاش اعدام یک خواب یک کابوس گذرا باشد. به همین سادگی، کاش یک خواب باشد، یک خواب، به همین سادگی.

پاورقیها:

- ۱- شعری از یانیس ریٹسوس
- ۲- آیه ای از قرآن
- ۳- آیه ای از انجیل
- ۴- بند سوم اعلامیه جهانی حقوق بشر

دیگر تنها کفشهایم مرا به این خاک پیوند نمیدهد

نباید فراموش کنم؛ در این دیار واژه‌ها گاهی به سرعت برق و باد به زبان آوردن‌شان «جرم» می‌شود و گناهی نابخشودنی. لغزش قلم بر سفیدی کاغذ می‌تواند موجب «تشویش اذهان» شود و تعقیب به دنبال داشته باشد و به زبان آوردن اندیشه و افکار می‌تواند «تبلیغ» به حساب آید. همدردی می‌تواند «تبانی» باشد و اعتراض موجب «براندازی» شود. کلمات بار حقوقی دارند پس باید مواظب بود.

نباید فراموش کنم که به چشمانم بیاموزم که هر چه را می‌بیند باور نکند، زبان همه چیز را بازگو نکند، آنچه هر شب می‌شنوم فریاد نیست، موج نیست، طوفان نیست، صدای خس و خاشاک است! که خواب از چشم شهر ربوده.

نباید فراموش کنم که در شهر خبری از خط فقر و اعتراض و گرانی و بیکاری و بیداد و گرسنگی و نابرابری و ظلم و جور و دروغ و بی اخلاقی نیست. اینها واژه‌های دشمنان است. اما این روزها زیر پوست این شهر خبرهایی است که به شاعر واژه، به کارگردان سوژه، به نویسنده قلم، به پیر جسارت، به جوان امید و به ناامید حرکت می‌بخشد، این روزها گویا قلب جهان در این شهر می‌تپد، گویا گرینویچ دنیا تهران شده، تا مردم این شهر ن خوابند خبری از خواب

نیست و تا بیدار نشوند نیم کره ما رنگ روز به خود نمی‌بیند.

این روزها نیازی نیست برای سرودن یک شعر دور دنیا راه بیفتی تا ببینی کجا قلبت به درد می‌آید یا کجا تراوش قلم به فریادت می‌رسد، برای گرفتن یک عکس دیگر نیازی به سرک کشیدن به فلان نقطه بحران زده دنیا نیست، برای خواندن یک آواز یا ساختن یک آهنگ نیازی به لمس درد و رنج مردم فلسطین و عراق و افغانستان نیست، نت و ضرب آهنگت را می‌توانی با ضربان قلب مادران نگران این شهر هماهنگ کنی، صدای سنج و طبل آن را همراه با فرود آمدن «چوب الف» بر سر و گرده این مردم هم وزن کنی.

این روزها هوای تموز ناجوانمرده خزانی شده، حکایت بیابان کردن جنگل است، می‌توان همه چیز را دید حتی اگر «تلویزیون کور باشد»، می‌توان همه چیز را شنید حتی اگر «رادیو هم کر باشد»، می‌توان ناخوانده‌ها و نانوشته‌ها را از لای سطور سیاه روزنامه فهمید حتی اگر «روزنامه هم لال شده باشد»، می‌توان همه چیز را لمس و درک کرد حتی اگر پیرامونت را دیوارهایی به بلندا و ضخامت اوین فرا گرفته باشد.

این روزها دیگر تنها در کوچه پس کوچه‌های شهرمان پرسه نمی‌زنم. دلم در میدان هفت تیر و انقلاب و جمهوری می‌تپد،

در دستم شاخه گلی است تا به مادران داغدار این شهر نثار کنم.

این روزها فقط تنهایی ابراهیم در بازداشتگاه سنندج بر دلم سنگینی نمی‌کند، دیگر برادران و خواهرانم تنها در زندان‌های سنندج و مهاباد و کرمانشاه نیستند، ده‌ها خواهر و برادر دربند دارم که با شنیدن فریادشان اشکم سرازیر می‌شود و با دیدن قیافه‌های رنجورشان و لباس‌های پاره‌شان بغض گلویم را می‌گیرد و بر خودم می‌بالم برای داشتن چنین خواهران و برادرانی.

دیگر این شهر برایم آن شهر غریب و دلگیر با ساختمان‌های بلند و پر از دود و دم نیست، این روزها این شهر پر از ندا و سهراب شده، انگار پس از سال‌ها «پیوله آزادی»^۱ در آسمان این شهر به پرواز درآمده و با مردم این شهر برای ترنمش هم آواز شده است.

فرزاد کمانگر

زندان اوین - چهاردهم آذرماه ۱۳۸۸

۱- پیوله (پروانه) آزادی، آهنگی از استاد خالقی است که چهل سال پیش همراه با ارکستر تهران اجرا کرد.

شب، شعر و شکنجه

شکنجه بربریت و توحش است، شکنجه به سخره گرفتن همه قواعد و قوانین و عرف جهانی است، شکنجه پایمال کردن همه ارزشهای انسانی است، زمستان ۸۵ در انفرادی تنگ و تاریکی در کرمانشاه، بدون هیچ اتهامی، به مدت سه ماه حبس وحشتناکی را تحمل کردم، سه ماهی که بعد از سه سال، هنوز جسم و روح و روانم را می آزارد. این مطلب را به یاد حقیرترین سلول دنیا نوشته و به همه قربانیان شکنجه تقدیم میکنم.

شب، شعر، شکنجه
"دیری است .

مثل ستاره ها چمدانم را
از شوق ماهیان و تنهائی خودم
پر کرده ام ، ولی
مهلت نمی دهند که مثل کبوتری
در شرم صبح پر بگشایم
با یک سبد ترانه و لبخند
خود را به کاروان برسانم .
اما ،

من عاقبت از اینجا خواهم رفت .
پروانه ای که با شب می رفت ،
این فال را برای دلم دید ."

شب بود، نه از آن شب ها که "گلاویژ" خود را در آیینه "سراب نیلوفر" به نظاره نشسته باشد. نه از آن شب ها که فرهاد در کنار بیستون به خواب شیرین رفته باشد.

شب بود، نه از آن شب ها که "پرتو" بدنبال ساقی ارمنی شعرهایش از "سرتپه و سید فاطمه" آواره کوچه و خیابان های کرمانشاه شده باشد.

نه از آن شب ها که بیستون با صدای تنبور به وجد سماع افتاده باشد، از آن شب هایی بود که زخمه تار "اسماعیل مسقطی" هوس پریشان کردن گیسوان مینای آوازه‌هایش را نداشت.

از آن شب هایی بود که طاق بستان آواز "گل ونوشه باغان، لرنژاد" را در کرمانشاه انعکاس نمی داد. شب بود، نه ماه بود، نه ستاره، نه آسمان، نه ابر، فقط دیوار بود.

تاریک شبی بود و اتاقکی تنگ و تاریک و نمور با دری کوچک که از سویی به آینده و از سویی دیگر به گذشته باز میشد و من شعری را با دیوارها زمزمه میکردم. "در من زندان ستمگری بود که هرگز به آوای زنجیره اش خونکرد" تق و تق در، آشفته کرد رویای شبانه ام را و به هم ریخت قافیه لالایی های نانوشته مادرم را که زمزمه میکردم،
...چشمبند بزن

دستها جلو، دستبند! ... راه بیفت

از سلول کوچکم کشان کشان بیرونم آوردند، راهم را بلد بودم ، بهتر از نگهبانهای پیری که مثل در سلولها فرسوده

شده بودند. بهتر از بازجوهایم تعداد پله های زیرزمین زیر هواخوری را می دانستم. انگار سالها بود این زندان را زیسته بودم.

حتی میتوانستم جای پاهای زندانیان قبل از خودم را ببینم. هنگام پائین آمدن از پله ها از زیر چشم بند تعداد پاهای حاضران را میشمردم، یک... دو... سه... چهار... پنج.... شش....

آمده بودند تا قدرت خود را روی یک انسان نمایش دهند و آنگاه که می ایستادم شعری مرا زمزمه میکرد، "خدایا من کجای زمین ایستاده ام..."

و با اولین ضربه ناتمام میماند شعر و می بستنم به تخت... چقدر می ترسیدم.... نه از درد شلاق، از اینکه در قرن ۲۱ در قرن گفتگو، در دهکده جهانی هنوز کسانی با شلاق، فاتحانه بر بدن انسان رنجوری بکوبند و بخندند.

چقدر می لرزدم... نه به خاطر درد ضربات و مشت و لگد، ترسم از پایمال شدن ارزشهای انسانی بود در سرزمینی که منشور اخلاق برای جهانیان مینویسد.

چقدر وحشت برم میداشت... نه از درد شوک الکتریکی، از پزشکی که معاینه ام میکرد و با نوک خودکارش بر سرم میکوبید که خفه شو.. خفه شو.. آنهم در حالی که قرنها از سوگندنامه بقراط گذشته بود.

با صدای شلاقشان که آن را ذوالفقار می نامیدند به گوشه ای دیگر از دنیا میرفتم آنجا که دغدغه فکری انسانهای نجات سوسمارهای آفریقا و مارهای استرالیا است، آنجا که

حتی به فکر مارمولکهای فلان جهنم دره در ناکجا آباد دنیا هستند. اما این جا ... این جا .. وای ... وای
با هر ضربه ذوالفقار سالها به عقب بر میگشتم، به عهد قاجار به مناره ای از سر و گوش و چشم، به دهه هیتلر به عصر تاتار و مغول و بربر و .. باز می زدند تا به ابتدای تاریخی که خوانده و نخوانده بودم میرسد اما باز درد تمامی نداشت. بیهوش میشدم و ساعتی بعد در سلولم دوباره به دنیا می آمدم و چون نوزادی شروع به دست و پا زدن میکردم و شعری مرا به خود میخواند. "تولد نوزادی را دیده ام/ برای همین میدانم جیغ کشیدن و دست و پا زدن / اولین نشانه های زندگی و زادن است".

فردا شب باز صدای درد و باز ..
یکی میزد به خاطر افکارم، دیگری میزد به خاطر زبانم، سومی میپنداشت که امنیت ملی را به خطر انداخته ام، چهارمی میزد تا ببیند صدایم به کجای دنیا میرسد.
حال باز شب است، از آن شب ها مدت ها گذشته ولی به هم می ریزد هر صدایی رویا و خواب شبانه ام را و نیمه شب آوایی در گوشم نجوا میکند، "به خواب ای گل، نه اینکه وقت خوابه، بخواب جونم که بیداری عذابه"

فرزاد کمانگر

زندان اوین - دیماه ۱۳۸۸

- ۱- گلاویژ: ستاره سهیل و نامی دخترانه
- ۲- سراب نیلوفر: اسم دریاچه ای در کرمانشاه
- ۳- پرتو: نام شاعری در کرمانشاه

- ۴- سرتپه و سید فاطمه : نام محلاتی در کرمانشاه
- ۵- ذوالفقار اسم شلاقی بود که با آن متهمان را در بازداشتگاه کرمانشاه میزدند

روزگار یکی سیره گلم

دنبال من نگرد مادر

نام مرا بر زبان نیاور در مقابل در این زندان

اینجا دنبال من نگرد

ستاره افتاده بر گیس تو

آن را نکن خسته و گریان

غروب ها دلم میگیرد. نوعی بی قراری به سراغم می آید.

نمی دانم چرا ولی سالهاست به این دلتنگی ها عادت کردم.

حالا دیگر شعر شاملو، سیگار و لیوان چای هم کام تلخم را

شیرین نمی کند. فقط این دلتنگی ها را برایم گیراتر و

جذاب تر می نماید. غروب ها با دلم خلوت میکنم. به خودم

و انسان های دور برم، به انسانهایی که نشانشان عددی

شده است چند رقمی فکر میکنم.

به یاد می آورم که من زندانی شماره ۱۳۵۴۹۰۶۴۸ هستم.

اعداد نماد و رمز شده اند، ۳۵۰، ۲۰۹، ۲۴۰، ۲ الف

روزها هم در سرزمین ما سمبل می شوند روزهایی که کم کم

تعدادشان از تعداد صفحات تقویم بیشتر شده، ۳ اسفند، ۱۸

تیر، ۱۶ آذر، ۲۲ تیر، ۲۹ اسفند، ۳۰ خرداد، ۲ بهمن و.... به

یاد می آورم که آدمها در شب تار سرزمین ما خیلی زود

ستاره می شوند و ما صاحب قاب عکس های شده ایم به

تعداد ستاره های آسمان غروب ها با خودم فکر میکنم که

کلمات برایم چه معنایی پیدا کرده اند، تروریست محارب،

خرابکار، آشوبگر، اغتشاشگر، امنیتی و منافق کلماتی آشنا

شده اند. حاجی، کارشناس، قاضی و عدالت برایم چه معنای جداگانه ای پیدا کرده اند.

غروب ها به دلم می گویم که من یکی از ده ها زندانی سیاسی اوین شده ام، یکی از هزاران از آنها که آمدند و رفتند و آنها که آمدند و نرفتند.

به خود میگویم چه روزگار غریبی شده گاهی باید از خبرهایی خوشحال شوم که اصلا جای خوشحالی ندارد گاهی از شنیدن خبری از سر خوشحالی می گیریم و گاهی از شنیدن بعضی خبرها تلخندی میزنم و سری تکان میدهم و افسوس می خورم به حال لحظه ای که اشک شادی ریخته بودم، گاهی می مانم بین خندیدن و گریستن کدام یک رواست. از شنیدن خبر شکستن حکم اعدام حامد که به ۱۰ سال تبدیل شده اشک خوشحالی میریزم ولی با به یادآوردن جسم رنجور و سن کمش به فکر فرو میروم که یک انسان چند سال عمر میکند که ۱۰ سال در زندان بماند و اینبار غصه، مرا می خورد.

از شنیدن خبر حبس هم سلولهایم نادر و آرش که هر کدام ۱۰ سال به زندان محکوم شده اند نفس راحتی میکشم که خوب شد حکم اعدام هم به آنها ندادند ولی وقتی به مهدی کوچلوی نادر و مادر آرش فکر میکنم اشک در چشمانم حلقه میزند، باز میمانم غصه بخورم یا خوشحال باشم.

روزگار غریبی شده از اینکه در سالگرد ابراهیم در سنندج فقط ۱۰ نفر دستگیر شده اند خیالم راحت می شود که کسی کشته نشد اما از اینکه مادر ابراهیم کتاب های پسرش را

جمع نکرده بغض گلویم را میگیرد و فکر میکنم به ۱۰ نفری که فقط یک سوال داشتند، ابراهیم چه شد؟

چشمهایم را تند تند روی ستور روزنامه میگردانم و از اینکه میبینم برای مجید توکلی کیفر خواست محارب صادر نکرده اند از خوشحالی به خودم می گویم "جانمی مجید کاش دوباره ببینمت" و پس از اینکه به کلاس درس رها شده اش فکر میکنم سری تکان میدهم و میمانم بخندم یا بگریم؟

فکر میکنم که چه روزگار غریبی شده
"مردم نالان از فقر" دیار ما باید "دست و پای بریده خود را" بر خان کرم سهام عدالت، با منت و شایاش هدیه بگیرند که چه شده ...

با خودم فکر میکنم چه روزگاری شده باید حق حیات و زندگی ام لای فلان بخش نامه و عفو نامه در دادگاه ها گرد و خاک بخورد و مادرم با ترس به تلفن جواب دهد، با نگرانی تلویزیونش را روشن کند و منتظر روزی باشد که مرگ فرزندش سایه وحشتی شود بر زندگی دیگران غروب ها با خودم فکر میکنم که

آرام به اطراف نگاه می اندازم تا مبادا کسی یا دوربینی فکرم را بخواند و ... به گوش کسی که نباید برسد، برساند. راستی که چه روزگار غریبی شده نازنین

فرزاد کمانگر

زندادان اوین - ۲۹ دیماه ۱۳۸۸

۱- نام نامه برگردان کردی از شعر احمد شاملو است

۲- شعر ابتدای نامه ترانه ای است از احمد کایا

نامه به فرزند کمانگر

نامه‌ای از لیلا

سلام ای خواسته ی شگرف، عزیز رویایی، همه می گویند شکی نیست تو با پرستو همراه بهار میایی باغبان باغ عشق سلام، امروزکه فرسخ ها از وجود نازنینت دورم احساس می کنم به اندازه ی شاهرگ حیات به من نزدیکی چون طنین صدایت را همواره در گوش دارم و اندرزه‌هایت را حلقه ای آویز گوشم کرده ام. بهترین درووها را به وسعت لحظات شاد باهم بودن برایت ارمغان دارم. دیشب نامه ات (بابا آب داد) را خواندم و اطمینان پیدا کردم هنوز بچه هایت را فراموش نکرده ای و با گریه به خواب رفتم خوابی از جنس بلور خوابی به امید فردا بازهم در کلاس حاضرشوید سرحال امیدوار با یک دنیا آموختنی ها.

آقای کمانگر عزیز، هرگز فراموش نخواهم کرد زمانی که خبر از مرگ همکلاسیمان کوروش را شنیدی چه بر سرت آمد و چگونه برایش گریه کردی و اکنون هم هنوز در غمش برایش می نویسی و یا روزی که سرگل دختر بیچاره ای را که به زور از نیمکت های شکسته ی کلاس سرد و تاریکش جدا کردند و او را به خانه نابخت شوهر فرستادند، بگذار از سرنوشتش برایت بگویم هر چند که مطمئن هستم بسیار اندوهگین ات می کنم. او را نیز مانند کوروش با جسدی بی جان به همان روستا بازگرداندند، اما با ۹۰% سوختگی ناشی از خود سوزی. آقای معلم عزیزم بدان که بسیاری از

بچه هایت به نوعی کوروش و سرگل می شوند. همین را بگویم که همه آرزوهایی را که از ما می پرسیدی می خواهید آینده چگونه باشد، در حد یک آرزو ماند فقط خوشبختانه یک آرزوی من که هنگام خردسالی داشتم که کاش می شد فرشتگان را دید به حقیقت پیوست و من یکسال تجربه با فرشته بودن را داشتم ..

ای بهترین، هیچگاه کلمه ی خدا حافظی برایم خوشایند نخواهد بود چون یاد آور خاطره تلخ پایان سال تحصیلی را با تو در ذهنم تداعی میکند چه سخت از ما دور شدی و ما همه بخاطر آخرین روز دیدار کنارت گریه کردیم. مطمئن هستم که همه را بیاد داری. من لیلا ۲۱ ساله هستم و در دوم دبیرستان ازدواج کردم و اکنون بچه ای سه ساله دارم که آرزو داشتم که روزی فرزندانمان نیز پشت همان نیمکت هارا با تو تجربه کنند. من هنوز بعد از گذشت نه سال کلاس درس را باتو تجسم میکنم و به آن روزها غبطه می خورم اما اکنون چگونه برای فرزندم از تو بگویم؟ بگویم خوب بود عاشق و دلسوز بود. او چه جواب خواهد داد؟ مطمئن می گوید مادر بیا تا خوب نباشیم، هیچگاه عاشق و دلسوز نباشیم. پس کجائید آن خوب...؟

به امید رهایی و آزادی معلم و برادر خوب و همیشگی و سر مشق زندگیمان فرزاد کمانگر
لیلا دانش آموز کلاس چهارم نسترن، نیمکت سوم

نامه‌ای از رویا، صنوبر و...

نگذارید بر خاطرات رنگارنگ کودکی‌مان رنگ سیاهی بنشیند

ما خواهان آزادی بی قید و شرط آموزگار دلسوزمان آقای فرزاد کمانگر هستیم. ما از ستم، از رنج، از زندان، از باید ها و از هر که و هر آنچه تو را در بند می کشد بیزاریم. ما از معلممان آموختیم برای آزادی و شرافت انسانیت فریاد بر آوریم، زندگی را با تو می‌خواهیم و ما با امید به ورزیدن نسیم صلح و آزادی در هر کوی و برزن زین مرز و بوم صبحگاهان که گل‌های شقایق در بستری از خون تولدی دیگر می‌یابند با خطی سرخ بر سینه سفید دفترمان بنگاریم:

تا شقایق هست زندگی باید کرد

امروز می‌خواهیم خاطرات شیرین و لطیف کودکی‌مان را که با معلم عزیزمان داشتیم بر روی کاغذ بکشیم تا بدانیم ما نیز تو را همواره در یاد خود سر بلند می‌دانیم و فراموش نخواهیم کرد. در این لحظه که برای تو می‌نویسیم چشمانمان پراز اشک با هم یک صدا فریاد می‌زنیم (ما خواهان رهایی معلممان هستیم) بگذارید خاطرات دوران کودکی‌مان خاطراتی همراه با حسرت نباشد. اگر هر کدام از ما هم به اندازه‌ی این معلم دلسوز برای جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم از خودمان گذشت داشتیم بخاطر ترقی دیگران مسلماً جامعه‌ی عدالت‌مندی داشتیم. کدام معلم

است که هر ماه حق و حقوقش را با دیگران تقسیم کند و کتاب بچه هایش را از روی نیمکت بردارد و دزدکی پولی لای آنها بگذارد و کدام است که به اندازه ی فرزاد کمانگر شوق درس خواندن و امید به زندگی را به دانش آموزانش بدهد، معلمی که به ما آموخت به سرزمین مان عشق بورزیم و برای سر بلندی بکوشیم و در مدحش سرود بخوانیم. پس ما به چه شوقی بتوانیم درس بخوانیم وقتی که برادرمان را در کنج زندان پریپر می کنند چگونه به آینده ی خویش امیدوار باشیم. آیا این انصاف است کسی را که هنوز دانش آموزانش به امید حرفهای او درس می خوانند تا به هدفشان برسند این گونه مجازات کنید؟ کسی که دانش آموزانش هنوز چشم به راه آمدنش هستند. کسی که خدمت را افتخار می دانست، او که نحوه زندگی کردن را به ما آموخت اکنون حق زندگی را از خودش می گیرید؟

ما با چه امیدی درس بخوانیم تا مفید باشیم در حالی که یکی از بهترین الگوهایمان را به دار میکشند. کسی که هر لحظه زندگیمان با او خاطره ایست، ما زندگی را با او می خواهیم، ما منتظر دستان پر مهرش هستیم، ما به قیمت جانمان او را می خواهیم چون او بسیار به آینده ی ما امیدوار بود، پس بگذارید آینده را نیز با او تجربه کنیم.

از طرف دانش آموزان معلم سر بلند فرزاد کمانگر - رویا،
صنوبر و ...

شنیدم بازهم بندی بند ۲۰۹ شدی

نامه کژال از هلند به فرزاد کمانگر

شنیدم بازهم بندی بند ۲۰۹ شدی

نمیدانم نامه‌ام را با چه کلمه‌ای آغاز کنم با یه سلام ساده چطوری؟

سلام ای هموطن، سلام ای هم زبانم، سلام همدردم، فرزندم، برادرم، عشقم، ... سلام فرزادم، سلام گل محمد دورانم، سلام اینجه ممد، شاهین ه شاهو و دالهویم،

نمیشناست ولی میدانم که خوبی، چرا؟ بگذر برایت بگویم ... تو کجایی؟ جایی هستی و در دست کسانی که ضد خوبیند ضد انسانیتند دشمن اندیشه‌ای نیک و انسان دوستیند، پس میدانم که خوبی و اندیشه ات زیباست، به جرم خوب بودن در بند این اهریمنان دیو صفتی، اینان که به فکرشان تو را جسما در اختیار دارند و در بندت کرده اند و آزارت میدهند، فکر و اندیشه ات را نیز میتوانند در بند کنند؟.. نه اینرا هرگز نخواهند توانست.

ببین فکرو اندیشه زیبایت تا کجایی دنیا رسید... ببین درس بابا آب دادت را چه کسانی گرفته اند، ... من، همزبانم هم اندیشه ات در آن سوی مرزهای سرزمین مادریمان دارم از تو میاموزم درس استقامت را! اری خوب من، آنقدر رنجنامه ات رنجم میدهد و آزار که با وجود همه مشکلات شخصی‌ام، لحظه‌ای از یاد عزیزت غافل نیستم و میدانم هزاران هزار از

دختران سرزمینمان این حس را دارند چون تو دردهایمان را درک کردی و فریاد کشیدی ...تا به حال کسی چنین زیبا غم‌های دختران سرزمینم را به گوشها نرسانده بود ...بدان همیشه به یادت خواهم ماند...درسهای زندگیت را برای ۲ فرزندم خواهم گفت، به آن خوبی و زیبایی نخواهد بود ولی برای زنده نگاه داشتنت همیشه از تو خواهم گفت...همیشه به زبان مادریمان از تو یاد خواهم کرد، و بدان که ما هم روزی به زبان شیرین کوردی آواز سر خواهیممرا ببخش که نمیتوانم برایت کاری کنم جز دعا و آرزوی خوب از خدای خوبیها، مرا ببخش که در آزادی نفس میکشم و تو آن سوی دنیا در بندی، مرا ببخش که بخاطر من در عذابی...مرا ببخش خوب آزاد، ای دربند من....!

دختری از سرزمین مادریت کژال

ماهی کوچک غمگین برای فرزند کمانگر

زری اصفهانی

راه دریا ها دور بود
ماهی کوچک غمگین
و تو عاشق موجهای سرگشته گشتی
و سرخی مرجان های عمیق

میخواستی مروارید های سبز را
به کودکان بی ستاره شب بخشی
و چون فرشتگان باران
سراسر شب آواز بخوانی
بالای سر ساقه ای شکسته
و نهالی مایوس
تا سحرگاه، جوانه هایش بیدار شوند

میخواستی ماه را دنبال کنی
در هلله موجهای عاشق
و تشعشع آفتاب را
در حباب های رنگین
و پرنده های دریایی رادرباد

اما دیوان سنگ شده قلب ترا ندیدند
که در دل اندوهگین درختان و کودکان می تپید

ترا ربودند
از میان دستهای کوچک
و به نهنگان تاریکی و درد سپردند

با دستهای خالی اش
شب تاریک میگردید
برای ستاره ای گمشده
و تخته سیاه

درخاموشی کلاس
تصویر آبی دریا ها را تخیل میکند
و شعرهای تو را
کودکان مدرسه قصه ماهیان کوچک سیاه را میخوانند

تو چون فرشتگان باران
دردهان نهنگان
هنوز آواز میخوانی
برساقه های شکسته
ویوته های پژمرده
و کودکان غمگین

فرزاد؛ فرزاد کمانگر از پس این دیوارهای بلند
صدایم را بشنو
نازنین

اینبار با طرح پرسشی از تو نوشته ام را آغاز می کنم
می خواهم بدانمتو به من بگو که چه می شود یکی آن
می شود که تو را در کوچه باغ هایی از سنگفرش
عشق دنبال می کند تا باتومی حواله ات کند و یکی آن می

شود که خود را سنگفرش تو می کند تا مبادا پاهایت از
گرمای سنگ ها دمی آزرده شود.....

به من بگو از آنانی که پدرت را برای خواستن نان شلاق
زدند و به جای نان به ژرفای چشمانش شرمندگی
بخشیدند. بگو؛ از غمهای او بگو و از ناله های شبانه ی
مادرت....

از عزتی ها برایم بگواز لبخندشاز آوازش و از
آغوشش تنگ؛ تنگ....

آخر می دانی فرزاد؛ در این دیار، همه تو را به باد کتک
می گیرند؛ تنها تو نیستی که اینجا؛ نزدیک به من زندگی
...زندگی که چه بگویم بهتر آنست که بگذریم... آری ...
اینجا را می گویم. ...خانه ی تازه ات زندان گوهردشت.....

راستی اینجا بهتر است یا کمرکش های زاگرسمان؟ اینجا
آسمان آبی تر است یا دشت های زاد گاه تو؟ من هرگز به
زادگاه تو نیامده ام اما این را می دانم آنجا شیر زنانی
دارد که به فرزندان خود یاد می دهند کا با زمینشان سخن
بگویند ... آنجا دلاور مردانی دارد که پیوندی نا گسستنی با
آسمان دارند....

هیچ می دانی تو آنچنان به من نزدیکی که من هر
شب آوازه‌هایت را می شنوم؟

چه خیال می کنی؟
تصور کرده ای که اگر دیوارهای زندانت بلند است؛ من
اینجا صدایت را نمی شنوم؟

فرزاد؛ فرزاد کمانگر؛ دوست من؛ هم رزم من؛ هم میهن من
..... به باورم سوگند اگر دیوارهای زندانت را تا آسمان
هفتم بکشند باز من اینجا به وضوح آئینه صدایت را می
شنوم ، من از همین جا سفره ی نیم تکه ات را می بینم
..... با تو سخن می گویم ...چشمانت را به مکاشفه می
نشینمتا شاید اهدا کننده عضوی ؛ قلب خود را در پس
این دیوارها ی سیاه پر از کینه؛ درون سینه ی زندانبانت
قرار دهد ...قلبش دیگر بار به تپش در آید با ما بر سر
سفره ی نیم پاره ات بنشیند و از دستان پاره و خون آلودت
که هنوز هم با تمام کتک ها و توهین ها عطر عشق و آزادی
را فریاد می زنند لقمه ود را سنگفرش تو می کند تا مبادا
پاهایت از گرمای سنگ ها دمی آزرده شود.....

به من بگو از آنانی که پدرت را برای خواستن نان شلاق
زدند و به جای نان به ژرفای چشمانش شرمندگی
بخشیدند. بگو؛ از غمهای او بگو و از ناله های شبانه ی
مادرت.....

از عزتی ها برایم بگواز لبخندشاز آوازش و از
آغوشش تنگ؛ تنگ....

آخر می دانی فرزاد؛ در این دیار، همه تو را به باد کتک می گیرند؛ تنها تو نیستی که اینجا؛ نزدیک به من زندگی ... زندگی که چه بگویم بهتر آنست که بگذریم ... آری ... اینجا را می گویم. ... خانه ی تازه ات زندان گوهردشت

راستی اینجا بهتر است یا کمر کش های زاگرسمان؟ اینجا آسمان آبی تر است یا دشت های زاد گاه تو؟ من هرگز به زادگاه تو نیامده ام اما این را می دانم آنجا شیر زانی دارد که به فرزندان خود یاد می دهند که با زمینشان سخن بگویند آنجا دلاور مردانی دارد که پیوندی نا گسستنی با آسمان دارند

هیچ می دانی تو آنچنان به من نزدیکی که من هر شب آوازه‌بایت را می شنوم؟

چه خیال می کنی؟

تصور کرده ای که اگر دیوارهای زندانت بلند است؛ من اینجا صدایت را نمی شنوم؟

فرزاد؛ فرزاد کمانگر؛ دوست من؛ هم رزم من؛ هم میهن من به باورم سوگند اگر دیوارهای زندانت را تا آسمان هفتم بکشند باز من اینجا به وضوح آئینه صدایت را می شنوم، من از همین جا سفره ی نیم تکه ات را می بینم با تو سخن می گویم چشمانت را به مکاشفه می

نشینمتا شاید اهدا کننده عضوی؛ قلب خود را در پس
این دیوارهای سیاه پر از کینه؛ درون سینه ی زندانبانت
قرار دهدقلبش دیگر بار به تپش در آید با ما بر سر
سفره ی نیم پاره ات بنشیند و از دستان پاره و خون آلودت
که هنوز هم با تمام کتک ها و توهین ها عطر عشق و آزادی
را فریاد می زنند لقمه ای از مهر گیرد؛ بر دهان بگذارد و
خدایش را به سپاس نشیند .

من امیدوارم؛ هنوز هم به سان تو امیدوارم..... هنوز بغض
گلویم خفه ام نکرده است.....اگر آنجایی من به تو
نزدیکم..... راه برو... با زمینمان سخن بگوی... من اینجایم،
من آوازت را می شنوم با من سخن بگو.....
نازنین

آقا معلم، تقدیم به رفیق فرزاد کمانگر

مهدی محمدی

آقا معلم

دوباره دلم گرفته توی این کلاس خالی
منو همکلاس یامو ییه معلم خیالی

واسه تنبیه و جریمه ات دل بچه ها چه تنگه
نمیدونم توی زندون دنیای شما چه رنگه

آق معلم درس مانیست بابا نون داد بابا آب داد
درس ما یعنی شجاعت یعنی جنگیدن با بیداد

آق معلم دیگه نیستی ولی اسمت توی لیسته
توی درس مهربونی نمره بچه ها بیسته

دوس دارم سر کلاست باز بگم آقا اجازه
ما بریم یه کمی زودتر راهمون دوردرازه

آق معلم تو نگاهت هنوزم شادی وشوره
اما این روباه مکار نمیینه کور کوره

اون پرنده غریبه فقط این شعرو میخونه
چرا این گرگ درنده هنوزم تشنه خونه

تو میگفتی آدمکها جای آدمما نشستن
هر صدایی رو بریدن دهن مردمو بستن

دیگه از زوزه گرگا توی شبها نمیترسیم
دیگه از آدم بزرگا این سوال و نمپرسیم

که چرا آقا معلم رفتی و برنمیگرده
آخه جرم اون چی بوده؟ مگه اون گناهی کرده؟

نمیذاریم که سیاهی همه دنیا رو بگیره
گل سرخ مهربونی تو ایین سرما بمیره

دوباره دلم گرفته تو ایین کلاس خالی
منو همکلاسیامو یه معلم خیالی

زنده باد آزادی و برابری

مهدی محمدی

آقا معلم اجازه،

مجتبی سمیع نژاد

من ده مه وی بیمه باییه

خوشه ویستی مروف به رم

بو گشت سوچی ئه م دنیا باییه "

آقا برخی زاده شده اند برای دوست داشته شدن. به خاطر
صفای دل و صافی وجودشان. نامه های ات را که می خوانم
عمق صداقت را حس می کنم. نامه هایی که هر کدام از ذهن
پاک تو خبر می دهند. هر کدام را که می خوانم دل ام تا پاکی
آن روستا می رود که در آن جا روزگاری درس عشق می دادی.

شما که همان "دانش آموز حواس پرت کلاس" سال‌های نه چندان دوری هستی که امروز "هوس گرفتن دست‌های کسی در انظار عمومی و واژه‌های قدغن شده‌ی عشق و لب‌خند به سرش زده است".

آقا معلم‌ام تو را می‌گویم. درست که هیچ‌گاه در کلاس درس‌ات در آن روستای پر صفا ننشسته‌ام. درست که از تو؛ پیش از این فرصت نبوده تا یاد بگیرم "چه‌گونه خورشیدی بر تخته سیاه کلاس‌مان بکشیم که نورش خفاش‌ها را فراری دهد"، اما امروز در کلاس درس پر صفای تو می‌توانم بیاموزم که از "گام‌های‌ام با زمین سخن بگویم" و بدانم که "بین من و زمین، پیمانی است و پیوندی" که می‌شود با آن "زمین را پر از زیبائی و پر از لب‌خند کنم".

آقا معلم زندانی است. می‌دانم که هنوز بوی گچ می‌دهی و روی شانه‌های‌ات هنوز غبار گچ مانده است از وقت‌هایی که تخته را پاک می‌کردی با آن تخته‌پاکن‌های چوبی که به کف اش یک تکه موکت میخ کرده بودند. اما آقا معلم امروز پای تخته نیست.

آقا معلم این‌روزها هر صبح حاضر و غایب نمی‌کند و من نمی‌دانم چرا هی هول این دارم که زودتر بیاید تا وقتی در حال خواندن اسم بچه‌ها است زل بزنم توی نگاه‌اش و غرق

شوم در محبت‌اش. و دوباره هول کنم از این که وقتی به اسم من رسید و نگاه عاشق‌اش روی صورت‌ام سر خورد، راز دل‌ام را نفهمد. آقا معلم این روزها نیست تا اسم‌ام را صدا کند؛ اما، "هر شب همه‌ی دانش‌آموزان‌اش را مهمان می‌کند و صدا می‌کند کسی را که آن سوی در ایستاده و از این سوی در خبر ندارد.

امشب پانزده ساله شده‌ام آقا معلم، نه ۹ ساله شده‌ام و شاید هشت ساله. یک کلام بچه شده‌ام آقا. دل‌ام می‌خواهد بیایی و در زنگ ورزش با ما که عشق‌مان توپ است بازی کنی و ما همه‌ی تلاش‌مان را بکنیم تا به تو گل بزنیم. آقا شما معلم هستی و نمی‌دانی چه کیفی دارد به تو گل زدن. دوست دارم سر کلاس بیایی و برای این‌که نگاه‌ات را روی خودم ببینم، هی الکی اجازه بگیرم که: آقا تشنه‌ام است می‌شود بروم و آب بخورم؟ تو معلمی و مهربان، اجازه می‌دهی که بروم، اما دل‌ام نمی‌خواهد بروم. دوست ندارم فرصت‌های شاگرد تو بودن را از دست بدهم.

آقا معلم زندانی هستی و من دل‌ام می‌خواهد هی بی‌دلیل برای‌ات انشاء بنویسم. یک انشاء بنویسم درباره‌ی این‌که وقتی بزرگ شدم می‌خواهم چه کاره شوم و حتمن هم بنویسم که می‌خواهم معلم بشوم. یک انشاء بنویسم از این‌که علم بهتر است یا ثروت. اما آقا اجازه؟ این روزها موضوع‌های انشای ما جور دیگری شده است. به انشاهای ما

دیگر نمره نمی‌دهند، انشاهای شاگردان تو را این روزها
ضمیمه‌ی پرونده می‌کنند.

آقا اجازه می‌شود از ناظم‌های‌مان شکایت هم بکنیم. آقا
هم‌شاگردی‌های‌ام را خیلی اذیت می‌کنند. آقا معلم، مجید را
آن قدر اذیت کرده‌اند که غذا نمی‌خورد. آقا عباس و نریمان
و بقیه را از کلاس درس بیرون کرده‌اند. آقا بسیاری از
بچه‌ها را از مدرسه اخراج می‌کنند. آقا ما چه کار کنیم؟

آقا در نامه‌ات برای‌مان نوشته بودی "دل‌ام برای همه‌ی شما
تنگ شده، این‌جا شب و روز با خیال و خاطرات شیرین‌تان
شعر زنده‌گی می‌سرایم، هر روز به جای شما به خورشید روز
به خیر می‌گویم، از لای این دیوارهای بلند با شما بیدار
می‌شوم، با شما می‌خندم و با شما می‌خوابم. گاهی «چیزی
شبیه دل‌تنگی» همه‌ی وجودم را می‌گیرد."

ولی آقا! ما امروز چیزی بیش از دل‌تنگی داریم. "پسران
طبیعت آفتاب" مهربانی‌ات را که به قامت همان خورشید
می‌رسد هر روز می‌بینند و قبل از آن که سلام‌ات را خورشید
بشنود، با گوش جان می‌شنوند و چهره‌ی مهربان تو را
می‌بینند که از آن بالا، چه‌گونه نگاه‌شان می‌کنی. و
صدای‌ات را صبح هر روز می‌شنوند که می‌گویی

"من ده مه وی بیمه باییه

خوشه ویستی مروف به رم
بو گشت سوچی ئە م دنیاویه

آقا می ترسیم که رد شویم. می ترسیم قبول نشویم در امتحان های سخت. آقا بر خلاف شما "تجربه" معلم سخت گیری است. اول امتحان می گیرد بعد درس می دهد. آقا می ترسیم از این همه ندانستن و می خواهیم که زودتر بیایی و باقی درس ها را بگویی. آقا تا بیای بدان کار شا گردان تو این شده که هر روز با "میراث خوار زندانبانان زئوس" از عشق و محبت و آفتاب بگویند "فرزند سلاله ی آفتاب" را به کلاس درس بازگردانید.

نامه ای به فرزند کمانگر

دانا شریفی، ۱۶ ساله

به نام او
ای خدایی که خدایت بجاست
سالهاست "از ماست که بر ماست"
حق انتخاب با ماست
همواره پنداریم کین جهان کرده است راست
گذر کند روز و هر روز با اندیشه ای خام... که "روز بعید"
فرداست

با دقت بنگر... اینجا "بعید" تا ابد پابرجاست
و این ثمره ی ذهن بیمار یک حکومت دیکتاتور است ...
سرکوب هر آوایی برای آزادی...
باید سکوت کرد و هیچ نگفت...
تماشا کرد تا شاید با گذر زمان معنای آزادی از ذهنهامان
محو شود و آزادگی فراموش...
اندک اند آنانی که از زندگی بیش از روزمرگی انتظار
دارند...

"فرزاد کمانگر" معلمی که درکی فراتر از روزمرگی داشت و
به شاگردانش درس زندگی می داد... مردی غیور از
دیارکردستان که هم بخاطر قومیتش ستم دید و هم بخاطر
دفاع از حقوق انسانها...
برای آموختن "نه" به شاگردانش شکنجه شد، "نه" به
ستم ...
"نه" به نابرابری ...
"نه" به تبعیض و "نه" به خفقان ...
اما نه! فرزاد بخاطر "تدریس عشق" توهین شنید و شکنجه
شد.

در روزگاری که مردانگی به "ریش" است نه "ریشه" و
سرنوشت ما را آنانی رقم می زنند که برای "رسیدن"
دیگری را به آسانی له می کنند، آزادگی خود، گناهی است
نابخشودنی...
کاش ذره ای انسانیت ... اندکی شرافت کاش ... کاش
پدرانمان رمقی داشتند... کاش جوانانمان اندکی امید ...

کاش معلمانمان همه چون فرزاد فریاد آزادی می آموختند...
کاش خدا یادی از ما می کرد... و ای کاش ایرانی، ایرانی
بودن را از یاد نمی برد... کاش ...

فرزاد مهربان! تو تنها فریاد زدی اما صدایت را همه
شنیدند...
اگر همه فریاد بزنیم...
تنها اگر همه فریاد بزنیم ...

فرزاد عزیز!

برای شکنجه هایی که تحمل کردی چه کسی را بازخواست
کنیم؟ برای اسارتی که کشیدی بر سرچه کسی فریاد بزنیم؟
برای دردها و رنجهایت شکایت نزد که بریم؟ برای آزادیت
آنچه در توانمان بود کردیم و می دانیم که با بالهای
شکسته ات روزی دوباره پرواز خواهی کرد. شاید زخمهایت
هرگز التیام نیابند ... اما ای معلم پرواز... شاید این بار
پروازت بالاتر، بلند تر ... در اوج باشد.

"چه مردی! چه مردی که می گفت: قلب را شایسته تر آن،
که به هفت شمشیر عشق در خون نشیند، و گلو را بایسته تر
آن که زیباترین نامها را بگوید و شیر آهن کوه مردی از
اینگونه عاشق، میدان خونین سرنوشت، به پاشنه آشیل در
نوشت ... روئینه تنی که راز مرگش اندوه عشق است و غم
تنهایی" (۱)

ای آموزگار مهر! می دانیم که خسته شدی، آزرده شدی، رنجور شدی. ما نیز به امید رهاییت نشسته ایم. صبور باش که روزگار عدالت فرا خواهد رسید.

(۱) ابراهیم در آتش اثر احمد شاملو

دانا شریفی

۱۶ ساله

جوابیه فرزند :

تقدیم به دوست نازنینم، دانا شریفی

ترجیح میدهم که درختی باشم
در زبانه تازیانه کولاک و آذرخش
با پویه شکفتن و گفتن تا
رام صخره ای
در ناز و در نوازش باران
خاموش از برای شنفتن

شعر از شفיעی کدکنی
فرزاد کمانگر، سالن ۶، زندان اوین
چهارشنبه، دوم اردیبهشت ماه ۸۸

رنگ آبی روز معلم، تقدیم به فرزند کمانگر شیدا جهان بین

کارهای سخت دنیا بسیار است، اتفاق‌های بدی که می‌افتند، نیز؛ اما از بدترین رخدادهای روزگارم، زندانی بودن فرزند کمانگر، معلم کرد عزیز است که این روزها به جای آن‌که در کلاس‌های درس حاضر باشد و آبی باشد برای عطش شاگردانش، در چهاردیواری زندانی است، جسم‌اش را می‌گویم وگرنه خوب می‌دانم روح‌اش، بزرگ‌تر از آبی است که زندان‌های کشورش، کشوری که به فرزندان‌اش درس آزادی آموخت، جای بگیرد.

فرزند عزیزم، نبودن‌ات در روزهای دیگر هم عذابی است که با چیزی جبران نمی‌شود، اما غیبت امروزت در کنار ما، چیز دیگری است. کاش در کردستان بودم، در میان دشت‌های لاله‌های واژگون، در کنار بنفشه‌ها که دوست‌شان داری و تو می‌شدی آموزگارم و من محو بزرگی‌ات می‌شدم، انسان بودن را می‌دیدم و در دل آروزی مثل تو شدن را می‌کردم.

حالا، امروز که جای‌ات بیشتر از همیشه خالی است، تنها یک چیز را تکرار می‌کنم: رنگ آبی امروز تقدیم به تو، روزت مبارک معلم مهربان‌ام.

روزت مبارک معلم زندانی و محکوم به اعدام،

مجتبی سمیع نژاد

دوست داشتم برای آقا معلمی که بچه‌ها را دوست دارد و هنوز خودش را «کودکی با موهای سپید» معرفی می‌کند و هنوز «همراه با صدای انفجار با کودکان سرزمین‌اش از خواب» می‌پرد، قلمی دست بگیرم و با همان ادبیات "کودکانه" که همیشه می‌نویسد و پیش‌تر برای‌اش نوشته بودم، چیزکی نوشته باشم و به رسم شاگرد و معلمی و هدیه‌یی داشته باشم برای این روز، که روزش است، اما پای تخته سیاه گچی نیست و از پشت همان دیوارها درس می‌دهد.

اما قبول کن آقا معلم که روز سختی است، روز سخت‌تری را پشت سر گذاشته‌ایم، ادبیات صاحب این سطور امروز لحن کودکی بر نمی‌تابد وقتی تنها در یک جمله همه‌ی وحشت کارگران این سرزمین را خوانده، خوانده که «زیر خط فقر، خطی هست به نام خط کارگر» و می‌بیند و می‌شود که از دیروز تا به حال زخمی زده‌اند بر زخم‌های بی‌شمار از خانواده‌شان و به محبس بردند آنان را.... وقتی شنیده که دل‌آرا دارابی و اعدام‌اش که مثل دیگر اعدام‌ها، اعدام همه‌ی کودکان این سرزمین بود...

قبول کن سخت است آقا معلم که ۳۳ ماه است از پشت آن دیوارها درس می‌دهی و شاگردان‌ات را می‌خوانی... قبول کن

سخت است تبریک روز معلم وقتی هم‌شاگردی‌های‌مان را در اوین سر می‌تراشند و وصله پشت وصله می‌چسبانند به آنان، که مجاهدید و منافقید و عرق‌خور و موادی... سخت است با فکر این‌ها زنده‌گی کردن، و هنوز در گوش‌ام زنگ می‌زند سخن پدری را که گفته بود «در عذاب اعدام یک دختر ۲۳ ساله زنده‌گی کردن دشوار است» و هنوز نمی‌توانم درک کنم صدای آن دخترک زندانی رنگ‌ها را وقتی می‌گفت «من طناب دار را دارم می‌بینم» چه حسی داشت و چه می‌خواست از دنیا؟ شاید همین می‌خواست که برای تو می‌خواهیم؛ اعدام نشدن، آزاد شدن، اثبات بی‌گناهی و احساس این‌که برگردی به کلاس درس و در این امتحان‌های هر روزه غلط‌های‌مان بگیری، که نه، دل‌داری‌مان بدهی، یادت هست که گفته بودم شیوه‌ی آموزش عوض شده و به انشاهای ما دیگر نمره نمی‌دهند، و ضمیمه‌ی پرونده‌شان می‌کنند؟ امتحان‌های ما هم دیگر برای نمره نیست، امتحان‌های ما بوی اعدام دل‌آرا را می‌دهد و بوی دست‌های پینه‌بسته‌ی کارگر که دست‌بند خورده در این روزها، امتحان‌های ما شبیه کت‌های گچی معلمان است؛ شبیه شانیه‌ی تو؛ که آزارشان می‌دهند، شبی

فرزاد تو معلم آزادگی و ایستادگی هستی حسین رونقی مالکی

فرزاد اینجا سخن از انسانیت گفتن گناه است!
خیلی ها معلمی را زیر سوال برده اند!
من معلم آزادگی می خواهم.
معلم ایستادگی می خواهم.
معلمی می خواهم که مبارزه را یادم دهد.
معلمی را می خواهم که عدالت برایم سخن بگوید.
معلمی را می خواهم که مرا به حق کشان آشنا کند.
توهستی.

تو همان معلم من هستی که بسیار درسها از تو آموختم!
تو زندگی را به ما آموختی!
ولی در کنارم نبودی فرزاد.

فرزاد اینجا انسانیت را به سادگی می کشند.
اینجا بی گناه پای چوبه دار می رود.
اینجا سر بی گناه بالای دار می رود.
اینجا عاشقان را مرگ سزاوار است.
اینجا اصلا جایی نیست!

ولی تو هستی فرزاد!
تو همان معلم هستی که آزادگی آموختی
تو همان معلم هستی که انسانیت را آموخت

تو همان هستی که برای عدالت ایستاد
تو همیشه هستی.

ما هم هستیم ولی در کنارت نیستیم.
با تو هستیم ولی در کنارت نیستیم.
با تو سخن از آزادگی می زنیم ولی در کنارت نیستیم.
با تو عدالت، انسانیت و حقیقت را زنده نگه خواهیم داشت
ولی در کنارت نیستیم.

می خواهیم با ما باشی به هر قیمتی هم شده تو را در کنار
خود خواهیم یافت . به سادگی باید بگویم تو را دوست دارم
معلم آزاده .

آقا معلم زندانی است

بهزاد مهرانی

به: معلم دربند فرزند کمانگر
روز معلم، روز کارگر، روز دانشجو، روز... روز... روز...
از روز خبری نیست. شام دیجور است. زمهریر استبداد بیداد
می کند.

چه قول و قرار هایی که همه بر باد رفت. می گفتند اتوبوس

واحد را مجانی می کنند اما به جایش رئیس سندیکای اتوبوس رانی را در بند کردند. می گفتند پیامبر اسلام بر دستان کارگر بوسه زده است اما باتوم را جایگزین بوسه کردند. می گفتند معلمی شغل انبیاست، اما فرزند کمانگر را به حبس کشیدند و معلم را ضرب و شتم کردند. می گفتند مارکسیست ها نیز در بیان عقاید خود آزادند اما اندیشه را با تیشه پاسخ دادند و مومنین نیز در امان نماندند. گفتند دانشجو باید سیاسی باشد اما دانشجو را به خاطر اعتراضات صنفی نیز به سلول های انفرادی روانه کردند. هر چه گفتند نه آن کردند و هر چه می گویند نه آن می کنند.

امروز روز معلم است. اقا معلم نازنین، فرزند کمانگر زندانی است. فرزند کمانگر عزیز! معلوم است که در این دیار باید جای تو در زندان باشد. تو که تحقیق را بر تحمیق و تحلیل را بر تجلیل و عقل را بر عقده برتری داده ای.

آقا معلم نمی دانم اینها نامه هایت را می خوانند یا نه، اما اگر بخوانند نیز چیزی نمی آموزند. قدرت و ثروت باد آورده گوش های ایشان را پر از باد نخوت کرده است. اینها حتا سخنان خویش را نیز نمی شنوند. بر گوش ها و دل هایشان مهر نهاده اند.

آقا معلم عزیز اینها از گذشت زمان هیچ نمی آموزند و آنکه

از زمان و زمانه نیاموزد از هیچ آموزگاری هیچ نخواهد
آموخت که به قول شاعر:

هر که ناموخت از گذشت روزگار
هیچ ناموزد ز هیچ آموزگار

آقا معلم می دانیم که کار تو آموزگاری است. باز هم
بنویس. روز و روزگاری از راه خواهد رسید که این گوش
های کر شده از زنگ_رنگ و ریا، خرقه ی سالوس و
تزویرشان را از تن ها به در خواهند آورد و آن روز خواهند
دانست که امروز تو به چه زنهارشان داده ای.

امروز کارگر و معلم و دانشجو و کوی و برزن فریاد بر آورده
اند که می خواهند آزادانه و شرافتمند زندگی کنند. کاش
اینها لحظه ای درنگ می کردند و گوش فرا می دادند. باور
دارم که روزی صداها شنیده خواهد شد. باز هم برایمان
بنویس اقا معلم.

امروز روز معلم بود و معلم ما فرزند کمانگر در بند است.
دیروز روز کارگر بود و اسالو و منصور حیات غیبی و مددی و
علیرضا ثقفی و دیگران بسیار در بندند.

فرزاد جان روزت مبارک

سلام میزبان هنوز در بندم (۱)

سما بهمنی

روزها و شبهای بلند زندان را ، از پشت دیوارهای بی دریچه ای که جدایمان میکرد، به یادت بودم. از تنگنای چشم بند سیاهی که خاطرت هست، برایت گریستم و با دستانی که از نوازش زنجیر می لرزید، بازهم به شوقت نوشتم.

من سرزمینت را از روی کهنه ترین نقشه ی تاریخ پیدا کردم. آمده بودم با قلمی در دست و دوربینی بر دوش تا از تو، به روایت شاگردانت، تصویری جاودانه بسازم. شاگردانی که در مکتب عشق تو، درس زندگی آموخته بودند و اینک، فارغ از هر سمت و سویی، بودندت را تمنا میکردند.

فیلمنامه ای نوشتم. قرار بود تمام حرفها، فی البداهه و برخاسته از ضمیر پاک و بی آرایش کودکان باشد. تهیه کننده ای در کار نبود چرا که به تصویرکشاندن گوهر وجود تو، سرمایه ای از دل میخواست نه از جیب و پشتوانه ای از جان میخواست نه از جسم. نقش اول، تو بودی که جایگزینی برای پرکردن حجم خالی حضرت نیافتم و انتظار آمدنت را تا فراتر از انتهای تصویر، زنده نگاه داشتم. کودکان، سپیدی لشکری بودند درانبوه سیاهیها. بازیگرانی سرشار از تجربه هایی تلخ و زجرآور به قدمت شناسنامه هایشان. چهره های مظلوم و دردخورده ای که دست بیرحم روزگار، ماهرانه برای نمایش اندوه گریمشان

کرده بود. سراسر فیلم، جلوه های ویژه ای بوداز زیستن درخشونت و سرکوب و سرب و نقش آفرینان، سالها بودکه دراین جلوه ی پرملال، زندگی رابازی میکردند. تنها موسیقی جاری برتصاویر، لالایی حزین مادرت بود برگهواره ی خالی کودکی ات. این، سراسر فیلمنامه ی من بود که توقیف شد. درست مثل نامه ی ناتمام تو. فرزاد نازنینم، کمی دورتر از زادگاه تو، درجاده ای که رو به روشنی میرفت و جز من عابری نداشت، راه را بر من بستند مردان مسلح نقابداری که قلبم را و قلمم رانشانه رفته بودند و دوربینم را گرفتندتا خلع سلاح کردم! پیشانی من، مثل کفشهای عابران بیهوده، تاولی از داغ تابستان دارد. وقتی مرا بادستهای بسته، برداغ جاده های سرزمینت به خاک انداختند و فشار اسلحه از پشت سر، صورتم را به زمین میفشرد، پیشانی ام ازداغ زمین تاول زد و غرورم چرکین شد. با این همه، حاشا اگر شکایتی کنم. گله ای نیست، گله ای نیست!...

شرم آور است اگر از تو و مردمانت، گلایه ای کنم یا حتی از زندان، چرا که مسیر انسانیت، خواه ناخواه به این منزلگاه غریب منتهی خواهدشد. باور کن مهمان نوازیتان حرف نداردحتی در آن چهاردیواری. میزبان من، زنان و دختران دیار تو بودند. همانهایی که زاده ی رنج بودند و پرورده ی درد و با اینحال، به لبخندی میهمانم کردند وبه عشقی، در آغوشم فشردند. داشته های اندکشان را با من قسمت کردند و نگذاشتند غم غربت، بردلم نشیند. به رسم میهمان نوازی

و به یادگار، زبان شیرین کردی را به من آموختند. این تحفه ی گرانبها، تا ابد همراه من خواهد ماند.

میزبان صبور من، میهمانی به پایان رسید و من هنوز چشم به راه تو هستم. اینجا برای من، پایان دیروز و آغاز فرداست. امروز دیگر معنایی ندارد. من در تلاطم میان رفته ها و نیامده ها، آرام و استوار خواهم ایستاد و آمدنت را انتظارخواهم کشید و تو را تا دوباره تکرارخواهم کرد!...

سما بهمنی

بندرعباس ۸۸/۶/۲۲

(۱) در حمایت از فرزند کمانگر، سما و حبیب بهمنی دو فعال حقوق بشر از هزاران کیلومتر فاصله و از شهر بندرعباس به کردستان عزیمت و اقدام به تهیه مستندی در مورد معلم محکوم به اعدام نمودند، این دو فعال حقوق بشر به همراه چهار معلم و فعال مدنی در تاریخ ۸۷/۵/۲ توسط نیروهای امنیتی بازداشت و به اداره اطلاعات شهر سنندج منتقل گردیدند و مورد بدرفتاری قرار گرفتند. فرزند کمانگر قبل از انتقال به سلول های انفرادی بند ۲۰۹ نامه ای خطاب به سما بهمنی نوشت، خانم بهمنی نیز پس از آزادی این پاسخ را به نامه فرزند کمانگر نوشته است.

یکصد امضاء از طرف فرزاد کمانگر تقدیم به کمپین تغییر برای برابری کاوه قاسمی کرمانشاهی

نامه‌ای دیگر از فرزاد کمانگر می‌رسد. (۱) گویی هر از گاهی با نگاشتن این نامه‌ها از کنج زندان می‌خواهد به یادمان بیاورد اسارت خویش و مسئولیت ما را. که او در بند است و چنان خروشان و ما آزادیم و چنین خموش.

نامه این‌بار روایت‌گر عشقی‌ست کهنه اما زنده که یادش طی تمامی این سی ماه که از زندانی شدنش می‌گذرد التیام بخش روزها و شب‌های غمناک از تنهایی و دردناک از شکنجه‌ی فرزاد بوده در بندی خانه‌های گوهردشت و اوین و سنندج و کرمانشاه.

فرزاد نامه‌اش را با یاد هم‌بازی دوران کودکی‌اش که بعدها در قامت معشوق رخ می‌نماید آغاز می‌کند. شب هنگام در گرمای تابستان همراه با او در کوچه پس کوچه‌های شهر پرسه می‌زند و به امید اولین سپیده مشترک با هم بودن‌شان روزی هزار بار با خود تکرار می‌کند "دوشیزه دوشین، بانو شدنت مبارک"

و در پایان به پاس تحمل هزاران سال رنج و نابرابری‌های زن بودن. به پاس هزاران خاطره و رویای ناتمام. با یک

امضاء به کمپین برابری خواهی زنان می‌پیوندد. یک امضاء به پاس زن بودن و زن ماندن او و دیگر زنان سرزمینش.

دیوارهای بلند و قطور زندان نیز نتوانست مانع از گسترش گفتمان برابری خواهی زنان شود. آوازه‌ی کارزار تغییر برای برابری از بند زنان اوین گذشت و به بند مردان گوهردشت هم رسید. تا آنجا که در دل فرزاد محکوم به اعدام نیز امید آفرید و دلش را هوایی کرد.

آری "نازنین؛ هم‌بازی تو این روزها، دلش بدجوری هوایی شده". این‌جا که می‌رسم گیر می‌کنم. می‌خواهم رد شوم اما نمی‌توانم. چند بار تکرارش می‌کنم. "نازنین؛ هم‌بازی تو این روزها، دلش بدجوری هوایی شده". با بغض می‌گذرم تا با خواندن ادامه‌ی متن در کوچه‌های خلوت خاطرات فرزاد عشق بازی‌های پنهانی و کودکانه‌شان پیش از آن‌که قانون نانوشته‌ی طبیعت بخواهد بر هم نامحرم‌شان کند را در اولین نگاه و آخرین اشک به نظاره بنشینم.

حس این‌که کاک فرزاد همراهم است از این پس در کمپین یک میلیون امضاء و شانه به شانه‌اش می‌دهم در این کارزار بر شور و انرژی‌ام می‌افزاید. مدت‌ها بود با هدف جمع‌آوری امضاء از خانه بیرون زده بودم. به همان تک و توك امضاء گرفتن‌ها در تاکسی و اتوبوس بدعادت شده بودگر عشقی‌ست کهنه اما زنده که یادش طی تمامی این سی ماه که از زندانی شدنش می‌گذرد التیام بخش روزها و شب‌های غمناک

از تنهایی و دردناک از شکنجه‌ی فرزند بوده در بندی خانه‌های گوهردشت و اوین و سنندج و کرمانشاه.

فرزاد نامه‌اش را با یاد هم‌بازی دوران کودکی‌اش که بعدها در قامت معشوق رخ می‌نماید آغاز می‌کند. شب هنگام در گرمای تابستان همراه با او در کوچه پس‌کوچه‌های شهر پرسه می‌زند و به امید اولین سپیده مشترک با هم بودن‌شان روزی هزار بار با خود تکرار می‌کند "دوشیزه دوشین، بانو شدنت مبارک"

و در پایان به پاس تحمل هزاران سال رنج و نابرابری‌های زن بودن. به پاس هزاران خاطره و رویای ناتمام. با یک امضاء به کمپین برابری خواهی زنان می‌پیوندد. یک امضاء به پاس زن بودن و زن ماندن او و دیگر زنان سرزمینش.

دیوارهای بلند و قطور زندان نیز نتوانست مانع از گسترش گفتمان برابری خواهی زنان شود. آوازه‌ی کارزار تغییر برای برابری از بند زنان اوین گذشت و به بند مردان گوهردشت هم رسید. تا آن‌جا که در دل فرزند محکوم به اعدام نیز امید آفرید و دلش را هوایی کرد.

آری "نازنین؛ هم‌بازی تو این روزها، دلش بدجوری هوایی شده". این‌جا که می‌رسم گیر می‌کنم. می‌خواهم رد شوم اما نمی‌توانم. چند بار تکرارش می‌کنم. "نازنین؛ هم‌بازی تو این روزها، دلش بدجوری هوایی شده". با بغض می‌گذرم تا با

خواندن ادامه‌ی متن در کوچه‌های خلوت خاطرات فرزاد عشق بازی‌های پنهانی و کودکانه‌شان پیش از آن‌که قانون نانوشته‌ی طبیعت بخواهد بر هم نامحرم‌شان کند را در اولین نگاه و آخرین اشک به نظاره بنشینم.

حس این‌که کاک فرزاد هم‌راهم است از این پس در کمپین یک میلیون امضاء و شانه به شانه‌اش می‌دهم در این کارزار بر شور و انرژی‌ام می‌افزاید. مدت‌ها بود با هدف جمع‌آوری امضاء از خانه بیرون نزده بودم. به همان تک و توك امضاء گرفتن‌ها در تاکسی و اتوبوس بدعادت شده بودم. چند باری قرار شد با تعدادی از دوستان کمپینی برای جمع‌آوری امضاء به صورت گروهی اقدام کنیم اما جور نشد. بار دیگر به چند نفر از دوستان پیشنهاد می‌دهم. تنها سه نفر قبول می‌کنند که در برنامه‌ی جمع‌آوری امضاء به صورت گروهی در یک مکان عمومی شرکت کنند. شب قبل هم آن نفر دیگر پشیمان می‌شود. می‌مانیم من و بهاره. دل‌سرد می‌شوم. جمع‌آوری امضای گروهی با دو نفر! اما این‌بار بهاره است که امید می‌دهد و با قاطعیت می‌گوید: می‌رویم.

فکرش را هم نمی‌کردم من تنبل این ساعت صبح از خواب بیدار شوم. چه روز خوبی. چه هوای خوبی. بهار کُردی در منطقه‌ی ما آغاز شده. مقصد یکی از تفرج‌گاه‌های اطراف شهر است. بیانیه و دفترچه و خودکار را دستان می‌گیریم و از اولین نفری که می‌بینیم شروع می‌کنیم. دقیقاً همان مورد اول با برخورد سردش بدجور ضدحال می‌زند. به فاصله‌ی

چند قدم اما دومین نفر با امضای بیاینه انرژی مثبت می‌دهد. یکی با بی‌حوصلگی رویش را ازمان بر می‌گرداند، اما آن دیگری با اشتیاق به حرف‌های مان گوش می‌دهد.

آن خانواده با من و من کردن و بهانه آوردن عذرمان را می‌خواهند، ولی این خانواده خیلی تحویل‌مان می‌گیرند. اصرار می‌کنند روی زیراندازشان بنشینیم. برای مان میوه پوست می‌کنند و آرزوی موفقیت دارند. یکی امضاء می‌کند. هنوز چند قدم دور نشده‌ایم که صدای مان می‌زند. شوهرم هم می‌خواهد امضاء کند. یکی دیگر امضاء می‌کند. کمی که دور می‌شویم شوهرش نزدمان می‌آید. خانم می‌خواهد امضایش را خط بزند! آن خانم مرتب به بهاره می‌گوید آفرین به این اراده و این آقا خطاب به من تکرار می‌کند: آخه لامصب تو که مردی چرا؟!

موقع برگشت امضاها را می‌شماریم. صد عدد. پیشنهادم را با بهاره مطرح می‌کنم. با خوشحالی می‌پذیرد. خودکار را از کیفش بیرون می‌آورد و آنجا که باید نام خودمان را به عنوان جمع آوری کننده امضاها درج کنیم می‌نویسد «فرزاد کمانگر». من و بهاره این صد امضاء را تقدیم کردیم به فرزاد کمانگر و از طرف او به کمپین يك ميليون امضاء با امید به برابری و آزادی برای زنان و فرزاد.

راستی یکی از همین روزها باید سری بزخم به خانه‌ی کاک فرزاد، خدمت دایه خانمش و آن برگه‌ی کمپین را که دفعه‌ی

پیش در خانه‌شان جا گذاشتم تا امضایش کنند پس بگیرم.
کاش برگه پر نشده باشد. یک جا برای امضای دستی فرزند
در همان برگه باید خالی بماند.

کاوه قاسمی کرمانشاهی

پی‌نوشت...

۱. از تو نوشتن قدغن

شور جمع آوری امضاء برای رهایی فرزند سما بهمنی

ساعت هفت بعد از ظهر، هوا گرم و غبار آلود، وقت رفتن است.
رنجنامه فرزند را با قلم و کاغذی برمیدارم و راهی خیابانی
تاریک میشوم در جست و جوی ذره ای نور. در خیالم، مردی
رامی بینم ایستاده در پای چوبه حریص دار که انتظار میکشد.
تکلیف برایم تکرار میشود. چشم در چشمان پرسشگر عابران
میدوزم. آنها، تشنه شنیدن اندوه من،
لبریز باریدن. از فرزند سخن میگویم. چیزی شبیه بهت
واندوه، فضا را سنگین میکند. میپرسند: به چه اتهامی
اینگونه وحشیانه امتداد زمان را به شکنجه گذر کرد؟
میگویم: به اتهام نگهداری و حمل سلاح گرم. آری، فرزند

مسلح بود به سلاح - گرم عشق به میهن . سلاح او عاطفه بود
وامید وانسانیت .

در این دیار انسان ستیز، باید که فرزند را مسلح دانست . چه
سلاحی کشنده تر از انسانیت برای این انسان نماها؟
اشتیاق به شنیدن را، در چشمانشان میخوانم . انگار، حرف
دلشان را از زبان من شنیده اند . نزدیکتر میشوند و
میپرسند: به چه جرمی اینگونه ناعادلانه محکوم به مرگ
است؟ میگویم: به جرم عضویت در گروهی که از این
نابرابریها به تنگ آمده است . این بار من میپرسم: آیا بین
شما کسی هست که از این نبرابریها به ستوه آمده باشد؟
کسی که از فقر، فلاکت، فساد، تحقیر، تبعیض و خفقان حاکم،
در خلوت خویش سربه دیوار میکوبد و ضجه میزند؟ کسی که
دنیا را آباد و آزاد و برابر میخواهد؟ همه با لبخند پاسخ
مثبت میدهند و من، با اطمینان به آنها میگویم: شما نیز به
جرم عضویت در گروه بزرگ عدالت خواهان و ظلم ستیزان،
مجرمید و بعد از فرزادهای، محکومید به مرگ . یا شما را
میکشند یا مجبورید مرده وار، تا مرگ زندگی رابه دوش
بکشید .

فرزاد، از جنس من و شماست . عضوی از ملت میلیونی رنج دیده
ایران . با این حساب، من نیز مجرم و تونیز هم . وقتی من وما،
دردهایمان را در سکوت میگریستیم و دم فرو بسته بودیم،
فرزاد آمد و سکوت ما را فریاد کشید و اینگونه گرفتار شد .
من و تو، با ضجه های فرزند چه کردیم؟ چه خواهیم کرد؟

آیا باز هم به سکوت برمیگردیم؟ آیا او را پشت دیوارهای بلند بیعدالتی، دردستان بیرحم جلادان رهامیکنیم؟ انتخاب باشماست اما بدانبد که این بار اگر سکوت کنید، طناب داری که برای فرزند بافته اند، گلوی شما را هم خواهد گرفت چراکه شما نیز جرمتان با فرزند یکیست!

اگر فکر امروز او نیستید، فردای خود را چاره کنید. نگذارید انسانیت رابه دار بیاویزند و ما را از هویتمان تهی کنند. دستان من به تنهایی توان پیاره کردن طناب وشکستن دار را ندارد. کجاست دستی که مرایاری دهد تا آفتاب را از چنگال شب رها سازم؟

با سکوت من، آغاز میشود حرکت بسوی یکی شدن. امضا، امضا و باز هم امضا. هیچگاه چرخیدن قلم روی کاغذ، برایم اینقدر حرمت نداشته است. شب فرا رسیده و من باکوله باری از نور به خانه برمیگردم. خیابان، روشنتر از همیشه است چرا که من نور با خود حمل میکنم. در تمام مسیر بازگشت، به تمام کسانی میاندم که فقط به جرم سخن گفتن شکنجه، تبعید یا محکوم به مرگ شدند. کسانی که دردشان، از جنس درد من وماست. کسانی که طناب پوسیده مکاتب کهنه را بیدک نمیکشند بلکه حرفشان، با امروز و فردای ما، همزمانی وهمزمانی دارد.

اینان، پیروان مکتب بزرگ انسانیت اند و به مقتضای زمانه خویش، گامهای تازه برمیدارند. نه کهنه اندیش اند، نه روشنفکر مآب. برای سرودن دردهای مردم، نیاز به رجوع به

نظریات مشکوک و ناتمام - پیشینیان و بازخوانی کتابهای
مکتب ساز ندارند. فرزاد، اولین نبود و آخرین نیز نخواهد
بود. این تلاشی است برای زندگی شایسته انسان که چشم
پوشیدن از آن، محال است.

بر من و ماست که دست به دست هم دهیم و تمامی مدافعین
آزادی و انسانیت را حمایت کنیم.

سما بهمنی

۲/۲/۱۳۸۷

سلام ای غریبه آشنا

سارا

سلام ای غریبه آشنا،
سلام ای معلم رویاهایم،
منم شاگردی که کلاس های ایمان،
مهربانی و بابا آب دادت را در رویاهایم و پشت نیمکتهای
روستای خیالی سپری کردم ، "همراه با لحظه های بی که
گوشمان را به "صدای پای آب" و تنمان را به نوازش گل و
گیاه میسپردیم و همراه با سمفونی زیبای طبیعت کلاس
درس مان را تشکیل میدادیم."*

حالا هم می بینمت،

تو آهسته با قدم هایی که طنین مهربانی را با خود می
 آورد،
 وارد کلاس می شوی
 من نیز مبصر کلاسم،
 بر پا ایستاده، بچه ها! آقای کمانگر آمد
 سلام آقا معلم، سلام فرشته رویاهایم
 و تو با نگاهی پراز آرزو برای تک تک ما
 می گویی: بنشینید بچه ها...
 افسوس... افسوس... و صد افسوس که تمامی اینها رویایی
 بیش نیست
 و من سارای ۲۰ ساله هیچ وقت سعادت آن را نداشته ام که
 شاگرد کلاس هایت باشم (اما حالا مشتاقانه سر
 کلاس آزادی و عشق تو سراپا گوشم)
 تو به من یاد دادی تا باز کنم چشمانم را به روی سرزمین و
 مردمی که سکوتشان فریاد من را به آسمان برده است
 تورا دارند از من می گیرند نمی گذارم، آرزوی یک بار دیدن
 تو مرا به گورستان ببرد
 نمی دانم چرا همه لال شده اند؟
 مگر نباید پدران و مادران ما فریاد آزادی را به ما می
 آموختند؟
 اما چرا اکنون پدر و مادر ساراها، کوروش ها و سرگل ها
 فریاد مظلومیتشان را به گوش جهانیان نمی رسانند؟
 چرا کسی نیست بگوید آیا سنی بودن، کرد بودن و خواهان
 حق و حقوق خود بودن جرم است؟
 آیا فرزاد کمانگر چیزی جز عشق و صداقت را به ما آموخت؟

چرا کسی نیست پاسخ پرسشهای بی پایان مرا بدهد؟
می دانم اگر تو بودی این شاگرد خسته از آدمکها،
مترسکها، و نقابها را بی پاسخ نمی گذاشتی.
پس می جنگم و جان می دهم در راه دوباره با تو بودن.....

شاگرد همیشگی تو سارا ...

بیانیه‌ی ابوالفضل جهاندار "پویا"،

زندانی سیاسی جهت حمایت از فرزاد کمانگر

کاک فرزاد خودم را بسیار حقیر میدانم که جمله ای در عظمت و شکوه شما بیان کنم در برابر بزرگواریت احساس حقارت میکنم. فرزاد، هنوز هم همان شعر زیبای کردی را که برایم زمزمه میکردی مرور میکنم، شعری با این مضمون " در سرزمین من روزنامه لال به دنیا می آید، رادیو کر، تلویزیون کور و هر که را خواهان زنده به دنیا آمدن این هر سه باشد، لال میکنند و میکشند، کر میکنند و میکشند و کور میکنند و میکشند، در سرزمین من، آه ای سرزمین من".

معلم قهرمان ما تا زمانی که میکوشیم خود را خالصانه و عادلانه قضاوت کنیم از قضاوت دیگران نخواهیم ترسید.

بگذاریم تاریخ درباره ما قضاوت کند و مطمئن باش که حقانیت ما اثبات خواهد شد.

شیر کردستان، همچون گذشته استوار و ثابت قدم باش، مطمئن باش روزی زنگار نفرت از روح آدمی زدوده میشود و خودکامگان طعم مرگ را میچشند و قدرتی که از مردم ستانده شده به آنان بازپس داده میشود.

فریاد، تا زمانی که انسانها میمیرند آزادی نابود نخواهد شد. نازنین باز هم منتظری؟؟ هیچکس بر در این خانه نخواهد کوبید، کودکان فردا خرمن کشته تو را میجویند، خواب و خاموشی امروز تو را در نگاه تاریخ در حضور فردا هیچکس نخواهد بخشید.

تو بهاری، آری. خویش را باور کن

ابوالفضل جهاندار پویا

مدیر سایت خبری پویا نیوز

عضو سابق انجمن اسلامی دانشگاه علامه طباطبایی

عضو شورای عمومی دفتر تحکیم وحدت

زندانی اوین - اندرزگاه ۷ سالن ۳

نامه‌ای از یک مهمان نوروزی

سما بهمنی

فرزاد عزیز، رنجنامه ات را خواندم. باورنمیکنی اگر بگویم آنچنان دردی سراپای وجودم رافراگرفت که توان ایستادن نداشتم. چه صبورانه تاب آوردی این شکنجه‌های بی بهانه را! روزی که تو، زیرشلاق و مشت و لگد، ذره ذره خرد میشدی، انسانیت، واپسین نفسهای خویش را فریاد میکشید و من، در تمنای جایی بودم که نشانی از توبیابم و زخم‌هایت را التیامی دهم تا به انسان بودنم، ایمان بیاورم اما دریغ که هیچ جا نبود. نوروز رابه خانه پدری ات رفتم تا بردستان مادرت بوسه زخم به حرمت زادن انسانیت اما، آنقدر خویش را حقیر دیدم که نتوانستم دستان مادر آفتاب را لمس کنم. با این همه، افتخاری بود برایم دیدن خانواده ات. فرزاد عزیز، با آن همه درد و رنج، چه آرام و دلنشین با دختران و پسران سرزمینت سخن گفته‌ای! برآستی جز توجه کسی میتواندست بگریید و از لبخند بنویسد؟ چه کسی میتواندست از پشت دیوارهای بی روزن زندان، خورشید را ببیند و نور بسراید؟ چه کسی میتواندست حکم پایان را پیش رو بگیرد و بذر امید را در دل فرزندان آفتاب بکارد؟ حسرت میبرم به تمام آنانی که شاگردان کلاس تو بوده اند و الفبای زندگی را از تو آموخته اند. تو که به لطافت بارانی و به صلابت کوه ای کاش پیش از این تو را میشناختم تا دغدغه‌هایت را با من قسمت میکردی.

فرزاد عزیز، میدانم که بازمیگردی و هرآنچه راکه برای
فردای سرزمینت آرزو داری، به پشتکار خویش و با یاری
تمام شاگردان مکتب انسانیتت، تحقق می بخشی. من
کردنیستم اما، از تو میخوام ترانه هایت را، بی هراس
از ناظم اخموی سرزمینم، با صدای بلند بخوانی. بگذار طنین
آوازگردی ات، گوش سرزمینم را بپرکند. میخوام لایلی
فرزندم را به زبان تو بخوانم. به من بیاموز زیانت را تا
همصدا با تو، ترانه هایت را سردهم. به من بیاموز انسانیت
را و شکیبایی را و نجابت را. می نشینم به انتظار روزی که
بیایی و من آهسته، از پنجره کلاس درس ات، صدای دلنشینت
را بشنوم که بی هراس از ناظم اخموی مدرسه، با زبان
مادری ات، درس میدهی و آوازمیخوانی و با فرزندان آفتاب،
میرقصی و میرقصی و میرقصی. به دیدارت خواهم آمد با سبزی
از ارادت و عشق تا در جوار تو، جرعه جرعه نور بنوشم.
میخوام وقت بازگشتنم، پرتویی از تو باشم و معنا بیابم...

سما بهمنی

۱۳۸۷/۱/۲۲

بندرعباس

نامه ای از یک فرهنگی همکار فرزند کمانگر

هه وراز. ب از کامیاران

من یکی از همکاران فرزند کمانگر هستم. نویسنده نیستم، اما نه احساس، نه شعر، نه قطعه ای منظوم که واقعیتهای را بیان می‌نمایم. واقعیتهای که با وضعیت کنونی فرزند کمانگر همخوانی دارد. فرزند کمانگر یک معلم نبود، یک عاشق سینه سوخته معلمی بود که گرد و غبارهای کلاس درس و تخته سیاه رنگ و لعاب رفته روستاهای محروم شهرستان کامیاران صورت همیشه خندانیش را نه چهره ای خاکی، بلکه سیمایی اهورایی بخشیده بودند. فرزند معلمی بود نه برای دانش آموزان محروم روستا، که برای تمامی همکارانش و مردم ساده و بی‌ریای روستا دل می‌سوزاند. فرزند از آن دسته معلمینی بود که اندیشیدن را به دانش آموزانش یاد می‌داد نه اندیشه‌ها را. سراسر زندگی فرزند فراز بود و فراز او به معنای واقعی انسان بود. انسانی که بوی خوش مهربانیش را از شاخه گل‌های هدیه شده دانش آموزان در روز معلم به عاریه گرفته بود. و.....

با این تفاسیر آیا سزاوار است چنین انسانی ماهها در زیر وحشتناکترین شکنجه‌ها به سر برد، هر چند که فرزند شجاعت و استقامت و درس زندگی کردن را از راههای پیر پیچ و خم کوههای شاهو فرا گرفته بود. اما آیا براستی چنین شخصی با افکاری در راستای تعالی حقوق مدنی و

اجتماعی انسانها سزاوار حبس و شکنجه و عذاب و در نهایت حکم اعدام است؟ به راستی که ندای آزادی و حق طلبی فرزاد نه تنها خاموش نشد که به جهانیان ثابت کرد که در این حکومت برای انسان بودن باید بهای سنگینی پرداخت. هم وطنان و هم کیشان گرامی اینک وقت آن است که فریادمان را یک صدا بر آوریم و بر شهامت و شجاعت "ماموستای قوتابخانه" درود فرستیم و آزادی بی قید و شرط او را از تمامیت طلبان حکومت ایران خواستار باشیم.

هه وراز. ب از کامیاران
۱۳۸۷، ۱، ۱۵

۱- (ماموستای قوتابخانه) شعری است از شاعر کرد ماموستا شریف، که در وصف معلم آزادیخواهی سروده شده است که عاقبت به دست درخیمان جان خود را فدای آزادی میهنش می کند. شعری که با وجود فرزاد دیگر شعر نیست، مسیحا نفسی است بر تن رنجور فرزادها

به اسطوره مقاومت: برادرم فرزاد
نامه ای از همراه فرزاد

در دوردست مردی را به دار آویختند
کسی به تماشا سر بر نداشت
ما نشستیم و گریستیم

ما با فریادی از قالب خود برآمدیم.

بار اول که نامت را شنیدم، به تمام کودکانی که در کلاس درس ات، درس فراموش شده ی انسانیت، برایشان تعریف می شد، غبطه خوردم.

بار دومی که نامت را شنیدم، به تمام آنانی که پشت دیوار بند های اوین و گوهردشت دست به دستت داده اند، غبطه خوردم.

بار سومی که نامت را شنیدم، تمام بندهایی که دهانت را برای دم نزدن بسته بودند را نفرین کردم.

.

.

.

بار آخری که نامت را شنیدم، گفتند همان معلمی دربند اهل فقیرستان که دهانش را به جرم انسان بودن بسته بودند، به اعدام محکوم شد.

آری فرزادجان، آری

تمام جرم تودفاع از انسان بودن، دفاع از شرافت انسان، از حرمت رنگ باخته ی انسان، از آزادی قیدهای به پای آزادی و برابری است. فرزاد جان تو را به مرگ محکوم کردند تا مبادا که انسانیت زنده بماند.

آری فرزاد جان حکم تورا ما صادر کردیم، همین مردم شهر و برزنت، همین مردم این سرزمین، همین مردم همیشه در صحنه ی بی صحنه، همین مردم همیشه بیدار که خواب غفلت و سکوت شان حال آدم را به هم می زند.

آری ماییم که که مرتکب بی عدالتی شده ایم، تا آنجا که عدالت را به دار می کشند انسان بودن را در خود و دیگران به دار کشیم.

فرزاد کمانگر معلم درسی، که هیچ وقت بابا آب داد را به هیچ یک از کودکان این سرزمین نیاموخت، یاد داد که دنیای ما بی چشمه تر از آن است که به هرکسی آب دهد، فرزاد هیچ وقت داستان دزدی کلاغ و پنیر را برای بچه هایمان نخواند، چرا که کودکان خود چندین سال بود که شاهد دزدیده شدن پنیر پدرانشان بودند.

فرزاد علم بهتر است یا ثروت را به هیچ کس نیاموخت، چرا که میگفت: انسان بودن بهتر از علم بی عمل داشتن و پولداری تحت لوای لمپنیزم است.

نگفتی که نان را به سر سفره ی پدران پیرمان میآوری، سفره ی خالی پدرانمان را نیز نبردی!!!
آری برادرم تو که درس دروغ وریا و فریب و دزدی را به کودکانمان نیاموختی، پس چرا باید بمیری!!!!!!

این سوالی ست که مردم همیشه بی سوال باید از خود
بپرسند!!!!

نوشته ای به فرزند کمانگر

رویان

سلام، سلامی به گرمی ترین غنچه باغ کردستان

...

نمی دانم، نمی دانم از چه بگویم و از چه بنویسم برایت،
که نه دستانم قادر به نوشتن و نه زبانم گویای وصف
بزرگی و اقتدارت است کاک فرزند. نوشتن گاهی مشکل می
شود؛ آنگاه که دوست داری فریاد بزنی، آنگاه که کبوتری
اسیر است و می خواهی آزادش کنی اما افسوس، افسوس که
دست اهریمن بی داد می کند، میله های تنیده بر جانمان و
قفلی از فولاد بر زبان. آری، آری آنگاه است که من از خود
خجل می شوم که برای من، برای ما و برای حقیقت رفتی و
من نمی توانم حتی برای تو حرفی گویم چه رسد به نامه ای
و چند پاره خط بی ارزش. اما نوشتن از گل زیباست، گلی
که نامش گوارای بوسیدن است نمی دانم؛ نمی دانم اکنون
در کدام گوشه از سلول تاریک زندان انتظار می کشی با
چشمانی پر از امید. خنده ام می آید آنگاه که سیاد احساس
شادی می کند شادی از اسیری در دام. اما چه داند که بوی

گل همیشه ماندی است، نامش همیشه بر قلب وزبان و تراوشش میوه میدهد. بوسه می زخم بر جمال پاکت و درود می فرستم بر کرامت انسانیت، زخمهای تنیده بر جانت را کدامین دوا گیرم جز عشق و علاقه ات به بودن و زندگی با شرافت، گله دارم گله از خود و همه ی آنان که می دانند و چیزی نمی گویند اما نه؛ تو هیچ وقت از کسی گله نداشتی و صبر ایوبت که آفرین بر این مهربانیت باد که بی ریا و بی هیچ چشم انتظاری برای همه می خواستی آنچه را خود داشتی، برای همه می خواستی که یکسان باشند، که دوست باشند. اما تو را به حق قسمتان می دهم که گناه گلی که جز محبت، جز دوستی، جز غم دیگران چیزی برایش ملاک نبود چیست و به چه جرمی در بند است، به چه گناه ناکرده ای آزارش دادید و به کدامین قانون محکومش کردید !!!..

این سوال هزاران است ای آنکه بر میز قضاوت رفتی و ناقضاوت کردی، ای آنکه شلاق تیز و برنده ی ظلم بر دست داری کمی هم به تاریخ نگاه کن و سرانجام ظلم که تنها خوبانند که می مانند و اگر بنیه ی درخت محکم باشد زخم تو شاید اندکی بر تن بماند اما از همان زخم خاکمان جوانه ای نو خواهد داد برای سر دادن فریادی نو و ندای به امید رهایی ...

رویان

به: فرزند کمانگر با زخم دوازده سال دوستی رییاز کرمانشاهی

گیرم که دست نوشته های ملت ما را
حریق جاهلیت و ندانستن از بین برده باشد
با آواز مادران پای گاهواره چه میکنید؟
"شهیار قنبری"

بزرگمرد سلام "چاوه کانت ماچ ده که م".
این روزها آنقدر سریع اتفاق می افتد که ادمی متحیر
میماند: چقدر زود معنی و مفهوم کلمات تغییر می کند
فرزاد کمانگر معلم روستا و شهر که دلش برای چشمه ابادی
تنگ میشود و دوست دارد تا فرصتی دست دهد تا در حلقه
عمو زنجیرباف دختران مدرسه باشد و به انسانیت عشق
میورزد به تروریست تبدیل میشود و حکم اعدام برایش صادر
میکنند.

فرزاد گیان!

ما امروز در حال اموختن درسهای تازه هستیم ، درسهایی
که تو از زندان به ما یاد میدهی.
حالا دیگر همه میدانند که تو برای کودکان معصوم و بیگناه
"تيله کو"، "ماراب"، "شاهینی" و...

کتابخانه تدارک دیده ای و در روزگاری که همه امکانات ما یک سایت اینترنتی بوده و هست ندای مظلومیت زنان و دختران و مردان ما را به گوش جهان رسانده ای و برای زندان گوهر دشت کرج کتابخانه ای تدارک دیده ای. بزرگمرد، تو تنها نیستی و اگر این معنای تروریسم است، من هم تروریست هستم.

ما تنها نیستیم و تمام پاکی و صداقت بی شائبه ملتمان را داریم، ملتی که میرود تا که نشان خود را بر بلندای انسانیت بنشانند و به جهان کور و کر بگویند که ما هم حق " حیات " داریم .

آینده از آن ماست و کودکان ما فردای سبزشان را مدیون تو هستند که تمام هستیت را صادقانه به انسان و انسانیت بخشیده ای.

ما میدانیم که اینجا آزادی وجود ندارد چرا که به قول روزا لوکزامبورگ " آزادی همواره دستکم آزادی کسی است که دیگرگونه می اندیشد. " و تو امروز آزادی را در زندان می جویی، ...

سبز و جاری باش و "چاوه کانت ماچ ده که م".

ریباز کرمانشاهی

نامه ای به فرزند کمانگر

فرهاد

فرزاد نمی خواهم با تو احوال پرسی کنم. می خواهم از دغدغه هایت برایت بنویسم از آن چیزهایی که همیشه دوست داشتی، از آنهایی که آزارت می داد؛ از مردم و برای مردم از وطن و برای وطن، از برای آزادی و آزادی خواهی، این بار فرزاد اجازه بده من تورا «کاکه» {کا} بنامم زیرا همیشه این تو بودی که مرا به این اسم می خواندی. می دانستم که همیشه در حال تجربه هستی و کمتر تحت تاثیر جو و حرف های بیمار گونه دیگران قرار می گرفتی. به زمان و قضاوت آن خیلی اعتقاد داشتی، راست می گفتی، زمان روشن کرد که تو ماندی و ماندگار شدی. با فریادت با سکوتت با شرم خاصی که داشتی؛ صراحت و شفافیت تو گاه گزنده بود، اما واقعی بود. هیچ گاه دست از حرکت و رفتن بازداشتی و ذهنت را بادیگران تنظیم نکردی؛ فرزاد می دانی آنگاه که در شب شعرها و همایش ها فریاد می کشیدی و در تحصن ها و تجمع ها سرخ می شدی برای آرمانی سرخ چه لازم بود، بلکه بسیار لازم بود که فرزاد و این سکوت ۱۸ ماهه ات در برابر شکنجه گران و بازجویان امنیتی چه سکوتی مقدس و از رنگ سبز پرچم و طنت بود، زیرا فریادت و حالا سکوتت همه برای ملت بود. مگر نه اینکه الآن هم در «اوین و رجایی شهر» و «کرمانشان» و «سنندج» همیشه پیگیر همبندیان خود بودی، من می دانم حتی به آن هایی

که به ناحق بزرگ شده اند هم روحیه میدادی که مبادا خود را ببازند. فرزند چه راست می گفتی آنگاه که از هم و برای مردم و وطن گفتگو کردیم، همیشه این حرف را تکرار می کردی که دشمن ما را بهتر می شناسد، زیرا خودمان اجازه شناخت و گفتگو به همدیگر نمی دهیم، و همیشه در فکر حذف و تخریب و عدم تحمل همدیگریم. چه خون دلی از این نوع افکار و افراد خوردی، اما هیچگاه مانند آنها حاضر به تکفیر و تخریب نشدی.

فرزاد می دانم که کمتر کسی درک می کند که تو هنگام قرائت حکم اعدامت برای قاضی کف زده ای و سرود «ای رقیب» را با صدای بلند خوانده ای.

براستی کا فرزند حرکت و کار تو بیشتر شبیه به آن داستانهایی داشت که پیشتر از مادرم شنیده بودم. از آن اسطوره هایی که در قلعه های رفیع انسانیت ماندگار شده اند. و جامعه با این نوع افراد (فرزاد) قوام و دوام می یابد. کجایند آن داستان سرایان و حماسه سراها که داستان واقعی تورا بیان کنند.

کو «صمد بهرنگی» زمان که ببیند قهرمان داستانش کیست؟ کجاست «بهمن عزتی» که ببیند بعد از سی سال در شهری که او اسطوره شد، اسطوره ای دیگر آمد.

فرزاد همیشه در فکر تحول در آموزش و پرورش بودی: زیرا

تغییر و حرکت آن را دگرگونی جامعه می پنداشتی، مگر برای همان نبود که در فضای تاریک و متحجرانه حاکم بر آموزش و پرورش نشریه ای فرهنگی، علمی «رویان» را راه انداختید که همانند خودت گل کرد. اما خارها اجازه بیشتر از ۳ شماره را به آن ندادند. وبعد از آن انجمن صنفی معلمان کردستان، شاخه کامیاران را با همت جمعی تاسیس کردید و با صداقت و تعهد خویش در مدت کوتاهی سنگ صبور همه معلمان شد و آن تحصن تاریخی را راه انداختید. و با لحن حماسی خویش قطعنامه ی پایانی تحصن را قرائت نمودی. که تاریخ اندیشان انجمن را هم تاب نیاوردند و به حکم کمیسیون ماده ۱۰ احزاب وزارت کشور آن را تعطیل نمودند.

ولی غافل از اینکه فرزند تعطیلی را نمی شناسد. مدت ۱۲ سال در دورافتاده ترین روستاهای کامیاران خدمت کردی و بسیاری از اوقات حقوق ماهیانه ات را صرف هزینه های دانش آموزان بی بضاعت می نمودی. هیچگاه دانش آموزانت کوله پشتی پراز کتابت را فراموش نخواهند کرد که روز شنبه با کتاب های جدید به کلاس می آوردی. کا فرزند هرچه بگویند، کم گفته ام، اما این را هم برای دشمنانت می گویم که با زندانی کردن و شکنجه و آزارت، نمی توانند اهداف و آرمانهایت را هم در بند کشند، مگر نه اینکه امروز در تمامی کردستان و ایران و منطقه حرف، حرف فرزند کمانگر است. فرزند تو از خطو مرز تأییدها و تکذیبها عبور کرده ای و به قلمرو رستگاری رسیده ای اما این جمله آخری

که دیشب تلفنی به من گفתי بسیار آزارم می دهد که
:«هرگز از مرگ ترس ندارم، ناراحتی وترس من از این است
که..... کارهای نیمه تمام ومانده ی ما بلا تکلیف بماند.»
در پایان کا فرزاد اجازه بده ،شمه ای از کارها وفعالیت
های صنفی - فرهنگی ات را دوباره با همخ مرور کنیم.

۱- از بانیان و اعضای هیئت تحریریه ماهنامه علمی -
فرهنگی «رویان» بودی که بیش از ۳ شماره تحمل آن را
نیاوردند و به وتدی نشریات توقیفی پیوست. و در هر ۳ شماره
در مورد حقوق کودکان، زنان و شیوه حکومت دیکتاتوری
صدام، نوشتی و در تهیه و تدوین و چاپ و پخش نشریه نقش
اصلی را ایفا نمودی.

۲- از اعضای هیئت موسس انجمن زیست محیطی «ئاسک»
بودی که دشمنان زندگی بهتر تاب این انجمن را هم
نیاوردند.

۳- از اعضای موسس و شورای مرکزی انجمن صنفی معلمان
کردستان، شاخه کامیاران بودی که در تحصن ها؛ تجمع ها
و صدور بیانیه ها نقش اصلی و بلاانکار را ایفا نمودی.

۴- همیشه در شب شعرها و همایش ها و کنگره های منطقه
ای شرکتی فعال داشتی من هیچگاه آن نقد منصفانه اما
گزنده تورا در مورد حلبچه از ییاد نخواهم برد.
و در بسیاری از فعالیت های دیگر اجتماعی، فرهنگی، ادبی

وروزنامه نگاری فعال وکوشا بودی که می دانم چون از
تعریف و تمجید خوست نمی آید به همین اکتفا می کنم.

به امید آزادی هرچه زودتر تو
کا فرزاد عزیزم
دوستدار تو
فرهاد - از فعالان اجتماعی و همراهان فرزاد کمانگر

پانوشت:

- ۱- صمد بهرنگی: از نویسندگان و معلمان اسطوره ای تاریخ ایران.
- ۲- بهمن عزتی: معلم شهید و از اسطوره های معلمی در اوایل انقلاب ۵۷ در شهر کامیاران که اصالتاً "اهل «کیوه نان» کرمانشان بود که بدست خلخالی اعدام شد.
- ۳- رویان: نامی کردی به معنای رشد و حرکت.
- ۴- ئاسک: آهو

زنده آنانند که پیکار می کنند چکو کمانگر

برای فرزاد کمانگر، معلمی که خاطره ها سر کلاسهای درس
سراغش را میگیرند
و اینگونه آغاز کرد سفری سیمرغ گونه را در پی آزادی و کمر
به قتل نامیدی ها بست و خرمن خرمن خاطره را در

روزنامه‌ها خیابانها و کوچه‌ها و بین درختان سبزی که همچون خودش دشمنان زیادی داشتند به جای گذاشت و همه و همه میدانند این خرمن آتش گرفتن ندارد.

بوسید، باید بوسید چشمان مادری را که حتی یک اشک هم پیش چشم دشمنانت نریخت و گفت مادر فرزند وطنش بود نه من، باید بوسید دامن مادری را که همچون هلاج را بدنیا آورده است، هلاجی که آرام و قرار ندارد و سفری آغاز کرده بدان منظور که همانند آن شاعر هیچ وقت نتوانسته «سلام قدرت را پاسخ دهد». تا باشم فراموش نخواهم کرد آن کفش فروشی را که گفت: «کمانگر پنجاه جفت کفش بچگانه را برای که می خواست؟» تا باشم فراموش نخواهم کرد که تو در جواب گفתי «خیلی چیزها باعث میشوند ما چگوارا نشویم مخصوصا دانستن جواب چنین سوالی» تا باشم فراموش نخواهم کرد دست کسانی را که به بیراهه‌ی اعتیاد رفته بودند گرفتی و زندگی دوباره بخشیدی، تا باشم سرودی را که در رجایی شهر در جواب حکم اعدامت فریاد زدی و لرزه بر تن دیوارهای مرده‌ی آن زندان و دشمنانت انداختی فراموش نخواهم کرد، فراموش نخواهم کرد که که ویکتور خارا را بسیار دوست میداشتی فراموش نخواهم کرد که با جرئت ایستادی در مقابل آن همه تهدید و گفתי هرگز از مرگ نهراسیده‌ام و هرگز هرگز فراموش نخواهم کرد شاگردی که گفت فاصلها به هیچ قیمتی جای خاطرها را نمگیرد

دوست غریب من تنها بودی میدانم تنها شدی میدانم زخمی هستی و رنج دیدی میدانم ولی دشمنانت نمیدانند که تو فریادی هستی که با هیچ مستی و هیچ دستی و هیچ سلولی و هیچ حکمی سکوت نمیشود، دوست تنهای من میدانم چه غریبانه و سخت بود درد و غم شهری را بدوش کشیدن ولی میدانم که می دانی شاگردانت انتظار مسیحایی میکشند کسانی که امید را در بین آنها ضرب کردی عشق به وطن را جمع و ناتوانی ها را منها، دوست خوب من قلم ناتوان تصویر بیرنگ و درمانده و موسیقی ناشنوا و تئاتر طغیانگرو بی صحنه و بی اسم هنگامی که شروع وصف توست اما با جرئت بگویم مسیح بره ی خدا بود و تو بره ی آزادی، می بوسم تن شلاق خورده ات و چشم براه بازگشت.

از طرف کسی که هزینه ی تئاترهایش را حقوق ماهیانه ی
فرزاد کمانگر میداد
چکو کمانگر، نمایشنامه نویس کرد
تاریخ: ۱۳۸۶/۱۲/۱۲

آقا معلم در بند

بنفشه م. از مهاباد

آقا معلم در بند!

منهم اگر "شرعا" و "عرفا" گناه نباشد

خانم معلمی از صنف توام

و با اندیشه هایی از جنس اندیشه های تو

اما نه! شک دارم که به آن پاکی و زلالی باشم.

و شک دارم که شاگردانم به خوبی

شاگردان معلم در بندی باشند

که به قیمت جان درستان داده است

معلمی که در چار دیوارهای بلند

زندان رجایی شهر برای "گوروش"

آن قربانی فقر میگیرید و

دلش برای گل خوردن از پسرکان خود

تنگ شده

و چقدر رویای پسرکانش را

هر چند به "تومیدی" دوست می دارد.

و اندیشه های پاکش نمی گذارند

به رویا ها و لیلا ها پشت کند.

بگذار من هم با ذغال

نه! نه! با ذغال! نه

با روژ لب شکسته
در جیب روپوش سیاه مریم
از ترس آن ناظم اخمو که خوب
می شناسیمش
درس "کوکب خانم" را
خط قرمزی بکشم تا
بگویم "عمه قزی" شدن
دیگر رسم نیست

من هم دلم تنگ است
من هم خسته از منطق تفریق ها و تبعیض ها
درس ریاضیات را زیر آن سنگ می گذارم
و در شیمی دنبال ماده ای هستم تا
نگذارد دخترکان آفتاب در ایفای نقش
"جنس دومی" خویش ? جوان نشده
پیر شوند .

آیا ممکن است؟!!!!!
وای که اینجا میان کودکی و نه سالگی
چه فاصله ی حقیر است!!!!
میان بی گناهی و گناهکار شدن
در این "تلخ سرزمین"
چه فاصله ی حقیر است!!!
و میان زندگی نکرده ای به مرگ محکوم شده
چه زمان ۷ دقیقه ای حقیر است!!!
و آن که از عشق می گوید

و به انتظار معجزه ای
در یافتن یک جفت کفش نو و
سفره ای از نقل و شیرینیست
و می خواهد به جای مادر "دایه" بگوید و بنویسد
چه جنایتکار بزرگیست که جز
به مرگ "محکوم" نمی شود!!!
وای که در این "سیاه زمین" ?
"امنیت ملی" چه ارتفاع حقیری دارد!
که همه چیز به خطر میاندازدش!
همه چیز
همه چیز
کارگر نالان از فقرش
زن محروم از "حق بدنش"
چه زود حق شلاق می گیرند!
و رقصند ه های راضی به سیمفونی طبیعت
دست و پای بریده خود را
به جای "نفت بر سر سفره شان" کادو می گیرند!!
وای که چه خوب گفتی
میان دوست داشتن
لیلاها و رویاها
و مصیبت مرد گشتن
میان خنده های کودکی
و گریستن از غم نان
چه فاصله حقیری ست!!!
وای که درسم چه عقب است!

هنوز به شاگردانم نگفته ام
از درس چند تا چند زندگی امتحان است
هنوز به آنها نگفته ام مصیبت جنس دوم بودن
در سرزمین اهورا مزدا
مصیبتی به
چند سکه اسیر شدن است!!
و تاج بنفشه بر سر نهادن تا کجا در هزار توی
گم شدن است!

وای که درسم چه عقب است!
هنوز دخترکانم نمی دانند
قامت زیبایشان " شرم آور" است!
گیسوان زیبایشان در معرض دید
خورشید خانوم هم
"حرام" است!
و آرزوی پوشیدن شل قرمز رنگ و
گل زرد بر سر نهادن
اقدام علیه " امنیت ملی" است!

هنوز به فرشتگان خود نگفته ام
کشتگاهی خواهند شد
برای هر بذر نا مطلوبی!
و به چند سکه و اندی
تازیانہ خوردن را خواهند آموخت!
درسم از " ترسم" عقب است!

ترسم از آن روزی است که اگر دخترانم
درسشان را دوست نداشتند
به جای نوشتن " کاش دختر به دنیا نمی آمدیم "
بنویسند
کاش زاده نمی شدیم

بنفشه م. از مهاباد - ۱۲ اسفند ۱۳۸۶ برابر با ۲ مارس ۲۰۰۸

پاشکو:
دهقی چهند نامه‌یهک به
زمانی ئینگلیزی

**The Prison Letters:
Into and Out Prison
Farzad Kamangar**

**Translated and edited by
Siawash Goudarzi**

نامه‌کان: له زیندانه‌وه بو زیندان، نامه‌ها: از زندان به زندان
فهرزادی که مانگر
وه‌رگیران و ئاماده‌کردنی: سیاوه‌ش گۆده‌رسی